

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
FARS DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FARŞA KÖKENLİ
KELİMELEK

DOĞAN ÖZLÜK

2501130214

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. MEHMET ATALAY

İSTANBUL - 2019

ÖZ
TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FARŞÇA KÖKENLİ KELİMELER
DOĞAN ÖZLÜK

Bu araştırmada Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli kelimeler incelenmiştir. Farsça ve Türkçe, çok eski dönemlerden bu yana karşılıklı ilişkiye ve etkileşime sahip iki dildir. Farsça, bugünkü Türkiye coğrafyasında Arapçadan sonra İslam dünyasının en önemli dili olarak uzun yıllar boyunca kullanılmış ve ilgi odağı olmuştur. Bugüne kadar Türkçe ile Farsça edebiyat etkileşimine dair birçok çalışma yapıldı. Ancak bu çalışmalarda Türkçe ve Farsça dillerinin etkileşimini konu alan çalışmaların yeterli olduğu söylenemez. Oysa günümüz Türkçesinde bin üç yüzü aşkın Farsça kökenli kelime mevcuttur. Bu kelimelerden türetilen diğer sözcük, deyim ve atasözleri göz önünde bulundurulduğunda ise bu sayı altı bini aşmaktadır. Aynı şekilde Farsçada da çok sayıda Türkçe kökenli sözcüğün varlığı söz konusudur.

Türkçede kimi zaman Farsça kökenli bazı kelimeler, tıpkı Türkçe kökenli bir sözcük gibi kullanılmış ve bu kelimelerden Türkçe ve Farsça ekler yardımıyla yüzlerce kelime, kavram ve deyim türetilmiştir. Söz gelimi “can, ateş, para, yaban ve zor” sözcüklerinden sırasıyla 200, 90, 100, 80 ve 50 civarında sözcük türetilmiştir. Araştırmalar Türkçede kullanılan Farsça kökenli kelimelerin önemli bir kısmının etkileşim sonucu ses, yapı ve anlam değişimine uğradığını, hatta kimi zaman Farsçada hiç kullanılmayan yeni anlamlar kazandığını ve farklı yapılar kurduğunu göstermektedir. Bu araştırmada Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli kelimelerin yapı, ses, anlam ve tür bakımından durumları ile kullanıldıkları alan ve kullanım biçimleri ele alınmıştır. Ardından Türkçedeki Farsça kökenli kelimelerden türetilen kelime, deyim ve atasözlerine yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Türkçe, Farsça, Diller arası etkileşim, Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli kelimeler.

ABSTRACT
PERSIAN-ORIGIN WORDS IN TURKEY TURKISH

DOĞAN ÖZLÜK

This research investigates Turkey Turkish words of Persian origin. Persian and Turkish are two languages that have been interrelated and interacting during past centuries. Persian, in the contemporary geography of Turkey, after Arabic as the most important languages of the Islamic world has been used for many years and attracted attentions. To date, many studies on the interactions of Turkish and Persian literature have been conducted. However, among them, the studies specifically on the interaction of Turkish and Persian languages are still insufficient. In fact, in today's Turkish there are more than three thousand words of Persian origin. When other derived words including idioms and proverbs from these main words are taken into consideration, this number exceeds six thousand words. Likewise, there are many Turkish origin words in Persian.

Some words of Persian origin have been treated as a word of Turkish origin and hundreds of words, structures and idioms are derived from these words with the application of various Turkish and Persian suffixes. For example, from the words “can” (life) “ateş” (fire), “para” (money), “yaban” (wild) and “zor” (hard) respectively 200, 90, 100, 80 and 50 new words are derived. The research shows that a significant portion of the Persian-origin words used in Turkish have undergone a change of pronunciation, structure and meaning as a result of interaction so that sometimes they have acquired new meanings that are never used in Persian and have established different structures. In this research, the words of Persian origin in Turkey Turkish have been studied for their structure, pronunciation, meanings and types with their usage field and usage pattern. Moreover, the words, idioms and proverbs derived from the Persian words in Turkish are included.

Key words: Turkish, Persian, Interaction between languages, Persian words in Turkey Turkish.

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın genel amacı Farsçanın Türkiye Türkçesi üzerindeki etkisi bağlamında Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli kelimeleri araştırmaktır. Bu genel amaç çerçevesinde şu alt amaçlar hedeflenmektedir: Farsça kökenli kelimelerde yapı, ses ve anlam değişimini incelemek. Türkçedeki Farsça kökenli kelimelerde tür, kullanım alanı ve kullanım biçimini araştırmak. Farsça kökenli kelimelerden türetilen kelime, deyim ve atasözlerini derlemek.

Bu araştırmada doküman incelemesi yöntemi izlenmiştir. Çalışma, Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli kelimelerle sınırlıdır. Söz konusu kelimeler, Türkçe ve Farsçada temel başvuru niteliği taşıyan sözlüklerden derlenmiştir. Türkçedeki Farsça kökenli söz varıklarının çokluğu ve çeşitliliği, böyle bir çalışmayı gerekli kılmaktadır. Araştırma, gerek Türkiye’de gerek İran’da gerekse dünyanın herhangi bir yerinde Türkçe-Farsça ilişkisi ve etkileşimine ilgi duyan ve bu alanda çalışan akademik ve ilmi camiaya katkı sunacak olması bakımından önem arz etmektedir.

Bu çalışma giriş ve sekiz bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli kelimeler hakkında kısaca bilgi verilmiş, ardından bu kelimeler, Farsça yazılışları ve Türkçe telaffuzlarıyla birlikte alfabetik olarak sıralanmıştır. Bu bölümün sonunda kökeni ile ilgili farklı yorumların olduğu bazı kelimelerle ilgili kısa bir tartışma da eklenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde Türkiye Türkçesindeki Farsça kökenli kelimeler yapı bakımından ele alınmıştır. Bu bölümde Farsça kökenli kelimelerin Türkçe, Arapça, Farsça, İtalyanca, Fransızca, İngilizce, Yunanca vd. kökenli kelimelerle birleşerek oluşturdukları yeni yapılar ile bazı Farsça ek ve ek işlevi gören kelimelerle türetilen kelimeler ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli kelimeler, karşılaştıkları ses değişimleri açısından incelenmiştir. Ses değişimine uğrayan kelimelerin nasıl bir değişim geçirdikleri tartışılmış ve Farsçadaki ses durumlarıyla birlikte listelenmiştir. Dördüncü bölümde Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli kelimeler, anlam bakımından, yani kök dildeki anlamlarını koruma, anlam daralması, anlam genişlemesi ve yeni anlamlar kazanma açısından ele alınmıştır.

Beşinci bölümde kelime türleri bağlamında Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli kelimelerin Türkçedeki görevleri incelenmiş ve tasnif edilmiştir. Altıncı bölümde Farsça kökenli kelimeler, Türkçede kullanıldıkları alanlar bakımından (astronomi, bitki bilimi,

coğrafya, edebiyat, felsefe, hukuk, jeoloji, kimya, matematik, madencilik, müzik, spor, tarih, teknik, tıp, tiyatro gibi) ele alınmıştır.

Yedinci bölümde Türkçedeki Farsça kökenli kelimeler, kullanım biçimleri açısından (argo, kaba konuşmada, halk ağzında, mecaz, teklifsiz konuşma ve eskimiş) incelenmiş ve tasnif edilmiştir. Sekizinci bölümde ise Türkçedeki Farsça kökenli kelimelerden türetilen türemiş sözcükler, birleşik sözcükler, birleşik fiiller, deyimler ve atasözlerine yer verilmiştir. Türk Dil Kurumunun yayımladığı Türkçe Sözlük ile Ali Ekber Dehhoda'nın kaleme aldığı "Lugatname" adlı Farsça eseri başta olmak üzere her iki dilde yayımlanan ve temel başvuru kaynağı olarak kabul edilen sözlükler, bu araştırmanın temel referanslarını oluşturmaktadır.

Gerek ders aşamasında gerek tez yazım sürecinde gösterdikleri ilgi, sundukları katkı ve sağladıkları kolaylıklardan dolayı öncelikle danışman hocam Prof. Dr. Mehmet ATALAY'a ve anabilim dalı başkanı Prof. Dr. Ali GÜZELYÜZ'e teşekkür ederim.

İstanbul, 2019

Doğan ÖZLÜK

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FARŞÇA KÖKENLİ KELİMELELER.....	5
1.1. Türkiye Türkçesinde Farsça Kökenli Kelimeler Dizini ve Farsçadaki Biçimleri ...	5
1.2. Bazı Kelimelerin Kökeni İle İlgili Tartışmalar	27

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FARŞÇA KÖKENLİ KELİMELELERİN YAPISI.....	40
2.1. Sadece Farsçadan Oluşan Kelimeler	40
2.2. Türkçe + Farsçadan Oluşan Kelimeler	41
2.3. Farsça + Türkçeden Oluşan Kelimeler.....	42
2.4. Türkçe + Farsça + Türkçeden Oluşan Kelimeler	42
2.5. Arapça + Farsçadan Oluşan Kelimeler	42
2.6. Farsça + Arapçadan oluşun Kelimeler	43
2.7. Arapça + Farsça + Arapçadan Oluşun Kelimeler	44
2.8. Arapça + Türkçe + Farsçadan Oluşun Kelimeler	44
2.9. İtalyanca + Farsçadan Oluşun Kelimeler	44
2.10. Farsça + İtalyancadan Oluşun Kelimeler	44
2.11. Fransızca + Farsçadan Oluşun Kelimeler	44
2.12. İngilizce + Farsçadan Oluşun Kelimeler	44
2.13. Yunanca + Farsçadan Oluşun Kelimeler.....	44
2.14. Farsça + Yunancadan Oluşun Kelimeler	45
2.15. İbranice + Farsçadan Oluşun Kelimeler	45
2.16. Latince + Farsçadan Oluşun Kelimeler	45
2.17. Slovakça + Farsçadan Oluşun Kelimeler.....	45
2.18. Ermenice + Farsçadan Oluşun Kelimeler	45
2.19. Farsça Eklerle Türetilen Kelimeler	45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FARŞÇA KÖKENLİ KELİMELERDE SES DEĞİŞİMİ 49

3.1. Ses Değişiminin Yaşandığı Farşça Kökenli Kelimeler 49

3.2. Ses Değişiminin Yaşanmadığı Farşça Kökenli Kelimeler 61

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FARŞÇA KÖKENLİ KELİMELERDE ANLAM DEĞİŞİMİ 63

4.1. Anlam Daralmasına Uğrayan Farşça Kökenli Kelimeler 63

4.2. Anlam Genişlemesine Uğrayan Farşça Kökenli Kelimeler 65

4.3. Anlam Farklılaşması ve Değişimine Uğrayan Farşça Kökenli Kelimeler 67

4.4. Anlamı Değişmeyen Farşça Kökenli Kelimeler 91

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FARŞÇA KÖKENLİ KELİMELERİN TÜRLERİ 99

5.1. Türkiye Türkçesinde Kullanılan Farşça Kökenli İsimler..... 100

5.2. Türkiye Türkçesinde Kullanılan Farşça Kökenli Sıfatlar 108

5.3. Türkiye Türkçesinde Kullanılan Farşça Kökenli Zarflar 112

5.4. Türkiye Türkçesinde Kullanılan Farşça Kökenli Ünlemler 113

5.5. Türkiye Türkçesinde Kullanılan Farşça Kökenli Bağlaçlar 113

5.6. Türkiye Türkçesinde Kullanılan Farşça Kökenli Filler 113

5.7. Türkiye Türkçesinde Kullanılan Farşça Kökenli Zamir 113

5.8. Türkiye Türkçesinde Kullanılan Farşça Kökenli Edat..... 113

ALTINCI BÖLÜM

6. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FARŞÇA KÖKENLİ KELİMELERİN KULLANIM ALANLARI 114

6.1. Anatomi 114

6.2. Askerlik..... 114

6.3. Bitki Bilimi 114

6.4. Biyoloji..... 115

6.5. Coğrafya 115

6.6. Denizcilik 115

6.7. Dil Bilgisi 115

6.8. Dil Bilimi..... 115

6.9. Din Bilimi..... 115

6.10. Edebiyat..... 116

6.11. Ekonomi/Ticaret	116
6.12. Felsefe	116
6.13. Fizik.....	116
6.14. Gök Bilimi	116
6.15. Hayvan Bilimi	116
6.16. Hukuk	116
6.17. Jeoloji.....	116
6.18. Kimya.....	117
6.19. Madencilik.....	117
6.20. Matematik	117
6.21. Meteoroloji	117
6.22. Mimarlık.....	117
6.23. Mineraloji.....	117
6.24. Müzik	117
6.25. Spor	118
6.26. Tarih	118
6.27. Teknik	118
6.28. Tıp	118
6.29. Tiyatro	119
6.30. Toplum Bilim	119

YEDİNCİ BÖLÜM

7. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FARŞÇA KÖKENLİ KELİMELERİN KULLANIM BİÇİMİ.....	120
7.1. Argo.....	120
7.2. Eskimiş.....	120
7.3. Halk Ağzında.....	123
7.4. Kaba Konuşmada	124
7.5. Mecaz	124
7.6. Teklifsiz Konuşmada	125

SEKİZİNCİ BÖLÜM

8. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FARŞÇA KÖKENLİ KELİMELERDEN TÜRETİLEN KELİMELER DEYİMLER VE ATASÖZLERİ	126
SONUÇ.....	323
KAYNAKÇA	326

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1.1. Türkiye Türkçesinde Farsça Kökenli Kelimeler Dizini.....	6
Tablo: 3. 1. Ses değişimine uğrayan Farsça kökenli kelimeler	52
Tablo: 3. 2. Ses değişimine uğramayan Farsça kökenli kelimeler	61
Tablo: 4. 1. Anlamı daralan Farsça kökenli kelime örnekleri	63
Tablo: 4. 2. Anlamı genişleyen Farsça kökenli kelime örnekleri	65
Tablo: 4. 3. Farklı anlamlar kazanan Farsça kökenli kelimeler.....	67
Tablo: 4. 4. Anlam değişimine uğramayan Farsça kökenli kelimeler	91

GİRİŞ

Diller canlı bir organizma gibidir. Doçar, büyür, değişir, gelişir, geriler, ölür, diğer dillerle etkileşime girer, etkileşime girdiği dilleri kelime, cümle ve yapı bakımından etkiler ve aynı şekilde onlardan etkilenirler. Diller arasında gerçekleşen ilişki ve etkileşim daha çok kelime aktarımı yoluyla olmaktadır. Toplumlar arasında gerçekleşen dini, kültürel, ticari, siyasal vb. etkileşimler ölçüsünde diller arasında da karşılıklı ödünç öğeler ve kelime aktarımı meydana gelmektedir (Aksan, 1990, s. 137). Bu bağlamda Türkçe de tarih boyunca çok farklı dillerle etkileşim içinde olagelmıştır. Bu etkileşim bazı dillerle çok yoğun bir şekilde cereyan ederken bazılarıyla daha düşük düzeyde gerçekleşmiştir. Arapça ve Farsça, Türkçe ile yüzyıllar boyunca çok yoğun etkileşim içinde olan dillerin başında gelmektedir. Türklerin Müslüman olmasıyla birlikte Türkçe; din ve bilim dili olan Arapça ile edebiyat dili olan Farsçanın etkisinde kalmıştır. Bu etki 15. yüzyılın ortalarında başlamış ve Tanzimat dönemine kadar devam etmiştir (Korkmaz, 2003, s. 121). Arapça, Farsça ve Türkçe arasındaki anlam ve dil etkileşiminin düzeyi ve oranı sırasıyla Arapça-Farsça-Türkçe şeklinde sıralanabilir. Zira Arapça, hem dönemin yönetim dili hem Kur'an'ın dili olması dolayısıyla İslam medeniyetinin verici dili; Farsça ve Türkçe ise alıcı dilleri konumundaydı. Yine Farsçanın Arapça ile ilk teması Türkçeden yaklaşık iki yüzyıl öncedir. Bunun yanında Türkçenin Arapçadan aldığı anlam kopyalarının önemli bir kısmını da Farsça üzerinden aldığı söylenebilir (Eker, 2010: 198, 200-201). Arapça-Farsça-Türkçe dilleri arasındaki bu yoğun ilişkiyi etkileyen faktörler neler olabilir, diye düşünöldüğünde; din, ortak tarih, ortak coğrafya, ortak kültür ve edebiyatın önemli etkenler olduğu görölmektedir.

İslami dönem Türk kültür ve edebiyat tarihi, Farsçadan yapılan tercüme ve uyarlamaların ve Farsça modellerin emsal alınarak telif eserlerin üretildiği tarihi bir dönemdir. Bunun sonucu olarak Türkçe-Farsça ilişkileri müşterek edebi ve kültürel eserler vasıtasıyla derinleşmiş, karmaşıklaşmış ve yaygınlaşmıştır (Eker, 2010: 197). Türkler ve Farslar yüzyıllar boyunca aynı coğrafyada, aynı devletlerin yönetimleri altında, aynı din, medeniyet ve kültür havzasında yaşadılar ve yaşamaya devam etmektedirler. Farsça ve Türkçedeki karşılıklı ilişki ve etkileşim, daha çok Farsların ve Türklerin Müslüman olmalarından sonraki dönemlere denk gelir. Ancak bu iki dil arasındaki yoğun etkileşimin İslam'dan sonra oluşmakla birlikte ilk ilişkinin İslam'dan önce gerçekleştiği bilinmektedir (Balcı, 2014: 43). Hatta mevcut kaynaklara göre Farsça ve Türkçe arasındaki ilk ilişki ve etkileşim, yazılı tarihten öncesine dayanmaktadır (Rezaei, 2013: 28).

Farsçanın birkaç Türk lehçesi dışında tüm Türk lehçeleri üzerinde kayda değer bir etkisi söz konusudur. Örneğin Karahanlı döneminde yayımlanan ilk Kur'an tercümesinde çok sayıda Farsça sözcüğe rastlamak mümkün (Durmuş, 2004: 9). Manzum sözlük yazma geleneğinin de Fars edebiyatı aracılığıyla Türkçeye geçtiği bilinmektedir. Nitekim Anadolu'da kaleme alınan ilk manzum sözlük örneği Farsçadır (Babacan, 2017: 88). Farsçadan Türkçeye kelimelerin yanında, ekler, edatlar, tamlamalar ve gramer kuralları da geçmiştir. Bugün itibariyle Arapça ve Fransızcadan sonra Farsça, Türkiye Türkçesinde en fazla kelime barındıran üçüncü yabancı dil olma özelliğini korumaktadır (Durmuş, 2004: 9, 19). Bunun yanında Türkçeden de Farsçaya kelimeler ve çeşitli dil unsurlarının geçtiğini belirtmek gerekir (bakınız: Doerfer, 1967; Gülensoy, 1975; Köprülü, 1942; Göyünç, 1967; Karaağaç, 1998b; Eker, 2009; Balcı, 2014; Ağababa, 2013). Örneğin Farsçada sadece giyim kuşama ilgili 233 Türkçe kökenli kelime mevcuttur (Karaağaç, 1998b: 362). Bununla birlikte Romen dilinde kullanılan Farsça kökenli kelimelerde olduğu gibi bazı Balkan ve Batı dillerine geçen Farsça kelimelere de Türkçenin aracılık ettiği bilinmektedir (Karagözoğlu, 2016: 179). Türkçe ve Farsça arasındaki etkileşimin önemli bir boyutunu da her iki dilde kullanılan çok sayıda Arapça kökenli kelimeler oluşturmaktadır, ancak bu konu, bu araştırmanın kapsamı dışındadır (bakınız: İran Kültür Müsteşarlığı, 1989; Dilperipur, 1995).

Selçuklular döneminde sanat ve edebiyat dili olarak benimsenen Farsça, Osmanlı döneminde etkisini daha da arttırmış ve bunun sonucunda Türkçeye çok sayıda sözcük ve gramer unsuru girmiştir. (Yıldız, 1999: 322; Gürsu, 2011: 39; Dursunoğlu, 2009: 132). Farsça, Selçuklular vasıtasıyla Anadolu, Timurlar eliyle de Hindistan coğrafyasına taşınmıştır (Öz, 2016: 30). Bu dönemde Arapça ve Farsçadan Türkçeye sadece kelime ve ekler değil, çok sayıda terkip/tamlama da girmiştir. Örneğin Türkçede Farsça kurallı tamlamalar, Arapça kurallı tamlamalara göre daha çok kullanılmıştır (Duman, 2000: 7). Farsça-Türkçe arasındaki yoğun kelime ödünçlemesine bir başka örnek vermek gerekirse, Şemseddin Sami'nin 1900 yılında yayımladığı Kâmûs-i Türki'de 3516 adet Farsça kökenli kelimeye yer verilmiştir ki, bu sayı sözlükteki toplam söz varlığının %13'üne tekabül etmektedir (Topbaş, 1987: 158). Türk Dil Kurumunun "Türkçe Sözlük" adlı eseri dikkate alındığında ise, Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli kelimelerin sayısının 1300 civarına indiği görülmektedir. Bunun dışında Türkçeye geçen Arapça kelimelerin önemli bir kısmı da aslında Farsça aracılığıyla Türkçeye geçtiği için bu kelimelerin telaffuzunda Farsçanın etkisi görülmektedir (İşler, 2008:188; Altun, 2012: 56). Farsçanın Türkçe üzerindeki etkisi Tanzimat ve Cumhuriyet döneminde azalmaya başlamıştır. (Yıldız, 1999: 322; Özçelik, 2002: 1033). Bu dönemde Farsça dahil

olmak üzere Doğu kökenli diller yerine, Batı kökenli diller Türkçeyi daha çok etkilemeye başlamıştır (Korkmaz, 2003: 122; Reyahi, 1990/1369: 261).

Tarihsel süreç içerisinde Arapça, Farsça ve Türkçe arasındaki ilişki ve etkileşimin boyutunu Karaismailoğlu'nun (2013) W. Barthold ve Fuat Köprülü'den aktardığı aşağıdaki iki metinde müşahede etmek mümkün:

Türkler hiç bir yerde Arap ve İran medeniyetine tamamen tabi olmuş değildiler ve Türklerin kendi lisanlarını unutmaları da hiç bir yerde vaki olmamıştır. Bununla beraber Arap ve İran medeniyetinin Türklere tesiri o kadar kuvvetli idi ki Türk lisanı hiç bir yerde devlet ve medeniyet lisanı olamadı. Türk devletinin en garbî kısmı olan Küçük Asya memleketinde XIII. asra kadar devlet lisanı Arapça idi; bu malumat XIV. Asırda Küçük Asya'da yazılan müellifi meçhul bir Fârsî eserde mevcuttur Arapçanın bu etkisi XII. yüzyılın sonlarına dek sürer, XII. yüzyılın sonlarında Arapçanın yavaş yavaş önemini kaybettiği, buna karşılık Farsçanın önem kazanarak Arapçanın yerine geçtiği görülür (Levend, 1972: 6; aktaran Karaismailoğlu, 2013: 10).

XIII. yüzyılda Medreselerde dinî ve ilmî lisan olan, sultanların Abbâsî halifeleriyle, Eyyûbî prensleriyle, Memlûklerle yazışmalarında resmî dil olarak kullanılan Arapçanın bu hakimiyetini, bu asra hatta daha sonraki asırlara ait kitabelerde, vakfiyelerde açıkça görüyoruz. Farsçanın hakimiyeti bundan daha büyüktü.... Maamafih, devletin resmî işlerinde ve kayıtlarında hakim olan lisan, galiba Arapça idi. Arapça bilmeyen vezir Fahreddin Ali'nin, hicrî 657'den sonra divan muâmelelerini Arapçadan Farsçaya çevirttiği hakkında tarihî bir kayıt vardır.... Biz haberleşmelerde ve şer'î işlerde Arapçanın, divan işlerinde ve dahilî muâmelelerde daha ziyade Farsçanın, halk ile olan muamelelerde de Türkçenin kullanıldığını zannediyoruz (Köprülü, 1980: 224; aktaran Karaismailoğlu, 2013: 10).

Türkiye'de Fars Dili ve Edebiyatı bölümleri, anabilim dalları veya bilim dallarının bulunduğu Ankara, İstanbul, Atatürk, Selçuk, Kırıkkale, Dicle ve Harran üniversiteleri ile diğer yükseköğretim kurumlarında yapılan tez çalışmalarına bakıldığında en az araştırılan konulardan birinin de dilbilim ve gramer konulu çalışmalar olduğu görülmektedir (Turgut, 2011: 96). Farsça ile Türkçe arasındaki dilbilim, kelime ve gramer bağlamındaki etkileşimi konu alan çalışmaların önemli bir kısmının Fars Dili ve Edebiyatı bölümleri (anabilim dalı ve bilim dalları da dahil) tarafından değil, başta Türk Dili ve Edebiyatı olmak üzere diğer bölümler tarafından yapıldığını belirtmek gerekir. Türkçe kaynaklarda Farsçanın Türkiye Türkçesi ve diğer Türkçe lehçeler üzerindeki etkisi ile Türkçe-Farsça ilişkisini ele alan çeşitli çalışmalar için bakınız: (Duman, 1987; Sezen, 1995; Ghasemi, 1997; Karaağaç, 1998a; Sezer,

1999; Yazıcı, 1999; Tietze, 1999; Yazıcı, 2001; Karataş, 2002; Karini, 2004; Çelik, 2005; Almak, 2006; Yıldırım, 2008; Eker, 2009; Enkin, 2011; Gülüm, 2012; Nasirova, 2012; Karimi, 2013; Sarıbay, 2014; Hamishayev, 2015; Ghaffari, 2016; Pourhossein, 2016; Filipic, 2016; Numagomedov, 2017; Pourissa, 2018; Shirazi, 2018; Kara, 2013; Karini, 2014).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FARŞÇA KÖKENLİ KELİMELELER

Tanzimat'tan ve özellikle Cumhuriyet döneminden sonra Türkçede Doğu kökenli sözcük ve unsurların varlığı azalsa da, bugün Türkiye Türkçesinde çok sayıda Arapça ve Farsça kelime mevcuttur. Ancak bu tür sözcükler tıpkı Türkçe kökenli bir sözcük gibi dilin ses ve şekil yapısına uygun hale getirilerek Türkçeleştirilmiştir (Korkmaz, 2003: 122). Türkiye Türkçesinde Arapça ve Fransızcadan sonra en fazla kelimeye sahip yabancı dil Farsçadır. Günümüz Türkiye Türkçesinde 1300'ü aşkın Farsça kökenli kelime mevcuttur (Dursunoğlu, 2006: 132; Özli, 2007: 365). Bu sayıya, Türkçede artık pek kullanılmayan ya da az kullanılan çok sayıda kelime dahil değildir. Yukarıda da ifade edildiği gibi Türkçede Farsça kökenli kelimeler ödünç alındıktan sonra kaynak dildeki durumlarıyla kullanılmamış; ses, biçim ve gramer olarak büyük oranda Türkçeye uydurulmuştur. Bazı kelimelerin anlamlarında daralma, genişleme ve farklılaşma yaşanmış, bazı kelimeler çok farklı ve yeni anlamlar kazanmış, bazıları ise ses, şekil, yapı ve tür değişimine uğramıştır. Türkiye Türkçesinde 700'ü aşkın Farsça kökenli kelime; tıpkı Türkçe kökenli kelimeler gibi çeşitli dil unsurlarıyla birleşerek yüzlerce yeni kelime, deyim ve atasözü türetmiştir. Hatta bu kelimelerin bir kısmının Farsçada bile bu yoğunlukta ve yaygınlıkta kullanılmadığı ve Türkçede çok daha zengin bir kullanım alanı bulduğu söylenebilir. Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli kelimelerden türetilen kelime, deyim ve atasözleri de dikkate alındığında Türkçedeki Farsça söz varlığı 6000'i aşmaktadır.

1.1. Türkiye Türkçesinde Farsça Kökenli Kelimeler Dizini ve Farsçadaki Biçimleri

Bu bölümde Türkiye Türkçesinde Farsça Kökenli kelimeler dizini ve Farsçadaki biçimleri derlenip listelenmiştir. Bu liste hazırlanırken Türk Dil Kurumunun günümüz Türkiye Türkçesini esas alarak yayımladığı Türkçe Sözlük (2011) başta olmak üzere şu Türkçe kaynaklardan yararlanılmıştır: (Ayverdi, 2010; Eyüboğlu, 1989; Eyüboğlu, 1988; Eren, 1999; Sami, 1987; Stachowski, 1998; Nişanyan, 2009; Doğan, 2009; Develioğlu, 2013). Bunun yanında gerek bu dizinin hazırlanmasında gerek bu çalışma boyunca yararlanılan Farsça eserlerin başında temel kaynak niteliği taşıyan Lugatname-i Bozorg-i Dehhoda (1998/1377), Ferheng-i Bozorg-i Sohen (2002/1381), Ferheng-i 'Amid (1995/1374) ve Ferheng-i Farsi-i Mu'in (1983/1362) adlı eserler gelmektedir. Bu bölümde sadece Farsça kökenli kelimeler listelenmiştir. Bu listeye Farsça kökenli kelimelerden türetilen diğer

kelimler ve deyimler dâhil edilmemiştir. Farsça kelimelerden türetilen kelime, deyim ve atasözleri son bölümde ele alınmıştır. Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli kelimeler dizini ve Farsçada yazılış biçimleri aşağıdaki şekildedir.

Tablo 1.1. Türkiye Türkçesinde Farsça Kökenli Kelimeler Dizini

Türkçe	[Türkçe Telaffuz] فارسی		
ab	[āb] آب	armut	[emrūd] امروود
abadi	[ābādī] آبادی	arzu	[ārzū] آرزو
abanoz	[ābnūs] ابنوس	asayiş	[āsāyeş] آسایش
abat	[ābād] آباد	astar	[āster] آستر
abdest	[ābdest] آبدست	asude	[āsūde] آسوده
abdesthane	[abdesthāne] آبدست خانه	asuman	[āsemān] آسمان
afacan	[āfet-i cān] آفت جان	aşikâr	[āşekār] آشکار
aferin	[āferin] آفرین	aşikâre	[āşekārā] آشکارا
âfitab	[āftāb] آفتاب	aşına	[āşenā] آشنا
afsun	[efsun] افسون	aşıyan	[āşiyān] آشيان
âgâh	[āgāh] آگاه	aşüfte	[āşofte] آشفته
aguş	[āgūş] آغوش	ateş	[āteş] آتش
ahar	[āhār] آهار	ateşbaz	[āteşbāz] آتش باز
ahır	[āhor] آخور	ateşin	[āteşīn] آتشین
ahenk	[āheng] آهنگ	ateşperest	[āteşperest] آتشیپرست
ahentkar	[āhengdār] آهنگدار	avare	[āvāre] آواره
aheste	[āheste] آهسته	avaz	[āvāz] آواز
ahu	[āhū] آهو	avize	[āvīz] آویز
ahund	[āhund] آخوند	ayin	[āyīn] آیین
âlâyiş	[ālāyeş] آرایش	ayinecem	[āyīn-e cem'] آیین جمع
alıç	[ālūçe] آلوچه	ayna	[āyine] آینه
amaç	[āmāc] آماج	azade	[āzāde] آزاده
amade	[āmāde] آماده	azar	[āzār] آزار
ambar	[enbār] انبار	azat	[āzād] آزاد
arasta	[ārāste] آراسته	azer	[āzer] آذر
arış	[āreş] آرش	Azeri	[āzerī] آذری
armudi	[emrūdī] امرودی	baca	[bāce/bādcāh] باجه \ باد جاه
armudiye	[emrūdiye] امرودیه	bacak	پاچه
		baç	[bāc] باج

bad	[bād] باد	bedbin	[bedbīn] بدبین
bade	[bād] باده	bedesten	[bezestān] بزستان
badem	[bādām] بادام	bedhah	[bedhāh] بد خواه
badisaba	[bād-e seba] باد صبا	bednam	[bednām] بدنام
bağ	[bağ] باغ	behemehâl	[behemehâl] به همه حال
bahadır	[behādor] بهادر	beher	[beher] به هر
Bahai	[Behāī] بهائی	behişt	[beheşt] بهشت
bahane	[behāne] بهانه	behram	[behrām] بهرام
bahar	[behār] بهار	behre	[behre] بهره
bahariye	[behāriye] بهاریه	bel	[bel] بل
bahçe	[bāğçe] باغچه	beli	[belī] بلی
bahçivan	[bāğçebān] باغچه بان	bende	[bende] بنده
bahşiş	[beḥşiş] بخشش	bendegân	[bendegān] بندگان
baht	[beḥt] بخت	bendehane	[bendehāne] بنده خانه
bahtiyar	[beḥtiyār] بختیار	bendezade	[bendezāde] بنده زاده
bahusus	[bāḥusūs] باخصوص	bent	[bend] بند
balār	[bālār] بالار	beraber	[berāber] برابر
bamya	[bāmiye] بامیه	berbat	[berbād] بر باد
bânû	[bānū] بانو	berber	[berber] بربر
baran	[bārān] باران	berceste	[berceste] برجسته
bargâh	[bārgāh] بارگاه	berduş	[berdūş] بردوش
barhane	[bārḥāne] بارخانه	bergüzar	[bergozār] برگزار
bari	[bārī] باری	berhane	[bārḥāne] بارخانه
barudi	[bārūdī] بارودی	berhudar	[berḥordār] برخوردار
barut	[bārūd] بارود	berna	[bernā] برنا
baruthane	[bārūdḥāne] بارود خانه	beste	[beste] بسته
bayati	[beyāti] بیاتی	bestekâr	[bestekār] بسته کار
bayatiaraban	[beyātibārān] بیاتی باران	bestenigâr	[bestenigār] بسته نگار
baziçe	[bāziçe] بازیچه	beşe	[beşe] بشه
becayış	[becayeş] بجایش	beşme	[beşme] بشمه
bed	[bed] بد	beter	[bedter] بدتر
bedava	[bādehevā] باد هوا	beyaban	[biyābān] بیابان
bedbaht	[bedbeḥt] بدبخت	beygir	[bārgīr] بارگیر

beyhude	[bīhūde] بیهوده	cana	[cānā] جانا
beynamaz	[bīnemāz] بی نماز	canan	[cānān] جانان
bezirgân	[bāzārgān] بازارگان	canavar	[cānuver] جانور
bezm	[bezm] بزم	canfes	[cānfes] جانفس
bibaht	[bībeht] بی بخت	canfeza	[cānfezā] جان فزا
bibehre	[bībehre] بی بهره	canhıraş	[cānherāş] جانخراش
biçare	[bīçare] بی چاره	cansiperane	[cānseperāne] جانسپرانه
bidar	[bīdār] بیدار	cehre	[çehre] چهره
bigâne	[bīgāne] بیگانه	cendere	[cendere] جندره
bigünah	[bīgonāh] بی گناه	cengâver	[cengâver] جنگاور
bihuş	[bihuş] بی هوش	cengel	[cengel] جنگل
bikes	[bīkes] بی کس	cenk	[ceng] جنگ
biperva	[bīpervā] بی پروا	cephane	[cobhehāne] جبه خانه
birader	[berāder] برادر	cevher	[govher] گوهر
birun	[bīrūn] بیرون	cevşen	[covşen] جوشن
biryan	[boryān] بریان	cıva	[cive] جیوه
bitap	[bītāb] بی تاب	çiğır	[ciger] جگر
bizar	[bīzār] بیزار	çiğırpare	[cigerpāre] جگر پاره
borani	[būrānī] بورانی	cihan	[cehān] جهان
bostan	[būstān] بوستان	cihangir	[cehāngīr] جهانگیر
böbür	[bebr] ببر	cihangirane	[cehāngīrāne] جهانگیرانه
bumbar	[mebār] مبار	cihannüma	[cehānnemā] جهان نما
buse	[būse] بوسه	cihanşinas	[cehānşenās] جهان شناس
bülbül	[bolbol] بلبل	cihanşümül	[cehānşomül] جهان شمول
cadaloz	[cādū + loz] جادو + لوز	cihar	[çehār] چهار
cadı	[cādū] جادو	ciharıdü	[çehār u do] چهار و دو
cafcac	[cāfcāf] جاف جاف	ciharıse	[çehār u se] چهار و سه
cam	[cām] جام	ciharıyek	[çehār u yek] چهار و یک
camadan	[cāmedān] جامه دان	cilve	[cilve] جلوه
cambaz	[cānbāz] جانباز	cilvebaz	[cilvbāz] جلوه باز
cambazhane	[cānbāzhāne] جانباز خانه	cilvekâr	[cilvekār] جلوه کار
camekân	[cāmeken] جامه کن	cimri	[comrī] جمری
can	[cān] جان	civan	[cevān] جوان

civanmert	[cevānmerd] جوانمرد	çarşaf	[çādorşeb] چادرشب
cop	[çüb] چوب	çarşamba	[çehārşenbe] چهارشنبه
coşmak	[cūşīden] جوشیدن	çarşı	[çehārsū] چهارسو
cömert	[cevānmerd] جوانمرد	çavdar	[çovdār] چودار\چاودار
cumba	[conbed] جنبد	çeç	[çeç] چچ
cuşiş	[cūşeş] جوشش	çehre	[çehre] چهره
cuşuhuruş	[cūşūhorūş] جوش و خروش	çeltik	[şeltük] شلتوک
cüce	[cüce] جوجه	çember	[çenber] چنبر
cücük	[cücek] جوجک	çene	[çāne] چانه
cüda	[codā] جدا	çenebaz	[çānebāz] چانه باز
cümbüş	[conbış] جنبش	çengel	[çengāl] چنگال
çabuk	[çābok] چابک	çengi	[çengī] چنگی
çadır	[çādor] چادر	çengüçegane	[çengüçeğāne] چنگ و چغانه
çağla	[çeğāle] چغاله	çenk	[çeng] چنگ
çak	[çāk] چاک	çerçeve	[çehārçüb] چهارچوب
çakal	[şoğal] شغال	çerez	[çeres] چرش
çaker	[çāker] چاکر	çerviş	[çerbeş] چربش
çakşır	[çākşūr] چاقشور	çeşit	[çeşīden] چشیدن
çalak	[çālāk] چالاک	çeşm	[çeşm] چشم
çalpara	[çārpāre] چارپاره	çeşme	[çeşme] چشمه
çamaşır	[cāmeşūy] جامه شوی	çeşmibülbül	[çeşme-i bolbol] چشمه بلبل
çamaşırhane	[cāmeşūrḥāne] جامه شورخانه	çeşni	[çāşnī] چاشنی
çangal	[cengel] جنگل	çevgen	[çügān] چوگان
çaparız	[çepurāst] چپ و راست	çevik	[çābok] چابک
çapraz	[çepurāst] چپ و راست	çeyrek	[çehāruyek] چهار و یک
çaprazvari	[çepurāstvärī] چپ و راستواری	çifit	[cohüd] جهود
çardak	[çehārtāk] چهارطاق	çinar	[çenār] چنار
çare	[çāre] چاره	çıra	[çerāğ] چراغ
çargâh	[çārgāh] چارگاه	çırağ	[çerāğ] چراغ
çark	[çerḥ] چرخ	çırağan	[çerāğān] چراغان
çarkıfelek	[çerḥifelek] چرخ فلک	çırak	[çerāğ] چراغ
çarmih	[çehārmih] چهارمیخ	çırakma	[çerāğyā] چراغ پا
çarnaçar	[çārnāçār] چار ناچار	çift	[coft] جفت

çifte	[cofte] جفته	dehliz	[dehlīz] دهلیز
çiftehane	[coftīhāne] جفتی خانه	dek	[dek] دک
çile	[çille] چله	dem	[dem] دم
çilehane	[çillehāne] چله خانه	dembedem	[dembedem] دم به دم
çilekeş	[çillekeş] چله کش	demkeş	[demkeş] دمکش
çilingir	[çelenger] چلنگر	derbeder	[derbeder] دربدر
çini	[çīnī] چینی	derbent	[derbent] دربند
çiriş	[serīş] سریش	derdest	[derdest] در دست
çirkef	[çirkeāb] چرک آب	dergâh	[dergâh] درگاه
çirkin	[çirkīn] چرکین	derkenar	[derkenār] درکنار
çoban	[çūpān] چوپان	derman	[dermān] درمان
çolpa	[çolāhpā] چلاه پا	dermeyan	[dermeyān] در میان
çorak	[şūrek] شورک	derpiş	[derpiş] درپیش
çorap	[cūrāb] جوراب	dert	[dert] درد
çorba	[şūrbā] شوربا	deruhte	[der'ohde] در عهد
çöp	[çūb] چوب	derun	[derūn] درون
çuha	[cūhe] جوخه	deruni	[derūnī] درونی
çuhadar	[cūhedār] جوخه دار	derviş	[dervīş] درویش
çulha	[colāh] جلاه	dervişane	[dervīşāne] درویشانه
çuval	[cuvāl] جوال	derya	[deryā] دریا
çuvaldız	[cuvāldūz] جوالدوز	deryadıl	[deryādıl] دریا دل
çünkü	[çünke] چونکه	destan	[dāstān] داستان
dadı	[dādū] دادو	destani	[dāstānī] داستانی
dağ	[dāğ] داغ	destar	[destār] دستار
dağar	[teğār] نغار	destari	[destārī] دستاری
damat	[dāmād] داماد	deste	[deste] دسته
dânâ	[dānā] دانا	destegül	[destegol] دسته گل
dane	[dāne] دانه	destek	[destek] دستک
danişment	[dānişmend] دانشمند	destur	[destūr] دستور
dar	[dār] دار	dev	[dīv] دیو
darbuka	[tombek] تنبک	devasa	[dīvāsā] دیواسا
daru	[dārū] دارو	diba	[dībā] دیبا
daye	[dāye] دایه	didar	[dīdār] دیدار

dide	[dīde] دیده	düşman	[doşmen] دشمن
dideban	[dīdebān] دیده بان	düyek	[do yek] دو یک
diğer	[dīger] دیگر	ebru	[ebrū] ابرو
diğergām	[dīgerkām] دیگر کام	efsane	[efsāne] افسانه
dil	[dıl] دل	efsanevi	[efsāneī] افسانه ای
dilaver	[dılāver] دلاور	efsun	[efsūn] افسون
dilbaz	[dıl bāz] دل باز	efsunkâr	[ensūnkâr] افسون کار
dilber	[dılber] دلبر	eğer	[eger] اگر
diriğ	[deriğ] دریغ	ejder	[ejder] اژدر
dival	[dīvāl] دیوال	ejderha	[ejerdhā] اژدرها
divan	[dīvān] دیوان	encam	[encām] انجام
divane	[dīvāne] دیوانه	encümen	[encomen] انجمن
Divanhümayun	دیوان همایون [divān-e humāyūn]	endam	[endām] اندام
dizdar	[dīzdār] دیزدار	endaze	[endāze] اندازه
dolap	[dülāb] دولاب	enderun	[enderūn] اندرون
dost	[düst] دوست	endişe	[endīşe] اندیشه
dostane	[düstāne] دوستانه	engel	[engel] انگل
dubara	[dobāre] دوباره	erguvan	[erğevān] ارغوان
dudu	[tūtī] طوطی	erguvani	[erğevānī] ارغوانی
dut	[dūd] دود	enişte	[engoşte] انگشته
duvar	[dīvār] دیوار	erişte	[rışte] رشته
dübeş	[dobeş] دوش	eskülabi	[ezgolābī] از کلابی
düçar	[doçar] دچار	eyvah	[eyvāh] ایواه
dügâh	[dogâh] دوگاه	eyvan	[eyvān] ایوان
dülger	[dūdger] دودگر	ezber	[ezber] ازبر
dümbelek	[donbek] دنبک	fağfur	[feğfür] فغفور
dümdar	[demdār] دم دار	fağfuri	[feğfürī] فغفوری
dürbün	[dürbīn] دوربین	fahte	[fāhte] فاخته
dürüst	[dorost] درست	Fars	[fārs] فارس
dürüşť	[doroşt] درشت	Farisi	[fārsī] فارسی
düse	[do se] دو سه	faş	[fāş] فاش
düşeş	[do şeş] دو شش	fent	[fend] فند
		fer	[fer] فر

ferah	[ferah] فراخ	gergedan	[kergeden] کرگدن
ferahi	[ferahī] فراخی	gergef	[gergū] گرگو
ferda	[ferdā] فردا	geriz	[gorīz] گریز
ferhane	[ferhāne] فرخانه	geveze	[gep zeden] گپ زدن
feriştah	[ferište] فرشته	gevher	[govher] گوهر
ferište	[ferište] فرشته	gez	[gez] گز
ferman	[fermān] فرمان	gezi	[gezī] گزی
fersah	[ferseh] فرسخ	giranbaha	[girānbehā] گرانبها
fersude	[fersūde] فرسوده	girdap	[girdāb] گرداب
feryat	[feryād] فریاد	girift	[girift] گرفت
ferz	[ferz] فرض	giriftar	[giriftār] گرفتار
fistik	[peste] پسته	giriftzen	[giriftzen] گرفتزن
figan	[feġān] فغان	girizgāh	[gorīzġāh] گریزگاه
fihrist	[fihrist] فهرست	gonca	[ġonçe] غنچه
fil	[fīl/pīl] فیل/پیل	gözde	[gozīde] گزیده
fincan	[fencān/pengān] فنجان/پنگان	güderi	[güderī] گودی
firuze	[firūze] فیروزه	güderihane	[güderihāne] گودی خانه
fişek	[fişeng] فشنگ	güdük	[kūdek] کودک
fişekhane	[fişenghāne] فشنگ خانه	güfte	[gofte] گفته
Frenk	[fereng] فرنگ	güherçile	[govherçille] گوهر چله
futa	[füte] فوته	gül	[gol] گل
fürumaye	[frümāye] فرومایه	gülabdan	[golabdān] گلابدان
fusun	[fesūn] فسون	gülbahar	[golbehār] گل‌بهار
füsunkâr	[fesūnkār] فسونکار	gülbank	[golbāng] گل بانگ
gâh	[gāh] گاه	gülbeşeker	[golbeşeker] گل‌بشکر
gâhi	[gāhī] گاهی	güldeste	[goldeste] گلدسته
gavur	[gebr] گبر	gülgüli	[golgolī] گل گلی
geda	[gedā] گدا	gülistan	[golistān] گلستان
gelmiç	[gelmeç] گلمچ	güllaç	[golāc/golānc] گلاج/گولانچ
gerçi	[gerçe] گرچه	gülşen	[golşen] گلشن
gerdan	[gerden/gerdān] گردن/گردان	gümrah	[gomrāh] گمراه
gerdaniye	[gerdāniye] گردانیه	günah	[gonāh] گناه
gerdek	[gerdek] گردک	günahkâr	[gonāhkār] گناهکار

gürbüz	[gorboz] گریز	hayhuy	[hāyehūy] های هوی
Gürcü	[gorcī] گرجی	hayli	[heyālī] خیالی
güruh	[gorūh] گروه	hazan	[hezān] خزان
gürz	[gorz] گرز	hazandide	[hezāndīde] خزان دیده
güya	[gūyā] گویا	hele	[hele] هله
güzaf	[gozāf] گزاف	hem	[hem] هم
güzergâh	[gozergāh] گذرگاه	hemdert	[hemderd] هم درد
güzeşte	[gozeşte] گذشته	hemen	[hemān] همان
güzide	[gozīde] گزیده	hempa	[hempā] همپا
hab	[hāb] خواب	hemşehri	[hemşehrī] همشهری
hafta	[hefte] هفته	hemşire	[hemşīre] همشیره
hâk	[hāk] خاک	hemşirezade	[hemşīrezāde] همشیره زاده
hâkî	[hākī] خاکی	hemzemin	[hemzemīn] همزمین
halile	[helīle] هلیله	hengâm	[hengām] هنگام
ham	[hām] خام	hengâme	[hengāme] هنگامه
han	[hān] خان	henüz	[henūz] هنوز
handan	[hendān] خندان	hep	[heme] همه
hande	[hende] خنده	her	[her] هر
hane	[hāne] خانه	hercai	[hercāī] هرجایی
hanedan	[hāndān] خاندان	hercümerç	[hercomerc] هر ج و مرج
hanende	[hānende] خواننده	hergele	[hergele] خرگله
hankah	[hānegāh] خانگاه	herkes	[herkes] هرکس
hanuman	[hānemān] خانمان	herze	[herze] هرزه
hara	[herā] خرا	hevenk	[āveng] آونگ
hare	[hāre] خاره	hezaren	[hezerān] هزاران
harman	[hermen] خرمن	hırdavat	[hordevat] خرده وات
hasta	[heste] خسته	hışım	[heşm] خشم
hastane	[hestehāne] خسته خانه	hiyaban	[hiyābān] خیابان
havan	[hāven] هاون	hiyar	[hiyār] خیار
havlıcan	[hūlencān] خولنجان	hiyarşembe	[hiyārşembe] خیارشنبه
havuç	[hevīc] هویج	hiç	[hiç] هیچ
havut	[hoveyd] هوید	hidiv	[hidīv] خدیو
haya	[hāye] خایه	Hindu	[hendū] هندو

hoca	[hāce] خواجه	incir	[encīr] انجیر
hodbehot	[hodbeḥod] خود به خود	isfendan	[esfendān] اسفندان
hodbin	[hodbīn] خودبین	işkembe	[şkembe] شکمبه
hodkām	[hodkām] خودکام	işkence	[şkence] شکنجه
hodpesent	[hodpesend] خودپسند	İzed	[īzed] ایزد
hor	[hor] خور	jale	[jāle] ژاله
horanta	[horende] خورنده	kâgir	[kârgīr] کارگیر
Horasan	[horāsān] خراسان	kâğit	[kâğez] کاغذ
Horasani	[horāsānī] خراسانی	kâh	[kâh] کاه
horoz	[horūs] خروس	kahraman	[keḥremān] قهرمان
hoş	[hoş] خوش	kâhya	[kedḥoda] کدخدا
hoşaf	[hoşāb] خوش آب	kâkül	[kâkol] کاکل
hoşnut	[hoşnūd] خوشنود	kalender	[kelender] قلندر
humbara	[hompāre] خمپاره	kalenderî	[kelenderī] قلندری
humbarahane	[hompāreḥāne] خمپاره خانه	kalenderiye	[kelenderīye] قلندریه
hun	[hun] خون	kaltaban	[keltebān] کلتبان
hunhar	[hunḥār] خونخوار	kâm	[kām] کام
hunriz	[hūnrīz] خونریز	kâr	[kār] کار
hurda	[horde] خرده	kârgir	[kârgīr] کارگیر
hurdaḥaş	[hordeḥeş] خرده خش	karpuz	[herboze] خربزه
hurma	[hormā] خرما	kâse	[kâse] کاسه
huruşan	[horuşān] خروشان	kâşane	[kâşāne] کاشانه
huy	[hūy] خوی	kavga	[govğa] غوغا
Hüda	[hodā] خدا	kayısı	[keysi] قیسی
Hüma	[homā] هما	kehkeşan	[kehkeşān] کهکشان
hümayun	[homayūn] همایون	kehribar	[kehrobā] کهربا
hüner	[honer] هنر	kel	[kel] کل
hünkâr	[hünkār] خونکار	kelek	[kâlek] کالک
hüveyda	[hoveydā] هویدا	kelem	[kelem] کلم
ibrik	[ebrik] ابریق	kelepçe	[kelebçe] کلبچه
ibrişim	[ebrīşem] ابریشم	kelepser	[kelebser] کلبسر
İsfahan	[esfehān] اصفهان	kelle	[kelle] کله
iğdiş	[ikdeş] ایکدش	kem	[kem] کم

keman	[kemān] کمان	kethüda	[kedhodā] کدخدا
kemane	[kemāne] کمانه	kevel	[kebel] کبل
kemani	[kemānī] کمانی	kevgir	[kefgīr] کفگیر
kemankeş	[kemānkeş] کمانکش	kezzap	[tīzāb] تیزاب
kemençe	[kemānçe] کمانچه	ki	[ke] که
kement	[kemend] کمند	kil	[gıl] گل
kemer	[kemer] کمر	kildan	[goldān] گلدان
kemha	[kemha] کمخا	kiler	[kelār] کلار
kenar	[kenār] کنار	kilermeni	[gıl-e ermeni] گل ارمنی
kene	[kene] کنه	kilim	[gilīm] گلیم
kengel	[kenger] کنگر	kilit	[kelīd] کلید
kenger	[kenger] کنگر	kin	[kīn] کین
kepaze	[kebbāde] کباده	kindar	[kīndār] کینه دار
kepçe	[kefçe] کفچه	kirde	[girde] گرده
ker	[ker] کر	kireç	[gereç] گرچ
kereste	[kerāste] کراستی	kişmiş	[kişmiş] کشمش
kereviz	[kerefs] کرفس	kişniş	[kişniş] کشنیش
kerhane	[kārḥāne] کارخانه	koz	[govz/gavz] گوز
keriz	[kārīz] کاریز	koza	[gūze] غوزه
kervan	[kārḡān] کاروان	köfte	[kofte] کوفته
kervansaray	[kārḡānsērā] کاروان سرا	köftehor	[koftehor] کوفته خور
kese	[kīse] کیسه	köfter	[kefter] کفتر
kesedar	[kīsedār] کیسه دار	köhne	[kohne] کهنه
keş	[keş] کش	kök	[kük] کوک
keş	[keş] کش	kömüş	[gāvmiş] گاومیش
keşide	[keşīde] کشیده	kör	[kür] کور
keşiş	[keşīş] کشیش	köre	[küre] کوره
keşişhane	[keşīşḥāne] کشیش خانه	kös	[küs] کوس
keşke	[kāşkī] کاشکی	köse	[küse] کوسه
keşkek	[keşkek] کشکک	kösele	[gūsāle] گوساله
keşki	[kāşkī] کاشکی	köşe	[güşe] گوشه
keşkül	[keşkül] کشکول	köşebent	[güşebend] گوشه بند
keşmekeş	[keşmekeş] کشمکش	köşk	[küşk] کوşk

köşker	[kefşger] کفشگر	lagar	[lāger] لاغر
kötek	[kotek] کتک	laklak	[leklek/leklek] لقلق\کلک
köy	[küy] کوی	lal	[lāl] لال
kûçe	[kûçe] کوچه	lala	[lālā] لالا
kûhi	[kûhī] کوهی	lale	[lāle] لاله
kulübe	[kolbe] کلبه	lalezar	[lālezār] لاله زار
kumbara	[hompāre] خمپاره	lalüebkem	[lāl-i ebkem] لال ابکم
kumbarahane	[hompārehāne] خمپاره خانه	lapçın	[lāpçın] لاپچین
kumru	[komrī] قمری	laşe	[lāşe] لاشه
kunt	[kond] کند	lavaş	[levāş] لواش
kurnaz	[kornās] قرناس	lebalep	[lebāleb] لبالب
kükürt	[gügerd] گوگرد	lebiderya	[leb-i deryā] لیدریا
külâh	[kolâh] کلاه	leblebi	[leblebū] لبلبو
külçe	[kūlīçe] کولیچه	leğen	[legen] لگن
külhan	[golhān] گلخان	leke	[leke] لکه
külhani	[golhānī] گلخانی	lenger	[lenger] لنگر
külünk	[koleng] کلنگ	lep	[leb] لب
kümbet	[gonbed] گنبد	lerzan	[lerzān] لرزان
küncü	[konced] کنجد	lerze	[lerze] لرزه
künde	[kondek] کنده	leş	[lāş] لاش
künk	[kūnek] کونک	leşker	[leşker] لشکر
küspe	[kūsbe] کوسبه	levendane	[levendāne] لوندانه
küstah	[gostāh] گستاخ	levent	[levend] لوند
küşade	[goşāde] گشاده	leylek	[leklek] لک لک
küşat	[goşād] گشاد	lime	[līme] لیمه
küşayış	[goşāyeş] گشایش	Lor	[lor] لر
laciverdî	[lāciverdī] لاجوردی	lük	[lūk] لوک
lacivert	[lāciverd] لاجورد	lüle	[lūle] لوله
laden	[lāden] لادن	madara	[mādāra] مادرا
lades	[yāddest] یاد دست	mader	[māder] مادر
laf	[laf] لاف	maderşahi	[māderşāhī] مادر شاهى
lafazan	[lāfzen] لاف زن	maderzat	[māderzād] مادر زاد
lafügüzaf	[lāfugoza] لاف گزاف	madrabaz	[modrebāz] مدره باز

mahiye	[māhiye] ماهیه	mest	[mest] مست
mahur	[māhur] ماهور	mestane	[mestāne] مستانه
mahya	[māhyā] ماهیا	meşe	[bīşe] بیشه
mala	[māle] ماله	meşin	[meşīn] مشین
marpuç	[mārpīç] مارپیچ	mey	[mey] می
marsıvan	[merzbān] مرزبان	meyan	[meyān] میان
maş	[māş] ماش	meyan	[meyān] میان
maşa	[māşe] ماشه	meyane	[meyāne] میانه
mat	[māt] مات	meyhane	[meyhāne] میخانه
maya	[māye] مایه	meyve	[mīyve] میوه
mayhoş	[meyhoş] میخوش	meyvedar	[mīyvedār] میوه دار
maytap	[māhtāb] ماه تاب	meyvehoş	[mīyvehoşk] میوه خوشک
mazı	[māzū] مازو	meze	[meze] مزه
meğer	[meger] مگر	mih	[miḥ] میخ
meğerki	[megerke] مگر که	mihman	[mihmān] مهمان
mehtap	[mehtāb] مهتاب	mihmandar	[mihmāndār] مهماندار
mehter	[mehter] مهتر	mihrace	[mihrāce] مهر اجه
mehteran	[mehterān] مهتران	mine	[mīnā] مینا
mehterhane	[mehterhāne] مهتر خانه	mintan	[nīmtan] نیمتن
mekik	[mekūk] مکوک	mir	[mīr] میر
mendebur	[mendebūr] مندبور	mirî	[mīrî] میری
menekşe	[benefşe] بنفشه	mirza	[mīrzā] میرزا
menent	[manend] مانند	mûbed	[movbed] موبد
meneviş	[meneviş] منویش	mum	[mūm] موم
menteşe	[bendkeşe] بندکشه	mumhane	[mūmhāne] موم خانه
mercanköşk	[merzengūş] مرزنگوش	mumya	[mūmyā] مومیایی
mercimek	[mercimek] مرجمک	murdar	[mordār] مردار
merdane	[merdāne] مردانه	murt	[mord] مرد
merdikipti	[merd-e kiptī] مرد قبطی	muşta	[muşte] موشته
merdiven	[nerdebān] نردبان	muştu	[mojde] مژده
merdumgiriz	[merdomgorīz] مردم گریز	mutaf	[mūytāb] مویتاب
mert	[merd] مرد	müft	[moft] مفت
merzengûş	[merzengūş] مرزنگوش	mühre	[mohre] مهره

mühresenk	[mohreseng] مهره سنگ	nardenk	[nārdeng] ناردينگ
mühür	[mohr] مهر	nardin	[nārden] ناردين
mühürdar	[mohrdār] مهردار	narenciye	[nārencīye] نارنجيه
müjde	[mojde] مزده	narenç	[nārenc] نارنج
müjgân	[mojgân] مزگان	nargile	[nārgile] نارگله
mürdesenk	[mordeseng] مرده سنگ	narh	[nerh] نرخ
mürt	[mord] مرد	narin	[nārīn] نارين
mürver	[mordber] مردبر	narven	[nārven] نارون
müslüman	[moselmān] مسلمان	naz	[nāz] ناز
nabekâr	[nābkār] نابكار	nazenin	[nāzenīn] نازنين
nacak	[nāçeḥ] ناچخ	nazik	[nāzok] نازك
naçar	[nāçār] ناچار	nazikâne	[nāzīkāne] نازكانه
naçiz	[nāçīz] ناچيز	neft	[neft] نفت
naçizane	[nāçīzāne] ناچيزانه	neftî	[neftī] نفتی
nadan	[nādān] نادان	nekes	[nākes] ناكس
nadide	[nādīde] نادیده	ne...ne...	[ne... ne...] نه... نه...
nagehan	[nāgehān] ناگهان	nem	[nem] نم
nahoš	[nāḥoş] ناخوش	nergis	[nergis] نرگس
nalan	[nālān] نالان	neşter	[nīşter] نیشتر
nale	[nāle] ناله	neva	[nevā] نوا
nalekâr	[nālekār] ناله كار	nevaziş	[nevāzış] نوازش
nam	[nām] نام	nevbahar	[novbehār] نوبهار
namaz	[nemāz] نماز	nevmit	[nāomīd] ناامید
namazgâh	[nemāzgāh] نمازگاه	nevruz	[novrūz] نوروز
namdar	[nāmdār] نامدار	nevzat	[novzād] نوزاد
name	[nāme] نامه	ney	[ney] نی
namert	[nāmerd] نامرد	neyçe	[neyçe] نی چه
namıdiğer	[nam-e dīger] نام دیگر	neyzen	[neyzen] نی زن
namlu	[nāmlū] ناملو	nezt	[nezd] نزد
namzet	[nāmzed] نامزد	nihale	[nehāle] نهاله
nan	[nān] نان	nihan	[nehān] نهان
nankör	[nānkūr] نان کور	nihavent	[nehāvend] نهاوند
nar	[nār] نار	nikbin	[nīkbīn] نیکبین

nikriz	[nīkrīz] نیک ریز	para	[pāre] پاره
nilüfer	[nīlūfer] نیلوفر	parça	[pārçe] پارچه
nim	[nīm] نیم	pare	[pāre] پاره
nirengi	[nirengī] نرنگی	pars	[pārs] پارس
nişaburek	[nīşābūrek] نیشابورک	parsa	[pārsē] پارسه
nişadır	[nişādor] نشادر	payan	[pāyān] پایان
nişan	[nişān] نشان	payanda	[pāyende] پاینده
nişane	[nişāne] نشانه	paye	[pāye] پایه
nişangâh	[nişāngāh] نشان گاه	payidar	[pāydār] پایدار
nişasta	[nişāste] نشاسته	payitaht	[pāyteht] پایتخت
niyaz	[nīyāz] نیاز	pazar	[bāzār] بازار
nohudi	[nohūdī] نخودی	pazı	[bāzū] بازو
nohut	[nohūd] نخود	pazubent	[bāzūbend] بازوبند
numune	[nemūne] نمونه	pazvant	[pāsban] پاسبان
nühüft	[nohoft] نهفت	peder	[peder] پدر
nümayiş	[nemāyış] نمایش	pederane	[pederāne] پدرانه
nümayişkâr	[nemāyışkār] نمایشکار	pederşahi	[pederşāhī] پدرشاهی
orospu	[rūspī] روسپی	pehlevî	[pehlevī] پهلوی
oruç	[rūze] روزه	pehlivan	[pehlivān] پهلوان
pabuç	[pāpūş] پاپوش	pehlivanane	[pehlivānāne] پهلوانانه
paça	[pāçe] پاچه	pehpeh	[behbeh] به به
padişah	[pādeşāh] پادشاه	pejmürde	[pejmurde] پژمرده
padişahi	[pādeşāhī] پادشاهی	pelenk	[peleng] پلنگ
pafta	[bāfte] بافته	pelesenk	[pārseng] پارسنگ
pah	[pāh] پاخ	pelte	[pālūde] پالوده
paha	[behā] بها	pembe	[penbe] پنبه
pak	[pāk] پاک	pembezar	[penbezār] پنبه زار
palan	[pālān] پالان	pencere	[pencere] پنجره
palas	[pelās] پلاس	pencik	[pencuyek] پنج و یک
palaspāre	[pelāspāre] پلاس پاره	pencüdü	[pencudo] پنج و دو
paldım	[pāldom] پالدم	pencüse	[pencuse] پنج و سه
pamuk	[penbe] پنبه	pencüyek	[pencuyek] پنج و یک
panzehir	[pādzehr] پادزهر	pençe	[pence] پنجه

pençgâh	[pencgâh] پنجگاه	peşkir	[pīşgīr] پیشگیر
pendname	[pendnāme] پندنامه	peşrev	[pīşrū] پیشرو
perakende	[perākende] پراکنده	peştahta	[pīştehte] پیش تخته
perçem	[perçem] پرچم	peştamal	[poştmal] پشتمال
perçin	[perçīn] پرچین	Peştu	[peştū] پشتو
perdah	[perdāht] پرداخت	pey	[pey] پی
perde	[perde] پرده	peyapey	[peyāpey] پیاپی
perdedar	[perdedār] پرده دار	peyda	[peydā] پیدا
peren	[peren] پرن	peyderpey	[peyderpey] پیدری
perende	[perende] پرنده	peygamber	[peyğember] پیغمبر
perestiş	[perestiş] پرستش	peygamberane	[peyğemberāne] پیغمبرانه
perestişkâr	[perestişkār] پرستشکار	peygambervari	[peyğembervārī] پیغمبرواری
pergel	[pergār] پرگار	peyk	[peyk] پیک
perhiz	[perhīz] پرهیز	peyke	[pāygāh] پایگاه
perhizkâr	[perhīzkār] پرهیزکار	peynir	[penīr] پنیر
peri	[perī] پری	peynirhane	[penīrḥāne] پنیرخانه
perişan	[perīşān] پریشان	peyrev	[peyrov] پیرو
persenk	[parseng] پارسنگ	pezevenk	[pejvend] پژوند
perşembe	[pencşembe] پنجشنبه	pıhtı	[pohte] پخته
perva	[pervā] پروا	pırazvana	[berāzban] برازبان
pervane	[pervāne] پروانه	piç	[pīç] پیچ
pervaz	[pervāz] پرواز	pijama	[peycāme] پی جامه\ پیژامه
pervin	[pervīn] پروین	pilav	[polov] پلو
pes	[bes] بس	pinhan	[penhān] پنهان
pest	[pest] پست	pir	[pīr] پیر
pespaye	[pestpāye] پست پایه	pirifāni	[pīrifānī] پیرفانی
pesüs	[pīhsüz] پیه سوز	pirinç	[birinc] برنج
peş	[pes] پس	pirinç	[birinc] برنج
peş	[pīş] پیش	pirüpak	[pīrupāk] پیروپاک
peşin	[pīşīn] پیشین	pişdar	[poştdār] پشتدار
peşinat	[pīşīnāt] پیشینات	pişekâr	[pīşekār] پیشه کار
peşinen	[pīşīnen] پیشینا	pişman	[peşīmān] پیشیمان
peşkeş	[pīşkeş] پیشکش	pişmaniye	[peşmek] پیشمک

piyade	[piyāde] پیاده	renk	[reng] رنگ
piyale	[piyāle] پیاله	reva	[revā] روا
piyaz	[piyāz] پیاز	revan	[revān] روان
polat	[pūlād] پولاد	revani	[revāni] روانی
post	[pūst] پوست	reviṣ	[reviṣ] روش
postal	[postgıl] پستگل	rezene	[rāzīyāne] رازیانه
postnişin	[postneşīn] پوست نشین	rıh	[rīg] ریگ
poşu	[pūşī] پوشی	rıhdan	[rīgdān] ریگدان
pota	[būte] بوته	rıhtım	[rīhtem] ریختم
pösteki	[pestekī] پستکی	rindane	[rindāne] رندانه
pul	[pūl] پول	rint	[rind] رند
puşt	[poşt] پشت	rûberû	[rûberû] روبرو
put	[bot] بت	rugan	[rūgen] روغن
putperest	[botperest] بتپرست	rustai	[rūstāyī] روستایی
pür	[por] پر	ruz	[rūz] روز
pürüz	[porz] پرز	ruznamçe	[rūznāmçe] روزنامهچه
rahne	[rehne] رخنه	ruzname	[rūznāme] روزنامه
raht	[reht] رخت	ruzuşeb	[rūz u şeb] روز و شب
rahvan	[rāhbān] راهبان	rüsva	[rosva] رسوا
ram	[rām] رام	rüzgâr	[rūzgār] روزگار
rast	[rāst] راست	sade	[sāde] ساده
rast	[rāst] راست	sagar	[şāger] صاغر
rast	[rāst] راست	sahte	[sāhte] ساخته
rastık	[rasteh] راستخ	sahtekâr	[sāhtekār] ساخته کار
ravent	[rāvend] راوند	sahtıyan	[sāhteyān] ساختنیان
reçel	[reçāl] رچال	salname	[sāl nāme] سالنامه
reftıye	[reftıye] رفتیه	santur	[sentür] سنتور
reha	[rehā] رها	santuri	[sentūri] سنتوری
rehber	[rehber] رهبر	saray	[serāy] سرای
rencide	[rencīde] رنجیده	sarban	[sārbān] ساربان
rençper	[rencber] رنجبر	sarhoş	[serhoş] سرخوش
rende	[rende] رنده	satrañç	[şetrenc] شطرنج
rengârenk	[rengāreng] رنگارنگ	saye	[sāye] سایه

sayeban	[sāyebān] سایه بان	sermest	[sermest] سرمست
sayvan	[sāyebān] سایه بان	sermestane	[sermestāne] سرمستانه
saz	[sāz] ساز	sermestî	[sermestî] سرمستی
sazende	[sāzende] سازنده	serpuş	[serpūş] سرپوش
sazkâr	[sāzkâr] ساز کار	sersem	[sersām] سرسام
sebayüdü	[se ba do] سه با دو	serseri	[serserî] سرسری
sebze	[sebzi] سبزه	sert	[serd] سرد
sebzevat	[sebzīvāt] سبزیوات	sertap	[sertāb] سرتاب
segâh	[segâh] سه گاه	serüven	[servān] سروان
seğmen	[segbān] سگبان	servi	[serv] سرو
sehpa	[se pāye] سه پایه	seryaver	[seryāver] سر یاور
sekban	[segbān] سگبان	serzeniş	[serzeniş] سرزنتش
seme	[seme] سمه	seyek	[se yek] سه یک
semender	[semender] سمندر	seylap	[seylāb] سیلاب
sepet	[sebed] سبد	seza	[sezā] سزا
ser	[ser] سر	sille	[sille] سیله
serap	[serāb] سراب	sim	[sīm] سیم
serapa	[ser tā pā] سر تا پا	sima	[sīmā] سیما
serazat	[serāzād] سر آزاد	simurg	[sīmorğ] سیمرغ
serbaz	[serbāz] سرباز	sincabi	[sencābî] سنجابی
serbest	[serbest] سربست	sincap	[sencāb] سنجاب
serbestî	[serbestî] سربستی	sine	[sīne] سینه
serçin	[serçin] سر چین	sini	[sīnî] سینی
serdar	[serdār] سردار	sipah	[sipāh] سپاه
serdümen	[serdümen] سردومن	sipahi	[sipāhî] سپاهی
serencam	[serencām] سرانجام	sipariş	[sefāriş] سفارش
sergerde	[sergerde] سر گرده	siper	[siper] سپر
sergüzeşt	[sergozeşt] سرگذشت	sirke	[sirke] سرکه
serhat	[serhed] سرحد	sirkengebin	[sirkengebīn] سرکنگبین
serkeş	[serkeş] سرکش	sirmo	[sīrmū] سیرمو
serlehva	[serlovhe] سرلوحه	sitayiş	[setāyîş] ستایش
sermaye	[sermāye] سرمایه	sitayişkâr	[setāyîşkâr] ستایشکار
sermayedar	[sermāyedār] سرمایه دار	sitem	[sitem] ستم

sitemkâr	[sitemkâr] ستمکار	şalaki	[şālākī] شالاکى
siyah	[siyāh] سياه	şalgam	[şelğem] شلغم
siyahi	[siyāhī] سیاہى	şali	[şālī] شالى
softa	[sūhte] سوخته	şalvar	[şelvār] شلوار
suntıraç	[somterāş] سمتراش	şayan	[şāyān] شايان
supara	[sī pāre] سى پاره	şayeste	[şāyeste] شايسته
suzeni	[sūzenī] سوزنى	şayet	[şāyed] شايد
suzidil	[sūz-i dıl] سوز دل	şeb	[şeb] شب
suzidilara	[sūz-i dıl ārā] سوزدل آرا	şebboy	[şeb bŭy] شب بوى
suzinak	[sūznāk] سوزناک	şebiarus	[şeb-i ‘rūs] شب عروس
sülük	[zelū/zālū] زلوزالو	şebiyelda	[şeb-i yeldā] شب يلدا
sümbül	[sonbol] سنبل	şebnem	[şebnem] شبنم
sümbüli	[sonbolī] سنبلى	şeftali	[şeftālū] شفتالو
sümbülteber	[sonbolteber] سنبل تبر	şehbender	[şehbender] شه بندر
sünepe	[sombe] سنبه\اسمبه	şehir	[şehir] شهر
sürme	[sorme] سرمه	şehname	[şehnāme] شهنامه
süsen	[sūsen] سوسن	şehnaz	[şehnāz] شهناز
sütun	[setün] ستون	şehriyâr	[şehriyār] شهریار
süvari	[sevārī] سواری	şehzade	[şehzāde] شهزاده
şad	[şād] شاد	şeker	[şeker] شکر
şadırvan	[şādevān] شادروان	şekerpare	[şekerpāre] شکرپاره
şah	[şāh] شاه	şekerrenk	[şekerreng] شکررنگ
şah	[şāh] شاه	şeş	[şiş] شش
şahane	[şāhāne] شاهانه	şeşcihar	[şiş u çehār] شش و چهار
şahbaz	[şāhbāz] شاهباز	şeşper	[şişper] ششپير
şahin	[şāhīn] شاهين	şeşüdü	[şiş u do] شش و دو
şahmeran	[şāhmerān] شاهمران	şeşüse	[şiş u se] شش و سه
şahmerdan	[şāh-e merdān] شاه مردان	şeşyek	[şiş u yek] شش و يك
şahniş	[şāhnişīn] شاهنشين	şev	[şīb] شيب
şahnişin	[şāhnişīn] شاهنشين	şeyda	[şeydā] شيدا
şahtere	[şāhtere] شاهتره	şıp	[şep] شپ
şakirt	[şāhgerd] شاگرد	şıra	[şīre] شیره
şal	[şāl] شال	şikâr	[şikār] شكار

şikemperver	[şikemperver] شکمپروور	taze	[tāze] تازه
şikeste	[şikeste] شکسته	tazı	[tāzı] تازی
şimşir	[şemşir] شمشیر	teber	[teber] تبر
şiraze	[şirāze] شیرازه	tebeşir	[tebāşir] تباشیر
şirden	[şirdān] شیردان	tef	[def] دف
şirin	[şirīn] شیرین	tehi	[tohī] تهی
şirpençe	[şirpençe] شیر پنجه	tekâpu	[tekâpū] تکاپو
şişe	[şişe] شیشه	temaşa	[temāşā] تماشا
şişhane	[şişhāne] شیش خانه	tembel	[tenbel] تنبل
şive	[şive] شیوه	tembelhane	[tenbelhāne] تنبل خانه
şivekâr	[şivekâr] شیوه کار	tembul	[tenbel] تنبل
şom	[şūm] شوم	ten	[ten] تن
şuh	[şūh] شوخ	tendürüst	[tendorost] تندرست
ta	[tā] تا	teneşir	[tenşüyī] تنشویی
tabütüvan	[tābutevān] تاب و توان	tenha	[tenhā] تنها
Tacik	[tācīk] تاجیک	terane	[terāne] ترانه
tafta	[tāfte] تافته	terazi	[terāzū] ترازو
tahra	[dehre] دهره	terazi	[terāzū] ترازو
taht	[teht] تخت	tere	[tere] تره
tahta	[tehte] تخته	terme	[terme] ترمه
tahtaboş	[tehtepūş] تخته پوش	terütaze	[terutāze] تر و تازه
tahtirevan	[teht-e revān] تخت روان	terzi	[derzī] درزی
tane	[dāne] دانه	terzihane	[derzīhāne] درزی خانه
tarçın	[dārçīn] دارچین	teskere	[deskere] دسکره
tarçını	[dārçīnī] دارچینی	testere	[dest-i ere] دست اره
tarhana	[terhāne] ترخانه	testi	[destī] دستی
tarumar	[tārumār] تارومار	teşne	[tışne] تشنه
tasa	[tāse] تاسه	teşt	[teşt] تشت
tav	[tāv] تاو	tez	[tīz] تیز
tava	[tāve] تاوه	tezene	[tāziyāne] تازیانه
tavhane	[tāvhāne] تاوخانه	tezgâh	[destgāh] دستگاه
tay	[tāy] تای	tezgâhtar	[destgāhdār] دستگاه دار
taya	[dāye] دایه	tığ	[tīğ] تیغ

tiğ	[tīg] تیغ	vabeste	[vābeste] وابسته
tımar	[tīmār] تیمار	vâlâ	[vālâ] والا
tımarhane	[tīmārḥāne] تیمارخانه	vareste	[vāreste] وارسته
tırabzan	[dārebzīn/dārbezīn] داربزن	vaşak	[veşek] وشق
tıraş	[terāş] تراش	viran	[vīrān] ویران
tiftik	[teftīk] تفتیک	virane	[vīrāne] ویرانه
tirendaz	[tīrendāz] تیرانداز	ya	[yā] یا
tirit	[tirīd] ترید	yaban	[yābān] یابان
tirşe	[terāşe] تراشه	yâd	[yād] یاد
tiz	[tīz] تیز	yadigâr	[yādgâr] یادگار
tohum	[toḥm] تخم	yafta	[yäfte] یافته
tortu	[dordī] دردی	yağma	[yeğmā] یغما
tömbeki	[tenbākū] تنباکو	yahni	[yeḥtī] یخنی
tumturak	[tomṭorāk] طمطراق	yahut	[yāḥūd] یاخود
tun	[tūn] تون	yalpa	[yāl + pā] یال + پا
Turan	[tūrān] توران	yâr	[yār] یار
Turani	[tūrānī] تورانی	yâran	[yārān] یاران
turfanda	[tervende] ترونده	yardak	[yārīdeh] یاری ده
turp	[terb] ترب	yardım	[yārī] یاری
tuŗşu	[torşī] ترشی	yâren	[yâren] یارن
turuncu	[torencī] ترنجی	yasemin	[yāsemīn] یاسمین
turunç	[torenc] ترنج	yave	[yāve] یاوہ
tüfek	[tofeng] تفنگ	yaver	[yāver] یاور
tüfekhane	[tofengḥāne] تفنگخانه	ya... ya...	[yā... yā...] یا... یا...
tülbent	[dūlbend] دول بند	yegâh	[yegâh] یگاه
türban	[dūlbend] دول بند	yegân	[yegān] یگان
tüvana	[tevānā] توانا	yegâne	[yegāne] یگانه
umut	[omīd] امید	yek	[yek] یک
usta	[ostā] استا	yeknesak	[yekneseḵ] یک نسق
ustura	[ostore] استره	yekpare	[yekpāre] یکپاره
ümit	[omīd] امید	yeksan	[yeksan] یکسان
üstadane	[ostadāne] استادانه	yekta	[yektā] یکتا
üstat	[ostād] استاد	yelda	[yeldā] یلدا

yeşim	[yeşm] یشم	zeyrek	[zīrek] زیرک
yezdan	[yezdān] یزدان	zih	[zeh] زه
zade	[zāde] زاده	zimba	[sonbe] سنبه
zadegân	[zādegān] زادگان	zımpara	[sonbāde] سنباده
zampara	[zenbāre] زنباره	zındık	[zendīk] زندیق
zari zari	[zārzār] زار زار	zırh	[zereh] زره
zayıçe	[zāyiçe] زایچه	zırnık	[zernīh] زرنیخ
zeban	[zebān] زبان	zıvana	[zebāne] زبانه
zebanzet	[zebānzed] زبانبزد	zibidi	[zīb/ zībī] زیبازیبی
zebun	[zebūn] زبون	zil	[zīl] زیل
zebunküş	[zebūnkeş] زبونکش	zincir	[zencīr] زنجیر
zehir	[zehr] زهر	zindan	[zindān] زندان
zelber	[serbār] سربار	zinde	[zinde] زنده
zemberek	[zenbürek] زنبورک	zinhar	[zinhār] زنهار
zemin	[zemīn] زمین	zir	[zīr] زیر
zen	[zen] زن	zira	[zīrā] زیرا
zenci	[zengī] زنگی	ziyan	[ziyān] زیان
zendost	[zendūst] زن دوست	ziyankâr	[ziyānkār] زیانکار
zengin	[sengīn] سنگین	zor	[zūr] زور
zenne	[zenāne] زنانه	zoraki	[zūreki] زورکی
zer	[zer] زر	zorba	[zūrbāz] زورباز
zerdali	[zerdālū] زردآلو	zurna	[sornā] سرنا
zerde	[zerde] زرده	zurnazen	[sornāzen] سرنازن
zerdeçal	[zerdeçāl] زرده چوبه	zūlfüyâr	[zolf-e yâr] زلف یار
zerrin	[zerrīn] زرین	zūlûf	[zolf] زلف
zerzevat	[sebzīcāt] سبزیجات	Zümrüdüanka	[sīmorğ u ‘anğa] سیمرغ و عنقا

Burada aktarılan Farsça kökenli kelimelerin dışında, Türkçede özel isim olarak kullanılan çok sayıda Farsça kökenli kelimenin de kullanıldığını vurgulamakta yarar var. “Bülent, Dilara, Dilruba, Ercüment, Ferhunde, Ferruh, Kamuran, Gülben, Gülbahar, Gülizar, Gülru, Gülgün, Hande, Hurşit, Hürrem, Hüsrev, Jülide, Nazan, Nahide, Nermin, Nesrin, Nevin, Nigar, Nihal, Nilgün, Rahşan, Reha, Ruşen, Pakize, Suzan ve Ziver” örneklerinde olduğu gibi (Ayverdi, 2010; Reyahi, 1990/1369: 269).

1.2. Bazı Kelimelerin Kökeni İle İlgili Tartışmalar

Bu başlık altında yukarıdaki dizinde yer verilen ancak kökeni ve etimolojik durumuyla ilgili farklı görüşlerin olduğu 58 kelimeyle ilgili etimolojik tartışmalara yer verilecektir.

amaç (آماج):

TDK'nın yayımladığı Türkçe Sözlük'te (2011) amaç kelimesi Türkçe kökenli olarak verilmektedir. Ancak Ayverdi (2010), amaç kelimesi için şu açıklamayı yapmaktadır: “(Eski Türk. amaç ‘hedef, nişan yeri’ < Fars. amac)”. Çağbayır (2007), Tietze (2002) ve Nişanyan da (2009) benzer bir açıklama yapmıştır. Kâmus-i Tûrkî'de (1987) de amaç kelimesinin kökenini Farsça olarak belirtmiştir. ‘Amid (1995), Dehğoda (1998) ve Mu'in (1983) de amaç kelimesinin Farsça kökenli olduğunu belirtmiştir. Eyüboğlu (1988) ise amaç kelimesiyle ilgili şu açıklamaları yapmaktadır: “Eski Türk sözlüklerinde bulunmasına (Kaş.) karşılık fars. âmâc (erek, nişan tahtası) ile yakınlığı ilgiye değer. Tr. de annaç, omaç, sözcükleri erek anlamındadır. Ummak, ommak eylemleri ereğe yönelmek, belli bir yöne gitmek, amaca varmaya çalışmak anlamını içerir. TR de a/o/u seslerinde dönüşme vardır. Bu nedenle amaç sözcüğü, ummak'tan gelebilir... Umac/omac/amac gelişimi olasıdır. ”

bacca (باجه|باد جاه):

Baca kelimesiyle ilgili tartışmalar, kelimenin hangi dil kökenli olduğundan çok, hangi kökenden geldiğiyle ilgilidir. TDK (2011) ve Eren'e (1999) göre kelimenin kökeni Farsça “bâce/باجه” kelimesidir. Ayverdi (2010) , Nişanyan (2009) ve Güzelyüz'e (2007/1386, s. 117) göre baca, “hava yeri” anlamına gelen “bād cāh/باد جاه” kelimesinden türemiştir. Eyüboğlu (1988) ise her iki yorumu da aktararak baca kelimesinin asıl kökeninin “bād ceh/باد جه” olduğunu ifade etmektedir.

bacak (پاچه):

TDK'nın Türkçe kökenli olarak verdiği “bacak” kelimesi için Ayverdi (2010) şu açıklamaya yer vermektedir “Fars. pāçe “hayvan ayağı, paça”dan küçültme ekiyle pāçe+k > pāçak > bacak”. Eren de (1999) bacak kelimesi için “Farsçadan alındığı anlaşılıyor.” demektedir. Güzelyüz (2007/1386, s. 117) bacak kelimesinin Farsça “paçe” ve küçültme eki olan “k” ekinin birleşiminden (پاچه + ک) türediğini ifade etmektedir. Nişanyan (2009) kelimenin Türkçe “paça” kelimesinden türediğini belirtmekle birlikte, bacak kelimesinin 17. yüzyıldan önce kullanımına rastlanmadığını ve Farsça hayvan ayağı anlamına gelen “paça” kelimesiyle karşılaştırmak gerektiğini ifade etmektedir.

bamya (باميه):

Bamya kelimesinin kökeni TDK (2011) sözlüğünde Arapça “bāmiya” sözcüğüne dayandırılırken, Ayverdi (2010) Farsça “bāmiye” kökenli olduğunu ifade etmektedir. Nişanyan (2009) kelimenin Arapça kökenli olduğunu belirtmektedir. Tietze (2002) ise Arapça veya Farsça kökenli olduğunu aktarmaktadır. ‘Amid (1995/1374) ve Enveri’de (2002/1381) göre ise bamya (باميه) sözcüğü, Yunanca kökenli bir kelimedir.

cadaloz (جادو + لز):

Cadaloz sözcüğü TDK’nın Türkçe Sözlük’te (2011) Türkçe kökenli olarak verilmiş. Ayverdi (2010) ise, kelime için şu açıklamayı yapmaktadır: “Fars. cādū “cadı”dan istakoz, yakamoz, varyoz gibi “oz” ekiyle biten Yunanca kelimelere benzetilerek yapılmıştır” Eyüboğlu (1988) ve Sami (1987) de Ayverdi’ye benzer bir açıklama yapmaktadır.

cephane (جبه خانه):

TDK (2011), Tietze (2002) ve Nişanyan (2009) cephanesinin kökenini Farsça “cebe + hāne” biçiminde verirken, Ayverdi (2010) ise kelimenin Moğolca ve Farsça birleşiminden meydana geldiğini savunarak “Moğ. cebe “zırh, silâh” ve Fars. hāne “yer, ev” ile cebe-hāne’den” şeklinde bir açıklama yapmaktadır.

cevher (گوهر):

TDK’nın Türkçe Sözlük (2010) ceher kelimesinin kökeninin Arapça “cevher” olduğunu aktarmaktadır. Ancak Şemseddin Sami (1987) ve Ayverdi (2010) ilk kökenin Farsça “govher/گوهر” olduğunu, daha sonra muarraplaştırılarak Arapçaya “cevher” olarak geçtiği görüşündedir. ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362) ve Dehğoda (1998/1377) da kelimenin Pehlevi kökenli “Govher” kelimesinden Arapçalaştırıldığını belirtmektedir.

cevşen (جوشن):

Cevşen kelimesi, TDK’nın Türkçe Sözlük (2011) baskısında ve yine TDK’nın web sitesinde Güncel Türkçe Sözlük’te yer almamaktadır. Ayverdi (2010) kelimenin Farsça “جوشن” kökenli olduğunu ifade etmektedir. Sami (1987) de kelimenin Farsça kökenli olduğunu belirtiyor. Ancak ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362) ve Enveri’de (2002/1381) “جوشن” kelimesi Arapça kökenli olarak geçmektedir. Tietze (2002) ve Nişanyan da (2009) kelimenin Arapça “cawşan” kelimesinden alıntı olduğunu belirtmektedir.

cimri (جمري):

Cimri sözcüğü, TDK'nın (2011) yayımladığı sözlükte Türkçe kökenli olarak verilmiş. Sami'nin (1987) Kâmus-i Türkî'de de kelimenin yabancı kökenli dolugu belirtilmemiş. Ayverdi (2010), Eyüboğlu (1988), Tietze (2002) ve Nişanyan (2009) ise kelimenin Farsça kökenli olduğunu belirtmiştir. “جمري” kelimesi, ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362) ve Dehğoda’da da (1998/1377) Farsça kökenli olarak verilmiştir.

çoşmak (جوشیدن):

Coşmak sözcüğü, TDK sözlüğünde yabancı kökenli olarak verilmemiş, dolayısıyla Türkçe kökenli olarak belirtilmiştir. Ancak Ayverdi (2010), Eyüboğlu (1988), Nişanyan (2009) ve Tietze (2002) coş/coşmak kelimesinin Farsça “جوشیدن” fiilinden alıntı olduğu kanaatindedir. Örneğin Ayverdi (2010), coşmak kelimesinin kökeni için şu açıklamayı yapmaktadır: “Fars. cüşiden “kaynamak, coşmak”tan [?] [Kelime anlam ve şekil bakımından Farsça fiile çok benzediği gibi Türkçe’de “c” ile başlayan kelimeler çok nadirdir.]” Sami (1987) de “coş” ve “coşmak” kelimelerinin Farsça kökenli olduğunu belirtmiştir.

cüce (جوجه):

Cüce kelimesi, TDK'nın Türkçe Sözlük'te (2011) ve Sami'nin Kâmûs-i Türkî'de (1987) Türkçe kökenli olarak verilmiştir. Ayverdi (2010), Eyüboğlu (1988), Nişanyan (2009) ve Tietze (2002) ise kelimenin kökeninin Farsça “جوجه” olduğu görüşünü aktarmaktadır.

cücük (جوجک):

Cücük sözcüğü, TDK sözlüğünde (2011) Türkçe kökenli olarak verilmiştir. Tietze de (2002) kelimenin kökeniyle ilgili olarak şu açıklamayı yapmaktadır: “ ‘civciv’ civcileri çağırırken kullanılan ‘cü cü’ seslenmesinden ve esasen kendi çıkardıkları veya annelerinin çıkardığı seslerin taklidinden. Fakat onomatopoeica’da aslı tespit etmek güçtür. Krş. civciv, cüce.” Ayverdi (2010) ise cücük kelimesinin kökeniyle ilgili olarak şu görüşü aktarır: “Fars. cücek “yavru”) [Kelimenin asıl anlamı “civciv”dir.]” Eyüboğlu (1988) da cücük maddesinde şu açıklamaya yer vermektedir: “fars. cüce (yavru, civciv, ufacık) den cücük.” Nişanyan (2009) cücük kelimesinin Farsça “yavru, civciv anlamına gelen” “جوجک” kelimesinden türediğini aktarmaktadır.

çağla (چغاله):

Çağla kelimesi, TDK (2011) ve Sami'nin (1987) sözlüklerinde yabancı kökenli olarak yer almamış, yani Türkçe kökenli bir kelime olarak verilmiştir. Ayverdi (2010), Eren (1999), Tietze (2002) ve Nişanyan (2009) ise çağla sözcüğünün kökeninin Farsça “چغاله” kelimesi olduğunu belirtmiştir. ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362) ve Dehğoda (1998/1377) sözlüklerinde de çağla/چغاله kelimesi, Farsça kökenli olarak yer almaktadır.

çakşır (چاقشور):

Çakşır kelimesi, TDK (2011) ve Sami (1987) sözlüklerinde Türkçe kökenli bir kelime olarak yer almaktadır. Tietze (2002) ve Nişanyan (2009), kelimenin Farsçadaki “چاقشور” kelimesiyle aynı kökten geldiği, ancak sözcüğün aslının Türkçe olduğu ve Türkçeden Farsçaya geçmiş olma ihtimalinin yüksek olduğu görüşünü dile getirmektedir. Ayverdi (2010) ise kelimenin Farsça “çākšūr” sözcüğünden alıntı olduğunu ifade etmekle yetinmektedir. ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362) ve Dehḥoda (1998/1377) sözlüklerinde “چاقشور\چاقچور” kelimesi Farsça kökenli olarak yer almaktadır.

çavdar (چودار\چاودار):

Çavdar sözcüğü TDK (2011) ve Sami’nin (1987) sözlüğünde Türkçe kökenli olarak verilmektedir. Ayverdi (2010) kelimenin Farsça “çūdār”dan geldiğini ifade etmektedir. Eren de (1999) kelimenin Farsça “çūdār” kökenli olduğunu belirtmektedir. Nişanyan (2009) ise, çavdar kelimesinin Farsçadan Türkçeye geçtiğini söylemekle birlikte, söz konusu kelimenin Farsçaya Avesta (Zend) dilinden, oraya da Sanskritçeden geçmiş olabileceğini ifade etmektedir. “چاودار” kelimesi; ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362) ve Dehḥoda (1998/1377) sözlüklerinde Farsça kökenli olarak yer almıştır.

çeşit (چشيدن):

Çeşit sözcüğü, TDK sözlüğünde (2011) ve Sami’nin Kâmûs-î Türki’de (1987) Türkçe kökenli olarak yer almaktadır. Ancak Ayverdi (2010), eski kaynaklarda geçmeyen çeşit kelimesinin kökenin belli olmadığını ifade etmektedir. Nişanyan (2009), kelimenin Farsça “چشيدنه\چشيدن” sözcüğünden alıntı olduğunu ifade etmektedir. Tietze (2002) ise eski kaynaklarda geçmeyen ve başka bir Türk dilinde de kullanılmayan çeşit kelimesinin “şey, satılacak mal, meta” anlamına gelen Kürtçe “çışt” sözcüğü ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir.

çifit (جهود):

Çifit kelimesi, TDK sözlüğünde (2011) Arapça “cehūd” kökenli olarak yer almaktadır. Eyüboğlu (1988) da aynı görüşü aktarmaktadır. Ayverdi (2010) kelimenin Farsça kökenli “cuhūd > çufut > çifit” kelimesinden alıntılı olduğunu ifade etmektedir. Nişanyan (2009) kelimenin Farsça “جهود” sözcüğünden alıntı olduğunu aktarmakta, ancak bu kelimenin Farsçaya da İbranice “yhūd” sözcüğünden geçtiğini belirtmektedir. ‘Amid ise (1995/1374) “جهود” kelimesinin Aramiceden Farsçaya geçtiğini belirtmektedir.

darbuka (تنبک):

Kelime, TDK sözlüğünde (2011) Arapça “darabukka” kökenli olarak yer almaktadır. Ayverdi (2010) ise darbuka sözcüğünün Farsça “dabūka”dan alıntı olduğunu aktarmaktadır. Nişanyan (2009), kelimenin Arapçadan Türkçeye geçtiğini belirtmektedir. ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362) ve Dehḥoda (1998/1377) gibi Farsça sözlüklerde ise darbuka anlamında kullanılan “تنبک” sözcüğü, Farsça kökenli olarak yer almaktadır.

divan (ديوان):

Divan sözcüğü, TDK sözlüğünde (2011) Arapça kökenli olarak verilmektedir. Kâmûs-i Türki'de (1987) ise kelimenin Arapça kökenli olduğu ifade edilmekle birlikte, kelimenin Farsçadan muarraplaştırılarak (Arapçalaştırılarak) Arapçaya geçtiği açıklamasına dayer verilmektedir. Ayverdi (2010), divan sözcüğünün Farsça “ديوان/divān” kelimesinden alındığını, bu kelimenin Farsçadan Arapçaya ve Türkçe üzerinden Avrupa dillerine de geçtiğini aktarmaktadır. Nişanyan (2009) kelimeyi hem Arapça hem Farsça kökenli olarak aktarmaktadır, ancak Arapçaya Farsçadan geçtiğini de eklemektedir. Eyüboğlu (1988) ve Tietze (2002) de divan kelimesinin Farsçadan alındığını belirtmektedir. ‘Amid (1995/1374), divan sözcüğünün Pehlevice kökenli olduğunu ifade etmekte ve Fransızcaya da Farsçadan geçtiğini aktarmaktadır.

engel (انگل):

Engel sözcüğü, TDK (2011) ve Sami'nin (1987) sözlüklerinde Türkçe kökenli kelime olarak yer almaktadır. Ayverdi (2010), Eren (1999), Tietze (2002) ve Nişanyan (2009) ise kelimenin Farsça “engel/angal” sözcüğünden alındığı düşüncesini paylaşmaktalar.

enişte (انگشته):

Enişte sözcüğüne TDK (2011) ve Sami'nin (1987) sözlüklerinde Türkçe kökenli bir sözcük olarak yer verilmektedir. Tietze (2002) ve Nişanyan (2009) da kelimenin Çağatay Türkçesinden alıntı olduğunu aktarmaktadır. Ancak Nişanyan (2009) bu bilgiye ek olarak kelimenin Farsça “انگشته” sözcüğüyle de bağlantılı olabileceği, fakat bu durumun da anlam bakımından izaha muhtaç olduğu yorumunu eklemektedir. “انگشته” kelimesi, Dehğoda (1998/1377) gibi Farsça kaynaklarda Farsça kökenli bir kelime olarak yer almaktadır.

fersah (فرسخ):

Fersah sözcüğü, TDK sözlüğünde (2011) Arapça “fersah” kökenli olarak verilmektedir. Ancak Ayverdi (2010), Sami (1987), Tietze (2009) ve Nişanyan (2009), fersah kelimesi için iki aşamalı kökenden söz ederler. Yani mevcut haliyle fersah kelimesinin Arapça “fersah” sözcüğünden alındığını, ancak Arapçadaki bu kelimenin de Farsça “ferseng” kelimesinden alındığını ifade ederler. Farsça kaynaklardan ‘Amid (1995/1374) ve Mu'in de (1983/1362) Arapça “فرسخ” kelimesinin Farsça “فرسنگ” kelimesinden alıntı olduğu bilgisine yer verirler.

fil (فيل/پیل):

Fil sözcüğü, TDK sözlüğünde (2011) Arapça kökenli olarak yer almaktadır. Ayverdi (2010), Sami (1987), Eyüboğlu (1988), Tietze (2009) ve Nişanyan (2009), kelimenin Arapça “fil” sözcüğünden, onun da Farsça “pil/پیل” kelimesinden alındığını ifade etmektedir. Nişanyan (2009) bu bilgiye ek olarak Farsça “pil” sözcüğünün Sanskritçe “pīlu” kelimesinden alındığını belirtmektedir. Farsça kaynaklarda da fil kelimesinin Pehlevi kökenli olduğunu ve muarraplaşarak Arapçaya geçtiği bilgisi yer almaktadır.

fincan (فنجان/پنگان):

Fincan sözcüğü, TDK sözlüğünde (2011) ve Kâmûs-î Tûrkî'de (1987) yabancı kökenli bir kelime olarak yer almaz. Ayverdi (2010), Tietze (2009) ve Nişanyan'a (2009) göre kelime Arapça “fincan/فنجان” olup Türkçeye geçmiş ve Arapçaya da Farsça “pingān–bingān/پنگان” sözcüğünden geçmiştir. Eyüboğlu da (1988) fincanın Farsça “pingan” kelimesinden alıntı olduğunu aktarmaktadır. ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362) ve Dehğoda (1998/1377) gibi Farsça kaynaklarda da fincan kelimesinin Farsçadan (پنگان) Arapçaya geçtiği ifade edilmektedir.

geveze (گپ زدن):

Geveze sözcüğü, TDK sözlüğünde (2011) ve Tietze'de (2009) yabancı kökenli bir kelime olarak geçmemektedir. Ayverdi (2010) ise kelimenin kökeniyle ilgili olarak şu açıklamayı yapmaktadır: “Farsça gep “boş lâf” ve bāz “oyunan” ile gep-bāz > gep-bāze'den”. Eyüboğlu da (1988) Ayverdi'ye yakın bir açıklamaya yer vermektedir. Nişanyan ise (2009) geveze sözcüğünün Farsça “gepzen/گپ زن” kelimesinden türediğini aktarmakta ve Farsçada “gap” sözcüğünün “lakırdı, boş laf” ve “zan”ın “çalan” anlamına geldiğini belirtmektedir. Farsça kaynaklarda ise “گپ” veya “گپ زدن” kelimesi “söz, kelam, konuşma, söz söyleme” gibi anlamlara gelmektedir. Günümüzde ise İran coğrafyasında “گپ زدن” fiili pek kullanılmamakta, ancak Afganistan coğrafyasında çok yoğun olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle bizce geveze kelimesinin kökeni “gep-bāz” ya da “gep-bāze” değil, “gep zeden/ گپ زدن”dir.

gözde (گزیده):

Gözde sözcüğü, TDK sözlüğünde (2011) Türkçe kökenli bir kelime olarak yer almaktadır. Ayverdi (2010), Tietze (2009) ve Nişanyan'a göre ise gözde kelimesinin kökeni, Farsça “güzide” sözcüğüdür, ancak bu hali almasında Türkçe “göz, gözde ol” biçimlerin ve halk etimolojisinin de etkisi söz konusudur. Ayverdi (2010) kelimenin kökeniyle ilgili olarak şu açıklamayı yapmaktadır: “(Fars. güzide “seçilmiş, seçkin”den) [Kelimenin bu şekli almasında Türkçe göz (> göz+de) kelimesinin etkisi vardır]”.

güdük (گودک):

Güdük kelimesi, TDK sözlüğünde (2011) yabancı kökenli bir kelime olarak yer almaz. Eyüboğlu (1988) ve Tietze de (2009) güdük kelimesinin eski Türkçede “kırılmış, kopmuş, açılmış” anlamına gelen “ketük-gedük-güdük” kökenli olduğunu ifade ederler. Ayverdi (2010), Sami (1987) ve Nişanyan ise güdük kelimesinin kökeninin Farsça “گودک” sözcüğü olduğu kanaatindedir.

güllaç (گولاج گولانج):

Güllaç sözcüğü, TDK sözlüğünde (2011) yabancı kökenli bir sözcük olarak yer almazken Ayverdi (2010), Eyüboğlu (1988), Eren (1999), Tietze (2009) ve Nişanyan (2009), kelimenin kökeninin Farsça “gulāc/گلاج” olduğunu aktarmaktadır. Ayverdi ve Eren, kelimenin Türkçeden Arapça ve Sırpçaya geçtiği bilgisini de paylaşmaktadır.

gürbüz (گربز):

Gürbüz kelimesi, TDK sözlüğünde (2011) ve Kâmûs-i Tûrkî'de (1987) Türkçe kökenli bir sözcük olarak yer almaktadır. Tietze (2009) kelimenin Çağatay Türkçesi kökenli olduğunu ifade etmektedir. Ayverdi (2010), Eren (1999) ve Nişanyan (2009) ise gürbüz kelimesinin kökeninin Farsça “gurbuz/گربز” sözcüğü olduğu görüşünü aktarmaktadır. ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362) ve Dehğoda da (1998/1377) “گربز” kelimesine Farsça kökenli olarak yer vermektedir.

havut (هويد):

Havut sözcüğü, TDK sözlüğünde (2011) Farsça “hāvut” kökenli olarak yer almaktadır. Ayverdi (2010) ise, kelimenin kökeninin belli olmadığını ifade etmektedir. Tietze (2009) havut kelimesinin kökeninin Arapça “ḥawḍ” olduğu görüşündedir. Eren (1999) ise kelimenin kökeniyle ilgili şunları söylemektedir: “Kökenini bilmiyoruz. Diyalektlerde kullanılan *avit* biçimine göre, Türkçe *havut*’un başındaki h-nin sonradan türedildiği anlaşılıyor.” ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362) ve Dehğoda (1998/1377) sözlüklerinde ise “هويد” kelimesi Farsça kökenli bir sözcük olarak yer alıyor.

hele (هله):

Hele kelimesi, TDK sözlüğünde (2011) ve Kâmûs-i Tûrkî'de (1987) Türkçe kökenli; Ayverdi (2010), Tietze (2009), Nişanyan (2009), ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362) ve Dehğoda (1998/1377) sözlüklerinde ise “hale/hele/هله” kelimesi, Farsça kökenli bir sözcük olarak yer almaktadır.

Hüma (هما):

Hüma sözcüğü, TDK (2011) ve Sami’nin (1987) sözlüklerinde Arapça kökenli (humā) bir kelime olarak yer almaktadır. Ayverdi (2010) ve Tietze’ye (2009) göre kelime, Farsça “humāy > humā” kökenlidir. ‘Amid’e (1995/1374) göre “Hüma/هما”, Pehlevice kökenlidir. Mu’in (1983/1362) ve Dehğoda’da (1998/1377) Farsça kökenli bir kelime olarak yer almaktadır.

ibrik (ابريق):

İbrik kelimesi, TDK (2011), Sami (1987) ve Tietze (2009) sözlüklerinden Arapça “ibrīk” kökenli bir sözcük olarak yer alıyor. Ayverd (2010), Eyüboğlu (1988) ve Nişanyan’a (2009) göre Arapçadan Türkçeye geçmiş olsa da ibrik kelimesinin asıl kökeni Farsça su döken anlamına gelen “āb-riz” sözcüğüdür. ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362) ve Dehğoda (1998/1377) sözlüklerinde de muarrap (Arapçalaştırılmış) Farsça kökenli bir sözcük olarak yer almaktadır.

iğdiş (ايگدش):

İğdiş kelimesine TDK (2011) sözlüğünde ve Eyyüvoğlu’da (1988) Farsça kökenli “ikdiş” olarak yer verilirken, kelime, Mu’in (1983/1362) ve Dehğoda (1998/1377) sözlüklerinde ise Türkçe kökenli bir sözcük olarak yer almaktadır. Ayverdi (2010) ise, kelimenin kökeni ile ilgili şu açıklamaya yer vermektedir: “Eski Türk. iğdiş ‘hizmetçi,

besleme; ehli hayvan”> igid-mek ‘eğitme, yetiştirme’”. Nişanyan (2009) ve Tietze (2009) de Ayverdi’ye benzer görüşler ileri sürmüştür.

kelek (کالك):

TDK (2011) sözlüğünde kelek sözcüğü, Türkçe kökenli sözcük olarak yer almaktadır. Ayverdi (2010), Eren (1999), Eyüboğlu (1988) ve Nişanyan’a göre Farsça “kālek/کالك ” kökenli bir kelimedir. ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362) ve Dehoda da (1998/1377) کالك sözcüğünün Farsça kökenli bir sözcük olduğu görüşündedir.

kök (کوک):

Musiki alanında “sazı kurmaya yarayan burgu” anlamında kullanılan “kök” sözcüğü, TDK (2011) sözlüğünde Farsça “kūk” kökenli bir kelime olarak yer alır. ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362) ve Dehoda da (1998/1377) “کوک” sözcüğüne Farsça kökenli olarak yer vermişlerdir. Ayverdi (2010) ve Nişanyan (2009) ise kelimeyi Türkçe kökenli olarak ele almışlardır.

kurnaz (قرناس):

Kurnaz sözcüğü, TDK (2011) sözlüğünde Farsça “kurnās” kökenli olarak yer alırken Kāmūs-i Tûrkî’de (1987) Türkçe kökenli olarak yer almıştır. Ayverdi (2010) ise kelimenin kökünün belirsizliğinden söz ederek şu açıklamayı yapar: “Kökü bulunamamıştır; kur-mak > kur-u-n-mak “kendi kendine kurmak, tasarlamak” fiilinden türemiş olabilir.” Nişanyan (2009) da kelimenin kökünün Türkçe “kurun”a dayandığını belirttikten sonra “az-“ ekinin mahiyetinin açık olmadığını ifade etmektedir. Başvurulan Farsça kaynaklarda bu anlamda kullanılan “قرناس” kelimesine rastlanmamıştır.

laklak (لقلق الكلك):

TDK’da (2010) ve Kāmūs-i Tûrkî’de (1987) laklak sözcüğü, Arapça kökenli olarak ele alınmıştır. Ayverdi (2010) ise, “laklak” kelimesinin kökeniyle ilgili olarak şu açıklamaya yer verir: “Fars. leglek’in Arapçalaşmış şekli laqlāk > laklak “leylek”ten”. Eyüboğlu (1988) da laklak sözcüğü ile ilgili şunları söyler: “Sözlükler bu sözcüğün Arapçadan geçtiğini belirtir. Oysa Türkçede lāk-lāk diye doğal bir ses, yansıma ses vardır. Leyleğin çıkardığı lak-lak sesinden dolayı lâklāk (bk. leylek) türetimi Türkçede de var: Leylek gibi lak-lak edip durmak...”. ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362) ve Dehoda (1998/1377) sözlüklerinde ise “laklak/لقلق” kelimesi, Farsça kökenli “للكلک” kelimesinden Arapçaya geçmiş muarrap (Arapçalaştırılmış) bir kelime olarak geçmektedir.

muştı (مژده):

Muştı sözcüğü, TDK (2011) sözlüğünde Türkçe kökenli olarak yer almıştır. Ayverdi (2010), Sami (1987) ve Nişanyan ise “muştı” kelimesinin Farsça “müjde/مژده” sözcüğünden türediğini ifade etmektedir. Bunun yanında Ayverdi (2010), kelimeyle ilgili olarak şu açıklamayı da yapmaktadır: “Dil devrimi sırasında müjde karşılığında tekrar canlandırılmıştır.” Nişanyan da benzer bir izahat yaparak şu bilgiye yer vermektedir: “17.

yy'dan sonra dolaşımdan kalkmış bir sözcük iken Dil Devrimi esnasında Öz Türkçe olduğu varsayımıyla yazı diline ithal edilmiştir.”

nacak (ناچخ):

Nacak sözcüğü, TDK (2011) ve Sami'nin (1987) sözlüklerinde Türkçe kökenli olarak yer almıştır. Ayverdi (2010), Eyüboğlu (1988) ve Nişanyan'da (2009) Farsça “nāçeḡ/neçek/nacaḡ” kökenli olarak yer almıştır. ‘Amid (1995/1374) ve Enveri’de (2002/1381) ise “ناچخ” kelimesi, Sanskritçe kökenli olarak geçmektedir.

pijama (پی جامه/پیژامه):

TDK (2011) sözlüğünde *pijama* sözcüğünün Fransızca kökenli “pyjama”dan türediği belirtilmiştir. Ayverdi (ise) kelimenin kökeniyle ilgili şu açıklamayı yapmaktadır: “Fr. pyjama < İng. < Fars. pāy-cāme “bacak elbisesi” < Hint.) [Aslı Hint kibar müslüman kadınlarının giydiği kıyafettir]”. Eyüboğlu (1988) da Ayverdi’ye benzer bir açıklamaya yer verir: “Fransızca pyjama, (Farsça pāycāme/ayaktan giyilen pantolondan Fransızca pyjama). Önce Farsçadan Fransızcaya, sonra Fransızcadan Türkçeye geçti. Farsça pāy (ayak), cāme (giysi), pāycāme (pantolon).” Enveri (2002/1381) ise “پیژامه” kelimesinin Farsçadan Fransızcaya geçtiğini belirttikten sonra şu açıklamayı yapar: “‘پای جامه’ kelimesi, Farsçadan Hintçeye, Hintçeden İngilizceye, İngilizceden Fransızcaya ve Fransızcadan tekrar Farsçaya geçmiştir.”

pürüz (پرز):

TDK (2011) ve Sami'nin (1987) sözlüğünde pürüz sözcüğü, Türkçe kökenli bir kelime olarak yer almaktadır. Eyüboğlu da (1988) kelimeyle ilgili olarak “eski Türkçe *bürmek/büzmek* (kabartma, bümek)ten pür-ü-z (kabarık, büzülen, düz olmayan).” açıklamasını yapmaktadır. Ayverdi (2010) ise pürüz kelimesinin “kumaşın havı” anlamına gelen Farsça “purz” sözcüğünden türediği görüşünü aktarmaktadır. Nişanyan da (2009) kelimenin kökeninin Farsça “purza” olduğunu ifade etmektedir. ‘Amid (1995/1374), Enveri (2002/1381) ve Dehḡoda’ya (1998/1377) göre “پرز” kelimesi Farsça kökenli bir sözcüktür. Mu’in (1983/1362) ise, Farsça kökenli muarrap (Arapçalaştırılmış) bir kelime olduğu kanaatindedir.

serüven (سروان):

Serüven sözcüğü, TDK (2011) sözlüğünde Farsça “servān” kökenli bir sözcük olarak yer almaktadır. Ancak Ayverdi’ye (2010) göre kelimenin kökü ve eki belli değildir. Nişanyan da (2009) kelimeyle ilgili Ayverd’ye benzer bir yorumda bulunarak şu açıklamaya yer yermektedir: “Tarama Dergisi’nde (1934) Radloff’a referansla ‘Kırgızca’ olduğu belirtilmiş ise de ne Radloff’ta ne Kırgızca sözlüklerde bu kelimeye rastlanmamıştır.” “سروان” sözcüğü, ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362) ve Dehḡoda (1998/1377) gibi Farsça kaynaklarda Farsça kökenli bir sözcük olarak yer almaktadır.

sülük (زلوژالو):

Sülük kelimesi, TDK (2011) ve Sami’de (1987) Türkçe kökenli bir sözcük olarak yer almaktadır. Ayverdi (2010) kelimenin kökeninin Farsça “şelük veya zelük” olduğu

kanaatindedir. Eren (1999) ve Nişanyan da (2009) sülük sözcüğünün Farsça “şalūk, zalūk” kökenli olduğunu ifade etmektedir. ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362) ve Dehḥoda (1998/1377) sözlüklerinde de “زالو” sözcüğü, Farsça kökenli bir kelime olarak geçmektedir.

sünepe (سنبه\اسمبه):

Sünepe sözcüğü, TDK (2011) ve Sami (1987) sözlüklerinde Türkçe kökenli bir sözcük olarak yer almıştır. Ayverdi (2010) ise kelimenin kökeniyle ilgili olarak şu açıklamaya yer verir: “Fars. sunbe “aldanmış, iğfal edilmiş”ten [?]”. Nişanyan (2009) ise Evliya Çelebi’nin kelimesinin kökeninin Rumca olduğunu söylediğini aktarır, ancak kendisi sünepe kelimesinin kaynağının tespit edilemediğini de eklemeyi ihmal etmez. ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362) ve Dehḥoda (1998/1377) sözlüklerinde “سنبه\اسمبه” kelimesi, Farsça kökenli bir sözcük olarak geçmektedir.

sürme (سرمه):

Sürme sözcüğü, TDK sözlüğünde (2011) Türkçe kökenli kelime olarak yer almaktadır. Eyüboğlu (1988), sürme kelimesinin kökeniyle ilgili şu açıklamaya yer verir: “I. fars. Surme (İran’da Surme köyünün adı)ndan sürme (göze çekilen özel boya Z.Ş.). Türkçe sürmek eyleminden sürme ile, ses benzerliği yüzünden, anlam kayması olmuş, Türkçede me ekiyle ad yaygındır: süzmek’ten süzme, ezmek’ten ezme, sarmak’tan sarma... Bu benzeşim nedeniyle sürmek’ten sürme (kaşa, göze çekilen süslenme gereci) doğaldır. Sürmedan (sürme kabı), sürmekeş (sürme çeken) gibi örnekler sürme’nin kökenini saptamaya yetmez. Bizce sürme sözcüğü Türkçedir, sürmek eylemiyle bağlantılıdır.” Nişanyan da (2009) kelimenin Türkçe kökenli olduğunu aktarmaktadır. Ayverdi (2010) ise kelimenin kökeninin Farsça “سرمه/surme” sözcüğü olduğu görüşündedir. ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362), Dehḥoda (1998/1377) ve Enveri’de (2002/1381) “سرمه” sözcüğü Farsça kökenli bir kelime olarak yer almaktadır.

tasa (تاسا\تاسه):

Tasa sözcüğü, TDK (2011) sözlüğünde Türkçe kökenli olarak geçmektedir. Ayverdi ise (2010) kelimenin kökeninin Farsça “tāsā – tāse” olduğu görüşündedir. Nişanyan da (2009) Ayverdi ile aynı görüştedir. Eyüboğlu ise (1988) kelimenin hem Farsça hem Türkçe kökenli olabileceğine dair şu açıklamaya yer vermektedir: “fars. tāsâ (tâs ile eşkökenli, acı, kaygı, üzüntü)den tasa... Tr. kaygı, sıkıntı, üzüntü, sıkılma...” Dehḥoda (1998/1377) ve Enveri’de (2002/1381) “تاسا\تاسه” kelimesi, eskimiş Farsça kökenli kelime olarak yer almaktadır.

tiftik (تفتيك):

TDK (2011), Eyüboğlu (1988) ve Nişanyan’a (2009) göre Arapça “teftik/ taftik” kökenli bir sözcük olan tiftik kelimesi, Ayverdi’ye (2010) göre Farsça kökenlidir. Eren (1999) ise kelimenin kökeniyle ilgili şu bilgilere yer vermektedir: “Farsça taftik. Farsçada tibit adı da geçer. Bu ad da çağdaş Türk diyalektiklerinde tibit olarak kullanılır. Eremeev (Etnogenez 235) Kürtçe *teftik*’ten alındığını dile getirmiştir.” ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362), Dehḥoda (1998/1377) ve Enveri’de (2002/1381) “تفتيك” kelimesi, Farsça kökenli olarak yer almaktadır.

türban (دول بند):

Türban sözcüğü, TDK (2011) sözlüğünde Fransızca “turban” kökenli bir kelime olarak yer almaktadır. Ayverdi (2010) ise kelimenin kökeniyle ilgili olarak şu açıklamayı yaparak kelimenin ilk kökeninin Farsça olduğu görüşünü aktarır: “Fr. turban < İtal. turbant < Türk. tülbent < Fars. dulbend”. Dehhoda (1998/1377) ise “دول بند” kelimesiyle ilgili olarak yaptığı açıklamada Fransızca sözlüklerin, Fransızcada kullanılan “turban/توربان” sözcüğünün Farsça “دولبند” kelimesinden alıntı olduğu görüşünü aktardıklarını ifade etmektedir.

umut (اميد):

Umut sözcüğü, TDK (2011) sözlüğünde Türkçe kökenli bir kelime olarak yer almaktadır. Ayverdi (2010), umut kelimesiyle ilgili olarak şu açıklamayı yapmaktadır: “Fars. umid’den um-mak fiilinin etkisiyle; bâzı dilcilere göre ise um-mak fiilinden türemiştir.” Eyüboğlu (1988), umut kelimesinin eski Türkçede *ummak*’tan um-u-t/umut olduğunu ve daha sonra ymuşayarak Farsçaya *ummid* olarak geçtiğini, Osmanlı Türkçesinde de Farsçaya öykünerek *ümmîd* biçiminde kullanıldığını ifade eder. Sami (1987), “اميد” kelimesinin Farsça kökenli olduğunu belirtmektedir. Nişanyan (2009) ise Türkçe kökenli olduğunu söylediği umut kelimesi için şu açıklamayı da yapmaktadır: “Farsça ümêd sözcüğünün etkisiyle -t sesini kazanmış veya doğruca Farsçadan alınmış olması ihtimal dahilindedir. Karş. ümit”

yalpa (يال + پا):

Yalpa sözcüğü, TDK (2011) sözlüğünde Türkçe kökenli bir sözcük olarak yer almaktadır. Ayverdi (2010), kelimenin Farsça “kol bacak” anlamına gelen “yāl pā” sözcüğünden alındığı görüşündedir. Nişanyan (2009) “Türkiye Türkçesi yalpa-mak ‘ezilmek, yassılmak’ fiiliyle birleştirilmesi mümkün görünmüyor. Türkiye Türkçesinde yelpemek “rüzgârda sallanmak, kanat çırpma” fiiliyle ilişkisi ses bakımından problematiktir.” demektedir. Farsça kaynaklarda ise “يالپا” kelimesine rastlanmamıştır.

yardak (يارى ده):

Yardak sözcüğü, TDK (2011), Sami (1987) ve Eyüboğlu’da (1988) Türkçe kökenli kelime olarak yer almaktadır. Eyüboğlu, “yaramak’tan yordak (yardımcı, anlam değişmesiyle, kötü işlerde yardımcı, yararlı olan)” açıklamasını yapmaktadır. Ayverdi (2010), Eren (1999), Nişanyan ve Güzelyüz (2007/1386, s. 117) ise, kelimenin kökeninin Farsçada yardım eden anlamına gelen “yâri-dih /yâr-dêh/يارى ده” sözcüğü olduğu görüşündedir.

yardım (يارى):

TDK (2011), Sami (1987) ve Eyüboğlu (1988) yardım kelimesinin kökeninin Türkçe olduğu görüşünü aktarmaktadır. Ayverdi (2010) ise “Kökü bulunamamıştır; Fars. yâri “yardım” kelimesinden gelmiş olabilir.” demektedir. Nişanyan (2009), kelimenin kökeniyle ilgili şu bilgileri paylaşmaktadır: “Orta Türkçe yarıt- yardım etmek, yarayışlı olmak +Im <? Fa yârî يارى yardım < Fa yâr 1 يار. el, kol, 2. dost, yardımcı. Not: Karş. Fa yârîdan ‘yardım

etmek', yārīdih 'yardımcı'. Farsça yār ve türevleri ile muhtemelen onun türevi olan Türkçe yara- ' faydalı olmak' fiili her iki dilde erken dönemde kaynaşmışlardır.”

zenci (زنگی):

Zenci kelimesi, TDK (2011) ve Sami'de (1987) Arapça “zencī” kökenli bir sözcük olarak yer almaktadır. Ayverdi (2010), Eyüboğlu (1988) ve Nişanyan (2009) ise kelimenin Farsça kökenli “zengi/زنگی” olduğu, Farsçadan Arapçaya “zenci” olarak geçtiği ve oradan da Türkçeye geçtiği görüşünü savunmaktalar. Eyüboğlu konuyla ilgili şu açıklamayı yapar: “Arapçada g sesi olmadığından, Farsça sözcüklerdeki g sesi, c ile söylenir.” ‘Amid (1995/1374), Mu'in (1983/1362), Dehhoda (1998/1377) ve Enveri'de (2002/1381) “زنگی” sözcüğü, Farsça kökenli bir sözcük olarak yer almaktadır.

zih (ز):

TDK (2011) ve Sami'de (1987) zih kelimesi, Farsça kökenli olarak yer almaktadır. Ayverdi ise (2010) kelimenin Türkçeye Farsçadan (zih) geçtiğini, ancak Farsçaya da Arapçadan geçtiğini (ziḳ) ifade etmektedir. Eren de (1999) kelimenin Arapça kökenli olduğu görüşündedir. ‘Amid (1995/1374), Mu'in (1983/1362), Dehhoda (1998/1377) ve Enveri (2002/1381) gibi Farsça kaynaklarda ise “ز” kelimesi, Farsça kökenli bir sözcük olarak yer almaktadır.

zındık (زندیق):

Zındık sözcüğü, TDK (2011) ve Sami'de (1987) Arapça “zindīḳ” kökenli bir sözcük olarak yer almıştır. Ayverdi (2010) kelimenin kökeniyle ilgili şu izahatı yapmaktadır: “Ar. zindīḳ < Fars. zendīḳ “Mani'nin, Zerdüşť dinini yanlış yorumlayıp Zend diliyle ortaya koyduğu esaslara inanan kimse”. Nişanyan da (2009) Ayverdi ile aynı düşüncüyü paylaşmakla birlikte, kelimenin Farsça öncesine dayanan (Yunanca ve Avesta dili gibi) kökenleri olabileceğini de eklemektedir. Eyüboğlu da (1988) kelimenin Farsça kökenli olduğunu, Farsçadan Arapçaya ve oradan da Türkçeye geçtiğini ifade etmektedir. Mu'in (1983/1362), Dehhoda (1998/1377) ve Enveri de (2002/1381) “زندیق” sözcüğünün muarrap (Arapçalaşmış) Farsça kökenli bir sözcük olduğunu ifade ediyor.

zibidi (زیبایی):

Zibidi kelimesi, TDK (2011) ve Sami'de (1987) Türkçe kökenli olarak geçmektedir. Kelimenin Farsça kökenli olduğunu düşünen Ayverdi (2010) kelimenin kökeniyle ilgili şu açıklamayı yapmaktadır: “Fars. zibiden “yaraşmak, yakışmak”tan zibidi “giydiğini kendine yakıştıran kimse” [?]”. Nişanyan (2009) ise kelimeyle ilgili olarak şunları söylemektedir: “Fa zībīdī زیبیدی süslü, yakışıklı < Fa zībīdan زیبیدن süslemek, yakışmak < Fa zīb زیب süs, güzellik”.

Zümrüdüanka (سمرغ و عنقا):

TDK (2011) sözlüğünde Zümrüdüanka kelimesi, Farsça ve Arapça (Farsça ‘sī + murğ + Arapça ‘ankā’) olarak yer almıştır. Ayverdi (2010) ise kelimenin her iki unsurunun Arapça

olduğu görüşünde olup şu bilgiyi aktarmaktadır: “Ar. zumurrud > zümrüd ve ‘anķā’ ile zümrüd-i ‘anķā”. Nişanyan (2009) *zümriit* kelimesinin Arapçadan Türkçeye geçtiğini söyler, ancak kelimenin ilk kaynağının belirsiz olduğunu ve kökenin ya Hintçe veya bir Sami dili olabileceğini ifade eder. Nişanyan (2009), *anka* sözcüğünün kökeninin ise Arapça olduğunu belirtmektedir. ‘Amid (1995/1374) ve Mu’in (1983/1362), “سمرغ” kelimesinin Pehlevicede kökenli olduğu görüşünü aktarmaktadır. Dehhoda (1998/1377) ve Enveri’de de (2002/1381) “سمرغ” kelimesi, Farsça kökenli olarak yer almaktadır. “عنقا” sözcüğü ise ‘Amid (1995/1374), Mu’in (1983/1362), Dehhoda (1998/1377) ve Enveri (2002/1381) gibi Farsça kaynaklarda Arapça kökenli bir sözcük olarak yer almaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FARŞÇA KÖKENLİ KELİMELERİN YAPISI¹

Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli kelimeler çok çeşitli yapılara sahiptir. Öyle ki bu kelimeler tıpkı Türkçe kökenli kelimeler gibi farklı kökenden gelen kelime ve eklerle birleşerek yeni yapılar, yeni anlamlar ve yeni görevler üstlenebilmektedir. Türkçedeki Farsça kökenli kelimeler, sadece Farsça yapıdan oluşabildiği gibi Türkçe+Farsça, Farsça+Türkçe, Türkçe+Farsça+Türkçe, Arapça+Farsça, Farsça+Arapça, Arapça+Farsça+Arapça, Arapça+Türkçe+Farsça, İtalyanca+Farsça, Farsça+İtalyanca, Fransızca+Farsça, İngilizce+Farsça, Yunanca+Farsça, Farsça+Yunanca, İbranice+Farsça, Latince+Farsça, Slovakça+Farsça, Ermenize+Farsça olmak üzere çok farklı dillerle çeşitli yapılar da kurabilmektedir. Türkçedeki Farsça kelimelere bu açıdan bakıldığında çok büyük oranda sadece Farsçadan oluşan sözcükler ile “Arapça + Farsça” ve “Türkçe + Farsça” birleşiminin oluşturduğu yapılardan meydana geldiği görülmektedir (Dursunoğlu, 2009: 132-135). Büyük oranda Dursunoğlu (2009), TDK'nın Türkçe Sözlük (2011) ve Dunuş'un (2008/1387) çalışmalarından yararlanarak hazırlanan bu bölümde Türkçedeki Farsça kökenli kelimeler ile yoğun olarak kullanılan Farsça eklerin oluşturduğu yapılar incelenmiş ve geniş örneklere yer verilmiştir.

2.1. Sadece Farsçadan Oluşan Kelimeler

Türkçedeki Farsça kökenli kelimelerin önemli bir kısmı sadece Farsça yapıdan oluşan kelimelerdir. Bu kelimelerin yapıları ya olduğu gibi korunmuş veya birtakım ses değişimine uğramıştır. Aşağıdaki sözcükler Türkçede sadece Farsçadan oluşan kelimelere örnek olarak verilebilir.

abdest	aferin	ahenk	ambar	arzu	aşikâr
aşına	ateş	avare	avize	ayin	ayna
bağ	bahar	bahşiş	berbat	beste	bostan
bülbül	cam	can	ciğer	cihan	cömert
çamaşır	çare	çarşaf	çeşme	çift	çile

¹ Bu bölüm, büyük oranda Dursunoğlu'nun (2009) makalesi ile Dunuş'un (2008/1387 hş.) tez çalışmasından yararlanılarak hazırlanmıştır.

çoban	derman	derviş	derya	dost	dürüst
dürbün	encümen	ezber	feryat	gavur	gül
günah	hafta	hane	hasta	hemşire	her
hep	hiç	Hüda	işkembe	kâğıt	kâhya
kâr	köfte	köy	lale	lime	mahya
mehtap	mest	mum	mühür	nadide	namaz
nankör	nazik	ney	nişan	nohut	ouç
oruspu	paça	pamuk	para	perde	peygamber
peynir	piç	rehber	renk	rüzgâr	sade
sahte	saray	saz	sebze	sermaye	sert
sine	siyah	şah	şalgam	şeker	şive
tahta	tane	taze	tembel	terazi	terzi
tez	usta	yâr	zampara	zehir	zemin
zengin	zindan	zira	zor		

2.2. Türkçe + Farsçadan Oluşan Kelimeler

Bu yapıdaki sözcükler; bir Türkçe ve bir Farsça kelimedenden oluşan sözcükler, bir Türkçe sözcük ve bir Farsça ekten oluşan kelimeler, bir de Türkçe bir kelime ile Farsça bir bağlaçtan oluşan sözcükler olarak sınıflandırılabilir (Dursunoğlu, 2009: 133).

Bir Türkçe ve bir Farsça sözcükten oluşan kelimelere örnekler:

başhemşire (baş + hemşire)	başşehir (baş + şehir)	batakhane (batak + hane)
beyzade (bey + zade)	boyahane (boya + hâne)	doğumhane (doğum + hâne)
ilkbahar (ilk + bahar)	sonbahar (son + bahar)	tophane (top + hâne)
yatakhane (yatak + hâne)	yazıhane (yazı + hâne)	yemekhane (yemek + hâne)

Bir Türkçe sözcükle bir Farsça ekten oluşan kelimelere örnekler:

bayraktar (bayrak + dar) borazan (boru + zen) depremzede (deprem+zede)
düzenbaz (düzen + bâz) emektar (emek + dar) işgüzar (iş + gozar)
kuşbaz (kuş + bâz) ordugâh (ordu + gâh) tuğrakeş (tuğra + keş)
Türkvari (Türk + vâri)

Bir Türkçe sözcük ile bir Farsça bağlaçtan oluşan kelimelere örnekler:

sanki (san + ki)

2.3. Farsça + Türkçeden Oluşan Kelimeler

Farsça ile Türkçenin bir araya gelerek oluşturduğu kelimeler daha çok Farsça bir kelimeye Türkçe bir yardımcı fiilin eklenmesiyle oluşmuştur (Dursunoğlu, 2009: 133):

bahşetmek (bahş + etmek) miralay (mîr + alay) vazgeçmek (vâz + geçmek)
zehretmek (zehr + etmek) zehreylemek (zehr + eylemek) zehrolmak (zehr + olmak)

2.4. Türkçe + Farsça + Türkçeden Oluşan Kelimeler

Bir Türkçe kelime, bir Farsça ek ve yine bir Türkçe kelimedenden oluşan az sayıdaki bu tür örnekler şu örnekler verilebilir:

günbegün (gün + be + gün) katbekat (kat + be + kat) yüzbeyüz (yüz + be + yüz)

2.5. Arapça + Farsçadan Oluşan Kelimeler

Bu yapıdaki sözcükler bir Arapça ile bir Farsça kelimedenden, bir Arapça kelime ile bir Farsça ekten ve Arapça bir kelime ile bir Farsça bağlaçtan olmak üzere üç biçimde oluşmaktadır (Dursunoğlu, 2009: 133):

Bir Arapça ve bir Farsça kelimedenden oluşan sözcüklere örnekler:

ameliyathane (ameliyât + hâne) asilzade (asil + zâde) beyanname (beyân + nâme)
ehlidil (ehl + dil) envaiçeşit (envâ' + çeşîden) harcırah (harç + râh)

Bir Arapça kelime ile bir Farsça ekten oluşan kelimelere örnekler:

acizane ('âciz + âne) afetzede (afet + zede) aleyhtar ('aleyh + dâr)
cahilane (câhil + âne) cefakâr (cefâ + kâr) defterdar (defter + dâr)

esrarkeş (esrâr + keş)	esrarengiz (esrâr + engîz)	hakaretimiz (hakâret +
âmîz)	hamiyetperver (hamiyyet + perver)	hatırşinas (hâtir + şinâs)
hokkabaz (hukka + bâz)	hükümran (hükm + rân)	ikametgâh (ikâmet + gâh)
kabristan (kabr + istân)	kalemtırâş (kalem + terâş)	kalpazan (kalb + zen)
kimyager (kimyâ + ger)	lügatçe (lüğat + çe)	maslahatgüzar (maslahat +
gozâr)	menfaatperest (menfa'at + perest)	sanatkârane (san'at + kâr +
âne)	seferber (sefer + ber)	semazen (semâ' + zen)
		silahşor (silâh + şor)

Bir Arapça kelime ile bir Farsça bağlaçtan oluşan kelimelere örnekler:

Belki (bel + ki) mademki (mâdâm + ki)

2.6. Farsça + Arapçadan oluşan Kelimeler

Bu türdeki sözcükler de bir Farsça ve bir Arapça kelimedenden, bir Farsça önek ile bir Arapça kelimedenden ve bir Farsça kelime ile bir Arapça ekten oluşmaktadır.

Bir Farsça ve Arapça sözcükten oluşan kelimelere örnekler:

abiyahat (ab + hayat)	beddua (bed + du'â)	cühanşumul (cihân + şümûl)
çardak (çâr + tâk)	çarkıfelek (çarh + felek)	derhal (der + hâl)
hemcins (hem + cins)	hemfikir (hem + fikir)	serhat (ser + hadd)
şaheser (şâh + eser)	şebiarus (şeb + 'arûs)	

Bir Farsça önek ile bir Arapça sözcükten oluşan kelimelere örnekler:

bihaber (bî + haber)	namağlup (nâ + mağlûb)	namahrem (nâ + mahrem)
pürdikkat (pur + dikkat)		

Bir Farsça kelime ile Arapça bir ekten oluşan kelimelere örnekler:

Destanî (destan + î)	turuncu (turunç + î)	narenciye (nârenc + iyye)
Peşinat (pîşîn + ât)		

2.7. Arapça + Farsça + Arapçadan Oluşan Kelimeler

Bu yapıdaki kelimeler şunlardır:

acemkürdi (acem + kurd + î) gulyabani (ğul + yaban + î) Nakşibendi (nakş+bend+î)

2.8. Arapça + Türkçe + Farsçadan Oluşan Kelimeler

Bu durum sadece bir kelimedede vardır:

halbuki (hal + bu + ki).

2.9. İtalyanca + Farsçadan Oluşan Kelimeler

Bu yapıdaki kelimelere şunlar örnek olarak verilebilir:

birahane (birra + hâne) kaptanıderya (capitan + deryâ) kasadar (cassa+dâr)

pastane (pasta + hâne) postane (posta + hâne)

2.10. Farsça + İtalyancadan Oluşan Kelimeler

Bu yapıda yaygın olarak sadece bir kelime kullanılıyor:

Serdümen (ser + timone)

2.11. Fransızca + Farsçadan Oluşan Kelimeler

Bu yapıdaki kelimeler de az olup yaygın olanları şunlardır:

bankerzede (banquier + zede) dövizzede (devise + zede) fotoğrafhane
(photographe + hâne)

2.12. İngilizce + Farsçadan Oluşan Kelimeler

Çok az sayıda bulunan bu yapı şu örneği vermek mümkün:

Amerkanvari (American + vâfî)

2.13. Yunanca + Farsçadan Oluşan Kelimeler

Az sayıda kullanılan bu yapıya şu kelimeler örnek olarak verilebilir:

karnabahar (karna + bahar) kiremithane (kiremit + hâne) marangozhane (marangoz
+ hâne) patrikhane (patrik + hâne)

2.14. Farsça + Yunancadan Oluşan Kelimeler

Yaygın olarak kullanılan tek kelime şudur:

zoraki (zûr + aki)

2.15. İbranice + Farsçadan Oluşan Kelimeler

Bu yapıda da yaygın olarak kullanılan bir örnek vardır:

Hahamhane (hohma + hâne)

2.16. Latince + Farsçadan Oluşan Kelimeler

Eskiden bu yapıda kullanılan aşağıdaki iki kelime vardı, ancak şu anda bu kelimeler eskidi ve bu yapıda kullanılan başka bir kelime yok:

Gazhane (gaz + hâne) konsoloshane (konsolos + hâne)

2.17. Slovakça + Farsçadan Oluşan Kelimeler

Yaygın olarak kullanılan tek kelime şudur:

kuluçkahane (kuluçka + hâne)

2.18. Ermenice + Farsçadan Oluşan Kelimeler

Yaygın olarak kullanılan tek kelime:

Haçvari (haç + vâri)

2.19. Farsça Eklerle Türetilen Kelimeler

Türkçede Farsça unsurların bulunduğu türemiş veya birleşik kelimelerde “hane, istan, ane, name, gah, dar, kâr, keş, baz, perest, şinas, zade, ber, na, hem, güzar” gibi Farsça önek, son ek ve ek işlevi gören bazı kelimelerin çok yoğun olarak kullanıldığı ve Farsça kökenli olmayan kelimelerle de yeni yapılar oluşturdukları görülmektedir (Dunuş, 2008/1387: 49-1171).

Bir son ek işlevi gören “hane” sözcüğüyle oluşturulan kelime örnekleri:

darphane	doğumhane	kıraathane	kütüphane
ameliyathane	cephane	çamaşırhane	dershane
eczane	gasilhane	hapishane	hastane

ibadethane	kahvehane	kerhane	kumarhane
misafirhane	rasathane	tımarhane	yetimhane

“ane” sonekiyle oluşturulan kelime örnekleri:

acizane	adilane	alimane	akilane
amiyane	arifane	âşıkane	cahilane
dahiyane	dostane	hekimane	halisane
mahirane	muhlisane	naçizane	peygamberane
sadıkâne	zalimane		

Bir sonек işlevi gören “name” sözcüğüyle oluşturulan kelime örnekleri:

ahitname	beyanname	celpname	iddianame
ihabarname	ihtarname	kanunname	kararname
muvafakatname	salname	seyahatname	siyasetname
şartname	taahhütname	takdirname	tasdikname
vasiyetname	vekalename		

“-istan” soneki ile oluşturulan kelime örnekleri:

kabristan	gülistan	bedesten	Yunanistan
-----------	----------	----------	------------

Bir sonек işlevi gören “gah” sözcüğüyle oluşturulan kelime örnekleri:

ikametgâh	karargâh	namazgâh	nişangâh
ordugâh	secdegâh	ziyaretgâh	

“tar/dar” sonekiyle oluşturulan kelime örnekleri:

bayraktar	emektar	sancaktar	alakadar
alemdar	defterdar	dindar	giriftar
havadar	hissedar	hükümdar	kafadar

kindar mihmandar minnettar namdar

tarafdar tahsildar tezgahdar veznedar

Genelde bir işe ve mesleğe işaret eden“kâr” sonekiyle oluşturulan kelime örnekleri:

bestekâr himetkâr hünkâr sanatkâr

zanaatkâr cefakâr cüretkâr efsunkâr

günahkâr hilekâr hürmetkâr isyankâr

itaatkâr kanaatkâr muhafazakâr müsamahakâr

riyakâr sahtekâr sitemkâr tamahkâr

vefakâr ziyankâr

“keş” sonekiyle oluşturulan kelime örnekleri:

afyonkeş çilekeş esrarkeş peşkeş

“baz” sonekiyle oluşturulan kelime örnekleri:

cambaz düzenbaz hokkabaz küfürbaz

madrabaz sihirbaz

“perest” sonekiyle oluşturulan kelime örnekleri:

ateşperest hakperest hayalperest maceraperest

menfaatperest putperest

“şinas” sonekiyle oluşturulan kelime örnekleri:

hakşinas hatırşinas kadirşinas musikişinas

“perver” sonekiyle oluşturulan kelime örnekleri.

milliyetperver misafirperver şikemperver terakkiperver

vatanperver

“zede” sonekiyle oluşturulan kelime örnekleri:

afetzede depremzede kazazede

“zade” sonekiyle oluşturulan kelime örnekleri:

amcazade asilzade beyzade haramzade
paşazade

“zen” sonekiyle oluşturulan kelime örnekleri:

neyzen semazen zurnazen lafazan

“ber” sonekiyle oluşturulan kelime örnekleri:

emirber seferber rençber

“ber” önekiyle oluşturulan kelime örnekleri:

berbat berdevan berhava berhayat
berhudar berkemal bermutat bertafsil
bertaraf

“na” önekiyle oluşturulan kelime örnekleri:

nahak nahoş nalayık namağlup
namert namahrem namevcut namünasip
namüsait namütenahi natamam

“hem” önekiyle oluşturulan kelime örnekleri:

hemayar hemcins hemdert hemfikir
hemhal hemhudut hempa hemdem
hemşehri hemşire hemzemin

“güzar” sonekiyle oluşturulan kelime örneği:

işgüzar işgüzarlık

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FARŞÇA KÖKENLİ KELİMELERDE SES DEĞİŞİMİ

Türkiye Türkçesinde kullanılan Farsça kökenli kelimelerin önemli bir kısmı, Türkçeye geçerken veya geçtikten sonra çeşitli değişimlere uğramıştır. Kimi kelimelerde sadece ses değişimi görülürken başka kelimelerde biçim, anlam veya tür değişimi görülmektedir. Türkçedeki Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin telaffuzunda gerçekleşen temel değişim ve çözümlenin 1928 yılında yeni alfabe kabul edildikten sonra gerçekleştiği söylenebilir (Zülfikar: 436). Arapça ve Farsçadan geçen kelimelerin bir kısmı birkaç ara biçimden geçtikten sonra Türkçeleşmiş, bir kısmı da Türkçe dil uyumuna riayet etmeden Türkçeleşme sürecini sonlandırmıştır (Kartallıoğlu, 2016: 121).

3.1. Ses Değişiminin Yaşandığı Farsça Kökenli Kelimeler

Farsçadan Türkçeye geçen kelimelerde görülen belli başlı ses değişimleri şunlardır: Ses karşılanması, genizleşme, ünsüz ikizleşmesi, ötümlüleşme, ötümsüzleşme, süreklileşme, süreksizleşme, ünlü incilmesi, ünlü kalınlaşması, ünlü daralması, ünlü genişlemesi, ünlü düzleşmesi, ünlü yuvarlaklaşması, ünsüz düşmesi, ünlü düşmesi, hece yutulması vb. (Yıldız, 1999, 322-330). Ses değişiminde Farsçada uzun ünlü ile yazılan kelimelerin Türkçede kısa ünlü ile kullanılması önemli bir yekûn tutmaktadır. Ayrıca ses türemesi, ses düşmesi ve seslerin yer değiştirmesi gibi ses olaylarının sonucu olarak çeşitli ses değişimlerine de rastlanmaktadır (Dursunoğlu, 2009:141). Farsçadan Türkçeye geçen kelimelerde meydana gelen birtakım ses olaylarına bazı örnekler verelim.

Yuvarlak ünlüler ile dudak ünsüzleri yanındaki ünsüzler, boğumlanma noktaları açısından dudak ünsüzüne dönüşür (Yıldız, 1999: 324):

Türkçe	فارسی	Türkçe	فارسی
ambar	انبار	dümbelek	دنبک
cümbüş	جنبش	softa	سوخته
çember	چنبر	zampara	زنباره

Farsçadan Türkçeye geçen, “bî” önekiyle kurulan ve ilk hecesi uzun olan bazı kelimeler Türkçenin ses kurallarına uyarak genişlemeye uğramıştır. Şu örneklerde olduğu gibi (Zülfikar, 1996: 1089):

Türkçe	فارسی	Türkçe	فارسی
beyhude	بیهوده	beynamaz	بی نماز

Farsçadan Türkçeye geçen kelimelerde gerçekleşen bir başka ses değimi, geniz ünsüzlerinin benzeştirme yoluyla yakınlarındaki ünsüzleri kendi boğumlanma noktalarına çekmesi şeklinde gerçekleşmektedir (Yıldız, 1999: 324). Sözelimi:

Türkçe	فارسی	Türkçe	فارسی
menteşe	بندکشه	menekşe	بنفشه

Farsçadan Türkçeye geçen ve ilk heceleri uzun olan bazı kelimelerin uzun heceleri korunurken birçoğunun ilk hecesi kısalmıştır. (Zülfikar, 1996: 1093). Aşağıdaki kelimelerde ilk, orta veya son hecelerinde uzun olan seslerin kısalmasına örnekler verilmiştir (Sedaket, 2012/1391: 212):

Türkçe	فارسی	Türkçe	فارسی
ateş	آتش	biçare	بیچاره
agâh	آگاه	cam	جام
ahr	آخور	can	جان
arzu	آواز	cambaz	جانباز
asude	آسوده	endam	اندام
aşına	آشنا	ham	خام
avaz	آواز	huy	خوی
ayna	آینه	maya	مایه
azat	آزاد	mum	موم
badem	بادام	nar	انار
bağ	باغ	pazar	بازار
bahane	بهانه	rast	راست
bahar	بهار	şal	شال
bahtiyar	بختیار	tava	تاوه
beraber	برابر	tazı	تازی
berader	برادر	üstat	استاد
berbat	برباد	yaban	یابان

Aşağıdaki örneklerde olduğu gibi ötümsüz ünsüzün ötümlüleşmesi şeklinde bir ses değişimine de rastlamak mümkün (Yıldız, 1999: 325-236):

Türkçe	فارسی	Türkçe	فارسی
cop	چوب	kevgir	کفگیر
zengin	سنگین	pabuç	پاپوش
dudu	طوطی	horoz	خروس

Ötümlü olan bir ünsüzün ününü kaybederek ötümsüzleşmesi şeklinde de sesi değişimi gerçekleşmiştir (Yıldız, 1999: 325-236):

Türkçe	فارسی	Türkçe	فارسی
paha	بها	müjde	مژده
pazar	بازار	berbat	برباد
pirinç	برنج	dert	درد
çamaşır	جامه شوی	ahenk	آهنگ
pençe	پنجه	cenk	جنگ
şakirt	شاگرد		

Türkçedeki bazı Farsça kelimeler, büyük ve küçük ünlü uyumu kurallarına uydurularak Türkçeye kabul edilmiştir (Erdem, 2013: 97):

Türkçe	فارسی	Türkçe	فارسی
duvar	دیوار	köşe	گوشه
saray	سرای	tahta	تخته
sarhoş	سرخوش	güfte	گفته
çünkü	چونکه	serüven	سروان
güzide	گزیده		

Türkçede Farsça kelimelerin geçirdiği ses olayları ile ilgili şu çalışmalara bakılabilir (Gemalmaz, 1999; Özçelik, 2002; Dunuş, 2008/1387; Dursunoğlu, 2009; Kartallıoğlu, 2016; Reyahi, 1990/1369; Sedaket, 2012/1391).

Türkiye Türkçesinde kullanılan ve ses değişimine uğrayan kelimeler dizini ve Farsçadaki ses durumları şu şekildedir (Dursunoğlu, 2009; Dunuş, 2008/1387; Reyahi, Sedaket, 2012/1391:212-228).

Tablo: 3.1. Ses değişimine uğrayan Farsça kökenli kelimeler

Türkçe	Farsı		
abat	آباد	bahçe	باغچه
abdest	آبدست	bahçıvan	باغچه بان
agâh	آگاه	bahşiş	بخشش
ahenk	آهنگ	baht	بخت
aferin	آفرین	bahtiyar	بختیار
ahır	آخور	bari	باری
ahu	آهو	barut	بارود
alıç	آلوچه	becayış	بجایش
ambar	انبار	bent	بند
arasta	آراسته	beraber	برابر
armut	امرود	berbat	برباد
arzu	آرزو	berduş	بردوش
asayış	آسایش	berhane	بارخانه
astar	آستر	berhudar	برخوردار
aşıkâr	آشکار	beter	بدتر
aşına	آشنا	beygir	بارگیر
ateş	آتش	beyhude	بیهوده
avare	آواره	beynamaz	بی نماز
avaz	آواز	bezirgan	بازرگان
avize	آویز	biçare	بی چاره
ayna	آینه	bigâne	بیگانه
baca	باجه	birader	برادر
bade	باده	bostan	بوستان
badem	بادم	böbür	ببر
bahadır	بهادر	bumbar	مبار
bahane	بهانه	buse	بوسه
bahar	بهار	bülbül	بلبل
bayati	بیاتی	cadı	جادو
		cam	جام

camadan	جامه دان	çarmıh	چهارمیخ
cambaz	جانباز	çarşaf	چادرشب
camekân	جامه کن	çarşamba	چهارشنبه
can	جان	çarşı	چهارسو
canan	جانان	çapraz	چپ و راست
canavar	جانور	çeltik	شلتوک
cengâver	جنگاور	çember	چنبر
cenk	جنگ	çene	چانه
cephane	جبهه خانه	çenebaz	چانه باز
cıva	جیوه	çengel	چنگال
ciğer	جگر	çengi	چنگی
cihan	جهان	çerçeve	چهارچوب
cihangir	جهانگیر	çerviş	چربش
cihar	چهار	çeşit	چشیدن
ciharüdü	چهار و دو	çeşni	چاشنی
cüharüse	چهار و سه	çevik	چابک
ciharüyek	چهار و یک	çeyrek	چهار و یک
civan	جوان	çınar	چنار
civanmert	جوانمرد	çıra	چراغ
cop	چوب	çırak	چراغ
cömert	جوانمرد	çırakma	چراغ پا
cümbüş	جنبش	çift	جفت
çabuk	چابک	çifte	جفته
çadır	چادر	çile	چله
çakal	شغال	çilingir	چلنگر
çalpara	چارپاره	çini	چینی
çamaşır	جامه شوی	çiriş	سروش
çangal	جنگل	çirkef	چرک آب
çaparız	چپ و راست	çirkin	چرکین
çapraz	چپ و راست	çoban	چوپان
çardak	چهارطاق	çolpa	چلاه پا
çare	چاره	çorba	شوربا
çark	چرخ	çorap	جوراب

çöp	چوب	efsun	افسون
çulha	جلاه	ejderha	اژدرها
çuval	جوال	encümen	انجمن
çuvaldız	جوالدوز	endam	اندام
çünkü	چونکه	endişe	اندیشه
dadı	دادو	erişte	رشته
dağar	تغار	eyvah	ایواه
damat	داماد	eyvan	ایوان
derbent	دربند	fent	فند
derman	درمان	ferah	فراخ
dert	درد	ferhane	فرخانه
derviş	درویش	feriştah	فرشته
derya	دریا	ferman	فرمان
destan	داستان	feryat	فریاد
dev	دیو	Frenk	فرنگ
diğer	دیگر	fişek	فشنگ
dilaver	دلاور	fişekhane	فشنگ خانه
diriğ	دریغ	ham	خام
divane	دیوانه	handan	خندان
dost	دوست	hane	خانه
dudu	طوطی	hoşnut	خشنود
dut	دود	gerdan	گردن/ گردان
duvar	دیوار	girdap	گرداب
düçar	دچار	giriftar	گرفتار
dülger	دودگر	gonca	غنچه
dümbelek	دنبک	güfte	گفته
dümdar	دم دار	güherçile	گوهر چله
dürbün	دوربین	gül	گل
dürüst	درست	gülşen	گلشن
düşman	دشمن	günah	گناه
ebru	ابرو	güruh	گروه
eğer	اگر	güya	گویا
efsane	افسانه	güzergâh	گذرگاه

güzide	گزیده	hunhar	خونخوار
hafta	هفته	hurda	خرده
ham	خام	hurma	خرما
han	خان	huy	خوی
handan	خندان	hüner	هنر
hande	خنده	hünkâr	خونکار
hane	خانه	ibrişim	ابریشم
hanedan	خاندان	İsfahan	اصفهان
hasta	خسته	incir	انجیر
havuç	هویج	işkembe	شکمبه
hayli	خیالی	işkence	شکنجه
hazan	خزان	kâgir	کارگیر
hemdert	هم درد	kâğıt	کاغذ
hemen	همان	kâh	کاه
hemşehri	همشهری	kahraman	قهرمان
hemşire	همشیره	kâhya	کدخدا
hemzemin	همزمین	kaltaban	کلتبان
henüz	هنوز	karpuz	خربزه
hercümerç	هرج و مرج	kavga	غوغا
hep	همه	kayısı	قیسی
hevenk	آونگ	kehribar	کهربا
hırdavat	خوردوات	kelepçe	کلبچه
hıyar	خیار	keman	کمان
hıyarşembe	خیارشنبه	kemençe	کمانچه
hoca	خواجه	kement	کمند
hodbehod	خود به خود	kenar	کنار
hodpesent	خودپسند	kengel	کنگر
horasan	خراسان	kervan	کاروان
horoz	خروس	kervansaray	کاروان سرا
hoş	خوش	kereste	کراستی
hoşnut	خشنود	kereviz	کرفس
hoşaf	خوش آب	keriz	کاریز
humbara	خمپاره	kepçe	کفچه

kese	کیسه	kulübe	کلبه
kesedar	کیسه دار	kumbara	خمپاره
keş	کش	kumru	قمری
keşke	کاشکی	kunt	کند
keşkül	کشکول	kurnaz	کرناس
kevel	کیل	kükürt	گوگرد
kevgir	کفگیر	kulah	کلاه
kezzap	تیزاب	külçe	کولیچه
kil	گل	külünk	کلنگ
kildan	گلدان	kümbet	گنبد
kiler	کلار	küncü	کنجد
kilim	کلیم	künde	کنده
kilit	کلید	küspe	کوسبه
kin	کین	küstah	گستاخ
kindar	کینه دار	küşade	گشاده
kirde	گرده	küşat	گشاد
kireç	گرچ	küşayış	گشایش
koz	گوز	lacivert	لاجورد
koza	غوزه	lades	یاد دست
köfte	کوفته	laf	لاف
köhne	کهنه	lafazan	لاف زن
kök	کوک	lale	لاله
kömüş	گاومیش	lavaş	لواش
kör	کور	leğen	لگن
köre	کوره	leş	لاش
köse	کوسه	levent	لوند
kösele	گوساله	leylek	لک لک
köşe	گوشه	maderzat	مادر زاد
köşebent	گوشه بند	madrabaz	مدره باز
köşk	کوشک	marpuç	مارپیچ
köşker	کفشگر	marsıvan	مرزبان
kötek	کتک	maşa	ماشه
köy	کوی	maya	مایه

mayhoş	میخوش	namaz	نماز
maytap	ماه تاب	namert	نامرد
mazı	مازو	namlu	ناملو
meğer	مگر	nemzet	نامزد
mehtap	مهتاب	namaz	نماز
mehter	مهتر	nankör	نانکور
mehteran	مهتران	nar	انار
mekik	مکوک	nardenk	ناردنگ
menekşe	بنفشه	narenç	نارنج
menent	مانند	naz	ناز
menteşe	بندکشه	nazik	نازک
mercanköşk	مرزنگوش	nekes	ناکس
merdiven	نردبان	neşter	نیشتتر
mert	مرد	nevbahar	نوبهار
meşe	بیشه	nevmit	نامید
meşin	مشین	nevruz	نوروز
meyve	میوه	nevzat	نوزاد
mıh	میخ	nezt	نزد
mine	مینا	nihavent	نهاوند
mintan	نیمتن	nilüfer	نیلوفر
mum	موم	nişan	نشان
mumya	مومیایی	nişasta	نشاسته
murt	مرد	niyaz	نیاز
mutaf	مویتاب	nohut	نخود
mühür	مهر	orospu	روسپی
müjde	مژده	oruç	روزه
mürt	مرد	pabuç	پاپوش
mürver	مردبر	paça	پاچه
müslüman	مسلمان	padişah	پادشاه
naçar	ناچار	pafta	باقته
naçiz	ناچیز	paha	بها
nadide	نادیده	palas	پلاس
nahoş	ناخوش	pamuk	پنبه

panzehir	پادزهر	peşin	پیشین
pabuç	پاپوش	peşkeş	پیشکش
para	پاره	peşkir	پیشگیر
parça	پارچه	peştahta	پیش تخته
parsa	پارسه	peştamal	پشتمال
payanda	پاینده	peyda	پیدا
payidar	پایدار	peyke	پایگاه
pazar	بازار	peynir	پنیر
pazı	بازو	pezevenk	پژوند
pazubent	بازو بند	pihtı	پخته
pazvant	پاسبان	pırazvana	برازبان
pehlivan	پهلوان	pilav	پلو
pejmürde	پژمرده	pirinç	برنج
pelenk	پلنگ	pişman	پشیمان
pelesenk	پارسنگ	piyade	پیاده
pelte	پالوده	polat	پولاد
pembe	پنبه	post	پوست
pembezar	پنبه زار	postal	پستگل
pencere	پنجره	poşu	پوشی
pencik	پنج یک	pösteki	پستکی
pençe	پنجه	pul	پول
pençgâh	پنجگاه	put	بت
perakende	پراکنده	putperest	بتپرست
perdah	پرداخت	pür	پر
perde	پرده	rahvan	راهبان
pergel	پرگار	rastık	راستخ
perişan	پریشان	ravent	راوند
persenk	پارسنگ	reçel	رچال
perşembe	پنجشنبه	rencide	رنجیده
pervane	پروانه	rençper	رنجبر
pes	بس	renk	رنگ
pesüs	پیه سوز	revani	روانی
peş	پیش	rezene	رازیانه

rıh	ریگ	sipahi	سپاهی
rıhdan	ریگدان	sipariş	سفارش
rıhtım	ریختم	siper	سپر
rint	رند	sirkengebin	سرکنگبین
rüsva	رسوا	sirmo	سیرمو
rüzgar	روزگار	sitem	ستم
sade	ساده	siyah	سیاه
sahte	ساخته	softa	سوخته
santur	سنتور	suntıraç	سمتراش
saray	سرای	supara	سی پاره
sarhoş	سرخوش	sümbül	سنبل
satranç	شطرنج	sütun	ستون
savran	ساربان	süvari	سواری
saye	سایه	şad	شاد
sayvan	سایه بان	şadırvan	شادروان
sebzevat	سبزیوات	şahane	شاهانه
segâh	سه گاه	şahin	شاهین
seğmen	سگبان	şahmeran	شاهمران
sehpa	سه پایه	şahtere	شاهتره
serap	سراب	şakirt	شاگرد
sermaye	سر مایه	şal	شال
sersem	سرسام	şalgam	شلغم
serseri	سرسری	şalvar	شلوار
sert	سرد	şayet	شاید
serüven	سروان	şebiyelda	شب یلدا
sertap	سرتاب	şeftali	شفتالو
servi	سرو	şehir	شهر
sepet	سبد	şehname	شهنامه
sille	سیله	şehzade	شهبزاده
sima	سیما	şekerpare	شکرپاره
sincap	سنجاب	şev	شیب
sincabi	سنجابی	şıra	شیره
sine	سینه	şikar	شکار

şimşir	شمشیر	tezene	نازیانه
şiraze	شیرازه	tezgâh	دستگاه
şirden	شیردان	tezgâhtar	دستگاه دار
şirin	شیرین	tığ	تیغ
şişe	شیشه	tımar	تیمار
şive	شیوه	tımarhane	تیمار خانه
şuh	شوخ	tırabzan	داربازین
tahra	دهره	tıraş	تراش
taht	تخت	tirit	ترید
tafta	تافته	tirşe	تراشه
tahta	تخته	tohum	تخم
tahtaboş	تخته پوش	tortu	دردی
talan	تالان	tömbeki	تنباکو
tane	دانه	turfanda	ترونده
tarçın	دارچین	turp	ترب
tarhana	ترخانه	turşu	ترشی
tarumar	تارومار	turuncu	ترنجی
tava	تاوه	turunç	ترنج
taya	دایه	tüfek	تفنگ
taze	تازه	tüfekhane	تفنگ خانه
tebeşir	تباشیر	tülbent	دول بند
tef	دف	usta	استا
tembel	تنبل	ustura	استره
tembelhane	تنبل خانه	ümit	امید
teneşir	تنشویی	üstat	استاد
tenha	تنها	vaşak	وشق
terazi	ترازو	viran	ویران
terzi	درزی	virane	ویرانه
terzihane	درزی خانه	yaban	یابان
teskere	دسکره	ya	یا
testere	دست اره	yâd	یاد
testi	دستی	yadigâr	یادگار
tez	تیز	yafta	یافته

yağma	یغما	zerzevat	سز یجات
yahut	یاخود	zeyrek	زیرک
yâran	یاران	zimba	سنبه
yasemin	یاسمین	zımpara	سنباده
yaver	یاور	zırh	زره
yeke yek	یکایک	zırnık	زرنیخ
yekpare	یکپاره	zıvana	زبانہ
yeşim	یشم	zincir	زنجیر
zampara	زنباره	zindan	زندان
zebanzet	زبانزد	zinde	زنده
zehir	زهر	zira	زیرا
zelber	سربار	zor	زور
zemberek	زنبورک	zorba	زورباز
zemin	زمین	zurna	سرنا
zengin	سنگین	zurnazen	سرنازن
zenne	زنانه	Zülfüyâr	زلف یار
zerdali	زردآلو	zülûf	زلف
zerdeçal	زردہ چوبہ	Zümrüdüanka	سیمرغ عنقا

3.2. Ses Değişiminin Yaşanmadığı Farsça Kökenli Kelimeler

Türkiye Türkçesinde kullanılan Farsça kökenli kelimelerin bazıları herhangi bir ses değişimine uğramadan Türkçeye girmiştir. Ses değişimine uğramayan bu kelimelerin en önemli ortak özelliği başta “e” ünlüsü olmak üzere kısa ünlü barındıran kelimelerdir. Ses değişimine uğramayan Türkçedeki Farsça kelimeler şunlardır (Dursunoğlu, 2009: 135-136).

Tablo: 3.2. Ses değişimine uğramayan Farsça kökenli kelimeler

Türkçe	فارسی	Türkçe	فارسی
beste	بسته	dem	دم
bestekâr	بسته کار	derbeder	دریدر
bezm	بزم	dergâh	درگاه
cendere	چندره	destek	دستک
cilve	جلوه	dilber	دلبر
çeşme	چشمه	ezber	ازبر

Türkçe	فارسی	Türkçe	فارسی
fihrist	فهرست	neyzen	نی زن
gâh	گاه	peygamber	پیغمبر
gerçi	گرچه	rehber	رهبر
girift	گرفت	sebze	سبزه
hengâme	هنگامه	serbest	سربست
her	هر	serzeniş	سرزنش
kâr	کار	siper	سپر
kâse	کاسه	sitem	ستم
kel	کل	sitemkâr	ستمکار
kelle	کله	şebnem	شبنم
kemer	کمر	şeker	شکر
kene	کنه	ten	تن
meze	مزه	tere	تره
müjde	مژده	yegâne	یگانه
nergis	نرگس	zil	زیل
ney	نی	zinde	زنده

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FARŞÇA KÖKENLİ KELİMELERDE ANLAM DEĞİŞİMİ

Farsçadan Türkçeye geçen kelimeler ses ve biçim açısından ele alınmayı hak ettiği kadar anlam bağlamında da ele alınmayı hak etmektedir. Zira Türkçedeki Farsça kökenli kelimelerin bazıları Farsçadaki anlamlarını korurken bazıları eski anlamlarının yanında yeni anlamlar kazanmış, bazıları ise anlamı daralmış, değişmiş ve/veya yeni anlamlar kazanmıştır (Baran, 2019: 65). Türkçe sözcük dağarcığının önemli ölçüde Arapça, Fransızca, Farsça ve İngilizce etkisinde olduğu söylenebilir. Buna karşın Türkçe, ödünç aldığı bu yabancı kelimelere eş anlamlı sözcükler de üretmeye çalışmıştır. Eş anlamlı sözcükler daha çok “Türkçe-Türkçe, Türkçe-Arapça, Türkçe-Farsça veya Türkçe-Fransızca” olarak karşımıza çıkmaktadır. Farsça kökenli “çare, rehber ve ahenk” sözcüklerinin sırasıyla eş anlamlı “umar, kılavuz ve uyum” sözcükleriyle karşılanması gibi (Türközü, 2014: 77-78).

Birçok dilde olduğu gibi Farsçada da kelimeler çok anlamlıdır. Farsçadaki bu çok anlamlı kelimeler Türkçeye geçerken, tüm anlamlarıyla geçmiyor. Bu kelimelerin bir kısmı anlam daralmasına, bir kısmı anlam genişlemesine uğramış, bir kısmının ise kök dildeki anlamı farklılaşmış ve Farsçada pek kullanılmayan yeni anlamlar kazanmıştır (Ghasemi, 1997: 45). Bu bölümde Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli kelimelerin maruz kaldığı anlam değişimi ele alınacaktır.

4.1. Anlam Daralmasına Uğrayan Farsça Kökenli Kelimeler

Farsçadan Türkçeye geçerken anlam daralmasına uğrayan kelimelere örnekler (Ghasemi, 1997: 46-47):

Tablo: 4.1. Anlamı daralan Farsça kökenli kelime örnekleri

Türkçe	Türkçe anlamı	معنی فارسی	فارسی
Hüda	Tanrı	۱. آن که همه موجودات و کائنات را آفریده و معبود یکتا است؛ الله؛ خداوند ۲. صاحب و مالک ۳. فرمانروا؛ امیر؛ حاکم؛ پادشاه	خدا
dergah	1. Tekke; 2. Huzur, kat	۱. جلو در؛ جای در؛ آستانه ۲. پیشگاه؛ بارگاه	درگاه

çark	<p>1. Bir eksenin döndürdüğü tekerlek biçimindeki makine parçası</p> <p>2. Herhangi bir askerî birliğin, biçimini ve düzenini bozmadan kanatlarından biri çevresinde dönerek yön değiştirmesi</p>	<p>1. وسیله‌ای مدور با حرکت دورانی که دور محور خود می‌چرخد</p> <p>2. هر نوع وسیله مکانیکی دستی یا موتوری دارای حرکت چرخشی</p> <p>3. هر نوع وسیله کوچک چرخ دار جهت حمل بار.</p> <p>4. دوچرخه.</p> <p>5. چرخیدن</p> <p>6. گردش چیزی یا کسی به گرد خود یا بر گرد چیز دیگر؛ دور؛ دوران؛ گردش.</p> <p>7. در ورزش باستانی، حرکتی در گود زورخانه که با دست‌های باز، گرد خود می‌چرخند.</p>
çuvaldız	<p>Çuval vb. dokumalar dikmekte kullanılan, ucu yassı ve eğri, büyük iğne</p>	<p>سوزن درشت که برای دوختن جوال و پارچه‌های ستبر به کار می‌رود</p>
dilber	<p>Alımlı, güzel kadın</p>	<p>1. کسی که با زیبایی خود دیگری را فریفته و دل‌باخته خود کند؛ برنده دل</p> <p>2. محبوب؛ معشوق</p>
gül	<p>1. Gülgillerin örnek bitkisi (Rosa)</p> <p>2. Bu bitkinin katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği</p>	<p>1. ندام تولیدمثل گیاهان نهاندانه که پس از مدتی به جای آن میوه به وجود می‌آید و شامل کاسبرگ، گلبرگ، پرچم، و مادگی است</p> <p>2. هر یک از گیاهان بوته‌ای یا درختچه‌ای کوچک با قسمتی شبیه اندام تولیدمثل گیاهان نهاندانه</p> <p>3. نقش و نگار</p> <p>4. قسمت مرغوب هر چیز</p> <p>5. واحد شمارش برخی چیزها؛ قطعه</p> <p>6. نوک سوخته فتیله</p> <p>7. خش کوچک و دایره‌مانند در سطح چیزی</p> <p>8. مهره بازی گل یا پوچ</p> <p>9. سگک</p>
dürbün	<p>1. Uzaktaki cisimlerin</p>	<p>1. وسیله‌ای مرکب از یک یا دو لوله و</p>

görüntülerini büyütme veya yaklaştırmaya yarayan, objektif ve oküler adlı iki mercekten oluşan optik alet, bakaç	عدسی که با آن جاها و چیزهایی را که در مسافت دور باشد می بینند
2. Gözetleme deliği	2. کسی که چشمش دور را بهتر از نزدیک ببیند
	3. دوربین عکاسی
	4. دوراندیش؛ خردمند
	5. دستگاهی که با آن از اشخاص و اشیا و مناظر عکس برداری می کنند
	6. دوربین بسیار بزرگ که با آن ستارگان را می بینند؛ تلسکوپ

4.2. Anlam Genişlemesine Uğrayan Farsça Kökenli Kelimeler

Türkçeye geçen Farsça kökenli bazı kelimeler, hem Farsçadaki anlamlarını korumuş hem de yeni anlamlar yüklenerek anlam genişlemesine uğramıştır (Ghasemi, 1997: 47-49).

Tablo: 4.2. Anlamı genişleyen Farsça kökenli kelime örnekleri

Türkçe	Türkçe anlamı	معنی فارسی	فارسی
çarşı	Dükkanların bulunduğu alışveriş yeri	1. چهارطرف؛ چهارجانب؛ چهارسمت؛ 2. چهارراه 3. همه جا	چهارسو
civan	1. Yakışıklı genç erkek veya güzel genç kadın 2. Genç ve yakışıklı	1. آن که یا آنچه به حد میانه عمر طبیعی خود رسیده باشد؛ بُرنا 2. کم تجربه	جوان
derya	1. Deniz 2. Bilgili kimse 3. Bir şeyin bol olduğu yer	حجم بسیار از آب که قسمت وسیعی از زمین را فراگرفته، قابل کشتی رانی بوده، و به اقیانوس راه داشته باشد؛ بحر	دریا
havan	1. İçinde bir şey dövüp ufalamaya yarayan, tahta, taş, maden veya plastikten yapılan kap 2. Havan topu 3. Tütün kıyma makinesi	ظرف فلزی استوانه ای از جنس چوب، سنگ که در آن چیزی می کوبند یا می ساینند؛ کابینه	هاون
henüz	1. Az önce, daha şimdi, yeni	تا این زمان ، تا این هنگام ، تاکنون	هنوز

	2. Daha, hâlâ	
hıyar	1. Kabakgillerden, uzun, iri meyveli, sürüngen, bir yıllık otsu bir bitki (Cucumis sativus) 2. Bu bitkinin iri, yeşil ürünü, salatalık 3. Kaba saba, görgüsüz, budala	1. میوه‌های سبز، کشیده، و معطر، با تخم‌های سبز روشن در وسط 2. بوته این میوه که دارای ساقه‌های نرم و سست، برگ‌های دندان‌دار، و گل‌های زرد می‌باشد
Keş (1)	1. Yağı alınmış süttten veya yoğurttan yapılan peynir 1. Kış için kurutulan yağsız, tuzsuz yoğurt	ماده‌ای جامد یا مایع از انواع لبنیات که از جوشاندن دوغ تهیه می‌شود؛ قروت؛ پینو؛ پینوک؛ ریخین؛ ریخین؛ کتخ؛ کتغ
Keş (2)	1. Ayyaş 2. Esrarkeş	1. کِشنده؛ حمل‌کننده؛ حامل 2. آشامنده جرعه‌کش، پیاله‌کش 3. حرکت‌دهنده لشکرکش 4. استفاده‌کننده قمه‌کش ...
keşköl	1. Gezici bazı dervişlerin ve dilencilerin ellerinde tuttıkları, Hindistan cevizi kabuğundan, metalden veya abanozdan yapılmış dilenci çanağı 2. Üstüne, dövülmüş fıstık ve Hindistan cevizi dökülen bir tür süt tatlısı, keşkölufukara	1. نارگیل دریایی 2. ظرفی فلزی یا سفالی مخصوص درویشان که معمولاً بر آن عبارات و اشعار کهنه شده 3. کتابی حاوی مطالب گوناگون، مثل شعر، لطیفه، و قطعه ادبی
tebeşir	1. Toz zerreciklerinden oluşan, çizdiği yerde iz bırakan, beyaz veya açık renkte kireçli kaya 2. Bu maddeden yapılan, kara tahta, duvar vb. yüzeylere yazı yazmak için kullanılan, beyaz veya renkli çubuk	1. ماده ای سفید رنگ که از درون نی هندی گیرند. در گذشته در طب به کار می رفت 2. اول صبح، اول هر چیزی 3. خیر خوش، مزده
zerzevat	1. Sebze 2. Küçük, önemsiz nesnelere	1. سبزی 2. انواع سبزیهای خوردنی
zıvana	İki ucu açık küçük boru	1. بیرون‌آمدگی زبان مانند هر چیزی: زبانه

2. Bir kilit dilinin yerleşmesi için açılmış deli	ترازو، زبانه قفل، زبانه ساعت
3. Pipo veya sigara ağızlığının sap bölümü	2. پره 3. شعله: زبانه آتش

4.3. Anlam Farklılaşması ve Değişimine Uğrayan Farsça Kökenli Kelimeler

Türkiye Türkçesindeki Farsça kökenli kelimelerin önemli bir kısmı ya Farsçada hiç kullanılmayan ya da günümüz Farsçasında pek kullanılmayan yeni ve farklı anlamlar kazanmıştır (Dunuş, 2008: 100-115; Sedakət, 2012/1391: 53-54; Reyahi, 1990/1369: 266):

Tablo: 4.3. Farklı anlamlar kazanan Farsça kökenli kelimeler

Türkçe	Türkçe anlamı	معنی فارسی	فارسی
abdest	Müslümanların, belli ibadetleri yapabilmek için bir düzen içerisinde bazı organları yıkayıp bazılarını mesh etme yoluyla yaptıkları arınma	1. آبی که با آن دست‌وروی خود را بشویند 2. وضو 3. شست‌وشو پس از قضای حاجت؛ طهارت 4. چابک و ماهر و استاد در کار	آبدست
abdesthane	Tuvalet	در فارسی کاربرد ندارد	آبدست خانه
alayış	Gösteriş, göz kamaştırma	1. آلودگی 2. ناپاکی	آلایش
alüfte	İffetsiz, oynak, cilveli (kadın)	آشفته؛ شوریده؛ پریشان	آلفته
arasta	Çarşılarda veya alışveriş bölgelerinde aynı işi yapan esnafın bir arada bulunduğu bölüm	1. زینت‌داده‌شده 2. پاک‌سرشت 3. مرتب؛ منظم	آراسته
aşüfte	Oynak, açık saçık kadın, kokot	1. نامرتب 2. به‌هم‌برآمده؛ خشمگین 3. شوریده؛ عاشق؛ پریشان‌حال 4. سرگردان؛ حیران؛ نگران؛ ناراحت؛ پریشان 5. حالت آشفته بودن؛ با تعجب و حیرانی	آشفته
avize	Tavana asılan, şamdanlı, lambalı, cam veya metal süslü	1. زیورآلاتی مانند گوشواره، گردن‌بند، دستبند، و امثال آن	آویز

	aydınlatma aracı	2. آویخته شده	
bahşiş	Yapılan bir hizmete ödenen ücretten ayrı olarak fazladan verilen para, kahve parası	دادودەش؛ عطا؛ بڈل مال	بخشش
barudi	1. Koyu gri renk 2. Bu renkte olan	در فارسی کاربرد ندارد	بارودی
bayati	Klasik Türk müziğinde uşşak dörtlüsüne buselik beşlisi katılmasıyla yapılmış eski bir makam	حالت از بین رفتن تازگی مواد غذایی بر اثر تغییر ساختار نشاسته	بیاتی
bedava	1. Karşılıksız, parasız 2. Emeksiz, caba 3. Çok ucuz 4. Bedavadan 5. Herhangi bir bedel ödmeden	عهد و پیمان دروغ و ناراست و هر چیز که وجود نداشته باشد	بادهوا
berbat	1. Kötü 2. Bozuk 3. Çirkin, beğenilmeyen 4. Darmadağın, bakımsız, perişan, viran	خراب؛ ویران؛ نیستونابود	برباد
bendezade	Alçak gönüllülük göstererek "benim çocuğum" anlamında kullanılan bir söz	در فارسی کاربرد ندارد	بنده زاده
bent	1. Bağ, rabıt 2. Kitaplarda kendi içinde bütünlük oluşturan bölüm 3. Su biriktirmek için akan suyun önüne yapılan set, bûğet 4. Gazete yazısı 5. Bir şiirdeki dörtlüklerin her biri, bağlam 6. Kanun maddesi	1. محل اتصال دو استخوان در بدن؛ مفصل 2. محل اتصال دو چیز؛ پیوند 3. قسمتی از کتاب یا قانون 4. فصل 5. ریسمان یا زنجیر که به دست و پای انسان یا حیوانی ببندند 6. دیواری که از سنگ و سیمان یا چوب و آهن در جلو آب می‌سازند برای بالا آمدن	بند

	سطح آب و آبیاری زمین‌های اطراف یا تشکیل آبشار یا جلوگیری از سیل؛ سد؛ بنداب	
	7. بسته کاغذ ۴۸۰ ورقی یا ۵۰۰ ورقی که در کارخانه شمرده و بسته‌بندی شده باشد	
	8. فصل یا فقره کتاب	
berduş	1. Başiboş, serseri kimse 2. Pis, bozuk, bakımsız	در فارسی کاربرد ندارد
berhane	Yıkık dökük, kullanışsız ve büyük (ev)	1. خیمه، چادر و لوازمی که در سفر با خود می‌برند 2. انبار و جای نگهداری کالاها
beste	Bir müzik eserini oluşturan ezgilerin bütünü	1. منجمد؛ فشرده 2. سفت‌شده 3. بندشده 4. پیوسته به چیزی یا جایی 5. کسی که با دیگری خویشی و قرابت دارد؛ خویش 6. نگه‌بار، بقچه، و کیسه که در آن چیزی گذارده یا پیچیده باشند 7. تعطیل 8. محدودکننده؛ بازدارنده 9. واحد شمارش چیزهای بسته‌بندی‌شده
beygir	1. At 2. Sadece yük taşımakta veya araba çekmekte kullanılan at 3. spor Atlama beygiri 4. motorun gücünü belirtmek için kullanılan bir birim	1. بارگیرنده؛ باربرنده؛ بردارنده بار 2. اسب و هر حیوان بارکش 3. کشتی، ارابه، اتومبیل، یا هر وسیله نقلیه باری
bostan	1. Sebze bahçesi 2. Kavun, karpuz tarlası 3. Kavun ve karpuz verilen ortak ad	1. باغی که دارای گل‌های فراوان باشد؛ گلستان؛ بوستان 2. پارک
cafcac	1. Gösteriş, şatafat	زنی که به یک شوهر قناعت نکند و آرام

	2. Ağz kalabalığı ile bir şeyi elde eden, şirret	نگیرد؛ زن بدکار؛ قحبه؛ فاحشه	
cambaz	1. Yerde ve tel, at, bisiklet, ip vb. üzerinde dengeye dayanan, tehlikeli, heyecan verici gösteriler yapan kimse, akrobat 2. At alıp satan veya yetiştiren kimse 3. Usta, becerikli kimse 4. Osmanlı Devleti'nde atlı olan ve savaşlarda padişahın önünde düşmana karşı ilk saldırıya geçen birlik 5. Kurnaz, hileci, hilekâr	1. در دوره جمهوری اسلامی، کسی که در جنگ میان ایران و عراق، معلول شده است 2. کسی که جان خود را به خطر اندازد؛ ازجان گذشته 3. دلیر؛ بی باک 4. بندباز	جانباز
cambazhane	Cambazların oyunlarını gösterdikleri yer	در فارسی کاربرد ندارد	جانباز خانه
canavar	1. Masallarda sözü geçen yabani, yırtıcı hayvan 2. Köpek balığı 3. Haşarı, yaramaz çocuk 4. Kurt, domuz vb. cana kıyan yaban hayvanı 5. Acımasız, kötü ruhlu, zalim (kimse) 6. Herhangi bir şeye çok düşkün olan	1. موجود زنده که قادر بر حرکت ارادی باشد؛ جاندار؛ ذی روح 2. کرم روده 3. حشره، به ویژه حشره موزی و گزنده 4. حیوان 5. شخص ستمگر، بی ادب، موزی، یا بدجنس 6. انسان	جانور
canfeza	Türk müziğinde çok az kullanılmış bir birleşik makam	1. آنچه باعث نشاط شود؛ آنچه به انسان روح و روان و نشاط بدهد 2. آب حیات	جان فزا
canfes	1. Üzerinde desen bulunmayan, ince dokunmuş, parlak, tok, ipekli kumaş	در فارسی کاربرد ندارد	جانفس

	2. Bu kumaştan yapılmış		
cendere	1. Pres 2. Manevi baskı	چوبی که برای هموار ساختن چین و چروک جامه به کار می‌برند	چندره
cihannüma	1. Her yanı görmeye elverişli, camlı çatı katı veya taraça, kule 2. Dünya haritası	1. ویژگی آنچه تصاویری از جهان نشان می‌دهد، مانند تلویزیون 2. نقشه جغرافیا که زمین را به صورت دو نیمکره نشان می‌دهد 3. نشان‌دهنده جهان	جهان نما
cilvebaz	Cilveli	در فارسی کاربرد ندارد	جلوه باز
cilvekâr	Cilveli	در فارسی کاربرد ندارد	جلوه کار
cimri	Elindeki parayı harcamaya kıyamayan, bitli, eli sıkı, ekti, hasis, kısmık, kibritçi, mihşıçtı, nekes, pinti, sıkı, varyemez	1. شخص پست، سفله، و بی‌اصل	جمری
cop	1. Kalın, kısa değnek 2. Polislerin kullandığı genellikle lastikten yapılan sopa	قسمت سفت و سخت زیر پوست درخت که در صنعت و ساختن اشیای چوبی به کار می‌رود	چوب
coşmak	1. Duygu ve düşünceleri güçlü bir tepki ile dışarı vurmak, galeyan etmek 2. Doğa olaylarından herhangi biri birdenbire çoğalıp hızlanmak 3. Heyecanlanmak, içten içe kaynamak, aşırı duygulanmak	1. به جوشش آمدن 2. فوران کردن آب از زمین	جوشیدن
cuşış	Coşkunluk	1. به جوش آمدن 2. هیجان؛ گرمی 3. رابطه محبت‌آمیز داشتن	جوشش
cüce	1. Boyu, normalden çok daha kısa olan (kimse) 2. Gelişmemiş (bitki)	بچه هر پرنده که تازه از تخم درآمده باشد به‌ویژه مرغ خانگی	جوجه

cihariyek	Zarla oynanan oyunlarda zarlardan birinin dörtlü, öbürünün birli düşmesi	در فارسی کاربرد ندارد	چهار و یک
çakal	1. Etoburlardan, sürü hâlinde yaşayan, kurttan küçük bir yaban hayvanı (Canis aureus) 2. Kurnaz, yalancı, düzenci, aşağılık kimse 3. Titiz, huysuz 4. Görgüsüz	پستانداری گوشتخوار و از خانواده سگ که از پرندگان کوچک و اهلی تغذیه می‌کند؛ توره؛ اهر	شغال
çamaşır	1. İç giysisi 2. Kirli eşyaları yıkama işi	رخت شوی . قصار لباس شوینده . جامه شوینده . آنکه جامه های شوخگن شوید. آنکه بمزد جامه کسان شوید	جامه شوی
çenebaz	Çok konuşan, çenesi kuvvetli, çeneli	در فارسی کاربرد ندارد	چانه باز
çerez	Asıl yemekten sayılmayan, peynir, zeytin vb. yiyecekler 2. Yemek dışında yenilen yaş veya kuru yemiş vb. şeyler, atıştırma	1. اسم مصدر از چریدن، علف دادن، چاشنی و مزه 2. علف خوردن حیوانات علفخوار در علفزار؛ چرا؛ چریدن	چرش
çeşit	1. Aynı türden olan şeylerin bazı özelliklerle ayrılan öbeklerinden her biri, tür, nev 2. Canlıların bölümlenmesinde, bireylerden oluşan, türden daha küçük birlik 3. Türü	وردن مقدار کمی از چیزی برای پی بردن به مزه آن؛ اندکی از یک چیز خوردنی در دهان گذاشتن؛ مزه کردن	چشیدن
çeşme	1. Genellikle yol kenarlarında herkesin yararlanması için yapılan, borularla gelen suyun bir oluktan veya musluktan aktığı, yalaklı su hazinesi veya	1. محل خارج شدن طبیعی آب از زمین 2. نمونه 3. سوراخ ریز 4. منبع 5. مبدأ و اصل چیزی	چشمه

	yapısı, pınar 2. İzmir iline bağlı ilçelerden biri	6. خورشید؛ آفتاب	
çöp	1. Saman inceliğinde herhangi bir sap, dal veya tahta parçası 2. Yararsız, pis veya zararlı olduğu için atılan ufak tefek şeylerin hepsi, gübür	قسمت سفت و سخت زیر پوست درخت که در صنعت و ساختن اشیای چوبی به کار می‌رود	چوب
çuhadar	Osmanlı Devleti'nde padişahın hizmetinde bulunan sarayın büyük memurlarından her biri	در فارسی کاربرد ندارد	جوخه دار
derkenar	Sayfa kenarına kaydedilen yazı, çıkma	در فارسی کاربرد ندارد	درکنار
dideban	1. Gümrük kolcusu 2. Gözcü, bekçi, nöbetçi	نگاهبان، سرباز یا قراول که بالای بلندی بایستد و هرچه از دور ببیند خبر بدهد؛ دیده‌دار؛ دیده‌ور	دیده بان
dudu	1. Kadınlara verilen bir unvan, hanım 2. Yaşlı Ermeni kadını 3. Papağan	پرنده‌ای با پرهای سبز و سرخ و منقار خمیده که می‌تواند بعضی اصوات را تقلید کند	طوطی
dümbelek	1. Ağzına deri gerilmiş، çanak biçiminde، darbukaya benzer bir tür çalgı، dümbüldek 2. Anlayışsız، sersem	از آلات موسیقی به شکل دهل که از فلز یا چوب می‌سازند و در یک طرف آن پوست نازکی می‌کشند و آن را هنگام نواختن زیر بغل می‌گیرند و با سر انگشتان به آن می‌زنند؛ ضرب؛ خمک؛ خنیک	دنبک
dümdar	Artçı	چاه یا نقب یا تونل که هوای آن سنگین باشد و انسان در آن دچار خفگی شود	دم دار
endişe	1. Tasa، kaygı 2. Kuşku 3. Korku 4. Düşünce	1. آنچه از عمل آگاهانه ذهن حاصل می‌شود؛ فکر 2. گمان	اندیشه
efsunkâr	Büyülü	افسونگر، طناز، عشوه گر، فتنان، فسونساز	افسون کار
feriştah	En iyi، en üstün	1. موجودی آسمانی و غیر قابل رؤیت که	فرشته

		مأمور اجرای اوامر الهی است و مرتکب گناه نمی‌شود؛ مَلْک 2. فرد دارای سیرت نیک و پسندیده 3. زن زیبا و مهربان	
giriftzen	Girift çalan kimse	در فارسی کاربرد ندارد	گرفتزن
güfte	Müzik eserlerinin yazılı metni, söz	1. فرموده، کلام 2. بیان، عرض	گفته
gümrah	1. Aşırı derecede büyümüş 2. Deli dolu, gür akan (su) 3. Yüksek, kuvvetli (ses) 4. Uzun, sık ve dalgalı (saç)	1. کسی که راه را گم کرده 2. کسی که از راه راست منحرف شده باشد	گمراه
gülbahar	1. Kırmızı boya elde etmede kullanılan iyi cins bir toprak 2. Bir tavla oyunu	فصل اول سال ، شکوفه‌ی درختان خانواده‌ی مرکبات ، گیاهی زینتی از خانواده‌ی کاسنی ، بابونه ، بهارنارنج؛ به مجاز بخش آغازین یا دوره‌ی شادابی هر چیز	گل‌بهار
hasta	1. Hastalık, kaza veya yaralanma dolayısıyla fizik veya ruh sağlığı bozulmuş ve tedavi edilmesi gereken kimse, rahatsız 2. Aşırı düşkün, tutkun 3. Parasız, züğürt 4. Zihinsel yetenekleri bozulmuş olan	1. ویژگی کسی یا چیزی که از کار و فعالیت زیاد کم‌توان شده است 2. آزرده	خسته
hastane	Hastalara yatarak veya ayakta tanı, tedavi ve bakım hizmetlerinin hekim, hemşire ve diğer sağlık çalışanları tarafından verildiği sağlık kuruluşu	بیمارستان در تداول ترکان عثمانی (لغت‌نامه دهخدا)	خسته خانه
hemşire	1. Doktor tarafından acil durumlar dışında yazılı olarak	1. کسی که با دیگری از یک پستان شیر خورده باشد	همشیره

	<p>2. خواهر</p> <p>verilen tedavileri uygulamak, hastanın bakımını düzenlemek, denetlemek ve değerlendirmekle görevli ve yetkili sağlık çalışanı, şvester 2. Kız kardeş, bacı</p>	
hergele	<p>1. Binmeye veya yük taşımaya alıştırılmamış at veya eşek 2. Terbiyesiz, görgüsüz (kimse)</p>	<p>گلّه خر</p> <p>خرگله</p>
horanta	<p>Aile halkı</p>	<p>1. ویژگی کسی یا چیزی که غذا می‌خورد 2. نان‌خور</p> <p>خورنده</p>
horasani	<p>Üst bölümü sarıktan taşacak biçimde yapılmış hoca kavuğu</p>	<p>1. مربوط به خراسان 2. از مردم خراسان 3. در ادبیات فارسی، سبکی که دارای ویژگی‌هایی چون سادگی الفاظ، روانی عبارات، خالی بودن مضامین از تخیلات دور از ذهن، و مقید نبودن به صنایع بدیعی است، مانند اشعار رودکی، عنصری، فرخی، و منوچهری؛ سبک ترکستانی</p> <p>خراسانی</p>
kâhya	<p>1. Konak, çiftlik vb. yerlerde türlü işleri yapmakla görevli kimse 2. Değnekçi 3. Gerekmediği hâlde başkasının işine karışan kimse 4. Esnaf kuruluşlarında lonca başkanı 5. Kethüda</p>	<p>1. بزرگ ده و محله؛ دهدار 2. صاحب و بزرگ خانه 3. مرد زندهار 4. رئیس قبیله 5. پادشاه 6. شوهر</p> <p>کدخدا</p>
kâr	<p>1. Alışveriş işlerinin sağladığı para kazancı 2. İş 3. Yarar, fayda</p>	<p>1. آنچه کسی انجام می‌دهد؛ عمل 2. فعالیتی که فرد در ازای آن پول دریافت می‌کند؛ پیشه؛ شغل 3. آنچه فرد را به خود مشغول می‌کند؛</p> <p>کار</p>

	<p>4. Üretim faktörlerinden biri olan girişimcinin üretimden aldığı pay</p> <p>5. Maliyet fiyatıyla satış fiyatı arasındaki fark</p>	<p>سرگرمی</p> <p>4. وظیفه, موضوع</p> <p>5. گرفتاری؛ مشغولیت</p> <p>6. کار گرمخورده؛ مشکل</p> <p>7. محصول؛ تولیدشده؛ اثر</p>
karpuz	<p>1. Kabakgillerden, sürüngen gövdeli parçalı sert yapraklı, sarı çiçekler açan bir bitki (Citrullus vulgaris)</p> <p>2. Bu bitkinin dışı yeşil kabuklu, içi kırmızı ve sulu, iri meyvesi</p> <p>3. Lamba karpuzu</p> <p>4. Kadın memesi</p>	<p>1. میوه‌ای بیضی‌شکل، درشت، شیرین، معطر، و آبدار با پوست ضخیم</p> <p>2. بوته این میوه که کوتاه و ساقه‌هایش بر روی زمین خوابیده است</p>
kelepçe	<p>1. Tutukluların kaçmasını önlemek için bileklerine takılan, bir zincirle tutturulmuş demir halka</p> <p>2. Kablo, boru vb. şeyleri bir yere bağlı tutmak için kullanılan halka veya kelebek</p>	<p>در فارسی کاربرد ندارد</p>
Kemha	<p>Bir tür ipek kumaş</p>	<p>جامهٔ منقش که با الوان مختلف بافته شده باشد</p>
kerhane	<p>Genelev</p>	<p>1. ساختمانی که در آن به وسیلهٔ ماشین‌آلات به تولید کالا می‌پردازند</p> <p>2. آشپزخانه</p> <p>3. موتور</p> <p>4. کارگاه نقاشی یا جای پُر نقش</p> <p>5. دنیا؛ جهان؛ گیتی</p> <p>6. مجموعهٔ آلات و ادوات جنگی</p>
keşide	<p>1. Banka ve her tür piyango ikramiyesinde çekme, çekiliş</p> <p>2. Arap harfli yazıda bazı</p>	<p>1. سیلی؛ توگوشی</p> <p>2. دراز؛ بلند</p> <p>3. وزن‌کرده‌شده</p>

	harflerin baş tarafı yazıldıktan sonra süs için çekilen uzatma	
kiler	Evlerde yiyecek, içecek ve erzakın saklandığı oda, ambar veya dolap	غوک و وزق را گویند
koz	1. Ceviz 2. İskambil oyunlarında diğer kâğıtları alabilen, onlara üstün tutulan belirli renk ve işarettteki kâğıt 3. Başarı fırsatı olan elverişli durum, saldırış ve savunma fırsatı 4. Karşısındakini alt edecek etkili şey	گردو، جوز
köftehor	Sevgiyle karışık bir azarlama sözü	در فارسی کاربرد ندارد
köre	1. Karınca yuvası 2. Demirci körüğünün, kömürlerin yandığı bölüme açılan deliği	1. آتشدان؛ جای افروختن آتش 2. جای گذاختن شیشه یا آهن 3. جای پختن سفال، آجر، و گچ؛ پزاوه؛ داش
köy	1. Demirci körüğünün, kömürlerin yandığı bölüme açılan deliği 2. Köy halkı	1. محله؛ برزن 2. شاهراه؛ راه فراخ
kûhi	İssız	منسوب به کوه
kunt	Ağır, kalın, dayanıklı ve sağlam	1. دارای حرکت آهسته و آرام 2. فاقد بُرندگی
külçe	1. Eritilerek kalıba dökülmüş maden veya alaşım 2. Eritilerek kalıba dökülmüş olan 3. Yığın durumundaki	1. کلید چوبین را گویند که بدان کلیدان را بگشایند 2. نان ، قرص نان 3. جامه نیم تنه

	nesnelere oluşturduğu küme	
külhani	1. Külhanbeyi, kabadayı, serseri, hayta 2. Hafif sövgü anlamı taşıyan bir okşama sözü	کارگری که در گلخن حمام آتش می افروزد؛ گلخن تاب؛ تونتاب؛ آتش انداز
laf	1. Söz, lakırtı 2. Sonuçsuz, yararı olmayan söz 3. Konuşma 4. Konu, mevzu, bahis 5. "Öyle şey olamaz, bu sözün hiçbir değeri yok" anlamlarında hafifseme yollu kullanılan bir söz 6. Dedikodu	1. گفتار بیهوده و گراف؛ دعوی زیاده از حد 2. خودستایی
lafazan	Geveze	1. آن که لاف بزند 2. خودستا
levent	1. Osmanlı donanmasında ve kıyılarında görev yapan asker sınıfı 2. Uzun 3. Boylu boslu, yakışıklı (kimse)	1. عشوه گر؛ طناز 2. زن هر جایی
lor	Bir tür taze, yumuşak ve tuzsuz beyaz peynir	1. از طوایف بزرگ، شیعه مذهب، و آریایی نژاد ایران که بیشتر در جنوب غربی ایران سکنی دارند 2. ساده دل و بی پیرایه
lüle	1. Bükülmüş, dürülmüş şey 2. Tütün çubuğu, pipo, nargile vb.nin ucuna takılan, tütün konulan yuva 3. Su akan musluksuz boru	1. استوانه دراز فلزی توخالی که از فلز، پلاستیک یا مواد دیگر تهیه می شود و برای عبور گاز، آب و امثال آن به کار می رود 2. هر چیز دراز و استوانه شکل که میان آن خالی باشد: لوله قلیان

madrabaz	1. Hayvan, balık, sebze, meyve vb. yiyecekleri yerinden getirerek toptan satan kimse 2. Hile yapan kimse	در فارسی کاربرد ندارد	مدره باز
mendebur	Sümsük, sünepe, pis, iğrenç	1. غمناک؛ اندوهگین 2. بدبخت 3. درمانده 4. خسیس	مندبور
mert	1. Yiğit 2. Sözüünün eri, güvenilir (kimse), erkek	1. انسان نر؛ جنس نرینه از انسان 2. شخص شجاع و دلیر 3. شخص؛ انسان 4. شوهر؛ زوج 5. جوانمرد 6. کسی که شایستگی انجام کاری را دارد	مرد
murdar	1. Kirli, pis 2. Cinsel birleşmeden sonra yıkanmamış (kimse) 3. Dinî kurallara uygun olarak kesilmemiş olan (hayvan)	1. لاشه حیوان مرده که ذبح نشده باشد 2. پلید؛ کثیف	مردار
nadide	Az görülür, görülmedik, seyrek görülen	1. دیده نشده؛ آنچه به چشم دیده نشده 2. کسی که چیزی را ندیده 3. بخیل؛ خسیس؛ ممسک	نادیده
nişan	1. İşaret, iz, belirti, alamet 2. Nişanlanma sırasında yapılan tören 3. Evlenmek üzere birbirine söz verme, nişanlanma 4. Kurşun, taş vb. ile vurulmak istenen hedef 5. Hedefi vurmak için silah, ok vb.ne gerekli doğrultuyu verme 6. Devlet nişanı	1. علامت ، نشانه 2. مهر و نگین 3. هدف و نشانه برای تیراندازی 4. علم ، پرچم 5. قطعه ای ساخته شده از طلا یا نقره که به افراد برجسته و نمونه برای قدردانی و بزرگداشت اهداء می شود	نشان

pafta	1. Bir bölgenin kadaastro durumunu gösteren değişik malzemeler üzerine yapılmış parselleme çizgilerinin bütünü 2. Yıvaçar 3. Süs için at takımlarına veya başka yerlere takılan metal pul veya çakılan iri başlı çivi 4. Büyük benek, leke	1. تاییده شده 2. پارچه 3. فرش ؛ ~ نبودن به پای کسی شایسته آن کس نبودن	یافته
para	1. Devletçe bastırılan, üzerinde değeri yazılı kâğıt veya metalden ödeme aracı, nakit 2. Kazanç 3. Kuruşun kırkta biri	1. جزء و قسمتی از چیزی؛ قطعه 2. دریده؛ شکافته 3. بریده یا گسیخته 4. پینه که بر جامه بدوزند 5. شوه؛ رشوت	پاره
peder	1. Baba 2. Papaz	1. مردی که فرزند داشته باشد 2. سرپرست و بزرگتر خانواده	پدر
pejmürde	1. Eski püskü, yırtık 2. Dağınık, perişan	1. افسرده؛ اندوهگین 2. پلاسیده؛ پژمریده	پژمرده
pembe	1. Beyaza biraz kırmızı karıştırılmasıyla oluşan açık renk 2. Bu renkte olan	1. گیاهی علفی و یک ساله که از غوزه آن ریسمان و پارچه درست کنند	پنبه
perdedar	Perdeci	1. کسی که در قدیم در دربار پادشاهان و بزرگان مراقب بار یافتن اشخاص بوده؛ حاجب؛ دربان	پرده دار
pencik	1. Asker yetiştirilmek için savaş tutsaklarından beşte bir oranında ayrılan acemi oğlanı adayı 2. Asker yetiştirilmek üzere verilen beşte bir askerden sonra esir sahibinde kalan beşte dört oranındaki esir için	خمس . خمیس . دو برابر عشر . دو برابر ده یک	پنج یک

	alınan vergi 3. Gümrük idaresi tarafından belirli bir vergi karşılığında köle sahibine verilen sahiplik hakkını gösteren senet		
perende	Havada çark gibi dönerek atılan takla	1. پروازکننده 2. هر جانوری که در هوا پرواز کند 3. هر جانوری از خانواده پرنندگان	پرنده
perhiz	1. Diyet 2. Hristiyanların ve Yahudilerin belli günlerde et, yağ vb. yiyecekleri yemeden tuttukları oruç	1. حذر؛ احتراز؛ اجتناب 2. خویشنداری؛ خودداری از انجام دادن کاری یا خوردن چیزی که ضرر داشته باشد 3. خودداری از حرام	پرهیز
perhizkâr	1. Sürekli olarak perhiz yapan (kimse) 2. Perhiz yaparak	1. پرهیزکننده 2. پارسا؛ پاکدامن؛ باتقوا	پرهیزکار
pervaz	1. Kapı, pencere vb. yerlerin kenarlarına geçirilen ensiz parça 2. Giysilerin yaka, kol, etek vb. yerlerine veya kumaştan yapılmış diğer eşyaların kenarlarına geçirilmiş, dar, uzun parça 3. Cilt kapağının iç tarafına konulan deri parçası 4. Uçuş	1. پَر گشودن و پریدن پرنندگان 2. پرش 3. پریدن و حرکت کردن در هوا 4. مسافرت کردن با هواپیما	پرواز
pespaye	Alçak, soysuz, aşağılık	در فارسی کاربرد ندارد	پست پایه
peşin	1. Bir alışverişte, alışveriş yapıldığı anda, alınan şeyin tesliminden önce veya teslimiyle birlikte ödenen, veresiye karşılığı	1. سابق؛ گذشته؛ قبلی 2. پیشی؛ جلویی 3. ظهر؛ نیمروز	پیشین

	<p>2. Çalışmadan verilen (ücret, aylık)</p> <p>3. Toptancıdan bir malı çok miktarda veresiye aldıktan sonra piyasada değerinden daha aşağıya peşin olarak satma, spot</p> <p>4. Daha önce, önceden</p>	
peşkeş	Yaranmak amacıyla uygunsuz olarak verilen şey	چیزی که کسی به عنوان هدیه به دیگری تقدیم کند؛ هدیه
peşkir	<p>1. Genellikle pamuk ipliğinden dokunmuş ince havlu</p> <p>2. Yemek yerken kullanılan, el kurulanan, büyük mendil biçiminde pamuk veya keten bez, peçete</p>	<p>1. آنکه جلو کسی را بگیرد یا مانع کاری یا چیزی بشود</p> <p>2. پیشگیری کننده</p>
peştamal	<p>1. Hamamda örtünmek için kullanılan ince dokuma</p> <p>2. İş yaparken bele bağlanan uzun, geniş dokuma</p> <p>3. Başa ve omuzlara örtülen dokuma</p>	در فارسی کاربرد ندارد
pihtı	Koyulaşarak yarı katı duruma gelmiş sıvı	<p>1. رسیده</p> <p>2. تمام، کامل</p> <p>3. باتدبیر، آزموده</p>
piç	<p>Anası ile babası arasında evlilik bağı olmadan dünyaya gelen çocuk, haramzade, veledizina</p> <p>2. Babası belli olmayan çocuk</p> <p>3. Her şeyin küçüğü, büyüğü ile aynı nitelikte olmayan</p> <p>4. Terbiyesiz, arsız çocuk</p>	<p>1. خم هر چیز کج</p> <p>2. نوعی میخ</p> <p>3. در ترکیب به معنی بیچنده؛ پاپیچ</p> <p>4. در ترکیب به معنی بیچیده؛ رختخواب</p>

	5. Kalleş, kurnaz, kötü niyetli kimse 6. Bir bitkinin çevresinde yeniden beliren sürgün ve filiz		
pişdar	1. Öncü 2. Öncülük eden, önde giden kimse	1. پشتیان؛ پشت و پناه 2. چیزی یا کسی که دارای پشت و پناه باشد	پشتدار
piyaz	1. Haşlanmış kuru fasulyenin üzerine ince doğranmış, tuzla ovulmuş soğan ve maydanoz katıldıktan sonra zeytinyağı, sirke dökülerek yapılan salata 2. Kebap, ızgara köfte, balık vb.nin yanına konulan, ince doğranmış ve tuzla öldürülmüş maydanozlu soğan 3. Bir çıkar sağlamak düşüncesiyle söylenen övücü söz	1. ساقهٔ زیرزمینی، مدور، خوراکی، و لایه‌لایه گیاه پیاز به رنگ سفید، قرمز، یا زرد 2. گیاه علفی این ساقه با برگ‌های نوکتیز و گل‌های سفید مایل به سبز 3. ساقهٔ زیرزمینی و تغییر شکل‌یافتهٔ گروهی از گیاهان تک‌لپه‌ای که با ورقه‌های نازک پوشیده شده است	پیاز
postnişin	Postta oturan, tekkenin şeyhi olan kimse	در فارسی کاربرد ندارد	پوست نشین
pul	1. Posta parası karşılığı mektup zarfı, kartpostallara ve damga resmine karşılık kâğıtlara yapıştırılan, basılı küçük kâğıt parçası 2. Bazı giysilerde süs olarak kullanılan parlak, incecik, genellikle metal levhacık 3. Tavla oyununda kullanılan, plastik, tahta vb.nden yapılmış yassı yuvarlak levhacık 4. Vida, cıvata vb. şeylerin	1. قطعهٔ فلز از طلا یا نقره یا مس یا فلزات دیگر که از طرف دولت سکه زده شود 2. اسکناسی که توسط دولت یا بانک ناشر اسکناس چاپ و منتشر شود	پول

	<p>boynuna geçirilen, ortası delik metal levhacı</p> <p>5. Propaganda amacıyla kullanılan yazılı küçük kâğıt</p> <p>6. Küçük ve ince tabakacıklar</p> <p>7. Üzerinde bulunduğu organa yapışık, biçim ve yapıcı çok basit yaprakların her biri</p> <p>8. Balıkların, sürüngenlerin ve bazı kuşlarla memelilerin vücudunu kaplayan boynuzsu, sert levhacık</p> <p>9. Akçeden küçük metal para</p>		
puşt	<p>1. Eş cinsel erkeklerin cinsel zevklerine hizmet eden erkek</p> <p>2. Ağır ve kaba sövgü sözü</p> <p>3. Güvenilmez, kalles</p>	<p>1. بیرون چیزی و بالای چیزی</p> <p>2. عقب؛ دنبال</p> <p>3. یک روی کاغذ یا سند که نوشته نشده باشد</p> <p>4. قسمت عقب تن انسان از شانه تا کمر</p> <p>5. بالای دوش حیوان از نزدیکی گردن تا دم</p> <p>6. یار؛ یاور؛ پناه</p>	پشت
rahvan	<p>1. Koşarken bir yandaki iki bacağını aynı anda atan binek hayvanlarının biniciyi sarsmayan en yavaş koşma biçimi</p> <p>2. Bu biçimde koşan (binek hayvanı)</p> <p>3. Binek hayvanı bu biçimde koşarak</p>	نگهدارنده راه؛ نگهبان راه	راهبان
rast (1)	<p>1. Doğru, düzgün</p> <p>2. Tesadüf</p> <p>3. Atılan şey hedefi vurma</p>	<p>1. بی پیچ و خم؛ مستقیم: خط راست</p> <p>2. آنچه درست و برحق باشد</p> <p>3. دارای رفتار درست: آدم راست و</p>	راست

		درست 4. محافظه کار؛ راستگرا 5. ویژگی جهت 6. واقع در طرف راست 7. عیناً؛ درست؛ به عینه	
rast(2)	Klasik Türk müziğinde bir makam	در ردیف‌های آوازی، گوشه‌ای در دستگاه راست‌پنجگاه	راست
reftiye	Osmanlı Devleti'nde Tanzimata kadar ihraç edilen maldan alınan vergi	آن مقداری از مال که خرج و صرف کرده باشند ضد آمدیه و آن را دررفت نیز گویند	رفتیه
rençper	Tarla, bağ, bahçe, yapı ve toprak işlerinde ağır işleri gören gündelikçi, ırgat	1. زحمتکش 2. کارگر	رنجبر
revani	Yumurta ve irmikle yapılan, fırında kabarıp piştikten sonra üzerine şerbet dökülen bir tatlı türü, revani tatlısı	1. مربوط و متعلق به روان 2. دستخوش بیماری روانی	روانی
rüzgâr	1. Havanın yer değiştirmesiyle oluşan esinti, yel, bad 2. Rüzgâr çizelgesinde hızı 17-21 deniz mili olan ve kuvveti 5 ile gösterilen esinti	1. دوره ، عصر 2. دنیا 3. زمان ، وقت	روزگار
sahte	1. Bir şeyin aslına benzetilerek yapılan, düzme, düzmece 2. Uydurma 3. Gerçek olmayan, yalancı 4. Yapmacık	بنا شده، درست شده، اختراع شده، آفریده، آماده، پخته، مصنوعی، جعلی، سازگار، متحد	ساخته
sahtekâr	Sahte işler yapan, düzmeçi, sahteci	در فارسی کاربرد ندارد	ساخته کار
sazkâr	Klasik Türk müziğinde bir birleşik makam	آلت کار؛ آلات اهل صنایع؛ آلت طرب و ساز آلت کار و صنعت	ساز کار
seğmen	Genellikle atlı olarak savaşa katılan, kendi içlerinde	کسی که سگ‌ها را نگهداری و تربیت می‌کند؛ نگهدار سگ	سگبان

	hiyerarşik bir düzen bulunan yarı askerî güvenlik gücü		
sekban	1. Osmanlılarda, sınır boylarında görev yapan bir asker sınıfı 2. Eyalet paşaları ve sancak beylerine bağlı olarak görev yapan bir asker sınıfı	کسی که سگ‌ها را نگهداری و تربیت می‌کند؛ نگهبان سگ	سگبان
seme	Serssem, ahmak, alık	دست‌افزاری شبیه جارو که با آن به پارچه آهار می‌زنند	سمه
serbaz	Yürekli, yiğit, korkusuz (kimse)	1. کسی که دارای پایین‌ترین درجه نظامی است 2. سپاهی؛ لشکری؛ نظامی 3. در شطرنج، پیاده 4. کسی که از جان و سر خود گذشته و آمادهٔ جانبازی باشد	سرباز
serbest	1. Hiçbir şarta bağlı olmayan, istediği gibi davranabilen, erkin 2. Tutuklu veya bağımlı olmayan, özgür, hür 3. Zamanını istediği gibi kullanabilen, yapacak bir işi olmayan 4. Bazı kurallara bağlı olmayan 5. Sıkılmadan, şaşırmadan konuşan ve davranan 6. Ağırbaşlı olmayan, hoppa (kadın) 7. Hareketi herhangi bir biçimde engellenmeyen 8. Rahat, özgür, bağımsız bir	سر بسته، سر پوشیده	سربست

	biçimde		
serbestî	Serbestlik	در فارسی کاربرد ندارد	سر‌بستی
serdümen	1. Dümen kullanmakla görevli bilgili ve deneyimli tayf 2. Savaş gemilerinde çavuştan yüksek bir aşamada bulunan er	در فارسی کاربرد ندارد	سر‌دومن
serseri	1. Belli bir işi ve yeri olmayan, başıboş (kimse), hayta 2. Tutarsız, beğenilmeyen davranışları olan (kimse) 3. Belli bir hedefi olmayan, belli bir hedefe atılmamış olan, rastlantıyla gelen (kurşun, mayın vb.) 4. Amaçsız	1. کاری که بی‌تأمل و از روی سستی و سهل‌انگاری انجام داده شود 2. سخن یاوه، بیهوده، و نسنجیده	سر‌سری
sert	1. Çizilmesi, kırılması, buruşması, kesilmesi veya çiğnenmesi güç olan, pek, katı, yumuşak karşıtı 2. Esnekliği az olan, kolayca eğilip bükülmeyen 3. Kolay dayanılmayan, zor katlanılan, etkili, yumuşak karşıtı 4. Güçlü kuvvetli 5. Sarsıcı niteliği olan, çarpıcı, keskin, hafif karşıtı 6. Bağışlaması, hoşgörüsü olmayan 7. Gönül kırıcı, katı, ters 8. Gönül kırıcı, katı, ters bir biçimde 9. Hırçın, öfkeli, hiddetli	1. آب، هوا یا چیز دیگر که درجه حرارت آن کم باشد 2. چیزی که دمایش از حد انتظار کمتر باشد 3. بی‌اعتنا 4. ناگوار؛ ناخوش آیند 5. بدون جاذبه و گیرایی 6. بدون استفاده از اسلحه 7. رنگی که احساس سرما را در ذهن تداعی می‌کند، مانند آبی 8. یکی از مزاج‌های چهارگانه	سر‌د

	10. Titizlikle uygulanan, sıkı 11. Ciğerlerden gelen havanın ağız boşluğundaki tam kapalı veya yarı kapalı engellere çarpmasıyla oluşan (ünsüz), titreşimsiz, süreksiz, ötümsüz, tonsuz, sedasız	
sitem	Bir kimseye, yaptığı bir hareketin veya söylediği sözün üzüntü, alınganlık, kırgınlık vb. duygular uyandırdığını öfkelenmeden belirtme	ظلم؛ جور؛ آزار ستم
sitemkâr	Sitem edici, sitem eden	کسی که کارش ستم کردن است؛ ستم‌کننده؛ ظالم؛ ستمگر؛ ستمکاره ستمکار
siyahi	Zenci	1. رنگی مانند رنگ زغال 2. هر چیزی که به رنگ زغال باشد 3. کسی که پوست بدنش سیاه باشد؛ حبشی؛ زنگی 4. تیره؛ تاریک 5. کم‌ارزش؛ پست 6. آلوده به گناه 7. کثیف؛ چرک 8. بدیمن؛ نامبارک سیاه
softa	1. Medrese öğrencisi 2. İlmiyeden olanlara aşağılamak amacıyla verilen ad 3. Bir görüşe, bir inanışa körü körüne bağlanan kimse 4. Yaşadığı çağın gerisinde kalmış, geri kafalı kimse	1. هر چیز آتش گرفته ، محترق 2. مجازاً آزار کشیده ، محنت رسیده از حوادث دوران یا عشق سوخته
supara	Osmanlı Devleti'nde okul kitaplarının genel adı	سی جزء قرآن که هر جزء را جداگانه جلد کرده باشند سی پاره

sümbüli	Yağmur yağdırmayan koyu renkli bulutlarla örtülü (hava)	نام نوایی از موسیقی	سنبللی
şahane	1. Hükümdarla ilgili, hükümdara özgü olan 2. Hükümdara yakışacak durumda olan 3. Çok güzel, mükemmel, üstün nitelikli	1. منسوب و مربوط به شاه؛ درخور شاهان 2. مانند شاه	شاهانه
şayet	Eğer	ممکن است؛ احتمال دارد؛ باشد	شاید
tahtaboş	Teras	پوشیده شده با تخته های چوبین؛ به تخته پوشیده	تخته پوش
tavhane	1. Limonluk 2. Yoksulların sığındığı sıcak yer	تابخانه ، که گرم خانه باشد؛ حمام ؛ منزل تابستانی؛	تاوخانه
tay	1. Denk, eşit, eş 2. Hayvanın bir yanındaki yük	1. لای 2. فرد؛ نصف خروار	تای
teskere	1. Sedye Yapılarda malzeme taşımak için kullanılan, dört kollu ve iki kişinin taşıdığı tahta araç	1. قریه صومعه ، دیر 3. خانه هایی که در آن ها اسباب عیش و طرب فراهم باشد	دسکره
tez	1. Çabuk olan, süratli 2. Süratli bir biçimde	1. هر چیزی که نوک یا لبه آن بسیار نازک و بُرنده باشد 2. تند؛ شتابان 3. چست؛ چالاک 4. هر چیزی که طعم آن تند باشد و زبان را بسوزاند 5. دارای بوی تند 6. شدید 7. کشیده؛ دراز 8. زیر، نازک، و بلند	تیز
tezgâh	1. Genellikle dükkânlarda satıcıların önündeki uzun masa 2. Kahve, meyhane vb.nde	1. وسیله ای ساخته شده از اجزا و قطعات مختلف به منظوری خاص 2. سامان و اسباب و سرمایه	دستگاه

	<p>müşterilerin üzerinde yiyip içtikleri uzun masa veya büfe</p> <p>3. Üzerinde genellikle el veya küçük makinelerle iş görülen yapım aracı</p> <p>4. Tersane</p> <p>5. Genellikle yasal olmayan bir işi yapmak için tutulan uygunsuz yol</p>	<p>3. کارگاه و کارخانه و تمام آلات و ادواتی که در یکجا و برای انجام دادن کاری فراهم آورده باشند</p> <p>4. عضایی که با هم در بدن عمل خاصی را انجام بدهند</p> <p>5. یک آهنگ کامل موسیقی</p>
tezgâhtar	<p>Kahve, gazino, mağaza vb. yerlerde tezgâhta duran, satış yapan kimse</p>	<p>در فارسی کاربرد ندارد</p> <p>دستگاه دار</p>
tımar	<p>1. Binek hayvanlarının kıllarını, derisini temizleme</p> <p>2. Ağaç bakımı</p> <p>3. Yara bakımı</p> <p>4. Selçukluları ve Osmanlılarda, belirli görev ve hizmet karşılığında kişilere verilen, yıllık geliri 3.000-20.000 akçe olan toprak</p>	<p>1. پرستاری، نوازش، و مراقبت از شخص بیمار یا آسیبدیده</p> <p>2. غمخواری؛ دلسوزی</p> <p>3. فکر؛ اندیشه</p> <p>4. درد و رنج</p> <p>تیمار</p>
tımarhane	<p>Akıl hastanesi</p>	<p>در فارسی کاربرد ندارد</p> <p>تیمار خانه</p>
ustura	<p>Tıraş için kullanılan, açılır kapanır, çok keskin bıçak, baş bıçağı, yülgü</p>	<p>تیغی که با آن موهای سر و صورت را می‌تراشند؛ تیغ سر تراشی</p> <p>استره</p>
zengin	<p>1. Parası, malı çok olan, varlıklı, varsil, variyetli, fakir, yoksul karşıtı</p> <p>2. Yararlı veya kendisinden beklenen, istenilen nitelikleri çok olan</p> <p>3. Verimli</p> <p>4. Gösterişli</p>	<p>1. ساخته‌شده از سنگ</p> <p>2. گران؛ ثقیل؛ وزین</p> <p>3. باوقار</p> <p>سنگین</p>

	5. Çok, bol		
zor	1. Sıkıntı veya güçlükle yapılan, kolay karşıtı 2. Sıkıntı, güçlük, rahatsızlık 3. Yüküm, mecburiyet 4. Baskı 5. Güçlükle 6. "Yapamazsın" anlamında kullanılan bir söz	1. توانایی؛ نیرو؛ قوه؛ قدرت 2. فشار 3. زبردستی 4. جور و ستم	زور
zorba	Gücüne güvenerek hükmü altında bulunanlara söz hakkı ve davranış özgürlüğü tanımayan (kimse), müstebit, mütegalibe, despot, diktatör	تتومند و قوی و قادر و زور آور	زور باز

4.4. Anlamı Değişmeyen Farsça Kökenli Kelimeler

Herhangi bir anlam değişimine uğramayan ve Farsçadaki varlıklarıyla aynı anlamda kullanılan Türkçedeki Farsça kökenli kelimelerin sayısı da oldukça fazladır (Dunuş, 2008: 205-241; Sedaket, 2012/1391: 95-104; Reyahi, 1990/1369: 266):

Tablo: 4.4. Anlam değişimine uğramayan Farsça kökenli kelimeler

Türkçe	Farsça		
abadi	آبادی	astar	آستر
abdal	آبدال	asude	آسوده
aferin	آفرین	aş	آش
agâh	آگاه	aşikâr	آشکار
ahenk	آهنگ	aşina	آشنا
aheste	آهسته	ateş	آتش
ahu	آهو	ateşperest	آتش پرست
ambar	انبار	avare	آواره
armağan	ارمغان	avaz	آواز
arzu	آرزو	avaze	آوازه
asayiş	آسایش	ayin	آیین
		ayna	آینه

azat	آزاد	cilve	جلوه
badem	بادام	civanmert	جوانمرد
bağ	باغ	çabuk	چابک
bahadır	بہادر	çadır	چادر
Bahai	بہائی	çardak	چهارطاق
bahane	بہانہ	çare	چارہ
bahar	بہار	çarmih	چہارمیخ
bahariye	بہاریہ	çarşamba	چہارشنبه
bahçe	باغچہ	çeç	چچ
bahçıvan	باغچہ بان	çehre	چہرہ
baht	بخت	çene	چانہ
bahtiyar	بختیار	çerçeve	چہار چوبہ
bari	باری	çermik	چرمک
barut	بارود	çınar	چنار
becayış	بجایش	çift	جفت
bedbin	بدبین	çini	چینی
bel	بل	çirkin	چرکین
beraber	برابر	çoban	چوپان
berber	بربر	çorap	جوراب
beter	بدتر	dağ	داغ
bezirgân	بازرگان	damat	داماد
birader	برادر	dane	دانہ
biçare	بیچارہ	dehliz	دہلیز
buse	بوسہ	dem	دم
bülbül	بلبل	derman	درمان
cam	جام	dert	درد
camekân	جامکان	derviş	درویش
canan	جانان	destan	داستان
cengâver	جنگاور	deste	دستہ
civa	جیوہ	destur	دستور
ciğer	جگر	dev	دیو
ciğerpare	جگر پارہ	diğer	دیگر
cihan	جہان	dilaver	دلاور

didar	دیدار	gerdan	گردن/ گردان
dindar	دیندار	gerdek	گردک
divan	دیوان	gergef	گرگو
dost	دوست	gez	گز
dut	توت	girdap	گرداب
duvar	دیوار	girift	گرفت
dürüst	درست	giriftar	گرفتار
düçar	دچار	gonca	غنچه
dülger	درودگر	güderi	گودری
ebru	ابرو	gülbeşeker	گابشکر
eda	ادا	güldeste	گلدسته
efsane	افسانه	gülşeker	گل شکر
efsanevi	افسانه ای	güllaç	گللاج
ejder	اژدر	gülle	گله
ejderha	اژدها	gülşen	گلشن
encümen	انجمن	günah	گناه
endam	اندام	günahkâr	گناهکار
erguvan	ارغوان	gürcü	گرچی
eyvah	ایواه	güya	گویا
eyvan	ایوان	ham	خام
ezber	ازبر	han	خان
fer	فر	hane	خانه
ferah	فراخ	hanedan	خاندان
ferman	فرمان	har	خار
feryat	فریاد	hare	خاره
fıstık	پسته	harman	خرمن
fihrist	فهرست	haya	خایه
firuze	فیروزه	hayli	خیلی
frenği	فرننگی	hazan	خزان
Frenk	فرننگ	her	هر
füsün	فسون	hercai	هرجایی
gah	گاه	herkes	هرکس
gelmiş	گلمچ	herze	هرزه

hışım	خشم	kement	کمند
hiç	هیچ	kemer	کمر
Hindu	هندو	kenar	کنار
hor	خور	kenger	کنگر
hoş	خوش	kervan	کاروان
horasan	خراسان	kervansaray	کاروانسرای
horoz	خروس	keşiş	کشیش
hoşnut	خشنود	keşkek	کشکک
hunhar	خونخوار	keşmekeş	کشمکش
hunriz	خونریز	kevgir	کفگیر
hurda	خرده	kin	کین
hurdahaş	خرده خش	kişmiş	کشمش
hurma	خرما	kişniş	کشنش
huy	خوی	köfte	کوفته
hüner	هنر	köfter	کفتر
incir	انجیر	köhne	کهنه
isfendan	اسفندان	kök	کوک
kahraman	قهرمان	kör	کور
kakül	کاکل	köse	کوسه
kalender	قلندر	köşe	گوشه
kârgir	کارگیر	köşk	کوشک
kase	کاسه	külâh	کلاه
kef	کف	kümbet	گنبد
kehkeşan	کهکشان	künde	کنده
kehribar	کهربا	künk	کونک
kel	کل	kürdi	کردی
kelem	کلم	küstah	گستاخ
kelepser	کلبسر	küşayış	گشایش
kelle	کله	lacivert	لاجورد
kem	کم	laden	لادن
keman	کمان	lal	لال
kemençe	کمانچه	lale	لاله
kemane	کمانه	laşe	لاشه

lavaş	لواش	müjgân	مژگان
leğen	لگن	mürdesenk	مرده سنگ
leke	لکه	naçar	ناچار
lenger	لنگر	naçiz	ناچیز
lerzan	لرزان	nahoş	ناخوش
lerze	لرزه	nalan	نالان
leş	لاش	nale	ناله
lük	لوک	nam	نام
madara	مادرا	namaz	نماز
mahya	ماهیا	namıdiğer	نام دیگر
maya	مایه	namlu	ناملو
maş	ماش	nankör	نان کور
mat	مات	nar	نار
mehtap	مهتاب	narenciye	نارنجیه
mehter	مهتر	nargile	نارگله
menekşe	بنفشه	narh	نرخ
meneviş	منویش	narin	نارین
mercimek	مرجمک	narven	نارون
merdiven	نردبان	nazenin	نازنین
merzenguş	مرزنگوش	nazik	نازک
mest	مست	neft	نفت
meyane	میانه	nem	نم
meyve	میوه	nergis	نرگس
meze	مزه	nevruz	نوروز
mıh	میخ	ney	نی
mil	میل	nezaket	نزاکت
mirza	میرزا	nihale	نیهاله
mum	موم	nihan	نیهان
mumya	مومیایی	nilüfer	نیلوفر
müft	مفت	nişadır	نیشادر
mühre	مهره	nişasta	نیشاسته
mühresenk	مهره سنگ	niyaz	نیاز
müjde	مژده	nohut	نخود

nohudi	نخودی	peyda	پیدا
numune	نمونه	Peygamber	پیغمبر
nüktedan	نکته دان	peyk	پیک
orospu	روسیپی	peynir	پنیر
oruç	روزه	pike	پیکه
paça	پاچه	pilav	پلو
padişah	پادشاه	pir	پیر
pak	پاک	pirinç	برنج
pakize	پاکیزه	pirüpak	پیروپاک
palan	پالان	pişman	پشیمان
palas	پلاس	pişmaniye	پشمک
paldım	پالدم	piyade	پیاده
panzehir	پادزهر	post	پوست
pabuç	پاپوش	putperest	بت پرست
payidar	پایدار	ram	رام
payitaht	پایتخت	rast	راست
pazar	بازار	rehber	رهبر
pehlivan	پهلوان	rencide	رنجیده
pencere	پنجره	rende	رنده
pençe	پنجه	rengarenk	رنگارنگ
perakende	پراکنده	rengin	رنگین
perçin	پرچین	renk	رنگ
perde	پرده	reva	روا
peren	پرن	rugan	روغن
peri	پری	rüsva	رسوا
perişan	پریشان	sade	ساده
perşembe	پنجشنبه	santur	سنتور
perva	پروا	saye	سایه
pervane	پروانه	saz	ساز
pervin	پروین	sebze	سبزه
peşrev	پیشرو	semender	سمندر
Peştu	پشتو	sepet	سبد
pey	پی	sergüzeşt	سرگاشت

sermaye	سرمایه	şişe	شیشه
sermest	سرمست	şive	شیوه
serkeş	سرکش	şom	شوم
servi	سرو	şuh	شوخ
sima	سیما	tabure	تابوره
simurg	سیمرغ	Tacik	تاجیک
sincap	سنجاب	taht	تخت
sine	سینه	tahtirevan	تخت روان
sini	سینی	tak	تاق
sipariş	سفارش	talan	تالان
siper	سپر	tane	دانه
sirmo	سیرمو	tav	تاو
siyah	سیاه	taze	تازه
suzidil	سوز دل	tazı	تازی
sümbül	سنبل	teber	تیر
süsen	سوسن	ten	تن
sütun	ستون	terazi	ترازو
süzeni	سوزنی	tere	تره
şad	شاد	terme	ترمه
şah	شاه	teşt	تشت
şahin	شاهین	tiğ	تیغ
şahmeran	شاهمران	tıraş	تراش
şahtere	شاهتره	tiz	تیز
şal	شال	tohum	تخم
şalaki	شالاکى	tumturak	طمطراق
şebboy	شب بوی	tun	تون
şebnem	شبنم	Turan	توران
şehir	شهر	usta/üstad	استاد
şehnaz	شهناز	ümit	امید
şeker	شکر	viran	ویران
şerefyap	شکریاب	virane	ویرانه
şiraze	شیرازه	ya	یا
şirin	شیرین	yaban	یابان

yad	یاد	zerde	زرده
yadigâr	یادگار	zerrin	زرین
yahni	یخنی	zeyrek	زیرک
yar	یار	zih	زه
yaratan	پاران	zipkin	زپکن
yaren	پاران	zirh	زره
yave	یاوه	zil	زیل
yaver	پاور	zincir	زنجیر
yegâne	یگانه	zinhar	زنهار
yekta	یکتا	ziyan	زیان
zemin	زمین		

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FARŞÇA KÖKENLİ KELİMELERİN TÜRLERİ

Sarı (2014), diller arasındaki alıntılamanın belli bir yöntem ve kurallar çerçevesinde işlediğini ifade ederek, Arapça ve Farsçadan Türkçeye yapılan alıntılama sürecini üç aşamada tahlil eder. Şöyle ki: Dil ilişkileri basitten karmaşığa doğru yol alan bir ödünçleme sistemini takip eder. Türk dil tarihinde Arapça ve Farsça ödünç unsurlar için üç temel aşama söz konusudur. Birinci aşamada Arapça ve Farsça unsurların temel özelliği görevli kelimelerden değil, anlamlı kelimelerden oluşması ve söz konusu kelimelerin temel söz varlığına değil, kültürel söz varlığına ait olmasıdır. Yine birinci aşamada sözcük türü olarak daha çok isim ve ardından sıfat alıntılanmıştır. İkinci aşamada ise şu özellikler görülür: Kültürel söz varlığı kadar temel söz varlığından da Arapça ve Farsça alıntılar yapılmıştır. Bu dönemde de isim ve sıfat alıntılama daha yaygındır, bunları edat ve bağlaçlar takip eder. İstisnai olarak zamir (hod/kendi zamiri) de görülür. Ek ödünçlemesi ile Arap ve Fars imlaları da yavaş yavaş bu dönemde yaygınlaşmaya başlar. Üçüncü aşamada ise gerek kültürel gerekse temel söz varlığına ait Arapça ve Farsça kelimeler, Türkçeyi yoğun olarak kuşatmıştır. Bu yoğun etkinin sonucu olarak Türkçeye uymayan çeşitli yapılar ortaya çıkarmıştır. Bu dönemde anlamlı sözcük alıntılama sayısında da görevli sözcük kullanım sıklığında da artış görülmektedir. Öyle ki, fiil dışında bütün sözcük türlerinde ödünç alınmış sözcüklere rastlanmaktadır (Sarı, 2014: 115).

Bu çalışma, Türkiye Türkçesiyle sınırlı olduğundan Osmanlı Türkçesindeki Farsça sözcüklere ve sözcük türlerine değinilmeyecektir. Ancak bize bilgi vermesi açısından Osmanlı Türkçesi döneminde Şemseddin Sami tarafından hazırlanmış Kâmûs-i Tûrkî'deki Farsça kökenli sözcüklerin ve türlerinin verilerini aktarmakta yarar var. Kâmûs-i Tûrkî'de toplam sözcüklerin %13'üne tekabül eden Farsça kökenli 3516 kelimenin 1679'u sıfat, 1669'u isim, 42'si zarf, 33'ü isim-sıfat, 29'u sıfat-isim, 29'u edat, 24'ü harf, 8'i kinaye, 2'si özel isim ve 1'i fiil olarak tasnif edilmiştir (Topbaş, 1987).

Türkiye Türkçesinde hemen hemen bütün kelime türlerinde Farsça kökenli kelime vardır. Türkçedeki Farsça kelimelerin çoğu isim türündedir. İsimden sonra sırasıyla sıfat, zarf, ünlem, bağlaç ve edat gelmektedir. Türkçede sadece bir adet edat (beli) ve bir tane de zamir (herkes) mevcuttur (TDK, 2011). Türkiye Türkçesinde sadece Farsça kökenli bağlaçlar ile içinde Farsça ile diğer dillerin birleşiminden oluşan bağlaçların Türkçedeki tüm bağlaçlara

oranı %25.7'dir (Yavuz, 2011: 89). Bu bölümde Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli isim, sıfat, zarf, ünlem, bağlaç, fiil, zamir ve edatlara yer verilmiştir.

5.1. Türkiye Türkçesinde Kullanılan Farsça Kökenli İsimler

ab	abadi	abdest	abdesthane	
abıhayat	abıkevser	abuhava	aferin	afsun
aguş	ahar	ahenk	ahır	ahı
alayış	alıç	ambar	arasta	arış
armudiye	armut	arzu	asayış	astar
asuman	aşiyân	aşüfte	ateş	ateşbaz
avaz	avize	ayin	ayinicem	ayna
azar	azat	Azeri	Baca	baç
bad	bade	badem	badısaba	bağ
bahadır	Bahai	bahane	bahar	bahariye
bahçe	bahçıvan	bahşış	baht	balâr
balâr	baran	bargâh	barhana	barudi
barut	baruthane	bayati	bayatiaraban	baziçe
becayış	beddua	bedesten	behişt	behre
bel	bende	bendegân	bendehane	bendezade
bent	berber	berceste	berduş	bergüzar
berhane	bertaraf	beste	bestekâr	bestenigâr
beyaban	beygir	bezigân	bezm	biçare
birader	birun	biryan	borani	bostan
böbür	bumbar	buse	bülbül	cadı

cafcaf	cam	camadan	cambaz	cambazhane
camekân	can	canan	canavar	canfes
canfeza	cehre	cendere	cengel	cenk
cephane	cıva	ciğer	ciğerpare	cihan
cihannüma	cihar	ciharıdü	ciharise	ciharıyek
cilve	civan	cop	cuşış	cuşuhuruş
cümbüş	çadır	çakal	çakel	çalpara
çamaşır	çamaşırhane	çangal	çaparız	çapraz
çardak	çare	çargâh	çark	çarkıfelek
çarmıh	çarşaf	Çarşamba	çarşı	çeç
çehre	çeltik	çember	çene	çengel
çengi	çengüçegane	çenk	çerçeve	çerviş
çeşit	çeşme	çeşmibülbül	çeşni	çevgen
çeyrek	çınar	çıra	çırağ	çırak
çırakma	çift	çifte	çiftehane	çile
çilehane	çilingir	çini	çiriş	çirkef
çoban	çorap	çorba	çöp	çuha
çuhadar	çulha	çuval	çuvaldız	dadı
dağ	dağar	damat	dane	danişment
dar	darıfülful	daru	daye	dehliz
dek	dem	derbent	derdest	dergâh
derkenar	derman	derpiş	dert	deruhte
derun	derviş	derya	destan	destar

destari	destek	destur	dev	diba
didar	dide	dideban	dil	dilaver
diriğ	dival	Divanîhümayun	dizdar	dost
dubara	dudu	dut	duvar	dübeş
dügâh	dülger	dümbelek	dümdar	dürbün
düse	düşeş	düşman	düyek	ebru
efsane	efsun	ejder	ejderha	encam
encümen	endam	endaze	Enderun	endişe
erguvan	erguvani	erişte	eyvan	ezber
fağfur	fahte	Farisi	faş	fent
fer	ferahi	ferda	ferhane	ferişte
ferman	feryat	ferz	findiki	figan
fihrist	firuze	fişek	fişekhane	Frenk
futa	fusun	gâvur	gelmiş	gerdan
gerdaniye	gerdek	gergedan	gergef	geriz
gevher	gez	gezi	girdap	girift
giriftzen	girizgâh	gonca	güderi	güderihane
güfte	güherçile	gül	gülabdan	gülbahar
gülbank	gübeşeker	güldeste	gülistan	gülşen
günah	Gürcü	güruh	gürz	güzaf
güzergâh	hab	hafta	hâk	hâkî
halile	han	hande	hane	hanedan
hanende	hanuman	hara	hare	harman

hastane	havan	havlıcan	havuç	havut
haya	hayhuy	hazan	hempa	hemşehri
hemşire	hemşirezâde	hengâm	hengâme	hergele
herze	hevenk	hezaren	hırdavat	hışım
hıyaban	hıyar	hıyarşembe	hızar	hiç
hidiv	Hindu	hoca	horanta	Horasan
Horasani	horoz	hoşaf	hoşbeş	humbara
humbarahane	hun	hurda	hurma	huy
Hüda	hümayun	hüner	hünkâr	İsfahan
İbrişim	incir	isfendan	işkembe	işkence
jale	kâğıt	kahraman	kâhya	kâkül
kalender	kalenderî	Kalenderiye	kâm	kanadiyen
kâr	karpuz	kâse	kâşane	kavga
kayısı	Kehkeşan	kehribar	kelem	kelepçe
kelepser	kelle	keman	kemane	kemani
kemankeş	kemençe	kement	kemer	kemha
kenar	kengel	kenger	kepaze	kepçe
ker	kereste	kereviz	kerhane	keriz
kervan	Kervankıran	kervansaray	kese	kesedar
keş	keşide	keşiş	keşişhane	keşkek
keşkül	keşkülüfukara	keşmekeş	kethüda	kevel
kevgir	kezzap	kil	kildan	kiler
kilermeni	kilim	kilit	kin	kirde

kireç	kişmiş	kişniş	koz	koza
köfte	köfter	kök	kömüş	köre
kös	kösele	köşe	köşebent	köşk
köşker	kötek	köy	kulübe	kumbara
kumbarahane	kumru	kükürt	kükürtdioksit	külâh
külçe	külhan	külhan	külhani	külünk
kümbet	küncü	künde	künk	küspe
küşat	küşayış	lacivert	laden	lades
laf	lafügüzaf	lala	lale	lalezar
lağçın	laşe	lavaş	lebiderya	
leğen	leke	lenger	lep	lerze
leş	leşker	levent	leylek	lime
lor	lük	lüle	mader	madrabaz
mahiye	mahur	mahya	mala	marpuç
marsıvan	maş	maşa	mat	maya
maytap	mazı	mehtap	mehter	mehteran
mehterhane	mekik	menekşe	menent	meneviş
menteşe	mercanköşk	mercimek	merdikıpti	merdiven
merzengûş	meşe	meşin	mey	meyan
meyan	meyane	meyhane	meyve	meyvehoş
meze	mıh	mıskal	mihman	mihmandar
mihrace	mine	mintan	mir	miralay
mirî	mirлива	mirza	mum	mumhane

mumya	murt	musikar	muşta	mutaf
mühre	mühresenk	mührsüleyman	mühür	mühürdar
müjde	müjgân	mürdesenk	mürver	nale
nam	namaz	namazgâh	name	namlu
namzet	nan	nanıaziz	nar	nardenk
nardin	narenciye	narenç	nargile	narh
narven	naz	neft	neftî	nem
nergis	neşter	neva	nevaziş	Nevbahar
neveser	nevresim	nevruz	nevzat	ney
neyçe	neyzen	nezt	nihale	nihavent
nikriz	nilüfer	nirengi	nişaburek	nişadır
nişan	nişane	nişangâh	nişasta	niyaz
nohudi	nohut	numune	nühüft	nümayiş
orospu	oruç	pabuç	paça	padişah
pafta	pah	paha	palan	palaspere
paldım	pamuk	pamukaki	panzehi	para
parça	pare	pars	parsa	payan
payanda	paye	payitaht	pazar	pazı
pazubent	pazvant	peder	pederşahi	pehlivan
pelenk	pelesenk	pelte	pembe	pembezar
pencere	pencik	pencüdü	pencüse	pencüyek
pençe	pençgâh	pendname	perçem	perçin
perdah	perde	perdedar	peren	perende

perestiş	pergel	perhiz	peri	persenk
perşembe	pertavsız	perva	pervane	pervaz
Pervin	pesüs	peş	peş	peşinat
peşkeş	peşkir	peşrev	peştahta	peştamal
Peştu	pey	peygamber	peyk	peyke
peynir	peynirhane	peyrev	pezevenk	pıhtı
pırazvana	piç	pilav	pir	pirifâni
pirinç	pirinç	pişdar	pişekâr	pişmaniye
piyade	piyale	piyaz	polat	post
postal	postnişin	poşu	pota	pösteki
pul	puşt	pul	put	rahne
raht	rahvan	rast	rast	rastık
ravent	reçel	reftiye	reha	rehber
rençper	rende	renk	revani	reviş
rezene	rıh	rıhdan	rıhtım	rint
rugan	rustai	ruz	ruznamçe	ruzname
rüzgâr	sagar	sahtiyan	salname	santur
santuri	saray	sarban	satranç	saye
sayeban	sayvan	saz	sazende	sazkâr
sebayüdü	sebze	sebzevat	segâh	seğmen
sehpa	sekban	semender	sepet	ser
serap	serasker	serbestî	serçin	serdar
serdümen	serencam	sergerde	sergüzeşt	serhat

serlevha	sermaye	sermayedar	sermestî	sermuharrir
sermürettip	serpuş	sertabip	sertap	serüven
servi	seryaver	serzeniş	seyek	sille
sim	sima	sincabi	sincap	sine
sineyimillet	sini	sipahi	sipariş	siper
siperisaika	sirke	sirkengebin	sirmo	sitayiş
sitem	siyah	softa	suntıraç	supara
suzeni	suzidil	suzidilara	suzinak	sümbül
sümbülteber	süsen	sütun	süvari	süzeni
şadırvan	şah	şah	şahbaz	şaheser
şahin	şahmeran	şahmerdan	şahniş	şahnişin
şahtere	şakirt	şal	şalaki	şalgam
şali	şalvar	şeb	şebboy	şebiarus
Şebiarus	şebiyelda	şebnem	şeftali	şehbender
şehir	şehname	şehnaz	şehriyâr	şehzade
şeker	şekerpare	şekerrenk	şeş	şeşcihar
şeşper	şeşüdü	şeşüse	şeşyek	şev
şıra	şikâr	şimşir	şiraze	şirden
şirpençe	şişe	şişhane	şive	tabütüvan
Tacik	tafta	tahra	taht	tahta
tahtaboş	tahtirevan	tane	tarçın	tarçını
tarhana	tav	tava	tavhane	tay
taya	taze	tazı	teber	tebeşir

tef	tekâpu	temaşa	tembelhane	tembul
ten	teneşir	terane	terazi	Terazi
tere	terme	terzi	terzihane	teskere
testere	testi	teşt	tezene	tezgâh
tezgâhtar	tığ	tığ	tımar	tımarhane
tırabzan	tıraş	tirit	tirşe	tohum
tortu	tömbeki	tumturak	tun	Turan
Turani	turp	turşu	turuncu	turunç
tüfek	tüfekhane	tülbent	usta	ustura
ümit	üstat	vaşak	virane	yaban
yâd	yadigâr	yafta	yağma	yahni
yâr	yâran	yâren	yârüağyar	yasemin
yave	yaver	yegâh	yeşim	zade
zadegân	zayıçe	zeban	zehir	zelber
zemberek	zemin	zen	zenne	zer
zerdali	zerde	zerdeçal	zerrin	zerzevat
zih	zimba	zımpara	zırh	zırnık
zıvana	zil	zincir	zindan	zir
ziyan	zor	zurna	zurnazen	zülfaris
zülfüyar	zülûf	Zümrüdüanka		

5.2. Türkiye Türkçesinde Kullanılan Farsça Kökenli Sıfatlar

abat	agâh	ahentkar	aheste	
ahu	alüfte	amade	armudi	armut

asude	aşikâr	aşına	ateşin	ateşperest
avare	azade	azat	bahtiyar	barudi
bed	bedava	bedbaht	bedbin	bedhah
bednam	beher	beraber	berbat	berceste
berdevam	berduş	berhava	berhayat	
berhudar	berkemal	beter	beyhude	beynamaz
biaman	bibaht	bibehre	bidar	bigâne
bigünah	bihaber	bihuş	biilaç	bikarar
bikes	biperva	bitap	bitaraf	bivefa
bizar	cafcac	cam	cambaz	can
canavar	canfes	canhıraş	cengâver	cihangir
cihanşinas	cihanşümül	cilvebaz	cilvekâr	civan
civanmert	cömert	cüda	çabuk	çak
çakal	çalak	çapraz	çenebaz	çeşit
çevik	çeyrek	çift	çifte	çilekeş
çini	çirkef	çirkin	çolpa	çuval
danişment	dek	demkeş	derbeder	derdest
dermeyan	deruni	deryadil	destani	destari
dev	devasa	diğer	diğerkâm	dilbaz
dilber	divane	dost	duçar	dümbelek
dürüst	dürüş	düşman	efsanevi	efsunkâr
erguvani	eskülabi	fağfuri	ferah	feriştah
fersude	findiki	fürumaye	füsunkâr	gâvur

geda	gezi	giranbaha	girift	giriftar
güderi	gülgüli	gümrah	günahkâr	güzeşte
güzide	hâkî	ham	handan	hanedan
hasta	hayli	hazandide	hemayar	hemcins
hemdert	hemfikir	hemhâl	hemhudut	hemzemin
her	hercai	hercümerç	hergele	herzevekil
hıyar	hodbin	hodkâm	hodpesent	hor
hoş	hoşnut	hoşsohbet	hudayinabit	hunhar
hunriz	hurda	hurdahaş	huruşan	hümayun
hüveyda	ibrişim	iğdiş	isfendan	kâgir
kâğıt	kahraman	kaltaban	kârgir	kehriban
kel	kem	kemer	kepaze	kepçe
kese	keş	kindar	köhne	kör
köse	kösele	kûhi	kunt	kurnaz
külâh	külçe	küstah	laciverdî	lacivert
lafazan	lagar	lal	lalüebkem	lenger
lerzan	leş	levent	madara	maderşahi
maderzat	madrabaz	mayhoş	mendebur	merdane
merdümgiriz	mert	mest	meşe	meşin
meyvedar	mihman	mirî	murdar	müft
mürt	nabekâr	naçar	naçiz	nadan
nadide	nahak	nahoş	nalan	nalayık
nalekâr	namağlup	namahrem	namdar	namert

namünasip	namüsait	namütenahi	nankör	narın
natamam	nazenin	nazik	neftî	nekes
ne... ne...	nevmit	nihan	nikbin	nim
nohudi	nümayişkâr	padişahi	pak	palas
pamuk	payidar	pejmürde	pembe	pembezar
perakende	perestişkâr	perhizkâr	perişan	pes
pespaye	peşin	peyda	peygambervari	peyk
pinhan	pirinç	pirüpak	pişman	putperest
pür	pürdikkat	pürhiddet	pürmelal	pürneşe
pürsıhhat	pürtelaş	rahvan	ram	rast
rencide	rengârenk	reva	revan	rugan
rüsva	sade	sahte	sahtekâr	sarhoş
seme	sepet	serazat	serbaz	serbest
serçin	serkeş	sermayedar	sermest	sersem
serseri	sert	sim	sincabi	siper
sitayişkâr	sitemkâr	siyah	siyahi	sümbüli
şad	şah	şahane	şahbaz	şaheser
şayan	şayeste	şeker	şekerrenk	şev
şikemperver	şikeste	şimşir	şirin	şişe
şivekâr	şom	şuh	tafta	tahta
tarçını	tarumar	tay	taze	tehi
tembel	tendürüst	tenha	terütaze	test
teşne	tez	tirendaz	tirit	tirşe

tiz	turfanda	turşu	turuncu	tüvana
usta	vabeste	vareste	viran	yaban
yağma	yasemin	yegâne	yek	yeknesak
yekpare	yeksan	yekta	zade	zampara
zebanzet	zebun	zebunküş	zendost	zengin
zerrin	zeyrek	zinde	ziyankâr	zor
zoraki	zorba			

5.3. Türkiye Türkçesinde Kullanılan Farsça Kökenli Zarflar

aheste	aşikâre	azade	bahusus	bari
bedava	begayet	behemehâl	beraber	bermutat
bertafsil	beyhude	biilaç	bikes	biperva
cansiperane	cihangirane	çabuk	çapraz	çaprazvari
çarnaçar	dembedem	derakap	derhâl	derhatır
dervişane	dostane	ezcümle	ezkaza	gâh
gâhi	gerçi	güya	hayli	hemen
henüz	hep	hiç	hodbehot	hoş
kâh	kalender	lebalep	levendane	mahiye
merdane	mestane	naçizane	nagehan	namidiğer
namütenahi	nazikâne	nevmit	pederane	pehlivanane
peşin	peşinen	peyapey	peyderpey	peygamberane
peygambervari	pir	pürdikkat	pürtelaş	rahvan
rindane	ruzuşeb	sade	sarhoş	serapa
serbest	sermestane	ta	tez	üstadane

yekpare zari zari zinhar zor zoraki

5.4. Türkiye Türkçesinde Kullanılan Farsça Kökenli Ünlemler

aferin bari birader can cana
çabuk destur eyvah hemşehri keşke
keşki köftehor külhani laf lala
müjde pehpeh pes pezevenk puşt
seza üstat zor

5.5. Türkiye Türkçesinde Kullanılan Farsça Kökenli Bağlaçlar

bari çünkü eğer gah gerçi
güya hem keşke ki meğer
meğer ki ne... ne... sade şayet ya
yahut ya...ya... zira

5.6. Türkiye Türkçesinde Kullanılan Farsça Kökenli Filler

bahşetmek vazgeçilmek vazgeçirmek vazgeçmek zehretmek
zehrolmak

5.7. Türkiye Türkçesinde Kullanılan Farsça Kökenli Zamir

Herkes

5.8. Türkiye Türkçesinde Kullanılan Farsça Kökenli Edat

beli

ALTINCI BÖLÜM

6. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FARŞÇA KÖKENLİ KELİMELERİN KULLANIM ALANLARI

Türkiye Türkçesinde hemen hemen her alanda Farsça kökenli kelime bulmak mümkün. Namaz, oruç, abdest, peygamber gibi dini literatüre ait temel birtakım kavramların ve sözcüklerin Farsçadan alıntılanması, Türklerin İslam dini ve kültürünü Farşlar aracılığıyla edindiği tezini dilbilimsel bağlamda teyit etmektedir (Durmuş, 2004: 9). Bu bölümde Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli kelimeler “astronomi, askerlik, din bilim, dil bilim, mimarlık, sanat, müzik, bitki bilimi, edebiyat, coğrafya, fizik, felsefe, hukuk, matematik, tarih, tıp” gibi kullanıldıkları alanlara göre tasnif edilmiştir.

6.1. Anatomi

haya	kemer	kese	leğen	sayvan
------	-------	------	-------	--------

6.2. Askerlik

cephane	çark	destek	dümdar	havan
miralay	mirliva	namlu	pişdar	piyade
serdümen	siper	süvari	yaver	

6.3. Bitki Bilimi

alıç	armut	badem	çangal	çarkifelek
çınar	darıföföf	dut	dut	erguvan
gonca	göl	halile	havlıcan	havuç
hezaren	hıyar	hıyarşembe	hudayinabit	incir
isfendan	karpuz	kayısı	kengel	kenger
kereviz	kese	kişniş	koz	koza
laden	lale	maş	mazı	menekşe
meneviş	mercanköşk	mercimek	merzengûş	meşe
meyve	murt	mührüsüleyman	mürver	nar

nardin	narenciye	narenc	narven	nergis
nevruz	nilüfer	nohut	pamuk	piç
pirinç	pul	ravent	rezene	servi
sirmo	sümbül	sümbülteber	süsen	şahtere
şalgam	şebboy	şeftali	şimşir	tane
tarçın	tembul	tere	tohum	tömbeki
turp	turunç	yasemin	zerdali	zerdeçal
zerrin	zerzevat	zülfaris		

6.4. Biyoloji

leke

6.5. Coğrafya

abuhava girdap

6.6. Denizcilik

ayna	camadan	çalpara	çaparız	çarmih
kemane	kepçe	kilit	lenger	sepet
serdümen	süvari	tava		

6.7. Dil Bilgisi

sert

6.8. Dil Bilimi

şive

6.9. Din Bilimi

abdest	ayin	ayinicem	behişt	beynamaz
çile	ferište	gâvur	hoca	keşişhane
namaz	namazgâh	oruç	perhiz	peygamber

put

6.10. Edebiyat

bent	berceste	destan	destani	efsane
kahraman	kalenderî	peşrev	sade	şehname

6.11. Ekonomi/Ticaret

ambar	kâr	narh	para	perakende
sermaye	sermayedar			

6.12. Felsefe

deruni

6.13. Fizik

destek	dürbün	mum	pabuç	pertavsız
--------	--------	-----	-------	-----------

6.14. Gök Bilimi

bahar	cihan	Kehkeşan	Kervankıran	leke
mekik	peyk	Terazi		

6.15. Hayvan Bilimi

ahu	böbür	bülbül	çakal	çalpara
derviş	gergedan	horoz	kumru	leylek
pars	pelenk	perde	pul	semender
sincap	şahbaz	şahin	şirden	tazı
vaşak				

6.16. Hukuk

bent	derdest	dideban
------	---------	---------

6.17. Jeoloji

kemer	zımpara
-------	---------

6.18. Kimya

cıva	güherçile	kükürt	kükürtdioksit	maya
mum	mürdesenk	neft	nişadır	pelte
tortu	zer	zırnık		

6.19. Madencilik

külçe	tava
-------	------

6.20. Matematik

çember	hane	kenar	pergel	sütun
--------	------	-------	--------	-------

6.21. Meteoroloji

rüzgâr

6.22. Mimarlık

ambar	horasan	kâgir	kârgir	kemer
kümbet	mahya	pabuç	sütun	şahniş
şahnişin	tavhane			

6.23. Mineraloji

firuze	mühresenk	yeşim
--------	-----------	-------

6.24. Müzik

ayin	bayati	bayatiaraban	bestekâr	bestenigâr
canfeza	cümbüş	çargâh	çenk	dügâh
düyek	fahte	gerdaniye	girift	giriftzen
hane	hanende	hümayun	İsfahan	kalenderî
keman	kemane	kemençe	kök	mahur
meyan	mıskal	musikar	neva	Nevbahar
neveser	ney	neyzen	nihavent	nikriz

nişaburek	nühüft	pençgâh	perde	peşrev
rast	santur	saz	sazkâr	segâh
suzidil	suzidilara	suzinak	şehnaz	terane
tezene	yegâh	zil		

6.25. Spor

beygir	çapraz	çember	duvar	kepçe
köşe	künde	maşa	mekik	pehlivan
peşrev	sepet	şiraze	terazi	

6.26. Tarih

ateşbaz	baç	birun	cambaz	çuhadar
danişment	dergâh	Divanihümayun	dizdar	enderun
ferahi	ferman	findiki	Frenk	hanedan
hidiv	humbara	humbarahane	hünkâr	kâhya
kese	kethüda	kumbara	kumbarahane	lala
lale	levent	marsıvan	mehter	mehteran
mehterhane	mirî	mühürdar	padişah	pazvant
percik	perdedar	pervane	reftiye	ruznamçe
ruzname	sekban	serasker	sipahi	şah
şehriyâr	şehzade	usta	yağma	yâran
zemberek				

6.27. Teknik

cendere	kelepçe
---------	---------

6.28. Tıp

neşter	perde	şeker	şirpençe	tembel
--------	-------	-------	----------	--------

6.29. Tiyatro

perde zenne

6.30. Toplum Bilim

maderşahi pederşahi

YEDİNCİ BÖLÜM

7. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FARŞÇA KÖKENLİ KELİMELEİN KULLANIM BİÇİMİ

Türkçedeki Farsça kökenli kelimeler farklı biçimlerde kullanılabilmektedir. Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan Türkçe Sözlük, kelimeleri kullanım biçimi bakımından “argo, eskimiş, halk ağzında, kaba konuşmada, mecaz, teklifsiz konuşmada vd.” şeklinde sınıflandırmaktadır. Biz de bu bölümde TDK’nın Türkçe Sözlük’ünden yararlanarak Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli sözcükleri bu bakımdan inceleyerek sınıflandırdık.

7.1. Argo

armut	ayna	camekân	çakal	çeyrek
dubara	hasta	hıyar	karpuz	keriz
madara	maya	mehterhane	parça	piyaz
şıra	tezgâh	tıraş		

7.2. Eskimiş

ab	abadi	abat	abıhayat	abıkevser
abuhava	agâh	aguş	ahar	ahentkar
alüfte	amade	arasta	arış	armudi
armudiye	asude	asuman	aşıyan	ateşin
ayinicem	bad	bade	bahusus	balâr
baran	bargâh	barudi	baziçe	bed
bedhah	bednam	begayet	beher	behişt
behre	beli	bende	bendegân	bendehane
bendezade	bent	berceste	berdevam	bergüzar
berhane	berhava	berhayat	berhudar	berkemal
bermutat	bertafsil	beyaban	biaman	bibaht
bibehre	bidar	bigünah	bihuş	bikarar

bikes	biperva	bitaraf	bivefa	camadan
cambazhane	cana	canfes	cehre	cihangirane
cihanşinas	cilvebaz	cilvekâr	civanmert	cuşış
cuşuhuruş	cüda	çak	çalak	çarnaçar
çenebaz	çırağ	çiftehane	çilehane	çolpa
danişment	dar	daru	daye	dek
dembedem	demkeş	derakap	derbent	derhatır
derkenar	dermeyan	derpiş	deruhte	derun
deryadil	destar	destari	diba	didar
dide	dideban	dil	dilbaz	diriğ
dival	dudu	dümdar	dürüş	ejder
encam	eskülabi	fağfuri	faş	fent
ferahi	ferda	ferhane	ferişte	fersude
ferz	fişekhane	futa	fürumaye	gâhi
geda	gevher	gezi	giranbaha	giriftzen
güderihane	gülbank	gülbeşeker	gülgüli	gürz
güzeşte	hab	hâk	handan	hande
hanuman	hara	hare	havan	havut
hazandide	hemayar	hemdert	hemfikir	hemhâl
hemhudut	hempa	hemşirezade	hengâm	herzevekil
hiyaban	hodbehot	hodbin	hodkâm	hodpesent
horasan	horasani	hudayinabit	hun	hunriz
huruşan	hümayun	hüveyda	isfendan	jale

kâm	kâşane	kem	kemani	kemankeş
kemha	ker	kesedar	keşîşhane	kildan
kilermeni	kös	kûhi	künde	küşade
küşat	küşayış	laden	lafazan	lagar
lalüebkem	lapçın	laşe	lebalep	lebiderya
lenger	lerzan	lerze	leşker	levendane
lük	lüle	mader	maderşahi	maderzat
mahiye	merdane	merdümgiriz	merzengûş	mestane
meyvedar	meyvehoş	mihman	mirî	mirliva
mirza	mumhane	musikar	mutaf	mühre
mühresenk	müjgân	nabekâr	nagehan	nahak
nalayık	nalekâr	namazgâh	namlı	name
namevcut	nan	nanıaziz	nardenk	natamam
neva	nevaziş	nevbahar	nevmit	nevzat
neyçe	nikbin	nim	nühüft	nümayişkâr
padişahi	pah	palaspare	paldım	payan
pederane	pederşahi	pehlivanane	pelenk	peren
perestiş	perestişkâr	perhizkâr	pertavsız	pesüs
peştahta	peyapey	peygamberane	peygambervari	peyrev
pişdar	piyale	polat	pürhiddet	pürneşe
pürsıhhat	pürtelaş	rahne	raht	rast
reha	reviş	rıh	rıhdan	rindane
rint	rustai	ruz	ruzname	ruzuşeb

sagar	sahtiyan	salname	sarban	sayeban
sayvan	sazende	sebzevat	serapa	serazat
serbaz	serbestî	serçin	sergerde	sergüzeşt
sermestane	sermestî	sernuharrir	sermürettip	serpuş
sertabip	sim	siperisaika	sirkengebin	sitayışkâr
softa	supara	şahniş	şahnişin	şeb
şehbender	şekerrenk	şesper	şev	şikâr
şikemperver	şikeste	şişhane	şivekâr	tabütüvan
tarçını	taya	teber	tehi	tekâpu
tembelhane	tendürüst	terütaze	tirendaz	tömbeki
tüvana	üstadane	vabeste	yârüğyar	yave
yegân	zadegân	zayıçe	zeban	zebanzet
zebunküş	zendost	zenne	zeyrek	zir
zurnazen				

7.3. Halk Ağzında

baca	barhane	borani	cafcaf	canavar
çakal	çangal	çaparız	çapraz	çene
çıra	çırakma	dem	dert	destar
dudu	dümbelek	erişte	gâvur	horanta
kâğıt	kalem	keş	keşkek	kezzap
kilit	kirde	kömüş	köre	kunt
küncü	lüle	menent	namzet	palas
pençe	peş	poşu	tay	terme

teşt tirit tun yaban zari zari

7.4. Kaba Konuşmada

orospu pezevenk piç puşt

7.5. Mecaz

ahenk ahu ambar aşıyan
ateş ayna bahar berhava bezirgân
böbür bülbül cadı cambaz canavar
cendere cenk ciğer cilve cömert
çarkıfelek çehre çember çene çerçeve
çeşni çirkef çolpa çorba dağ
derman dert derviş derya destek
dev divane duvar dürüst düşeş
düşman efsane encam endaze gâvur
girdap gülistan ham hanedan hasta
hayhuy hoca horoz hudayinabit kâhya
kâr kavga kel kereste kervan
kese koz köhne kör köşe
kulübe külah künde küşat laf
leke levent madrabaz maşa maya
mayhoş meyve meze mine mumya
nadan orospu oruç parça pehlivan
pelte pençe perde peri peyk
pir post postal rehber renk

sahte	saray	sarhoş	saye	sermaye
sersem	serseri	sert	sine	siyah
softa	sütun	şahane	şahbaz	şeker
şekerrenk	şikeste	taht	tav	tavhane
taze	terane	teşne	tirendaz	tohum
tortu	turfanda	tuşu	usta	zehir
zemin	zindan			

7.6. Teklifsiz Konuşmada

hasta	hergele	işkembe	kelle	köftehor
üstat				

SEKİZİNCİ BÖLÜM

8. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FARŞÇA KÖKENLİ KELİMELERDEN TÜRETİLEN KELİMELER DEYİMLER VE ATASÖZLERİ

Atasözleri ve deyimler, içinden çıktığı toplumun düşünce, duygu, inanç, kültür ve dil özelliklerini yansıtır. Deyim ve atasözlerinde kullanılan sözcükler genellikle zengin çağrışımları olan ve halka mal olmuş kelimelerdir. Bir kelimenin deyim ve atasözlerinde kullanılması, toplum tarafından benimsendiği ve yıllarca kullanıldığı anlamına gelir. Bu bağlamda Türkçedeki deyim ve atasözlerinde kullanılan kelimeler büyük oranda Türkçe kökenlidir. Ancak Farsça kökenli kelimeler dâhil olmak üzere alıntı sözcüklerle inşa edilen deyim ve atasözleri de az değildir (Eker, 2009: 1125-1126).

Türkçe ve Farsça arasında yüzyıllara dayanan karşılıklı etkileşim çok boyutludur. Bu iki dil sadece birbirlerine ödünç sözcük vermekle kalmamış, ödünç aldıkları kelimeleri çok yoğun olarak hikaye, roman, şiir, şarkı ve türkülerinde kullanmış, ses ve biçim kurallarına uymuş, bu kelimelerden yüzlerce yeni kelime türetmiş, hatta deyim ve atasözleri de üretmişlerdir (Özdemir ve Dağtaş, 2014: 39). Türkçe ve Farsça, farklı dil ailelerinden oldukları halde her iki dilde çok sayıda benzer ve/veya ortak deyim ve atasözleri vardır (Arısoy, 2016: 128; Türkben Aydın, 2018: 9). Bu nedenle Türkçe ile Farsça arasında çok sayıda ortak deyimler ve atasözlerine rastlamak mümkündür. Bu konuda yapılmış birtakım çalışmalar da söz konusudur (bakınız: Tokmak, 2001; Mutemedi, 2016). Günlük yaşamda sıkça kullanılan bazı Farsça kökenli kelimeler, Türkçe yapım ekleri ve yardımcı fiillerle birleşerek yeni kelime ve kavramlar türetmiştir (Korkmaz, 2003: 122).

Türklerin ve Farşların yüzyıllara dayanan karşılıklı ilişki, münasebet ve etkileşimi, ödünç kelime ve deyim alışverişini aşmıştır. Bu ilişkinin doğurduğu kültürel benzerlikler, toplumsal yapı uyumu, ortak medeniyet havzasında bulunma ve aynı dine mensubiyet gibi etkenler; Farsça ve Türkçe ilişkisinde nezaket stratejilerini de (iltifat, iyi dilek ve saygı ifadeleri) inşa etmiştir (Navaey ve Bakšić, 2018: 6).

Bu bölümde Türkiye Türkçesinde kullanılan Farsça kökenli kelimeler, tek tek ele alınmış ve söz konusu kelimelerden yapım eki, yardımcı fiil veya başka kelimeler yardımıyla türetilen türemiş sözcükler, birleşik fiiller, birleşik sözcükler, deyimler ve atasözlerine yer verilmiştir. Bu bölüm, ağırlıklı olarak Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlük (2011) adlı eserinden derlenmiştir.

ab

Birleşik Kelimeler:

abihayat abıkevser abuhava

abat

Deyim / Atasözü ve Birleşik Filler:

abat etmek / eylemek abat olmak

abdest

Türemiş Kelimeler:

abdestli abdestlik abdestlilik abdestsiz

abdestsizlik

Birleşik Kelimeler:

abdestbozan abdesthane büyük abdest küçük abdest

boy abdesti

Deyim / Atasözü ve Birleşik Fiiller:

abdest almak abdest bozmak abdest tazelemek abdesti bozulmak

abdesti gelmek/olmak abdesti kaçmak abdestinde namazında (olmak)

abdestinden şüphesi olmamak abdestini vermek

afacan

Türemiş Kelimeler:

afacanlaşma afacanlaşmak afacanlılık

aferin

Birleşik Fiil:

aferin almak

afsun**Türemiş Kelimeler:**

afsuncu afsunculuk afsunlama afsunlamak
afsunlanma afsunlanmak afsunlu

agâh**Birleşik Fiil:**

agâh olmak

ahar**Türemiş Kelimeler:**

aharlama aharlamak aharlı

ahenk**Türemiş Kelimeler:**

ahenkleştirme ahenkleştirmek ahenkli ahenklilik
ahenksiz ahenksizlik ahenktar

Birleşik Kelimeler:

ahenk kaidesi ahenk tahtası

Deyim / Atasözü ve Birleşik Fiiller:

ahenk almak ahenk kurmak ahenk sağlamak ahenk vermek
ahenk yapmak ahengi bozulmak

aheste**Türemiş Sözcük:**

ahestelik

Birleşik Kelimeler:

aheste aheste aheste beste

ahır

Türemiş Kelimeler:

ahırdaş ahırlama ahırlamak Ahırlı

Deyim / Birleşik Fiiller:

ahıra çekmek ahıra çevirmek

ahu

Türemiş Kelimeler:

ahuvan

Birleşik Kelimeler:

ahududu ahu gözlü ahu parçası

Deyim:

ahu gibi

alayış

Türemiş Sözcük:

alayışlı

alıç

Birleşik Sözcük:

Alıç marmeladı

alüfte

Türemiş Sözcük:

alüftelik

amaç

Türemiş Kelimeler:

amaççılık	amaçlama	amaçlamak	amaçlanma
amaçlanmak	amaçlaştırma	amaçlaştırmak	amaçsız

Birleşik Kelimeler:

amaç dışı

Deyimler ve Birleşik Fiiller

amaç edinmek amaç gütmek

ambar

Türemiş Kelimeler:

ambarcı	ambarcılık	ambargo	ambarlama
ambarlamak	ambarlanma	ambarlanmak	ambarlatma
ambarlatmak			

Birleşik Kelimeler:

ambarda kurutma	kırkambar	tahıl ambarı
-----------------	-----------	--------------

armut

Türemiş Kelimeler:

Armutlu	armutsu
---------	---------

Birleşik Kelimeler:

Armut kabağı	armut kurusu	armut top	akça armudu
Amerika armudu	bey armudu	çakal armudu	dağ armudu
Hint armudu	Japon armudu	yaban armudu	

Deyim / Atasözü ve Birleşik Fiiller:

armut gibi armut piş ağızıma düş

armudu soy ye, elmayı say ye

armudun iyisin (dağda) ayılar yer

armudun önü, kirazın sonu

armudun sapı var, üzümün / kirazın çöpü var demek

arzu**Türemiş Kelimeler:**

arzuhâl arzuhâlcı arzuhâlcilik arzulama

arzulamak arzulanma arzulanmak arzulatma

arzulatmak arzulayabilme arzulayabilmek arzulu

arzusuz

Deyim / Birleşik Fiiller:

arzu duymak arzusu kalmak arzu etmek

asayiş**Deyim:**

Asayiş berkemal

astar**Türemiş Kelimeler:**

astarlama astarlamak astarlanma astarlanmak

astarlatma astarlatmak astarlı astarlık

astarsız astarya

Birleşik Kelimeler:

astar boyası astar kaplama astarlı zarf

Deyim / Atasözü ve Birleşik Fiiller:

astarı yüzünden pahalı olmak / pahalıya gelmek

Astar bol olmayınca yüze gelmez.

astar sürmek / vurmak / çekmek

asude

Türemiş Sözcük:

asudelik

aşına

Türemiş Sözcük:

aşinalık

aşüfte

Türemiş Sözcük:

aşüftelik

ateş

Türemiş Kelimeler:

ateşbaz	ateşçi	ateşçilik	ateşin
ateşleme	ateşlemek	ateşlendirme	ateşlendirmek
ateşlenebilme	ateşlenebilmek	ateşleniş	ateşlenme
ateşlenmek	ateşletme	ateşletmek	ateşleyebilme
ateşleyebilmek	ateşleyici	ateşleyicilik	ateşleyiverme
ateşleyivermek	ateşli	ateşlik	ateşlilik
ateşpereslik			

Birleşik Kelimeler:

alabanda ateş	ateş balığı	ateş böceği	ateş çiçeği
ateşe dayanıklı	ateşe dayanıklılık	ateş gecesi	ateş gemisi
ateş hattı	ateş kayığı	ateşkes	ateş kırmızısı
ateşli ateşli	ateşli silah	ateş pahası	ateş parçası
ateşperest	ateş tuğlası	ateşten gömlek	bar ateşi
baraj ateşi	batarya ateşi	çapraz ateş	fındık ateşi
imha ateşi	Rum ateşi	taciz ateşi	yaylım ateş
yaylım ateşi			

Deyim / Atasözü ve Birleşik Fiiller:

ateş!	ateş açmak	ateş almak	
ateş almaya mı geldin?		ateş bacayı / saçağı sarmak	
ateş basmak	ateş çıkmak	ateş demekle ağız yanmaz	
ateş düştüğü yeri yakar		ateş etmek	ateş gibi
ateş gibi kesilmek	ateş gibi yanmak	ateş kesilmek	ateş kesmek
ateş olmayan yerden duman çıkmaz		ateş olsa cirimi kadar yer yakar	
ateş püskürmek	ateş saçmak	ateş vermek	ateş yağdırmak
ateşe atmak	ateşe tutmak	ateşe vermek	ateşe vurmak
ateşe vursa duman vermez		ateşi başına vurmak	
ateşi çıkmak / yükselmek		ateşi düşmek	ateşi uyandırmak
ateşine yanmak	ateşini almak	ateşle barut bir yerde durmaz	
ateşle oynamak	ateşler içinde yanmak		

avare

Türemiş Kelimeler:

avareleşme avareleşmek avareleştirme avareleştirmek
avarelik

Deyim ve Birleşik Fiiller:

Avare dolaşmak avare etmek avare olmak

avaz**Birleşik Sözcük:**

avaz avaz

Deyim:

Avazı çıktığı kadar (bağırarak)

avize**Birleşik Kelimeler:**

avize ağacı

ayna**Türemiş Kelimeler:**

aynabakar aynacı aynacılık aynakol
aynalı aynalık aynasız aynasızlık
aynaz aynaz

Birleşik Kelimeler:

ayna sazan aynalık tahtası ayna taşı ayna tırnağı
boy aynası cüce aynası deniz aynası dev aynası
dikiz aynası döner ayna endam aynası ışık aynası

Deyim:

ayna gibi

azade

Türemiş Sözcük:

azadelik

azar

Türemiş Kelimeler:

azarlama azarlamak azarlanabilme azarlanabilmek

azarlanma azarlanmak azarlatma azarlatmak

azarlayabilme azarlayabilmek azarlayış azarlayıverme

azarlayıvermek

Deyim / Birleşik Fiil:

azar işitmek

azat

Türemiş Kelimeler:

azatlı azatlı azatsız

Birleşik Kelimeler:

akşam azadı

Deyim / Birleşik Fiiller:

azat etmek / eylemek azat olmak

Azeri

Türemiş Sözcük:

Azerice

baca

Türemiş Kelimeler:

bacasız

Birleşik Kelimeler:

arnavutbacası	baca başı	baca dolgusu	baca fırılacağı
baca kaşı	baca kulağı	baca külahı	baca kürsüsü
baca şapkası	baca tomruğu	baca tomurcuğu	ışık bacası
kör baca	peri bacası		

Deyim / Atasözü ve Birleşik Fiiller:

baca eğri de olsa duman doğru çıkar.

bacası tütmek bacası tütmez olmak

bacak**Türemiş Kelimeler:**

bacaklı bacaksız

Birleşik Kelimeler:

alabacak	bacakkalemi	bacakkıran	baldır bacak
bastıbacak	karabacak	kılıç bacak	takma bacak
ayıbacığı			

Deyim ve Atasözleri ve Birleşik Fiiller

bacağına geçirmek bacak bacak üstüne atmak bacak kadar

bacak kadar boyu var, türlü türlü huyu var bacakları kopmak

bacaklarını uzatmak bacakları tutmaz olmak

baç**Birleşik Kelimeler:**

baç

baççı

baççılık

bade

Türemiş Kelimeler:

badeli

Birleşik sözcük:

badeli âşık

badem

Türemiş Kelimeler:

bademci

bademcik

bademcilik

bademli

bademlik

bademsi

bademsiz

Birleşik Kelimeler:

acı badem

Amerika bademi

badem ağacı

badem bıyık

badem ezmesi

badem gözlü

badem içi

badem kürk

badem parmak

badem şekeri

badem tırnak

badem yağı

diş bademi

Hint bademi

katmerli badem

sakız bademi

taş bademi

Deyim / Birleşik Fiil:

Badem gibi

badem olmak

bağ

Türemiş Kelimeler:

bağcı

Bağcılar

bağcılık

bağda

bağlık

Birleşik Kelimeler:

bağ bahçe bağlık bahçelik bağ bıçağı bağboğan

bağ bozumu bağ çubuğu bağ evi bağkesen

Deyim / Atasözü ve Birleşik Fiiller:

Bağ babadan, zeytin dededen kalmalı. Bağ bayırda, tarla çayırdadır

Bağa bak üzüm olsun, yemeye yüzün olsun.

Bağı ağlayanın yüzü güler

bağ bozmak bağ budamak

bahadır

Türemiş Sözcük:

bahadırlık

Bahai

Türemiş Sözcük

Bahailik

bahane

Türemiş Kelimeler:

bahaneli bahanesiz

Birleşik Kelimeler:

sudan bahane

Birleşik Fiiller:

bahane aramak bahane bulmak bahane etmek

bahar

Birleşik Kelimeler:

bahar bayramı bahar dönemi bahar nezlesi erken bahar

evvel bahar gülbahar ikinci bahar ilkbahar

nevbahar sonbahar

Deyim:

baharı başına vurmak

bahçe

Türemiş Kelimeler:

bahçeci bahçecilik bahçeli Bahçelievler

bahçelik bahelikli bahemsi Bahçesaray

bahçesiz

Birleşik Kelimeler:

asma bahçe aile bahçesi bağ bahçe bahçe domatesi

bahçe katı bahçe kekiği bahçe makası bahçe nanesi

botanik bahçesi çay bahçesi iek bahçesi ocuk bahçesi

hayvanat bahçesi limon bahçesi meyve bahçesi nebatat bahçesi

portakal bahçesi

bahçıvan

Türemiş Kelimeler:

bahıvanlı bahçıvanlık bahıvansız

Birleşik Kelimeler:

Bahçıvan Kebabı

bahşiş

Atasözü:

Bahşiş atın dişine bakılmaz.

baht

Türemiş Kelimeler:

bahtiyar bahtiyarlık bahtlı bahtlılık
bahtsız bahtsızlık

Birleşik Kelimeler:

bahtı açık bahtı kara bedbaht kara baht

Deyim / Atasözü ve Birleşik Fiiller:

bahtı açılmak bahtı bağlı olmak bahtı kapanmak bahtına küsmek

Baht olmayınca başta, ne kuruda biter ne yaşta.

bahtiyar

Türemiş Kelimeler:

bahtiyarlık

barut

Türemiş Kelimeler:

barutçu barutçuluk barutluk

Birleşik Kelimeler:

barut esmeri barut fiçisi barut hakkı baruthane

barut kabağı barut rengi

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

barut gibi barutla oynamak barut kesilmek (olmak)

barut kokusu gelmek

bayati

Birleşik Kelimeler:

bayatiaraban bayatibuselik

becayış

Birleşik Fiil:

becayış etmek

bedava

Türemiş Kelimeler:

bedavacı bedavacılık bedavadan bedavalaşma

bedavasına bedavaya

Deyim / Atasözü:

Bedava sirke baldan tatlıdır. bedavadan ucuz

bedbaht

Türemiş Kelimeler:

bedbahtlık

Deyimler / Birleşik Fiiller:

bedbaht etmek bedbaht olmak

bedbin

Türemiş Kelimeler:

bedbinleşme bedbinleşmek bedbinleştirmek bedbinlik

Deyim / Birleşik Fiiller:

bedbin etmek bedbin olmak

beddua

Deyim / Birleşik Fiiller:

beddua etmek bedduasını almak beddua sinmek bedduası tutmak

bedhah

Türemiş Kelimeler:

bedhahlık

behre

Türemiş Kelimeler:

behresiz

bel

Birleşik Kelimeler:

çatal bel

Deyim ve Birleşik Fiiller:

bel bellemek

bende

Türemiş Kelimeler:

bendegân

Birleşik Kelimeler:

bendehane bendezade

Deyim / Birleşik Fiiller:

bendeniz bendeniz cennet kuşu

beraber

Türemiş Kelimeler:

beraberce beraberinde beraberlik

Birleşik Kelimeler:

can beraber hep beraber beraberlik müziği

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

berabere bitmek berabere kalmak

berbat**Deyimler ve Birleşik Fiiller:**

berbat etmek berbat olmak (eylemek)

berber**Türemiş Kelimeler:**

berberlik

Birleşik Kelimeler:

berber balığı berber dükkkanı berber koltuğu berber salonu

erkek berberi kadın berberi

Atasözleri:

Berber berbere benzer ama başın Allah'a emanet

berduş**Türemiş Kelimeler:**

berduşluk

berhane**Deyimler:**

berhane gibi

berhava**Birleşik Fiiller:**

berhava etmek berhava olmak

berhayat

Birleşik Fiiller:

berhayat olmak

berhudar

Deyim ve Birleşik Fiiller:

berhudar ol! berhudar olmak

bertaraf

Deyim ve Birleşik Fiiller:

bertaraf etmek bertaraf olmak

beste

Türemiş Kelimeler:

besteci	bestecilik	bestekâr	bestekârlık
besteleme	bestelemek	bestelenebilme	bestelenebilmek
bestelenme	bestelenmek	besteletme	besteletmek
besteleyebilme	besteleyebilmek	besteleyiverme	besteleyivermek
besteli	bestelik	bestenigâr	bestesiz

Birleşik Kelimeler:

aheste beste

Birleşik Fiiller:

beste yapmak (bağlamak)

beter

Türemiş Kelimeler:

beterleşebilme beterleşebilmek beterleşme beterleşmek

Birleşik Kelimeler:

besbeter beş beter

Deyim ve Atasözleri:

beter etmek betterin beteri var

beygir

Türemiş Kelimeler:

beygirci beygirli beygirlik beygirsiz

Birleşik Kelimeler:

atlama beygiri beygir gücü dolap beygiri haymana beygiri

kulplu beygir

beyhude

Türemiş Kelimeler:

beyhudeleşme beyhudeleşmek beyhudeleştirme beyhudeleştirmek

beyhudelik

Birleşik Kelimeler:

beyhude yere

beynamaz

Türemiş Kelimeler:

beynamazlık

bezirgân

Türemiş Kelimeler:

bezirgânlık

Birleşik Kelimeler:

bezirgânbaşı

biçare

Türemiş Kelimeler:

biçarelik

Birleşik Fiiller:

biçare olmak

bigâne

Türemiş Kelimeler:

bigânelik

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

bigâne düşmek

biilaç

Birleşik Kelimeler:

aç biilaç

bikes

Türemiş Kelimeler:

bikeslik

birader

Türemiş Kelimeler:

biraderlik

Birleşik Kelimeler:

kayınbirader

kızınbirader

biryan

Türemiş Kelimeler:

biryancı

Birleşik Kelimeler:

biryan pilavı biryan yağı

bitap

Birleşik Fiiller:

Bitap düşmek

bitaraf

Türemiş Kelimeler:

bitaraflık

bizar

Birleşik Fiiller:

bizar etmek bizar olmak

bostan

Türemiş Kelimeler:

bostancı bostancılık bostanlık

Birleşik Kelimeler:

bostan bekçisi bostan bozuntusu bostan dolabı bostan gölgesi

bostan kebabı bostan korkuluğu bostan ocağı bostan patlıcanı

Atasözleri:

Bostana dadanan eşeğin kuyruğu, kulağı olmaz.

bostan gök iken pazarlık yapılmaz.

böbür

Türemiş Kelimeler:

böbürlenebilme böbürlenebilmek böbürleniş böbürlenme
böbürlenmek böbürtü

Deyimler:

böbür böbür böbürlenmek

buse

Türemiş Kelimeler:

buselik buselikaşiran

bülbül

Türemiş Kelimeler:

bülbülleşme bülbülleşmek

Birleşik Kelimeler:

bülbül çanağı bülbülkonağı bülbülyuvası çalı bülbülü
çeşmibülbül tepeli bülbül yalı bülbülü

Deyimler / Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

bülbül gibi bilmek bülbül gibi konuşmak (okumak)

bülbül gibi konuşturmak (söyletmek) bülbül gibi söylemek

bülbül gibi şakımak bülbül kesilmek

bülbülü altın kafese koymuşlar “ah vatanım” demiş

bülbülün çektiği dili belası

cadı

Türemiş Kelimeler:

cadılaşma cadılaşmak cadılık

Birleşik Kelimeler:

cadı kazanı cadı süpürgesi

Deyimler:

cadı gibi

cafcac

Türemiş Kelimeler:

cafcacılı

cam

Türemiş Kelimeler:

camadan	camadanlı	camcı	camcılık
camekân	camlama	camalamak	camlanma
camlanmak	camlaşma	camlaşmak	camlatılma
camlatılmak	camlatma	camlatmak	camlı
camlık	camsı	camsız	

Birleşik Kelimeler:

cam çivisi	cam elyafı	camevi	camgöbeği
cam göz	camgüzeli	camlı köşk	cam kanatlılar
cam lifi	cam macunu	cam mozaik	cam resim
cam suyu	cam yuvası	cam yünü	beyaz cam
buzlu cam	ısıcama	kristal cam	mikalı cam
plastik cam	kelebek camı	Moskof camı	saat camı
tepe camı			

Deyim / Atasözü ve Birleşik Fiiller:

cam gibi cama çıkmak camı çerçeveyi indirmek

camadan

Türemiş Kelimeler:

camadanlı

Deyim ve Birleşik Fiiller:

camadan vurmak camadanı fora etmek

cambaz

Türemiş Kelimeler:

cambazlık

Birleşik Kelimeler:

at cambazı cambazhane dil cambazı ip cambazı

kelime cambazı laf cambazı söz cambazı tel cambazı

Atasözleri:

cambaz ipte, balık dipte gerek

camekân

Türemiş Kelimeler:

camekânlı camekânsız

Birleşik Kelimeler:

camekânlı kutu

can

Türemiş Kelimeler:

cana canan cananlık cancağız

cancağzım	cancığerlik	candan	candanlık
candaş	candaşlık	canhıraş	canlanabilme
canlanabilmek	canlandırabilme	canlandırabilmek	canlandırıcı
canlandırıcılık	canlandırılma	canlandırılabilme	canlandırılabilmek
canlandırılma	canlandırılmak	canlandırım	canlandırırverme
canlandırırvermek	canlandırma	canlandırmak	canlanış
canlanıverme	canlanıvermek	canlanma	canlanmak
canlı	canlıcı	canlıcılık	canlılık
cansız	cansızlaşabilme	cansızlaşabilmek	cansızlaşma
cansızlaşmak	cansızlaştırılma	cansızlaştırılmak	cansızlaştırma
cansızlaştırmak	cansızlık		

Birleşik Kelimeler:

can acısı	can alıcı	can alıcılık	can arkadaşı
cana yakın	cana yakınlık	can beraber	can bunaltısı
cancığer	cancığerlik	can çabası	can damarı
candan yürekten	can direği	can dostu	can düşmanı
can eriği	canevi	can feda	canfeza
can gözdesi	can havli	canı burnunda	canı cebinde
canıgönülden	canına düşkün	canı pek	canı sikkın
canı tatlı	canı tez	canıyürekten	can korkusu
cankulağı	can kurban	cankurtaran	can kuşu
canla başla	canlı canlı	canlı cenaze	canlı model
canlı müzik	canlı özdekçilik	canlı resim	canlı yayın

can noktası	can pahasına	can pazarı	can sağlığı
can sıkıcı	can sıkıcılık	can sıkıntısı	cansız hedef
can simidi	cansiperane	can sohbeti	can tahtası
can yeleği	can yoldaşı	babacan	

Deyim/Atasözü ve Birleşik Fiiller:

can alacak nokta (yer)	can alıp can vermek
can atmak	can başına sıçramak can baş üstüne
can bayılmak	can beslemek
can boğazdan gelir (geçer)	can borcunu ödemek
can bostanda bitmez	can bulmak
can cana, baş başa	can candan şirindir
can canın yoldaşdır	can cümleden aziz
can çekişmek	can çekişmektense ölmek yeğdir
can çıkmayınca (çıkmadan) huy çıkmaz	can dayanmamak
can derdinde olmak	can derdine düşmek
can gelmek	can kalmamak
can kaygısına düşmek	can olmak
can sıkmak	can vermek
can yakmak	cana can katmak
cana gelecek mala gelsin	cana kıymak
cana minnet saymak (bilmek)	candan geçmek
canı acımak	canı ağzına (boğazına) gelmek
canı burnuna (burnundan) gelmek	canı burnundan çıkmak

canı cana ölçmek	canı canına (içine) sığmamak
canı cehenneme	canı çekilmek
canı çekmek	canı çıkasınca!
canı çıkmak	canı çıksın!
canı gelip gitmek	canı gelmek
canı gibi sevmek	canı gitmek
canı ile oynamak	canı ile uğraşmak
canı istemek	canı isterse
canı kaymak isteyen mandayı yanında taşır	
canı sağ olsun!	canı sıkılmak
canı yanan eşek attan yüğrük olur	canı yanmak
canı yerine gelmek	canı yok mu?
canım!	canım ciğerim
canım dese canın çıksın diyor sanmak	canımı sokakta bulmadım
canımın içi	canın isterse!
canına acımamak	canına değmek
canına ezan okumak	canına geçmek (işlemek veya kâr etmek)
canına kastetmek	canına kıymak
canına minnet	canına okumak
canına rahmet	canına susamak
canına tak demek (etmek)	canına tükürdüğümün (üfürdüğümün)
canına yandığım (yandığımın)	canına yetmek
canından bezmek (bıkmak / usanmak)	canından geçmek

canını acıtmak	canını almak
canını bağışlamak	canını burnundan getirmek
canını cehenneme göndermek (yollamak)	canını çıkarmak
canını (bir yere) dar atmak	canını dişine takmak (almak)
canını sıkmak	canını sokakta bulmak
canını vermek	canını yakmak
canının derdine düşmek	canının içine sokacağı gelmek

canavar

Türemiş Kelimeler:

canavarca	canavarlaşabilme	canavarlaşabilmek	canavarlaşma
canavarlaşmak	canavarlık		

Birleşik Kelimeler:

ayaklı canavar	canavar düdüğü	canavar otu	trafik canavarı
----------------	----------------	-------------	-----------------

Deyim ve Birleşik Fiiller:

canavar gibi	canavar kesilmek
--------------	------------------

canfes

Deyimler:

canfes gibi

cendere

Türemiş Kelimeler:

cendereleşme	cendereleşmek
--------------	---------------

Birleşik Kelimeler:

su cenderesi

Deyimler:

cendereye sokmak

cengâver**Türemiş Kelimeler:**

cengâverce cengâverlik

cenk**Türemiş Kelimeler:**

cenkçi cenkçilik cenkleşme cenkleşmek

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

cenk etmek

cephane**Türemiş Kelimeler:**

cephaneci cephanecilik

cıva**Türemiş Kelimeler:**

cıvalı

Birleşik Kelimeler:

cıvalı zar havacıva

Deyimler:

cıva gibi

ciğer**Türemiş Kelimeler:**

ciğerci ciğercilik

Birleşik Kelimeler:

akciğer	arnavutciğeri	cancığer	ciğer acısı
ciğerdeldi	ciğer kebabçısı	ciğer otları	ciğer otu
ciğerpare	ciğer sarma	ciğer sotesi	ciğer yarası

Deyimler/Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

ciğer kebab olmak	ciğeri beş para etmez	ciğeri parçalanmak	ciğeri sızlamak
ciğeri yanmak	ciğerimin köşesi	ciğerine işlemek	ciğerine oturmak
ciğerini delmek	ciğerini okumak	ciğerini sökmek	ciğerini yakmak
ciğerinin içini bilmek		ciğerleri bayram etmek	

cihan**Türemiş Kelimeler:**

cihangir	cihangirane	cihangirlik	cihannüma
cihanşinas	cihanşümul		

Birleşik Kelimeler:

Cihanbeyli	iki cihan
------------	-----------

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

cihanı tutmak

cihar**Birleşik Kelimeler:**

ciharıdü	ciharise	cihariyek	dörtcihar
şeşcihar			

cilve**Türemiş Kelimeler:**

cilvebaz cilvekâr cilvelenme cilvelenmek

cilveleşebilme cilveleşebilmek cilveleşme cilveleşmek

cilveli cilvesiz

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

cilve etmek (yapmak)

cimri

Türemiş Kelimeler:

cimrice cimrileşebilme cimrileşebilmek cimrileşme

cimrileşmek cimrilik

Deyim ve Birleşik Fiiller

cimrilik etmek

civan

Türemiş Kelimeler:

civanmertlik

Birleşik Kelimeler:

civankaşı civanmert civanperçemi

Deyimler:

civanım!

cop

Türemiş Kelimeler:

coplama coplamak coplanma coplanmak

coplatma coplatmak

coşmak

Türemiş Kelimeler:

coşku

coşma

coşturma

coşturmak

cömert**Türemiş Kelimeler:**

cömertçe

cömertleşebilme

cömertleşebilmek

cömertleşme

cömertleşmek

cömertlik

Deyimler/Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

cömert davranmak

cömert derler maldan ederler, yiğit derler candan ederler

cüce**Türemiş Kelimeler:**

cüceleşme

cüceleşmek

cücelik

Birleşik Kelimeler:

cüce aynası

cüda**Birleşik Fiiller:**

cüda etmek

cümbüş**Türemiş Kelimeler:**

cümbüşçü

cümbüşlü

Birleşik Kelimeler:

renk cümbüşü

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

cümbüş yapmak

abuk

Türemiş Kelimeler:

abuka	abuklaşabilme	abuklaşabilmek	abuklaşma
abuklaşmak	abuklaştırabilme	abuklaştırabilmek	abuklaştırılma
abuklaştırılmak	çabuklaştırma	çabuklaştırmak	abukluk

Birleşik Kelimeler:

ayağına çabuk	eli çabuk	eline ayağına çabuk	eline çabuk
---------------	-----------	---------------------	-------------

Deyimler / Atasözleri ve Birleşik Filler:

abuk olmak	çabuk parlayan çabuk söner
-------------	----------------------------

adır

Türemiş Kelimeler:

adırcı	adırcılık	adırlı
---------	------------	---------

Birleşik Kelimeler:

adır ağırşağı	çadır bezi	çadır çanağı	çadır çatı
adır ieği	çadır devlet	çadır direği	çadır kent
adırlı ordugâh	çadır tiyatrosu	adıruşağı	kıl çadır
oksijen çadırı	paşaadırı	Yörük adırı	

akal

Birleşik Kelimeler:

akal armudu	akalboğan	akal eriği	akal yağmuru
--------------	------------	-------------	---------------

Çamaşır

Türemiş Kelimeler:

amaşırcı	amaşırcılık	amaşırlık
-----------	--------------	------------

Birleşik Kelimeler:

çamaşır azgını	çamaşır deterjanı	çamaşır dolabı	çamaşırhane
çamaşır ipeği	çamaşır ipi	çamaşır kazanı	çamaşır leğeni
çamaşır makinesi	çamaşır mandalı	çamaşır sabunu	çamaşır sepeti
çamaşır sodası	çamaşır suyu	çamaşır takımı	iç çamaşır
kirli çamaşır			

Deyimler:

çamaşır ertesi olmak

çapraz**Türemiş Kelimeler:**

çaprazlama	çaprazlamak	çaprazlamasına	çaprazlaşma
çaprazlaşmak	çaprazlık	çaprazvari	

Birleşik Kelimeler:

çapraz ateş	çapraz kafiye	çapraz kur	çaprazölçer
göğüs çaprazı	testere çaprazı		

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

çapraza almak	çapraza sarmak	çaprazda sürmek
---------------	----------------	-----------------

çardak**Türemiş Kelimeler:**

çardaklı	çardaksız
----------	-----------

çare**Türemiş Kelimeler:**

çaresiz	çaresizce	çaresizlik
---------	-----------	------------

Birleşik Kelimeler:

hal çaresi

Deyimler / Birleşik Fiiller:

çaresine bakmak

çark**Türemiş Kelimeler:**

çarka çarkacı çarkçı çarkçıbaşı

çarkçılık çarkıfelegiller çarklı çarksız

Birleşik Kelimeler:

çarkıfelek

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

çark çevirmek çarka vermek (çektirmek) çark etmek

çarkı döndürmek çarkına etmek (okumak)

çarmıh**Deyimler ve Birleşik Fiiller:**

çarmıha germek

çarşaf**Türemiş Kelimeler:**

çarşafçı çarşafçılık çarşaflama çarşaflamak

çarşafatlanma çarşafatlanmak çarşaflatma çarşaflatmak

çarşafılı çarşafılık çarşafsız çarşafsızlık

Birleşik Kelimeler:

çarşaf çarşaf yatak çarşafı yorgan çarşafı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

çarşaf gibi çarşaf kadar çarşafa dolanmak çarşaf girmek

çarşamba**Birleşik Kelimeler:**

çarşamba karısı çarşamba pazarı

çarşı**Türemiş Kelimeler:**

çarşılı çarşısız

Birleşik Kelimeler:

çarşı ağası Çarşıbaşı çarşı ekmeği kapalı çarşı

çifit çarşısı yer altı çarşısı

Deyimler/Atasözleri:

çarşı iti ev beklemez çarşı Pazar dolaşmak (gezmek)

çavdar**Türemiş Kelimeler:**

çavdarlı çavdarsız

Birleşik Kelimeler:

çavdar ekmeği Çavdarhisar çavdarmahmuzu

çehre**Türemiş Kelimeler:**

çehrece çehreli

Birleşik Kelimeler:

çatık çehre çehre züğürdü eğri çehre

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

çehre almak çehre etmek çehresi bozulmak

çeltik**Türemiş Kelimeler:**

çeltikçi çeltikçilik çeltikli çeltiklik

Birleşik Kelimeler:

çeltik kargası çeltik tarlası

çember**Türemiş Sözcükler**

çemberleme çemberlemek çemberlenme çemberlenmek

çemberletme çemberletmek çemberli çembersiz

Birleşik Kelimeler:

bodoslama çember büyük çember çelik çember çember kıyak

çember makası çember sakal çember sakallı çembersel bölge

kalite çemberi meridyen çemberi öğlen çemberi

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

çember geçirmek çember içine almak (çembere almak) çemberden dönmek

çemberi yarmak

çene**Türemiş Kelimeler:**

çenebaz çenebazlık çeneleşme çeneleşmek

çeneli çenesiz

Birleşik Kelimeler:

alt çene	çalçene	çene çukuru	çene kavafı
çenesi düşük	çenesi kuvvetli	çene yarışı	çene yarıştırmak
çeneye kuvvet	ökçe çene	üst çene	

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

çene çalmak	çene yormak	çenen tutulsun!	çenesi açılmak
çenesi atmak	çenesi durmamak	çenesi düşmek	çenesi kilitlenmek
çenesi oynamak	çenesin oynamak	çenesini açmak	çenesini açtırmak
çenesini bağlamak	çenesini bıçak açmamak		çenesini dağıtmak
çenesini kapatmak	çenesini tutmak	çenesinin bağı çözülmek	çenesini vurmak

çengel

Türemiş Kelimeler:

çengelle	çengellemek	çengellenme	çengellenmek
çengellemiş	çengelli	çengelsi	

Birleşik Kelimeler:

çengel atış	çengel çeneliler	çengel iğnesi	çengel sakızı
-------------	------------------	---------------	---------------

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

çengel atmak	çengel takmak
--------------	---------------

çengi

Türemiş Kelimeler:

çengilik

Birleşik Kelimeler:

çengi kolu	çengi takımı
------------	--------------

Atasözleri:

çengi ölüsü çalgı ile kalkar

çerçeve

Türemiş Kelimeler:

çerçevenci	çerçevencilik	çerçeveleme	çerçevelemek
çerçevenme	çerçevenmek	çerçeveletebilme	çerçeveletebilmek
çerçeveletilme	çerçeveletilmek	çerçeveletme	çerçeveletmek
çerçevelettirme	çerçevelettirmek	çerçeveleyebilme	çerçeveleyebilmek
çerçeveli	çerçevesiz		

Birleşik Kelimeler:

çerçeve anlaşma

çerez

Türemiş Kelimeler:

çerezci	çerezcilik	çerezlenme	çerezlenmek
çerezlik			

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

çerez gibi	çerez gibi gelmek	çerez gibi yemek
------------	-------------------	------------------

çerviş

Türemiş Kelimeler:

çervişli	çervişsiz
----------	-----------

çeşit

Türemiş Kelimeler:

çeşitleme	çeşitlemek	çeşitlendirebilme	çeşitlendirebilmek
çeşitlendirilebilme	çeşitlendirilebilmek	çeşitlendirilme	çeşitlendirilmek

çeşitlendirme çeşitlendirmek çeşitlenebilme çeşitlenebilmek

çeşitlenme çeşitlenmek çeşitli çeşitlilik

Birleşik Kelimeler:

çeşit çeşit çeşitkenar çeşitkenar üçgen envaiçeşit

çeşme

Birleşik Kelimeler:

çeşme başı kuru çeşme

Atasözleri:

çeşmeye gitse çeşme kuruyacak

çeşni

Türemiş Kelimeler:

çeşneci çeşnicilik çeşnileme çeşnilemek

çeşnilendirme çeşnilendirmek çeşnilenme çeşnilenmek

çeşnili çeşnilik çeşnisiz

Birleşik Kelimeler:

Çeşnicibaşı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

çeşni katmak çeşni tutmak çeşnisine bakmak

çevik

Türemiş Kelimeler:

çevikçe çevikleşme çevikleşmek çevikleştirme

çevikleştirmek çeviklik

çeyrek

Türemiş Kelimeler:

çeyrekleme

Birleşik Kelimeler:

çeyrek altın

çeyrek final

çeyrek finalist

çeyrek son

ilk çeyrek

son çeyrek

üççeyrek

çınar**Türemiş Kelimeler:**

çınarlı

çınargiller

çınarlık

çıra**Türemiş Kelimeler:**

çıralı

çıralık

çıramoz

çırasız

Birleşik Kelimeler:

çaydaçıra

Marmara çırası

çırağ**Türemiş Kelimeler:**

çırakma

çırakman

çırak**Türemiş Kelimeler:**

çıraklık

Birleşik Fiiller:

çırak almak

çırak çıkarmak

çift**Türemiş Kelimeler:**

çiftçi	çiftçilik	çiftleme	çiftlemek
çiftlenme	çiftlenmek	çiftleşme	çiftleşmek
çiftleştirebilme	çiftleştirebilmek	çiftleştirilebilme	çiftleştirilebilmek
çiftleştirilme	çiftleştirilmek	çiftleştiriş	çiftleştirme
çiftleştirmek	çiftlik		

Birleşik Kelimeler:

bir çift	çift atış	çift ayaklılar	çift camlı
çift cinsellik	çift çubuk	çift dalma	çift desimetre
çift dikiş	çift direkli	çift dirsek	çift dişliler
çift kâğıtlı	çift kanatlılar	çift kapı	çift kişilik
çift kol	çift küme	çiftlik kâhyası	çiftlik kebabı
Çiftlikköy	çift motorlu	çift parmaklıklar	çift pencere
çift sayı	çiftteker	çifttekerçi	çifttekerçilik
çift vuruş	çift yıldız	çift zamanı	stereoskopik çift
kuvvet çifti	termoelektrik çifti		

Deyimler/Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

çift edersen bağlanırsın, bağ edersen eğlenirsin

çift görmek	çift koşmak	çift sürmek	çifte gitmek
çifte koşmak	çifti bozmak	çift ile koyun, gerisi oyun	

çifte

Türemiş Kelimeler:

çifteleme	çiftelemek	çiftelenme	çiftelenmek
Çifteler	çifteleşme	çifteleşmek	çifteleyebilme

çifteleyebilmek çifteli çiftesiz

Birleşik Kelimeler:

çifte bahis çiftelik çiftetelli
çifte kavrulmuşluk çiftelik çiftetelli
çifter çifter çiftelik çiftetelli
çifte şans çiftetelli
dörtçifte ikiçifte sekizçifte

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

çifte atmak çifte vurmak çifte yemek

çile

Türemiş Kelimeler:

çileci çilecilik çilekeş çilekeşlik
çileli

Birleşik Kelimeler:

çilehane

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

çile çekmek çile çıkarmak (doldurmak) çileden çıkarmak
çileden çıkmak çilesi dolmak çileye girmek

çilingir

Türemiş Kelimeler:

çilingirlik

Birleşik Kelimeler:

çilingir ustası

çini

Türemiş Kelimeler:

çinici çinicilik çinili çinisiz

Birleşik Kelimeler:

çini mürekkebi

Birleşik Fiiller:

çini döşemek

çiriş

Türemiş Kelimeler:

çirişçi çirişçilik çirişleme çirişlemek

çirişlenme çirişlenmek çirişli çirişsiz

Birleşik Kelimeler:

çirişçi çanağı çiriş otu

Deyimler:

çiriş gibi

çirkef

Türemiş Kelimeler:

çirkefçe çirkefleşebilme çirkefleşebilmek çirkefleşme

çirkefleşmek çirkefli çirkeflik

Deyimler:

çirkefe (çamura) taş atmak çirkefi üzerine sıçratmak

çirkin

Türemiş Kelimeler:

çirkince	çirkinleşebilme	çirkinleşebilmek	çirkinleşiverme
çirkinleşivermek	çirkinleşme	çirkinleşmek	çirkinleştiribilme
çirkinleştiribilme	çirkinleştirilebilme	çirkinleştirilebilmek	çirkinleştirilme
çirkinleştirilmek	çirkinleştirme	çirkinleştirmek	çirkinlik
çirkinseme	çirkinsemek		

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

çirkin kaçmak

çoban

Türemiş Kelimeler:

çobanlama	Çobanlar	çobanlık	çobansız
-----------	----------	----------	----------

Birleşik Kelimeler:

çobanaldatan	çobanaldatangiller	çoban böreği	çobançantası
çobandağarcığı	çobandeğneği	çobandüdüğü	çobaniğnesi
çoban kebabı	çoban köpeği	çoban merhemi	çobanpüskülü
çobanpüskülügiller	çoban salatası	çobansüzgeci	çobantarağı
çobantuzluğu	çobanüzümü	Çoban yıldızı	

Deyimler ve Atasözleri:

çoban aldı bağa gitti, kurt aldı dağa gitti

çoban kulübesinde padişah rüyası görmek

çobana verme kızı, ya koyun güttürür ya kuzu

çobanın gönlü olursa tekeden yağ (süt) çıkarır

çolpa

Türemiş Kelimeler:

çolpalık

çorak

Türemiş Kelimeler:

çoraklaşabilme çoraklaşabilmek çoraklaşma çoraklaşmak
çoraklaştırabilme çoraklaştırabilmek çoraklaştırılma çoraklaştırılmak
çoraklaştırma çoraklık

Birleşik Kelimeler:

çorak arazi

çorap

Türemiş Kelimeler:

çorapçı çorapçılık

Birleşik Kelimeler:

külotlu çorap

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

çorap kaçmak çorap söküğü gibi gelmek (gitmek)

çorba

Türemiş Kelimeler:

çorbacı çorbacılık çorbalık

Birleşik Kelimeler:

balık çorbası bulgur çorbası çorba kaşığı çorba tabağı
dalyan çorbası domates çorbası düğün çorbası egzotik çorba
ekşili çorba ezogelin çorba hazır çorba işkembe çorbası
karalahana çorbası köylü çorbası kuskus çorbası mantar çorbası

mercimek çorbası	patates çorbası	pirinç çorbası	sebze çorbası
süt çorbası	şehriye çorbası	tandır çorbası	tarhana çorbası
Tatar çorbası	terbiyeli çorba	toyga çorbası	un çorbası
yarma çorbası	yayla çorbası	yoğurt çorbası	

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

çorba etmek	çorba gibi	çorba içmeye çağırmak
çorbada tuzu (maydanozu) bulunmak	çorba olmak (çorbaya dönmek)	
çorbaya sinek düşmek		

çöp

Türemiş Kelimeler:

çöpçü	çöpçülük	çöpleme	çöplenebilme
çöplenebilmek	çöpleniş	çöplenme	çöplenmek
çöplü	çöplük	çöplükçü	çöplükçülük
çöpsüz			

Birleşik Kelimeler:

çer çöp	çerden çöpten	çöp arabası	çöpçatan
çöpçatanlık	çöp kebabı	çöp kovası	çöplük horozu
çöp sepeti	çöpsüz üzüm	çöpten çelebi	çöp tenekesi
çöp torbası	çöp vergisi		

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

çöp atlamaz	çöp gibi	çöpe dönmek	çöpe gitmek
-------------	----------	-------------	-------------

çuha

Türemiş Kelimeler:

çuhacı çuhacılık çuhadar çuhadarlık

çuhalı çuhasız

Birleşik Kelimeler:

çuha çiçeği çuha çiçeğigiller

çulha

Birleşik Kelimeler:

çulha kuşu

çuval

Türemiş Kelimeler:

çuvalcı çuvalcılık çuvaldız çuvallama
çuvallamak çuvalanma çuvalanmak çuvalatabilme
çuvalatabilmek çuvallayış çuvallayıverme çuvallayıvermek
çuvallı çuvalsız

Birleşik Kelimeler:

çulsuz çuvalsız

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

çuval gibi çuvala para kazanmak

dadı

Türemiş Kelimeler:

dadılık

Birleşik Fiiller:

dadılık etmek

dağ

Türemiş Kelimeler:

dağlama	dağlamak	dağlanış	dağlanıverme
dağlanıvermek	dağlanma	dağlanmak	dağlatış
dağlatma	dağlatmak	dağlayabilme	dağlayabilmek
dağlayış	dağlayıverme	dağlayıvermek	dağlı

Birleşik Kelimeler:

dağlama resim gözdağı

dağar

Türemiş Kelimeler:

dağarcık

dağarcık

Birleşik Kelimeler:

çobandağarcığı dağarcığı yüklü ovogon dağarcığı söz dağarcığı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

dağarcığına atmak dağarcığındakini çıkarmak

dağarcıkta bir şey kalmamak

damat

Türemiş Kelimeler:

damatlık

Deyim ve Birleşik Fiiller:

damat girmek

dar

Birleşik Kelimeler:

darağacı

dek**Deyim ve Birleşik Fiiller:**

deke düşmek

dem**Türemiş Kelimeler:**

demin	demleme	demlemek	demlendiriliş
demlendirilme	demlendirilmek	demlendiriş	demlendirme
demlendirmek	demlenebilme	demlenebilmek	demleniş
demlenme	demlenmek	demletebilme	demletebilmek
demletme	demletmek	demleyebilme	demleyebilmek
demleyiş	demleyiverme	demleyivermek	demli
demlik			

Birleşik Kelimeler:

her dem

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

dem çekmek dem tutmak dem vurmak

demin**Türemiş Kelimeler:**

demincek deminden deminki

derbeder**Türemiş Kelimeler:**

derbederçe

derbederlik

derdest

Birleşik Fiiller:

derdest etmek

derhatır

Birleşik Fiiller:

derhatır etmek

derkenar

Birleşik Fiiller:

derkenar etmek

derman

Türemiş Kelimeler:

dermansız

dermansızlaşma

dermansızlaşmak

dermansızlık

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

dermanı kesilmek (dermandan kesilmek)

dermeyan

Birleşik Fiiller:

dermeyan etmek

derpiş

Birleşik Fiiller:

derpiş etmek

dert

Türemiş Kelimeler:

dertlenebilme	dertlenebilmek	dertlenilme	dertlenilmek
dertleniş	dertlenme	dertlenmek	dertleşebilme
dertleşebilmek	dertleşiş	dertleşme	dertleşmek
dertli	dertlilik	dertsiz	dertsizlik

Birleşik Kelimeler:

başı dertte	boğaz derdi	dert babası	dert küpü
dert ortağı	dert sahibi	geçim derdi	

Deyimler / Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

dert ağlatır, aşk söyletir	dert anlatmak	
dert, çekene göredir	dert değil	
dert edinmek (etmek)	dert eğirmek	
dert gider ama yeri boş kalmaz	dert olmak (kesilmek)	
dert yanmak	derde (derdine) derman olmak	
derde düşar olmak	derdi başından aşkın (olmak)	
derdi günü	derdi veren devasını da verir	
derdin yoksa söylen, borcun yoksa evlen	derdine deva bulmak	
derdine düşmek	derdine yanmak	derdini çekmek
derdini deşmek (depreştirmek)	derdini dökmek	
derdini Marko Paşaya anlat	derdini söylemeyen derman bulamaz	

deruhte

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

deruhte etmek

derun

Birleşik Kelimeler:

safderun

derviş**Türemiş Kelimeler:**

derviş dervişane dervişçe dervişlik

Atasözleri:

dervişin fikri ne ise zikri de odur

derya**Birleşik Kelimeler:**

çamur deryası deryadil kaptanıderya lebiderya

Deyimler:

derya gibi

destan**Türemiş Kelimeler:**

destancı destancılık destanımsı destani
destanlaşabilme destanlaşabilmek destanlaşma destanlaşmak
destanlaştırılma destanlaştırılmak destanlaştırma destanlaştırmak
destanlı destanlık destansal destansı
destansız

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

destan düzmek destan gibi destan yazmak

destar**Türemiş Kelimeler:**

destari destarlı

destek

Türemiş Kelimeler:

destekçi	destekçilik	destekleme	desteklemek
desteklenebilme	desteklenebilmek	destekleniş	desteklenme
desteklenmek	destekleşme	destekleşmek	destekletme
destekletmek	destekleyebilme	destekleyebilmek	destekleyici
destekleyiş	destekli	desteksiz	desteksizlik

Birleşik Kelimeler:

destek doku	destekleme alımı	destekli bütçe
-------------	------------------	----------------

Birleşik Fiiller:

destek görmek	destek olmak
---------------	--------------

destur

Türemiş Kelimeler:

desturlu	destursuz	desturun
----------	-----------	----------

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

destur almak	destur vermek
--------------	---------------

dev

Türemiş Kelimeler:

devasa	devce	devleşebilme	devleşebilmek
devleşme	devleşmek	devleştirebilme	devleştirebilmek
devleştirme	devleştirmek		

Birleşik Kelimeler:

dev anası

dev aynası

dev köpek balığıgiller

Deyimler:

dev adımlarla ilerlemek

dev gibi

dide

Türemiş Kelimeler:

dideban

diğer

Türemiş Kelimeler:

diğeri

Birleşik Kelimeler:

diğerkâm

diğerkâmlık

namıdiğer

yekdiğeri

dil

Türemiş Kelimeler:

dilaver

dilbaz

dilber

Birleşik Kelimeler:

deryadil

dil yarası

ehlidil

safdil

suzidil

dilber

Türemiş Kelimeler:

dilberlik

Birleşik Kelimeler:

dilberdudağı

kenarın dilberi

diriğ

Birleşik Fiiller:

diriğ etmek

divan**Birleşik Kelimeler:**

ayak divanı	divan edebiyatı	divanhane	divanharp
Divanhümayun	divan kalemi	divan sazı	haysiyet divan
padişah divanı			

Deyimler:

divan durmak

divane**Türemiş Kelimeler:**

divaneleşme	divaneleşmek	divaneleştirme	divaneleştirmek
divanelik			

Birleşik Kelimeler:

deli divane

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

divane olmak	divanesi olmak	divaneye dönmek
--------------	----------------	-----------------

dost**Türemiş Kelimeler:**

dostane	dostça	dostlaşma	dostlaşmak
dostlaşmak	dostluk	dostsuz	dostsuzluk

Birleşik Kelimeler:

aile dostu	can dostu	baba dostu	dost canlısı
------------	-----------	------------	--------------

dost düşman dost kazığı eş dost iyi gün dostu

kadim dost kara gün dostu yakın dost zendost

Deyimler, Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

dost acı söyler dost ağlatır, düşman güldürür dost sözü acıdır

dost başa düşman ayağa bakar dost bin ise azdır, düşman bir ise çoktur

dost dostun ayıbını yüzüne söyler dost dostun eyerlenmiş atıdır

dost edinmek dost ile ye, iç, alışveriş etme dost olmak

dost tutmak dost kara günde belli olur dost düşmana karşı

dostun attığı taş baş yarmaz dostlar alışverişte görsün (diye)

dostlar başına dostlar başından ırak dostlar şehit, biz gazi

dubara

Türemiş Kelimeler:

dubaracı dubaracılık

dudu

Birleşik Kelimeler:

ahududu dudu dilli

dut

Türemiş Kelimeler:

dutçuluk dutgiller dutluk

Birleşik Kelimeler:

akdut diken dutu dut kurusu dut pekmezi

karadut kâğıt dutu

Deyimler ve Atasözleri:

dut gibi olmak dut yemiş bülbüle dönmek

duvar

Türemiş Kelimeler:

duvarcı duvarcılık

Birleşik Kelimeler:

Ağlama Duvarı	ağlama duvarı	ana duvar	buz duvarı
duvar ayağı	duvar dayağı	duvar dişi	duvar gazetesi
duvar halısı	duvar ilanı	duvar kâğıdı	duvar pası
duvar resmi	duvar saati	duvar sarmaşığı	duvar sedefi
duvar takvimi	duvar topu	duvar yazısı	duvar yzly
istinat duvarı	kapı duvar	kuru duvar	moloz duvar
perde duvar	oturma duvarı	sağır duvar	ses duvarı
temel duvar			

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

duvar çekmek duvar gibi duvar yapmak

dçar

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

dçar olmak

dülger

Türemiş Kelimeler:

dülgerlik

Birleşik Kelimeler:

dülger balığı

dümbelek

Türemiş Kelimeler:

dümbelekçi

Birleşik Kelimeler:

enayi dümbeleği ukala dümbeleği

dürbün

Türemiş Kelimeler:

dürbünlü

Birleşik Kelimeler:

çiçek dürbünü

Deyimler:

dürbünün tersiyle bakmak

dürüst

Türemiş Kelimeler:

dürüslük

Birleşik Kelimeler:

doğru dürüst dürüst oyun tendürüst

düşüş

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

düşüş atmak

düşman

Türemiş Kelimeler:

düşmanca düşmanlaşma düşmanlaşmak düşmanlık

Birleşik Kelimeler:

can düşmanı düşman ağzı dost düşman ekmek düşman
ırz düşmanı kaşık düşmanı tuz ekmek düşmanı

Deyimler, Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

düşman başına düşman çatlatmak düşman kesilmek düşman olmak
düşman düşmana gazel (Yasin) okumaz düşmanın karınca ise de hor bakma

ebru**Türemiş Kelimeler:**

ebrucu ebruculuk ebrulama ebrulamak
ebruli ebrulu

efsane**Türemiş Kelimeler:**

efsaneleşme efsaneleşmek efsaneleştirilme efsaneleştirilmek
efsaneleştirme efsaneleştirmek efsaneli efsanesiz
efsanevi

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

efsane olmak

efsun**Türemiş Kelimeler:**

efsunkâr efsunlama efsunlamak

ejderha**Deyimler:**

ejder (ejderha) gibi

endam

Türemiş Kelimeler:

endamlı endamsız

Birleşik Kelimeler:

endam aynası

endaze

Türemiş Kelimeler:

endazeleme endazelemek endazeli endazesiz

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

endazeyi kaçırmak endazeyi şaşırarak

enderun

Türemiş Kelimeler:

enderunlu

endişe

Türemiş Kelimeler:

endişelenme endişelenmek endişeli endişesiz

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

endişe etmek endişeye düşmek

erguvan

Türemiş Kelimeler:

erguvanigiller erguvani

erişte

Türemiş Kelimeler:

eriştelik

Birleşik Fiiller:

erişte kesmek

ezber

Türemiş Kelimeler:

ezberci

ezbercilik

ezberden

ezbere

ezberleme

ezberlemek

ezberlenme

ezberlenmek

ezberletme

ezberletmek

ezberlettirme

ezberlettirmek

ezberleyiş

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

ezber bozmak

ezber etmek

ezber okumak

ezberinde olmak

fağfur

Türemiş Kelimeler:

fağfuri

faş

Birleşik Kelimeler:

faşır faşır

Birleşik Fiiller:

faş etmek

faş olmak

fent

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

fent çevirmek

fer

Türemiş Kelimeler:

ferli fersiz fersizleşme fersizleşmek
fersizlik

Birleşik Kelimeler:

kerli ferli

feriştah**Deyimler:**

feriştahı gelse

ferman**Türemiş Kelimeler:**

fermanlı

Birleşik Kelimeler:

fermanlı deli

feryat**Birleşik Kelimeler:**

feryat figan

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

feryat etmek feryat koparmak feryadı basmak

ferz**Birleşik Fiiller:**

ferz çıkarmak ferz çıkmak

figan**Birleşik Fiiller:**

figan etmek

fihrist

Türemiş Kelimeler:

fihristleme fihristlemek

fişek

Türemiş Kelimeler:

fişekçi fişekçilik fişekli fişeklik

fişekli fişeksiz

Birleşik Kelimeler:

arayıcı fişeği delifişek fişekhane havai fişek

işaret fişeği kestane fişeği manevra fişeği

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

fişek atmak fişek gibi fişek salıvermek

Frenk

Türemiş Kelimeler:

Frenkçe Frenkleşme Frenkleşmek Frenkleştirme

Frenkleştirmek Frenklik

Birleşik Kelimeler:

Frenk asması Frenk çileği Frenk gömleği Frenk inciri

Frenk lahanası Frenk maydanozu Frenk menekşesi Frenk üzümü

tatlı su Frengi

fusun

Türemiş Kelimeler:

füsunkâr

gah

Türemiş Kelimeler:

gâhi gâhice

gâvur

Türemiş Kelimeler:

gâvurca gâvurcasına gâvurlaşma gâvurlaşmak

gâvurluk

Birleşik Kelimeler:

gâvur baklası gâvur eziyeti gâvur icadı gâvur inadı

Moskof gâvuru

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

gâvur etmek gâvur olmak gâvur orucu gibi uzamak

gâvur ölüsü gibi gâvura kızıp oruç yemek

gâvurun ekmeğini yiyen gâvurun kılıcı sallar

gerdan

Türemiş Kelimeler:

gerdaniye gerdaniyebuselik gerdanlık

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

gerdan kırmak

gerdek

Birleşik Fiiller:

gerdeğe girmek

gergedan

Türemiş Kelimeler:

gergedangiller

Birleşik Kelimeler:

denizgergedanı gergedan böceği Hint gergedanı

gergef

Birleşik Fiiller:

gergef işlemek

geriz

Deyimler:

gerize taş atmak

gez

Türemiş Kelimeler:

gezleme gezlemek

girift

Türemiş Kelimeler:

giriftar giriftlik giriftzen

giriftar

Birleşik Fiiller:

giriftar olmak

güderi

Türemiş Kelimeler:

güderici güdericilik güderileme güderilemek

Birleşik Kelimeler:

güderihane

güfte**Türemiş Kelimeler:**

güfteci güftecilik

gül**Türemiş Kelimeler:**

gülcü gülcülük gülgiller gülgüli
güllü güllük Gülnar Gülşehir

Birleşik Kelimeler:

ayı gülü Çin gülü denizgülü gün gülü
gülabdan gülbahar gülbank gülbeşeker
gül böceği gül böreği güldeste gülhatmi
gülibrişim gülistan güllük gülistanlık gülkurusu
gül kurusu gül rengi gül suyu gülşen
gül yağı karagül gün gülü Isparta gülü
ipek gülü Japon gülü kır gülü menekşe gülü
orman gülü rüzgârgülü yaban gülü yabani gül
yayla gülü

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

gül gibi gül gibi bakmak gül gibi geçinmek (yaşamak)
gül üstüne gül koklamamak gülü seven dikenine katlanır
gülü tarife ne hacet, ne çiçektir biliriz

gümrah

Türemiş Kelimeler:

gümrahlaşma gümrahlaşmak gümrahlık

günah

Türemiş Kelimeler:

günahkâr günahkârlık günahlı günahsız

günahsızlık

Birleşik Kelimeler:

günah keçisi yazık günah

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

günah benden gitti (gitsin) günah çıkarmak günah işlemek
günah olmak günaha girmek günaha sokmak günahını çekmek
günahı kadar sevmemek günahı (vebali) boynuna
günahına girmek (günahını almak) günahını vermez

Gürcü

Türemiş Kelimeler:

Gürcüce

güzaf

Birleşik Kelimeler:

lafügüzaf

hafta

Türemiş Kelimeler:

haftalık haftalıkçı haftalıklı

Birleşik Kelimeler:

hafta arası hafta başı hafta içi hafta sonu

Deyimler:

hafta sekiz, gün dokuz

halile**Birleşik Kelimeler:**

karahalile sarıhalile

ham**Türemiş Kelimeler:**

hamlama hamlamak hamlaşma hamlaşmak

hamlık

Birleşik Kelimeler:

ham besi suyu ham ervah ham gaz hamhalat

ham hayal ham madde ham payı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

ham çıkmak

han**Türemiş Kelimeler:**

hancı hancılık

Birleşik Kelimeler:

iş hanı yolgeçen hanı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

han gibi han hamam sahibi (olmak) han kapısından teğelti atmak

hane

Türemiş Kelimeler:

hanedan haneli hanelik

Birleşik Kelimeler:

abdesthane	ameliyathane	aşhane	balhane
balıkhane	baruthane	basmahane	batakhane
bekârthane	bendehane	berhane	besihane
bıçkıhane	birahane	bitirimhane	boyahane
bozahane	böcekhane	bulaşıkhane	buzhane
cambazhane	cephane	çalgıhane	çamaşırhane
çayhane	çekiçhane	çelikhane	çiftthane
çilehane	darphane	defterhane	dershane
devlethane	dikimhane	divanhane	doğumhane
dokumhane	dökümhane	ecza(h)ane	fakirhane
ferhane	fetvahane	fişekhane	fotoğrafhane
gasilhane	gazhane	gusülhane	güderihane
haddehane	hahamhane	halvethane	hapishane
hastane	haşhaşhane	hayalhane	helvahane
humbarahane	islahhane	ibadethane	idarehane
imalathane	imarethane	inekhane	ipekhane
iplikhane	kademhane	kahvehane	kalavrahane
kalayhane	kalhane	kasaphane	kayıkhane
kaynakhane	kerhane	kesimhane	keşişhane

kılıçhane	kıraathane	kiremithane	kirişhane
klişhane	konsoloshane	kuluçkahane	kumarhane
kumbarahane	kuşhane	kütüphanne	mahpushane
mantarhane	mapushane	marangozhane	mehterhane
memişhane	mevlevihane	meyhane	misafirhane
miskinhane	muayenehane	mumhane	muvaakkithane
mücellithane	mühendishane	mülahazat hanesi	mürettiphane
nakkarihane	nekahethane	nezarethane	patrikhane
peynirhane	piskoposhane	posta(h)ane	rasathane
saadethane	sabunhane	salhane	saraçhane
sebilhane	sefarethane	semahane	sırmakeşhane
silahhane	süthane	şaphane	şaraphane
şifahane	şışhane	tabakhane	tahaffuzhane
talimhane	tamirhane	tasfiyehane	tavhane
telgrafhane	tembelhane	teneffüşhane	tephirhane
terkiophane	terzihane	teşrihhane	tevkifhane
tımarhane	ticarethane	tophane	tüfekhane
umumhane	vaftizhane	yağhane	yatakhane
yazihane	yemekhane	yetimhane	yoğurthane

hanuman

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

hanümanını yıkmak

hare

Türemiş Kelimeler:

harelenme harelenmek hareli

harman**Türemiş Kelimeler:**

harmancı harmancık harmancılık harmani
harmanlama harmanlamak harmanlanma harmanlanmak
harmanlatma harmanlatmak harmanlık

Birleşik Kelimeler:

harmandalı harman sonu harman yeri tuğla harmanı

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

harman çevirmek harman döven öküzün ağzı bağlanmaz harman dövmek
harman dövmek keçinin işi değil harman etmek harman savurmak
harmanda dirgen yiyen sıpa, yılına kadar acısını unutmaz harmanı kaldırmak
harman sonu dervişlerindir harman yakarım diyen orağa yetişmemiş
harman yel ile, düğün el ile

hasta**Türemiş Kelimeler:**

hastalandırma hastalandırmak hastalanış hastalanma
hastalanmak hastalık hastalıklı

Birleşik Kelimeler:

ağır hasta akıl hastası hasta bakıcı hastane
kalp hastası ruh hastası sinir hastası

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

hasta etmek hasta ol benim için, öleyim senin için hastası olmak
hasta olmak (düşmek) hasta olmayan sağlığın kadrini bilemez
hastaya bakmaktan hasta olması yeğdir hastaya döşek sorulmaz

hastane

Türemiş Kelimeler:

hastanelik

Birleşik Kelimeler:

akıl hastanesi hastane gemisi ilkyardım hastanesi seyyar hastane

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

hastaneye kaldırmak (yatırmak)

havan

Birleşik Kelimeler:

havaneli havan topu

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

havan (kahve) dövücünün hınk deyicisi havanda su dövmek

havuç

Birleşik Kelimeler:

havuç suyu kum havucu yaban havucu

hayli

Birleşik Kelimeler:

bir hayli

hele

Birleşik Kelimeler:

hele hele

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

hele bak

hele bir

hele de!

hele şükür

hem

Türemiş Kelimeler:

hemayar

hemcins

hemdert

hemfikir

hemfikirlik

hemfikirlik

hemhâl

hemhudut

hempa

hemşehri

hemzemin

Birleşik Kelimeler:

hem... hem...

hemzemin geçit

hemen

Türemiş Kelimeler:

hemencecik

hemencek

Birleşik Kelimeler:

hemen hemen

hemhâl

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

hemhâl olmak

hemşehri

Türemiş Kelimeler:

hemşehrilik

hemşire

Türemiş Kelimeler:

hemşirelik

Birleşik Kelimeler:

başhemşire hemşirezade

hemzemin

Birleşik Kelimeler:

hemzemin geçit

hep

Türemiş Kelimeler:

hepsi

Birleşik Kelimeler:

hep beraber hep bir ağızdan hep birden heple hiç ilkesi

hepyek

Deyimler:

hep bir ağız olmak

her

Birleşik Kelimeler:

her bir her biri hercai her daim

her dem her gün herhâlde her hâlde

her hâlükârda herhangi herkes her yerdelik

her zaman

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

her ağacın meyvesi olmaz her ağaçtan kaşık olmaz

her aşın kaşığı olmaz her boyaya girip çıkmak

her boyayı boyadı, bir fıstıki yeşil (mi) kaldı? her çiçek koklanmaz
her çok azdan olur her dağın derdi kendine göre
her deliğe elini sokma, ya yılan çıkar ya çıyan her ihtimale karşı
her düşünüş bir öğreniş her derde deva olmak
her firavunun bir Musası çıkar her gördüğü sakallıyı babası sanmak
her gün baklava börek yense bıklılır her horoz kendi çöplüğünde öter
her işin (şeyin) başı sağlık her işte bir hayır vardır
her kafadan bir ses çıkmak her kaşığın kısmeti bir olmaz
her koyun kendi bacağından asılır her kuşun eti yenmez
her nasılsa her ne hâl ise her ne ise (neyse) her nedense
her sakaldan bir tel çekseler köseye sakal olur
her şeyin vakti var, horoz bile vaktinde öter
her ne kadar her ne pahasına olursa olsun
her şeyin yenisi, dostun eskisi her şeyin yokluğu yokluktur
her tarakta bezi olmak her taş baş yarmaz her telden çalmak
her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır her yiğidin gönlünde bir aslan yatar
her yokuşun bir inişi, her inişin bir yokuşu vardır
her zaman eşek ölmez, on köfte on paraya olmaz
her zaman gemicinin istediği rüzgâr esmez her ziyan bir öğüttür

hercai

Türemiş Kelimeler:

hercaice hercailik

Birleşik Kelimeler:

hercai menekşe

hergele

Türemiş Kelimeler:

hergeleci hergelecilik hergelelik

herkes

Türemiş Kelimeler:

herkeslik

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

herkesin ağzı torba değil ki büzesin herkes bildiğini okur

herkes aklını pazara çıkarmış, yine kendi aklını almış

herkes davul çalar ama çomağı makama uyduramaz

herkes evinde ağadır herkes gider Mersine, biz gideriz tersine

herkes kaşık yapar ama sapını ortaya (doğru) getiremez

herkes kendi ayıbını bilmez herkes kendi ölçüsü için ağlar

herkesin aklı bir olsa koyuna çoban bulunmaz

herkesin arşınına göre bez vermezler herkesin bir derdi var, değirmencininki su

herkesin ettiği yoluna gelir herkesin geçtiği köprüden sen de geç

herkesin gönlünde bir aslan yatar herkesin hamuru ekmeğine göredir

herkesin tenceresi kapalı kaynar herkesin yorulduğu yere han yapılmaz

herze

Birleşik Kelimeler:

herzevekil

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

herze yemek

hevenk

Türemiş Kelimeler:

hevenkleşme hevenkleşmek

hırdavat

Türemiş Kelimeler:

hırdavatçı hırdavatçılık

hışım

Türemiş Kelimeler:

hışımlanma hışımlanmak hışımlı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

hışmına uğramak

hıyar

Türemiş Kelimeler:

hıyarcık hıyarlaşma hıyarlaşmak hıyarlık

Birleşik Kelimeler:

acı hıyar denizhıyarı denizhıyarları eşek hıyarı

hıyarağa hıyarağası hıyaroğluhıyar hıyarşembe

Hint hıyarı it hıyarı

hızar

Türemiş Kelimeler:

hızarcı hızarcılık

hiç

Türemiş Kelimeler:

hiççi	hiççilik	hiçleme	hiçlemek
hiçleştirme	hiçleştirmek	hiçlik	hiçten

Birleşik Kelimeler:

heple hiç ilkesi	hiçbir	hiçbiri	hiç kimse
hiç mi hiç	hiç yoktan		

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

hiç de	hiç değil	hiç değilse (olmazsa)
hiçe saymak (indirgemek)		

Hindu**Türemiş Kelimeler:**

Hinduizm

hoca**Türemiş Kelimeler:**

hocalar hocalık

Birleşik Kelimeler:

Akıl hocası cer hocası hacısı hocası kürsü hocası
Nasrettin Hoca

hodbin**Türemiş Kelimeler:**

hodbinlik

hodkâm**Türemiş Kelimeler:**

hodkâmlık

hor

Türemiş Kelimeler:

horlama horlamak horlanış horlanma

horlanmak

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

hor bakmak hor davranmak hor görmek hor kullanmak

hor tutmak hora geçmek

horoz

Türemiş Kelimeler:

horozlanış horozlanma horozlanmak horozlaşma

horozlaşmak horozsu

Birleşik Kelimeler:

çalı horozu çöplük horozu Hinthorozu horoz ağırlık

horoz akıllı horozayağı horoz dövüşü horoz fasulyesi

horozgözü horozibiği horoz ibiği horoz kafalı

horozkarası horoz mantarı horoz sıklet horoz şekeri

horoz vakti kaya horozu teneşir horozu tepeli horoz

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

horoz evlenir, tavuk tellenir horoz ölür, gözü çöplükte kalır

horoz gibi horozdan kaçmak horozlar ötmek

horozu çok olan köyde sabah geç olur

hoş

Türemiş Kelimeler:

hoşça hoşlanış hoşlanma hoşlanmak
hoşlaşma hoşlaşmak hoşlaştırma hoşlaştırmak
hoşluk

Birleşik Kelimeler:

bir hoş hoşbeş hoşgörü hoş koku
hoşkuran hoşsohbet gönlü hoş helalühoş
mayhoş meyvehoş

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

hoş bulduk (gördük) hoş geldiniz hoş görmek (karşılama)
hoş tutmak hoş gitmek hoşuna gitmek

hoşaf**Türemiş Kelimeler:**

hoşaflık

Birleşik Kelimeler:

ayva hoşafı erik hoşafı kayısı hoşafı üzüm hoşafı
vişne hoşafı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

hoşaf gibi hoşafın yağı kesilmek

hoşbeş**Deyimler ve Birleşik Fiiller:**

hoşbeş etmek

hoşnut

Türemiş Kelimeler:

hoşnut hoşnutluk hoşnutsuz hoşnutsuzluk

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

hoşnut etmek hoşnut olmak (kalmak)

humbara**Türemiş Kelimeler:**

humbaracı

Birleşik Kelimeler:

humbarahane humbara ocağı

hun**Türemiş Kelimeler:**

hunhar hunharca hunharlık hunriz

hurda**Türemiş Kelimeler:**

hurdacı hurdacılık hurdalık

Birleşik Kelimeler:

hurdahaş

Deyimler ve Birleşik fiiller:

hurdası çıkmak hurdaya çevirmek

hurma**Türemiş Kelimeler:**

hürmalık

Birleşik Kelimeler:

balçık hurması hurma ağacı hurma tatlısı Hint hurması
Japon hurması Trabzon hurması

huy

Türemiş Kelimeler:

huylandırma huylandırmak huylanış huylanma
huylanmak huylu huysuz huysuzca
huysuzlanış huysuzlanma huysuzlanmak huysuzlaşma
huysuzlaşmak huysuzluk

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

huy canın altındadır huy edinmek huyu batsın (batasıca)
huyu huyuna suyu suyuna (uygun) huyuna suyuna gitmek
huyunu suyunu değiştirmek

hümayun

Birleşik Kelimeler:

Divanhümayun ihسانihümayun

hüner

Türemiş Kelimeler:

hünerli hünersiz hünersizlik

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

hüner göstermek

hünkâr

Birleşik Kelimeler:

hünkârbeğendi

ibrişim

Birleşik Kelimeler:

gülibrişim ibrişim kurdu

iğdiş

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

iğdiş etmek

incir

Türemiş Kelimeler:

İncirlik

Birleşik Kelimeler:

balçık inciri firavun inciri Frenk inciri Hint inciri

incir kuşu kuru incir kavak inciri lop incir

patlıcan inciri yaban inciri yabani incir

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

incir çekirdeğini doldurmamak

işkembe

Türemiş Kelimeler:

İşkembeci işkembecilik işkembeli işkembesiz

Birleşik Kelimeler:

işkembe çorbası işkembesi geniş işkembe suratlı

işkence

Türemiş Kelimeler:

işkenceci işkencecilik işkenceli işkencesiz

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

işkence etmek (yapmak)

işkenceye sokmak

kâğıt

Türemiş Kelimeler:

kâğıtçı

kâğıtçılık

kâğıtlama

kâğıtlamak

kâğıtlanma

kâğıtlanmak

kâğıtlı

kâğıtlık

kâğıtsı

Birleşik Kelimeler:

aşı kâğıt

atık kâğıt

bakkal kağıdı

borsa kağıdı

boş kağıdı

celp kağıdı

cevap kağıdı

çağrı kağıdı

daktilo kağıdı

değerli kâğıt

duvar kağıdı

el işi kağıdı

esericedit kağıdı

folyo kağıdı

hüsnühâl kağıdı

ikametgâh kağıdı

imza kağıdı

iskambil kağıdı

kaba kâğıt

kafa kağıdı

karbon kağıdı

kâğıt ağacı

kâğıt balığı

kâğıt balığıgiller

kâğıt dutu

kâğıt helvası

kâğıt kebabı

kâğıt oyunu

kâğıt torba

kaymak kağıdı

kese kağıdı

kopya kağıdı

kraft kağıdı

krepon kağıdı

kurutma kağıdı

kuşe kağıdı

matris kağıdı

mazeret kağıdı

mumlu kâğıt

mulaj kağıdı

müsveddelik kâğıt

nüfus kağıdı

oy kağıdı

oyun kağıdı

ölüm kağıdı

parşömen kağıdı

pargament kağıdı

saman kağıdı

sigara kağıdı

teksir kağıdı

temiz kağıdı

turnusol kağıdı

tuvalet kağıdı

yan kağıdı

yazı kağıdı

yazılı kağıdı

zımpara kağıdı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

kâğıt açmak kâğıt gibi (olmak) kâğıt oynamak
kâğıt kaleme sarılmak kâğıt üzerinde (üstünde) kalmak
kağıda dökmek

kahraman**Türemiş Kelimeler:**

kahramanca kahramanlaşma kahramanlaşmak kahramanlık

Birleşik Kelimeler:

başkahraman Kahramanmaraş Kahramanmaraşlı Kahramanmaraşlılık

kâhya**Türemiş Kelimeler:**

kâhyalık

Birleşik Kelimeler:

ağız kâhyası çiftlik kâhyası harem kâhyası kapı kâhyası
kel kâhya kul kâhyası

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

kâhya kesilmek

kâkül**Türemiş Kelimeler:**

kâküllü

kalender**Türemiş Kelimeler:**

kalenderce kalenderî kalenderiye kalenderleşme

kalenderleşmek kalenderlik

Birleşik Kelimeler:

kalender meşrep

kaltaban

Türemiş Kelimeler:

kaltabanlık

kâm

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

kâm almak

kâr

Türemiş Kelimeler:

kârlı kârsız kârsızlık

Birleşik Kelimeler:

akıl kârı her halükârda kâr haddi kâr marşu

kâr merkezi kâr payı kâr paylaşımı

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

kâr bırakmak kâr etmek kâr etmemek kâr getirmek

kâr koymak kar zararın kardeşidir kârı olmamak

kârını tamam etmek

karpuz

Türemiş Kelimeler:

karpuzcu karpuzculuk karpuzlu karpuzsuz

karpuzumsu

Birleşik Kelimeler:

acı karpuz Ebucehil karpuzu karpuz fener lamba karpuzu

Atasözleri:

Karpuz kabuğunu görmeden denize girme karpuz kesmekle hararet sönmez

kâse**Türemiş Kelimeler:**

kâsecik kâseletme kâseletmek

kavga**Türemiş Kelimeler:**

kavgacı kavgacılık kavgalaşma kavgalaşmak

kavgalı kavgasız kavgasızlık

Birleşik Kelimeler:

ağız kavgası boğaz kavgası dil kavgası ekmek kavgası

hayat kavgası kalem kavgası kardeş kavgası kavga adamı

kavga kaşağısı kayıkçı kavgası koltuk kavgası post kavgası

sandalye kavgası yorgan kavga

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

kavga bizim yorganın başına imiş kavga çıkarmak kavga çıkmak

kavga etmek kavga kopmak kavgada kılıç ödünç verilmez

kavgada yumruk sayılmaz kavgaya girişmek (tutuşmak)

kayısı**Türemiş Kelimeler:**

kayısimsı

Birleşik Kelimeler:

kayısı hoşafı kayısı kompostosu kayısı kurusu kayısı reçeli
kuru kayısı

kehribar**Türemiş Kelimeler:**

Kehribarcı

Birleşik Kelimeler:

kehribar balı

Deyimler:

kehribar gibi

kel**Türemiş Kelimeler:**

kelleşme kelleşmek kelli kellik

Birleşik Kelimeler:

kelaynak kel kâhya keloğlan

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

kel başa şimşir tarak kel yanında kabak anılmaz

kel ölür sırma saçlı olur, kör ölür badem gözlü olur

kele kösedan yardım olmaz keli görünmek keli kızmak

keli körü toplamak kelin ayıbını takke örter

kelin merhemi olsa başına sürer (kelin medarı olsa kendi başında olur)

kelepçe**Türemiş Kelimeler:**

kelepçeleme kelepçelemek kelepçelenme kelepçelenmek

kelepçeli kelepçesiz

Birleşik Kelimeler:

boru kelepçe hırsız kelepçe iskele kelepçe

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

kelepçe vurmak (takmak) kelepçeye vurmak

kelle

Türemiş Kelimeler:

kelleci kelleşme kelleşmek

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

kelle götürmek kelle koşturmak kelle kulak yerinde

kelle sağ olsun da külah bulunur kellesinden olmak

kellesini koltuğuna almak kellesini uçurmak

kellesini vurdurmak kelleyi koltuğun altına almak

kelle koltukta gezmek kelle koparmak kelleyi vermek

kem

Birleşik Kelimeler:

kem göz

Atasözleri:

kem söz sahibinindir (kem akçe sahibinindir)

keman

Türemiş Kelimeler:

kemancı kemancılık kemani kemankeş

Birleşik Kelimeler:

keman yayı

Deyimler

keman gibi

kemane**Birleşik Kelimeler:**

kabak kemane kemane balığı kemane çekme

kemençe**Türemiş Kelimeler:**

kemençeci

kement**Türemiş Kelimeler:**

kementleme kementlemek

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

kement atmak

kemer**Türemiş Kelimeler:**

kemerleme kemerlemek kemerli kemerlik

kemersiz

Birleşik Kelimeler:

bel kemeri emniyet kemeri kemer bağlama kemer gözü

kemer patlıcanı su kemeri

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

kemeri dolu olmak kemer (kemerini) sıkmak

kenar

Türemiş Kelimeler:

kenarcı kenarlı kenarlık kenarsız

Birleşik Kelimeler:

çeşitkenar derkenar dörtkenar eşkenar
ikizkenar kenar atışı kenar bobini kenar mahalle
kenarortay kenar semt kenar suyu kenarda köşede
kenarın dilberi paralelkenar

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

kenar gezmek kenara atmak kenara çekilmek kenarda kalmak

kenarın dilberi nazik de olsa nazenin olmaz

kenar (kenarını) bastırmak

kengel

Birleşik Kelimeler:

kengel sakızı sütlü kengel

kepaze

Türemiş Kelimeler:

kepazelik

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

kepaze etmek kepaze olmak

kepçe

Türemiş Kelimeler:

kepçeleme kepçelemek kepçeli

Birleşik Kelimeler:

ağ kepçe bol kepçe kepçeburun kepçe kulak

kepçekuyruk kulak kepçesi

Deyimler:

kepçe gibi

ker

Birleşik Kelimeler:

kerli ferli

kereste

Türemiş Kelimeler:

keresteci kerestecilik keresteli kerestelik

Birleşik Kelimeler:

çarliston marka kereste yarma kereste

kerhane

Türemiş Kelimeler:

kerhaneci

keriz

Türemiş Kelimeler:

kerizci

kervan

Türemiş Kelimeler:

kervancı

Birleşik Kelimeler:

kervanbaşı kervan çulluğu Kervankıran kervansaray
kervan yıldızı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

kervana katılmak

kese**Türemiş Kelimeler:**

kesecik kesedar keseleme keselemek
keseleniş keselenme keselenmek keseletme
keseletmek keseli keseliler kesesiz

Birleşik Kelimeler:

bol keseden göz kesesi hamam kesesi hava kesesi
iştme kesesi kese çiçeği kese kağıdı öd kesesi
reçine kesesi safra kesesi spor kesesi su kesesi
yağ kesesi yüzme kesesi

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

keseden yemek kesenin ağzını açmak kesenin dibi görünmek
kesenize bereket kesesi elvermemek kesesine bir şey girmek
kesesine göre kesesine güvenmek kesesini doldurmak
keseye danış, pazarlığa sonra giriş keseye davranmak

keşide**Türemiş Kelimeler:**

keşideci

keşiş

Türemiş Kelimeler:

keşişleme keşişlik

Birleşik Kelimeler:

keşişhane

keşkek

Türemiş Kelimeler:

keşkekçi

keşköl

Birleşik Kelimeler:

keşkölüfukara

keşmekeş

Türemiş Kelimeler:

keşmekeşlik

kethüda

Türemiş Kelimeler:

kethüdalık

Birleşik Kelimeler:

akıl kethüdası kapı kethüdası kethüda bey kul kethüdası

sultan kethüdası tersane kethüdası

kevel

Türemiş Kelimeler:

kevelci

ki

Birleşik Kelimeler:

hâlbuki kaldı ki vakta ki

kil

Türemiş Kelimeler:

kildan killeme killemek killi

kilsi

Birleşik Kelimeler:

arı kil kilermeni kil taşı lekeci kili

kiler

Türemiş Kelimeler:

kilerci

kilim

Türemiş Kelimeler:

kilimci kilimcilik

Birleşik Kelimeler:

kız kilimi yol kilimi

kilit

Türemiş Kelimeler:

kilitleme kilitlemek kilitlenme kilitlenmek

kilitletme kilitletmek kilitleyici kilitli

kilitsiz

Birleşik Kelimeler:

asma kilit	bagaj kilidi	baston kilidi	bindirme kilit
donanım kilidi	emniyet kilidi	gömme kilit	ispanyolet kilit
kilit dili	kilit mevki	kilit nokta	kilit sarma
kilit taşı	kilit yeri	komple kilit	şifreli kilit
topuzlu kilit			

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

Kilit altına almak	kilit gibi olmak	kilit kürek olmak	kilit vurmak
kilit kürek altına almak		kilidi küreği olmamak	

kin

Türemiş Kelimeler:

kinci	kincilik	kindar	kindarlık
kinlenme	kinlenmek	kinli	kinsiz
kinsizlik			

Birleşik Kelimeler:

deve kini

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

kin bağlamak	kin beslemek (tutmak)	kin duymak	kin gütmek
--------------	-----------------------	------------	------------

kirde

Türemiş Kelimeler:

kirdeci

kireç

Türemiş Kelimeler:

kireççi	kireççil	kireççilik	kireçleme
---------	----------	------------	-----------

kireçlemek	kireçlenme	kireçlenmek	kireçleşme
kireçleşmek	kireçli	kireçlik	kireçsi
kireçsileme	kireçsilemek	kireçsiz	kireçsizlenme
kireçsizleştirme	kireçsizleştirmek		

Birleşik Kelimeler:

kireç fabrikası	kireç kaymağı	kireç kuyusu	kireç ocağı
kireç suyu	kireç sütü	kireç taşı	kireçyeren
mermer kireci	su kireci		

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

kireç gibi olmak (ağarmak)	kireç söndürmek
----------------------------	-----------------

kişniş

Birleşik Kelimeler:

kişniş şekeri

koz

Birleşik Kelimeler:

koz helva

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

koz kırmak	koz vermek	kozu kaybetmek	kozunu oynama
kozunu paylaşmak (pay etmek)			

koza

Türemiş Kelimeler:

kozacı	kozacılık	kozalak	kozalaklılar
kozalaksı	kozalı	kozasız	

Birleşik Kelimeler:

kozalaksı bez

köfte**Türemiş Kelimeler:**

köfteci köftecilik köftehor köftelik

Birleşik Kelimeler:

Bitlis köftesi bulgurlu köfte çiğ köfte dalyan köftesi
Harput köftesi Hasanpaşa köftesi ızgara köfte içli köfte
İnegöl köftesi İzmir köftesi kuru köfte mercimek köftesi
patates köftesi sıkma köfte şiş köfte tavuk köftesi
terbiyeli köfte yumru köfte

köfter**Türemiş Kelimeler:**

köfterlik

köhne**Türemiş Kelimeler:**

köhneleşme köhneleşmek köhnelik köhneme
köhnemek

kör**Türemiş Kelimeler:**

körcesine köreliş körelme körelmek
köreltme köreltmek körlemeden körleniş
kөрlenme көrlenmek көрleşme көрleşmek

körleştiriş körleştirme körleştirmek körletiş

körletme körletmek körlük kör

Birleşik Kelimeler:

bakar kör elinin körü kör ağaç kör alan

kör baca kör bağırsak kör boğaz kör çapa

kör dövüşü kör duman kördüğüm körebe

kör fare kör hat kör kadı körkandil

kör kandil kör kaya kör köstebek kör kurşun

kör kuyu körkütük kör nişancı kör nişancılık

kör nokta kör ocak köroğlu kör sıçan

kör şans kör şeytan kör talih kör tapa

kör topal kör uçuş kör yılan kör yılanğiller

körü körüne renk körü sabahın köründe üstünkörü

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

kör olası (olasıca / olsun) kör değneğini beller gibi

kör görmez, sezer kör kör parmağım gözüne

kör kurttan bile vazgeçmemek

kör ölür badem gözlü olur, kel ölür sırma saçlı olur

kör pazara varmasın, pazar körsüz kalmasın kör satıcının kör alıcısı olur

kör renkten bahsolunmaz körle yatan şaşı kalkar

körler mahallesinde ayna satmak körler memleketinde şaşılar padişah olur

körün istediği bir göz, Allah verdi iki göz

körün taşı körünü kırmak körünü öldürmek

kös

Birleşik Kelimeler:

kös kös

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

kös dinlemek

köse

Türemiş Kelimeler:

köselik

Birleşik Kelimeler:

köse buğdayı köse sakal

Atasözleri:

köseyle alay edenin top sakalı kara gerek

kösele

Birleşik Kelimeler:

kösele suratlı kösele taşı

Deyimler:

kösele gibi

köşe

Türemiş Kelimeler:

köşegen köşek köşekleme köşeklemek

köşeleme köşelemek köşeli köşelik

köşesiz

Birleşik Kelimeler:

başköşe	dörtköşe	dört köşe	kenarda köşede
kıyıda köşede	konuk köşesi	köşe atışı	köşebaşı
köşebent	köşe bucak	köşe demiri	köşe dolabı
köşe dönmece	köşe dönmeçilik	köşe dönücü	köşe dönücülük
köşe kadısı	köşe kapmaca	köşe koltuğu	köşeli ayraç
köşeli parantez	köşe minderi	köşe penceresi	köşe rafı
köşe taşı	köşe vuruşu	köşe yastığı	köşe yazarı
köşe yazarlığı	köşe yazısı	müzik köşesi	

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

köşe tutmak	köşeye atılmak	köşeye çekilmek	köşeye oturmak
köşeye sinmek	köşeyi dönmek		

köşk

Türemiş Kelimeler:

köşklü

Birleşik Kelimeler:

alabanda köşk	camlı köşk	kaptan köşkü	mercanköşk
pilot köşkü			

köşker

Türemiş Kelimeler:

köşkerlik

kötek

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

kötek atmak (çekmek)	kötek yemek
----------------------	-------------

köy

Türemiş Kelimeler:

Köyceğiz	köycü	köycülük	köydeş
Köyleşme	köyleşmek	köyleştirme	köyleştirmek
Köylü	köylük	köylülük	

Birleşik Kelimeler:

dağ köyü	köy ağası	köy ekmeği	köygöçüren
köy ihtiyar heyeti	köy ihtiyar meclisi	köy imamı	köy koruculuğu
köy korucusu	köylü çorbası	köylü kentli	köylük yer
köy meydanı	köy muhtarı	köy odası	köy oyunu
köy romanı	köy türküsü	köy yeri	orman köyü
tahtalıköy	tatil köyü		

kulübe

Birleşik Kelimeler:

cankurtaran kulübesi	telefon kulübesi
----------------------	------------------

kumbara

Türemiş Kelimeler:

kumbaracı

Birleşik Kelimeler:

kumbarahane

kumru

Türemiş Kelimeler:

kumrucu

Birleşik Kelimeler:

çifte kumrular küçük kumru

Deyimler:

kumrular gibi

kurnaz**Türemiş Kelimeler:**

kurnazca kurnazlaşma kurnazlaşmak kurnazlık

kükürt**Türemiş Kelimeler:**

kükürtleme kükürtlemek kükürtlenme kükürtlenmek

kükürtlü kükürtsü kükürtsüz

Birleşik Kelimeler:

kükürttatar kükürt çiçeği kükürtdioksit

külah**Türemiş Kelimeler:**

külahçı külahımsı külahlı külahsı

külahsız

Birleşik Kelimeler:

baca külahı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

külah giydirmek külah kapmak külah takmak külah peşinde olmak

külahıma anlat! külahını havaya atmak külahını ters giydirmek

külahları değiştirmek (değişmek)

külçe

Türemiş Kelimeler:

külçeleşme külçeleşmek

Deyimler:

külçe gibi oturmak

külhan

Türemiş Kelimeler:

külhanbeyce külhancı külhancılık külhani

Birleşik Kelimeler:

külhanbeyi külhanbeyi ağzı külhanbeylik külhan makinesi

kümbet

Türemiş Kelimeler:

kümbetlenme kümbetlenmek

künde

Türemiş Kelimeler:

kündekâri kündeleme kündelemek

Birleşik Kelimeler:

bel kündesi oturak kündesi

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

kündeden atmak kündeğe almak (getirmek) kündeğe gelmek

kündeğe getirilmek

küstah

Türemiş Kelimeler:

küstahça küstahlaşma küstahlaşmak küstahlık

lacivert

Türemiş Kelimeler:

laciverdimsi lacivertlik

Birleşik Kelimeler:

koyu lacivert lacivert pasaport lacivert taşı

laden

Türemiş Kelimeler:

ladengiller ledenli

lades

Birleşik Kelimeler:

lades kemiği lades oyunu

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

lades tutuşmak

laf

Türemiş Kelimeler:

lafazan lafazanlık lafçı lafçılık

laflama laflamak lafzen

Birleşik Kelimeler:

boş laf iri laf kuru laf laf cambazı

laf cambazlığı laf ebeliği laf ebesi laf kalabalığı

laf salatası lafügüzaf

Deyimler Atasözleri ve Birleşik fiiller:

laf açmak	laf altında kalmamak	laf anlamaz	laf anlatmak
laf aramızda	laf atmak	laf çıkarmak	laf çıkmak
laf düşmemek	laf etmek	laf işitmek	laf kaynayıp gitmek
laf ola beri gele!	Laf olsun adet yerini bulsun		laf olmak
laf oturmak	laf söyledi bal kabağı!		Laf taşımak
laf torbaya girmez	laf yakıştırmak	laf yapmak	laf yetiştirmek
laf yok !	lafa boğmak	lafa dalmak	lafa karışmak
lafa tutmak	lafi ağzına tıkamak	lafi ağzında bırakmak	
lafi ağzında gevelemek		lafi ağzında kalmak	lafi bağlamak
lafi değiştirmek	lafi dolandırmak	lafi döndürüp dolaştırmak	
lafi geçmek	lafi kışından dinlemek (anlamak)		lafi kısa kesmek
lafi sulandırmak	lafi mı olur?	Lafi uzatmak	
lafını yabana atmamak		lafını (lafınızı) balla kestim	
lafını bilmek	lafını etmek	lafını kesmek	lafını şaşırmaq
lafını yedirmek	lafını yemek	lafla peynir gemisi yürümez	
laf lafi açar	lafta kalmak	laftan anlamak	

lal

Birleşik Kelimeler:

lalüebkem

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

lal etmek

lala

Türemiş Kelimeler:

lalalık

Birleşik Kelimeler:

Lalapaşa

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

lala paşa eğlendirmek

lale

Türemiş Kelimeler:

laleli

lalelik

lalezar

Birleşik Kelimeler:

Acem lalesi

dağ lalesi

denizlaleleri

İstanbul lalesi

lale ağacı

Manisa lalesi

Osmanlı lalesi

lapçın

Türemiş Kelimeler:

lapçınlı

leblebi

Türemiş Kelimeler:

leblebici

leblebicilik

Birleşik Kelimeler:

demir leblebi

leblebi şebeki

sakız leblebisi

Deyimler:

leblebiden nem kapmak

leğen

Birleşik Kelimeler:

leğen ibrik çamaşır leğeni

Deyimler:

leğen başından almak

leke

Türemiş Kelimeler:

lekeci lekecilik lekeleme lekelemek

lekelenme lekelenmek lekeletme lekeletmek

lekeli lekesiz lekesizlik

Birleşik Kelimeler:

güneş lekesi lekeci kili lekeli humma sandık lekesi

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

leke etmek (yapmak) leke getirmek leke olmak leke sürmek

lep

Birleşik Kelimeler:

lebalep lebdeğmez lebiderya

leş

Türemiş Kelimeler:

leşçil

Birleşik Kelimeler:

gemi leşi leşçil akbaba leş kargası

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

leş gibi leş gibi sarhoş leş gibi serilmek leşini çıkarmak

leşini sermek

levent

Türemiş Kelimeler:

leventlik

leylek

Türemiş Kelimeler:

leylekgiller leylekler leyleksiler

Birleşik Kelimeler:

karaleylek leylek kargası

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

leylek gibi leyleği havada görmek

leyleği kuştan mı sayarsın, yazın gelir, kışın gider

leyleğin attığı yavru

leyleğin ömrü (günü) laklakla geçer

lor

Birleşik Kelimeler:

soya loru

lük

Birleşik Kelimeler:

lük boyası

lüle

Türemiş Kelimeler:

lüleci lülecilik lüleli

Birleşik Kelimeler:

Lüleburgaz lüleci çamuru lüle lüle lüle taşı

madara

Türemiş Kelimeler:

madaralaşma madaralaşmak

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

madara etmek madara olmak

mader

Türemiş Kelimeler:

maderşahi maderşahilik maderzat

madrabaz

Türemiş Kelimeler:

madrabazlık

mahur

Türemiş Kelimeler:

mahurbuselik

mahya

Türemiş Kelimeler:

mahyacı mahyacılık mahyalık

Birleşik Kelimeler:

mahya ışıklığı mahya kiremidi mahya şenliği

mala

Türemiş Kelimeler:

malalama malalamak

marpuç

Türemiş Kelimeler:

marpuççu marpuççuluk

marsıvan**Birleşik Kelimeler:**

marsıvan ayısı marsıvaneşeği marsıvan eşeği marsıvan otu

maşa**Türemiş Kelimeler:**

maşacı maşacılık maşalama maşalamak

maşalanma maşalanmak maşalı maşalık

Birleşik Kelimeler:

kara maşa termoelektrik maşa zilli maşa

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

maşa gibi maşa gibi kullanmak maşa kadar maşası olmak

maşa varken elini yakmak

mat**Birleşik Kelimeler:**

şah mat

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

mat etmek mat olmak

maya**Türemiş Kelimeler:**

mayalama mayalamak mayalandırma mayalandırmak

mayalanma mayalanmak mayalı mayalık

mayasız

Birleşik Kelimeler:

Ekşi maya bira mayası ekmek mayası maya ağacı
mayabozan mayası bozuk

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

maya çalmak mayasında olmak

mayhoş

Türemiş Kelimeler:

mayhoşluk

maytap

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

maytap geçmek maytaba almak

mazı

Türemiş Kelimeler:

mazılık

Birleşik Kelimeler:

mazı meşesi

meğer

Türemiş Kelimeler:

meğerki meğerse

mehtap

Türemiş Kelimeler:

mehtaplı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

mehtaba çıkmak

mehter**Türemiş Kelimeler:**

mehteran

Birleşik Kelimeler:

mehterbaşı mehterhane mehter musikisi mehter müziği

mehter takımı mehter yürüyüşü

mekik**Birleşik Kelimeler:**

mekik diplomasisi mekik oyası

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

mekik atmak mekik dokumak mekik gibi

mendebur**Türemiş Kelimeler:**

mendeburluk

menekşe**Türemiş Kelimeler:**

menekşegiller

Birleşik Kelimeler:

Afrika menekşesi alamenekşe Cezayir menekşesi deniz menekşesi

Frenk menekşesi hercai menekşe menekşe gözlü menekşe gülü

Menekşe rengi mormenekşe saray menekşesi yabani menekşe

meneviş

Türemiş Kelimeler:

menevişleme menevişlemek menevişlenme menevişlenmek
menevişli

menteşe

Birleşik Kelimeler:

boy menteşe cermen menteşe piyano menteşe pomel menteşe
paravan menteşe

mercimek

Türemiş Kelimeler:

mercimeksi

Birleşik Kelimeler:

mercimek çorbası mercimek kemiği mercimek köftesi mercimek pilavı
su mercimeği

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

mercimek kadar mercimeği fırına vermek

merdiven

Türemiş Kelimeler:

merdivenci merdivenli merdivensi

Birleşik Kelimeler:

asma merdiven aşkmerdiveni ip merdiven kırkmerdiven
merdiven altı merdiven boşluğu merdivenevi merdiven korkuluğu
merdivenkovası merdiven sahanlığı mutfak merdiveni servis merdiveni

yangın merdiveni yer altı merdiveni yürüyen merdiven

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

merdiven basamak basamak çıkılır merdiven dayamak

mert

Türemiş Kelimeler:

mertçe mertlik

Birleşik Kelimeler:

civanmert

mest

Türemiş Kelimeler:

mestane

Birleşik Kelimeler:

sermest sermestane

meşe

Türemiş Kelimeler:

meşecilik meşelik

Birleşik Kelimeler:

mantar meşesi mazı meşesi meşe kömürü meşe odunu

meşe palamudu palamut meşesi saçlı meşe saplı meşe

sidikli meşe Türk meşesi tüylü meşe yer meşesi

meşin

Birleşik Kelimeler:

meşin suratlı meşin yuvarlak

Deyimler:

meşin gibi

meyan**Birleşik Kelimeler:**

bu meyanda

meyane**Deyimler:**

meyanesi gelmek

meyhane**Türemiş Kelimeler:**

meyhaneci meyhanecilik

Birleşik Kelimeler:

Koltuk meyhanesi meyhaneci otu meyhane pilavı selatin meyhanesi

meyve**Türemiş Kelimeler:**

meyveci meyvecilik meyvedar meyvelenmek

meyvelenmek meyveli meyvelik meyvesiz

meyvesizlik

Birleşik Kelimeler:

baklamsı meyve buğdaysı meyve etli meyve incirsi meyve

kapçık meyve kuru meyve memnu meyve meyve ağacı

meyve bahçesi meyve dışı meyve ezmesi meyvehoş

meyve içi meyve kabuğu meyve ortası meyve reçeli

meyve sineği meyve suyu meyve şekeri meyve yaprak
sebze meyve toptancısı yalancı meyve yasak meyve
zeytinsi meyve

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

meyve veren ağaç taşlanır meyve almak meyve vermek
meyveye durmak

meze

Türemiş Kelimeler:

mezeci mezecilik mezelik

mıh

Türemiş Kelimeler:

mıhlama mıhlamak mıhlanma mıhlanmak

mıhlayıcı mıhlı

Birleşik Kelimeler:

mıhsıtçı mıhsıtçılık

mihman

Türemiş Sözcüler:

mihmandar mihmandarlık

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

mihman olmak

mine

Türemiş Kelimeler:

mineci mineleme minelemek mineli

minesiz

Birleşik Kelimeler:

ağaç minesi

mine çiçeği

mine çiçeğigiller

mintan

Türemiş Kelimeler:

mintanlık

Birleşik Kelimeler:

yakasız mintan

mir

Türemiş Kelimeler:

mirî

mirîci

mirim

Birleşik Kelimeler:

miralay

miralaylık

mirî katibi

mirî mal

mirлива

mirlivalık

mum

Türemiş Kelimeler:

mumcu

mumlama

mumlamak

mumlanma

mumlanmak

mumlaşma

mumlaşmak

mumlayıcı

mumlu

Birleşik Kelimeler:

bal mumu

eğir mumu

mum ağacı

mum ampul

mum boyası

mum cilası

mum çiçeği

mumdirek

mum direk

mum duruşu

mumhane

mumlu kâğıt

mum palmiyesi mumsöndü mühür mumu yer mumu

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

mum dibine ışık vermez mum etmek mum gibi
mum kesilmek mum olmak mum yakmak mum yapıştırmak
mum yanmayınca pervane dönmez muma döndürmek (çevirmek)
mumla aramak mumla aratmak

mumya

Türemiş Kelimeler:

mumyalama mumyalamak mumyalanma mumyalanmak
mumyalatma mumyalatmak

Birleşik Kelimeler:

mumya gibi

murdar

Türemiş Kelimeler:

murdarlık

Birleşik Kelimeler:

murdarilik

murt

Deyimler ve Birleşik fiiller:

murt yemek

muşta

Türemiş Kelimeler:

muştalama muştalamak

müft

Atasözleri:

müft olsun da zift olsun

mühre

Türemiş Kelimeler:

mühreleme mührelemek mühreli mühresenk

mühür

Türemiş Kelimeler:

mühürücü mühürçülük mühürdar mühürleme
mühürlemek mühürlenme mühürlenmek mühürletme
mühürletmek mühürlü mühürsüz

Birleşik Kelimeler:

mührüsüleyman mühür gözlü mühür mumu mühür pensi
tatbik mührü

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

mühür basmak mühür kazmak mühür kimde ise Süleyman odur

müjde

Türemiş Kelimeler:

müjdecî müjdecilik müjdeleme müjdelemek
müjdelenme müjdelenmek müjdeli müjdelik

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

müjde koşturmak müjde vermek (götürmek)

mürt

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

mürt olmak

naçar

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

naçar kalmak

naçiz

Türemiş Kelimeler:

naçizane

nadan

Türemiş Kelimeler:

nadanca nadanlık

nahak

Birleşik Kelimeler:

nahak yere

nale

Türemiş Kelimeler:

nalekâr

nam

Türemiş Kelimeler:

Namdar namına namlı

Birleşik Kelimeler:

bednam namıdiğer namlı şanlı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

nam almak nam kazanmak nam salmak nam vermek

namı nişanı kalmamak

namahrem

Türemiş Kelimeler:

namahremlik

namaz

Türemiş Kelimeler:

namazcı namazgâh namazlağı namazlık

namazsız

Birleşik Kelimeler:

akşam namazı bayram namazı cenaze namazı cuma namazı

ikindi namazı kuşluk namazı nafîle namazı namaz bezi

namazbozan namaz niyaz namaz örtüsü namaz vakti

öğle namazı sabah namazı teravîh namazı vitir namazı

yatsı namazı

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

namaz kılmak namaza durmak namazı kılınmak

namaza meyli olmayanın kulağı ezanda olmaz

name

Türemiş Kelimeler:

nameci

Birleşik Kelimeler:

ahitname amanname bahname beyanname

celpname	davetname	ehliyetname	emirname
falname	fetihname	havalename	ibraname
icazetname	iddianame	ihbarname	ihtarname
istidaname	istifaname	ithafname	itimatname
izinname	kanunname	kararname	kefaletname
kıyafetname	menakıpname	muahedename	muhabbetname
mukavelename	muvafakatname	müdafaaname	nasihatname
nizamname	pendname	ruhsatname	ruzname
salname	seyahatname	silsilename	siyasetname
şartname	şecerename	şehadetname	şehname
şikayetname	taahhütname	tabirname	takdirname
talepname	talimatname	talimname	tandırname
tarifname	tasdikname	tavsiyename	taziyetname
temlikname	teşekkürname	vakayiname	vakıfname
vasiyetname	vekaletname	velayetname	zabıtname
zeyilname			

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

name okumak

namert

Türemiş Kelimeler:

namertçe namertlik

Deyimler:

namerde muhtaç bırakmak

namerde muhtaç olmak

namütenahi

Türemiş Kelimeler:

namütenahilik

namzet

Türemiş Kelimeler:

namzetlik

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

namzet göstermek

nan

Birleşik Kelimeler:

nanıaziz

nankör

Türemiş Kelimeler:

nankörce

nankörleşme

nankörleşmek

nankörlük

nar

Birleşik Kelimeler:

kudret narı

nar balinası

narçiçeği

Deyimler:

nar gibi

narenciye

Türemiş Kelimeler:

narenciyeci

narenciyecilik

nargile

Birleşik Kelimeler:

nargile tütünü

narh**Birleşik Fiiller:**

narh koymak

narin**Türemiş Kelimeler:**

narince narinlik

naz**Türemiş Kelimeler:**

nazlanış nazlanma nazlanmak nazlaşma

nazlaşmak nazlı nazlılık

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

naz etmek naza çekmek nazı geçmek nazına katlanmak

nazını çekmek

nazik**Türemiş Kelimeler:**

nazikâne nazikçe nazikleşme nazikleşmek

naziklik

Birleşik Kelimeler:

naziklik

neft**Türemiş Kelimeler:**

neftî neftîleşme neftîleşmek neftîleştirme

neftîleştirmek neftimsi

Birleşik Kelimeler:

neft yağı

nekes

Türemiş Kelimeler:

nekeslik

ne ... ne ...

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

ne altını bırakmak ne üstünü

ne dağda bağım var ne çakaldan davam

ne kokar ne bulaşır

ne od var ne ocak

ne olur ne olmaz

ne hesaba gelmek ne de kantara

ne sakala minnet ne bıyığa

ne Şam'ın şekeri ne Arap'ın zekeri (yüzü)

ne şeytanı gör ne salavat getir

ne şiş yansın ne kebab

ne yardan geçer ne serden

nem

Türemiş Kelimeler:

nemlendirici

nemlendirmek

nemlenmek

nemli

nemlilik

Birleşik Kelimeler:

ağaç nemi

bağıl nem

mutlak nem

nemçeker

nemdenetir

nemölçer

nem yönelim

salt nem

nergis

Türemiş Kelimeler:

nergisgiller

Birleşik Kelimeler:

bataklık nergisi nergis zambağı

neşter**Türemiş Kelimeler:**

neşterleme neşterlemek

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

neşter vurmak

neva**Birleşik Kelimeler:**

nevabuselik

nevmit**Deyimler ve Birleşik Fiiller:**

nevmit olmak

nevruz**Birleşik Kelimeler:**

Nevruz Bayramı nevruz otu

ney**Türemiş Kelimeler:**

neyçe neyzen

Birleşik Kelimeler:

neyzen bakışlı

Birleşik Fiiller:

ney üflemek (üfürmek)

nikbin**Türemiş Kelimeler:**

nikbinlik

nilüfer**Türemiş Kelimeler:**

nilüfergiller

nirengi**Birleşik Kelimeler:**

nirengi haritası nirengi noktası

nişadır**Birleşik Kelimeler:**

nişadır kaymağı nişadır ruhu

nişan**Türemiş Kelimeler:**

nişancı	nişancılık	nişane	nişangâh
nişanlama	nişanlamak	nişanlanış	nişanlanma
nişanlanmak	nişanlı	nişanlık	nişanlılık
nişansız			

Birleşik Kelimeler:

ağız nişanı	devlet nişanı	nişangeç	nişan halkası
nişan yüzüğü			

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

nişan almak nişan koymak nişan takmak nişan yapmak
nişanı atmak (bozmak)

nişasta**Türemiş Kelimeler:**

nişastacılık nişastalanma nişastalanmak

Birleşik Kelimeler:

nişasta buğdayı

niyaz**Birleşik Kelimeler:**

namaz niyaz

Deyimler ve Birleşik Kelimeler:

niyaz etmek (eylemek)

nohut**Türemiş Kelimeler:**

nohutlu nohutsu nohutsuz

Deyimler:

nohut oda, bakla sofa

numune**Türemiş Kelimeler:**

numunelik

nümayiş**Türemiş Kelimeler:**

nümayişçi nümayişkâr

orospu

Türemiş Kelimeler:

orospuluk

Birleşik Kelimeler:

orospu bohçası orospu böreği orospu çocuğu orospu yemeği

oruç

Türemiş Kelimeler:

oruçlu oruçsuz

Birleşik Kelimeler:

döngel orucu ölüm orucu

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

oruç açmak oruç bozmak oruç tutmak oruç yemek

orucunda olmak

pabuç

Türemiş Kelimeler:

pabuççu pabuççuluk pabuçlu pabuçluk

pabuçsuz

Birleşik Kelimeler:

kılıç pabucu pabuçtan aşağı tekerlek pabucu

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

pabuç bırakmamak pabuç eskitmek (paralamak) pabuç pahalı

pabuç kadar dil olmak pabucu büyüğe okutmak

pabucu dama atılmak

pabucuna kum dolmak

pabucuna taş kaçmak

pabucunu dama atmak

pabucunu eline vermek

pabucunu ters giydirmek

pabuçlarını çevirmek

paça

Türemiş Kelimeler:

paçacı

paçacılık

paçalı

paçalık

paçasız

Birleşik Kelimeler:

bol paça

çalapaça

dar paça

geniş paça

paça günü

paça kasmak

paçası düşük

yaka paça

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

paçaları sıvamak

paçalarından akmak

paçasından tutup atmak

paçasını çekecek (toplayacak hal olmamak)

paçayı kaptırmak

paçayı kurtarmak

padişah

Türemiş Kelimeler:

padişahi

padişahlık

Birleşik Kelimeler:

padişah divanı

pafta

Türemiş Kelimeler:

Paftalı

paftasız

pah

Türemiş Kelimeler:

pahlama pahlamak

paha

Türemiş Kelimeler:

pahacı pahacılık pahalınma pahalınmak

pahalı pahalıca pahalılaşıma pahalılaşımak

pahalılık

Birleşik Kelimeler:

ateş pahası can pahasına kan pahası yok pahasına

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

paha biçilmez paha biçmek pahasına pahaya çıkmak

pahaya geçmek

pak

Türemiş Kelimeler:

paklama paklamak paklanma paklanmak

paklık

Birleşik Kelimeler:

akça pakça ak pak pirüpak temiz pak

palas

Türemiş Kelimeler:

palaska palaspere

paldım

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

paldımı aşmak

pamuk

Türemiş Kelimeler:

pamukaki	pamukçu	pamukçuk	pamukçuluk
pamuklanma	pamuklanmak	pamuklu	

Birleşik Kelimeler:

çelik pamuğu	eczalı pamuk	Hint pamuğu	pamuk balı
pamuk balığı	pamuk bezi	pamuk elması	pamuk helvası
pamuk ipliği	pamuk otu	pamuk taşı	pamuk yağı
tahta pamuk	taş pamuğu		

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

pamuk atmak pamuk gibi

panzehir

Birleşik Kelimeler:

panzehir otu panzehir taşı

para

Türemiş Kelimeler:

paraca	paracı	paracılık	paralama
paralamak	paralanma	paralanmak	paralatma
paralatmak	paralayıcı	paralı	paralıca
paralık	parasal	parasız	parasızlık

Birleşik Kelimeler:

anapara	artı para	beş para	başlık parası
boyunduruk parası	bloke para	bozuk para	büyük para
cari para	çürük para	demir para	ekmek parası
haram para	hazır para	hava parası	kahve parası
kan parası	kara para	kefenlik para	kırk para
madenî para	nakit para	on para	palamar parası
para aktarımı	para arzı	para babası	para basma
para birimi	para canlısı	para cezası	para cüzdanı
para çantası	para değişimi	para dolaşımı	paragöz
para kısıtlaması	para pul	parasız pulsuz	parasız yatılı
para şişkinliği	sağlam para	sağ para	sıcak para
temiz para	tutulmuş para	ufak para	yüz para
uğur parası	yakıt parası	yol parası	

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

para basmak	para bozmak	para çekmek	para çıkarmak
para çıkışmamak	para dökmek	para dönmek	para etmek
para etmemek	para getirmek	para ile değil	para ile değil sıra ile
para kesmek	para kırmak	para parayı çeker	para saymak
para peşin kırmızı meşin		para sızdırmak (koparmak)	
para tutmak	para yapmak	para yatırmak	para yedirmek
para yemek	paradan çıkmak	paranın üstü	parasını çekmek
paranın yüzü sıcaktır		parasını çıkarmak	parasın yemek
parasını sokağa atmak		parasıyla rezil olmak	paraya çevirmek

paraya kıymak

paraya para (pul) dememek

parayı araya değil, paraya vermeli

parayı denize atmak

parayı veren düdüğü çalar

parça

Türemiş Kelimeler:

parçacı

parçacık

parçacılık

parçalama

parçalamak

parçalanış

parçalanma

parçalanmak

parçalatma

parçalatmak

parçalattırma

parçalattırmak

parçalayıcı

parçalayıcılık

parçalayış

parçalı

Birleşik Kelimeler:

ahu parçası

ateş parçası

ay parçası

bir parça

daire parçası

doğru parçası

parça başına

parça bohçası

parça bölük

parçalı bohça

parça parça

parça pürçük

yedek parça

Birleşik Fiiller:

parça almak

pare

Birleşik Kelimeler:

ciğerpare

pare pare

palaspare

şekerpare

varakpare

yekpare

parsa

Deyimler:

parsayı başkası toplamak

payan

Türemiş Kelimeler:

payansız payansızlık

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

payan olmamak

payanda

Türemiş Kelimeler:

payandalama payandalamak payandalı payandalık

payandasız

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

payanda olmak payanda vurmak payandaları çözmek

paye

Türemiş Kelimeler:

payelendirme payelendirmek

Deyimler ve Birleşik Kelimeler:

paye vermek

payidar

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

payidar kalmak (olmak)

pazar

Türemiş Kelimeler:

pazarcı pazarcık pazarcılık pazarlama

pazarlamacı pazarlamacılık pazarlamak pazarlanma

pazarlanmak Pazarlar pazarlaşma pazarlaşmak

pazarlık pazarlıkçı pazarlıklı pazarlıksız

Birleşik Kelimeler:

açık pazar akşam pazarı avrat pazarı balık pazarı

bit pazarı can pazarı çarşamba pazarı çiçek pazarı

dış pazar iç pazar pazarbaşı Pazar kayığı

pazarlıklı alışveriş pazartesi tutsak pazarı

Deyimler ve Birleşik Kelimeler:

pazar ola pazara çıkarmak

pazı

Türemiş Kelimeler:

pazılı pazısız

Birleşik Kelimeler:

pazı kemiği

pazubent

Türemiş Kelimeler:

pazubentli

peder

Türemiş Kelimeler:

pederane pederlik pederşahi pederşahilik

Birleşik Kelimeler:

büyük peder kayınpeder

pehlivan

Türemiş Kelimeler:

pehlivanane pehlivanca pehlivanlık

Birleşik Kelimeler:

başpehlivan pehlivan duası Pehlivanköy pehlivan yakısı
yalancı pehlivan

pehpeh**Türemiş Kelimeler:**

pehpehleme pehpehlemek

pejmürde**Türemiş Kelimeler:**

pejmürdelik

pelesenk**Birleşik Kelimeler:**

dil pelesengi

pelte**Türemiş Kelimeler:**

peltelenme peltelenmek pelteleşme pelteleşmek

Deyimler:

pelte gibi

pembe**Türemiş Kelimeler:**

pembeleşme pembeleşmek pembeleştirme pembeleştirmek
pembelik pembemsi pembemtırak pembezar

Birleşik Kelimeler:

açık pembe Çingene pembesi koyu pembe pembegemre
pembekurt toz pembe

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

pembe görmek

pencere**Türemiş Kelimeler:**

pencereli penceresiz

Birleşik Kelimeler:

çatı penceresi çift pencere dünya penceresi göz penceresi
hacet penceresi köşe penceresi pencere eteği pencere kanadı
sağır pencere tavan penceresi

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

pencere açmak

pençe**Türemiş Kelimeler:**

pençeleme pençelemek pençeleşme pençeleşmek
pençeletme pençeletmek pençeli pençesiz

Birleşik Kelimeler:

aslanpençesi beşpençe çakır pençe kurtpençesi
pençe pençe şirpençe tavuk pençesi

Deyimler ve Birleşik Kelimeler:

pençe atmak pençe vurmak pençesine düşmek

perakende

Türemiş Kelimeler:

perakendeci perakendecilik

perçem

Türemiş Kelimeler:

perçemli

Birleşik Kelimeler:

civanperçemi

perçin

Türemiş Kelimeler:

perçinleme	perçinlemek	perçinleniş	perçinlenme
perçinlenmek	perçinleşme	perçinleşmek	perçinleştirme
perçinleştirmek	perçinleyiş	perçinli	perçinsiz

Birleşik Kelimeler:

perçin tabancası

perdah

Türemiş Kelimeler:

perdahçı	perdahçılık	perdahlama	perdahlamak
perdahlanma	perdahlanmak	perdahlı	perdahsız

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

perdah çekmek perdah vurmak (etmek)

perde

Türemiş Kelimeler:

perdeci	perdecilik	perdedar	perdeleme
perdelemek	perdelenme	perdelenmek	perdeli
perdelik	perdesiz	perdesizlik	

Birleşik Kelimeler:

ayak perde	beyaz perde	burun perdesi	demir perde
Demirperde	esrar perdesi	kapı perdesi	kesel perdesi
perde arkası	perde ayaklılar	perde duvar	perdeli pilav
perde perde	perdesi sıyrık	perdesi yırtık	segâh perdesi
ses perdesi	sinema perdesi	sis perdesi	şerit perde

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

perde çekmek	perde inmek	perde kurmak	perdelerini açmak
perdelerini kapamak			

perestîş

Türemiş Kelimeler:

perestîşkâr

Birleşik Fiiller:

perestîş etmek

pergel

Birleşik Kelimeler:

pergel hareketi

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

pergelleri açmak

perhiz

Türemiş Kelimeler:

perhizkâr perhizkârlık perhizli perhizsiz

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

perhiz yapma (etmek)

peri**Türemiş Kelimeler:**

pericik perili

Birleşik Kelimeler:

ilham perisi iyilik perisi peri bacası peri hastalığı

peri masalı peri masası peri oyunu peri piramidi

superisi

Deyimler ve Birleşik Kelimeler:

peri gibi perileri bağdaşmak perisi hoşlanmamak

perişan**Türemiş Kelimeler:**

perişanlık

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

perişan etmek perişan olmak

perva**Türemiş Kelimeler:**

pervasız pervasızca pervasızlık

pervane**Türemiş Kelimeler:**

pervaneci pervaneli pervanesiz

Birleşik Kelimeler:

bodoslama pervanesi pervane balığı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

pervane gibi pervane kesilmek pervane olmak

pervaz

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

pervaz etmek

pes

Türemiş Kelimeler:

pesleşme pesleşmek

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

pes demek pes etmek

pes

Türemiş Kelimeler:

pespaye pespayelik

Birleşik Kelimeler:

pes perde

peş

Birleşik Kelimeler:

peş peşe peşi peşine peşi sıra

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

peşinde peşinde dolaşmak (gezmek) peşinde gitmek

peşinde (peşinden) koşmak peşinden gitmek peşinden yürümek

peşinden sürüklemek peşine düşmek (gitmek) peşine takılmak

peşine takmak peşini bırakmamak

peşin

Türemiş Kelimeler:

peşinat peşinatsız peşinci peşinen

Birleşik Kelimeler:

peşin cevap peşin fikir peşin hüküm peşin pazarlık

peşin peşin peşin piyasa peşin satış peşin yargı

peşkeş

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

peşkeş çekmek

peşkir

Türemiş Kelimeler:

peşkirci peşkircilik

peştamal

Türemiş Kelimeler:

peştemalcı peştemalcılık peştemallı peştemallık

peştemalsız

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

peştamal kuşanmak

Peştu

Türemiş Kelimeler:

Peştuca

pey

Birleşik Kelimeler:

pey akçesi peyderpey

Birleşik Fiiller:

pey sürmek

peydah

Türemiş Kelimeler:

peydahlama peydahlamak peydahlanma peydahlanmak

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

peyda etmek peyda olmak

peygamber

Türemiş Kelimeler:

peygamberane peygamberce peygamberlik peygambervari

Birleşik Kelimeler:

ahir zaman peygamberi peygamber ağacı peygamber balığı

peygamber çiçeği peygamberdevesi peygamber dikenini peygamber üzümü

peyk

Türemiş Kelimeler:

peyklik

Birleşik Kelimeler:

suni peyk

peynir

Türemiş Kelimeler:

peynirci	peynircilik	peynirimsi	peynirleşme
peynirleşmek	peynirli	peynirsi	peynirsiz

Birleşik Kelimeler:

Abaza peyniri	beyaz peynir	çayır peyniri	Çerkez peyniri
dil peynir	eritme peynir	gravyer peyniri	imansız peynir
kaşar peyniri	kirlihanım peyniri	Mihaliççık peyniri	otlu peynir
peynir ağacı	peynir dişi	peynirhane	peynir helvası
peynirli börek	peynirli pide	peynir şekeri	peynir tatlısı
rokfor peyniri	Şavak peyniri	teleme peyniri	tulum peyniri
Urfa peyniri			

Deyimler:

peynir ekmek gibi

pezevenk**Türemiş Kelimeler:**

pezevenklik

pıhtı**Türemiş Kelimeler:**

pıhtılanma	pıhtılanmak	pıhtılaşıma	pıhtılaşımak
pıhtılaştırma	pıhtılaştırmak		

piç**Türemiş Kelimeler:**

piçleşme	piçleşmek	piçlik
----------	-----------	--------

Birleşik Kelimeler:

piç kurusu

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

Piç etmek piç olmak

pilav**Türemiş Kelimeler:**

pilavlık

Birleşik Kelimeler:

Acem pilavı	biryan pilavı	bulgur pilav	düğün pilavı
hamsili pilav	iç pilav	kuskus pilavı	mercimek pilavı
mevlevi pilavı	meyhane pilavı	pirinç pilavı	örgülü pilav
Özbek pilavı	temcit pilavı		

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

pilav gibi pilav yiyen kaşığı yanında (belinde) taşır

pilavdan dönenin kaşığı kırılınsın

pir**Deyimler:**

pir aşkına pir ol!

pirinç**Türemiş Kelimeler:**

pirinçsi

Birleşik Kelimeler:

Hint pirinci	pirinç çorbası	pirinç örgü	pirinç pilavı
--------------	----------------	-------------	---------------

pirinç unu

Deyimler:

pirinci (çok) su kaldırmamak (götürmemek)

pirüpak

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

pirüpak olmak

pişman

Türemiş Kelimeler:

pişmaniye

pişmaniyeci

pişmaniyecilik

pişmanlık

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

pişman etmek

pişman olmak

piyade

Birleşik Kelimeler:

sakıncalı piyade

deniz piyadesi

piyaz

Türemiş Kelimeler:

piyazcı

piyazcılık

piyazlama

piyazlamak

Birleşik Kelimeler:

fasulye piyazı

polat

Türemiş Kelimeler:

Polateli

Polatlı

Deyimler:

polat gibi

post

Türemiş Kelimeler:

postlu postnişin postsuz

Birleşik Kelimeler:

keçi postu post kavgası

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

post elden gitmek post vermek postu deldirmek postu kurtarmak

postu sermek postuna oturmak postuna saman doldurmak

postundan olmak

poşu

Türemiş Kelimeler:

poşulu poşusuz

pösteği

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

pösteği saydırmak pösteği sermek pösteği kurtarmak

pul

Türemiş Kelimeler:

pulcu pulculuk pullama pullamak

pullanma pullanmak pullu pulluk

pullukçu pulsuz

Birleşik Kelimeler:

damga pulu denetim pulu evren pulu para pulu

posta pulu pul biber pul kanatlılar pullu sazan
pul pul pul şişe taksa pulu

puşt

Türemiş Kelimeler:

puştluk

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

puşt olmak

put

Türemiş Kelimeler:

putlaşma putlaşmak putlaştırma putlaştırmak
putperest putperestlik

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

put gibi put kesilmek

pür

Türemiş Kelimeler:

pürdikkat pürhiddet pürmelal pürneşe
pürsıhhat pürtelaş

Birleşik Kelimeler:

pürdikkat kesilmek

ram

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

ram etmek ram olmak

rast

Türemiş Kelimeler:

rastlama	rastlamak	rastlanma	rastlanmak
rastlantı	rastlantısal	rastlaşma	rastlaşmak
rastlayış			

Birleşik Kelimeler:

rastgele

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

rast gele!	rast gelmek	rast getirmek	rast gitmek
------------	-------------	---------------	-------------

rastık**Türemiş Kelimeler:**

rastıklı

Birleşik Fiiller:

rastık çekmek

reçel**Türemiş Kelimeler:**

reçelci	reçelcilik	reçellik
---------	------------	----------

Birleşik Kelimeler:

ayva reçeli	çilek reçeli	erik reçeli	kayısı reçeli
kızılcık reçeli	kiraz reçeli	meyve reçeli	vişne reçeli

rehber**Türemiş Kelimeler:**

rehberli	rehberlik	rehbersiz	rehbersizlik
----------	-----------	-----------	--------------

Birleşik Kelimeler:

adres rehberi

rehber öğretmen

şehir rehberi

telefon rehberi

rencide

Türemiş Kelimeler:

rencidelik

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

rencide etmek

rencide olmak

rençper

Türemiş Kelimeler:

rençperlik

rende

Türemiş Kelimeler:

rendeleme

rendelemek

rendelenme

rendelenmek

rendeli

rendesiz

renk

Türemiş Kelimeler:

renkçi

renkleme

renklemek

renklendirici

renklendirme

renklendirmek

renklenme

renklenmek

renkli

renklilik

renksemez

renksiz

renksizlik

renktaş

renktaşlık

Birleşik Kelimeler:

açık kahverengi

bakır rengi

bal rengi

barut rengi

basit renk

buğday rengi

çivit rengi

duman rengi

fes rengi

fildişi rengi

gurup rengi

gül rengi

gümüş rengi	hardal rengi	kahverengi	kemik rengi
kestane rengi	kiremit rengi	koyu kahverengi	kurşun rengi
kül rengi	lila rengi	menekşe rengi	metalik renk
ölu renk	pas rengi	portakal rengi	rengarenk
renk bilimi	renk cümbüşü	renkgideren	renk körü
renkli basın	renkli film	renkli işitme	renkli televizyon
renkölçer	renk ölçme	renk yuvarı	sağır renk
saman rengi	saz rengi	sıcak renkler	soğuk renkler
şarap rengi	tahin rengi	ten rengi	toprak rengi
tütün rengi	zeytin rengi		

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

renk almak	renk gelmek	renk vermek (katmak)	renk vermemek
rengi atmak (kaçmak/uçmak)	renkten renge girmek	rengini belli etmek	

reva

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

reva görmek

revan

Türemiş Kelimeler:

revanlaşma revanlaşmak

Birleşik Kelimeler:

devrirevan tahtirevan

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

revan olmak

revani

Türemiş Kelimeler:

revanici revanicilik

rint

Türemiş Kelimeler:

rintçe rintlik

ruz

Birleşik Kelimeler:

ruzmançe ruzname ruzuşeb

rüsva

Türemiş Kelimeler:

rüsvalık

rüzgar

Türemiş Kelimeler:

rüzgarlama rüzgarlamak rüzgarlanma rüzgarlanmak

rüzgarlı rüzgarlık rüzgarsız

Birleşik Kelimeler:

dik rüzgar fırtınaya yakın rüzgar hafif rüzgar hakim rüzgar

kuvvetli rüzgar mutedil rüzgar rüzgar altı rüzgar çizelgesi

rüzgargülü rüzgarölçer rüzgar üstü rüzgar yükü

yanık rüzgar saba rüzgarı

Deyimler ve Birleşik Kelimeler:

rüzgar almak rüzgar ekip fırtına biçmek rüzgar gibi

rüzgar gelecek delikleri tıkamak

rüzgar tutmamak

sade

Türemiş Kelimeler:

sadece

sadeleşme

sadeleşmek

sadeleştirilme

sadeleştirilmek

sadeleştirme

sadeleştirmek

sadelik

Birleşik Kelimeler:

sade birimler bölüğü

sade kahve

sade kek

sadeyağ

sahte

Türemiş Kelimeler:

sahteci

sahtecilik

sahtekâr

sahtekârlık

sahtelik

sahtiyân

Türemiş Kelimeler:

sahtiyancı

sahtiyancılık

santur

Türemiş Kelimeler:

santurcu

santuri

saray

Türemiş Kelimeler:

saraylı

Birleşik Kelimeler:

adalet sarayı

belediye sarayı

kervansaray

kitap sarayı

kültür sarayı

saray çiçeği

Saraydüzü

Saraykent

Sarayköy saray lokması saray menekşesi saraypatı

Sarayönü satış sarayı

sarban

Türemiş Kelimeler:

sarbanlık

Birleşik Kelimeler:

sarbanbaşı

sarhoş

Türemiş Kelimeler:

sarhoşça sarhoşlama sarhoşlamak sarhoşlaşma

sarhoşlaşmak sarhoşluk

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

sarhoş etmek sarhoş olmak sarhoştum aydım, böyle yaşamaktan caydım

satranç

Türemiş Kelimeler:

satranççı satranççılık satrançlı

Birleşik Kelimeler:

satranç tahtası satranç takımı satranç taşı satranç vezni

saye

Türemiş Kelimeler:

sayesinde

Deyimler:

sayesinde sayeban olmak

saz

Türemiş Kelimeler:

sazcı	sazcılık	sazende	sazendelik
sazkâr	sazlı	sazsız	

Birleşik Kelimeler:

ince saz	divan sazı	meydan sazı	nefesli sazlar
ritim saz	saz eseri	sazevi	saz semaisi
saz şairi	saz şiiri	saz takımı	üflemeli sazlar
vurmalı sazlar	yaylı sazlar		

sebze

Türemiş Kelimeler:

sebzeçi	sebzecilik	sebzelik	sebzevat
---------	------------	----------	----------

Birleşik Kelimeler:

donmuş sebze	kuru sebze	sebze çorbası	sebze meyve toptancısı
yaş sebze			

segah

Birleşik Kelimeler:

segâh perdesi

sehpa

Birleşik Kelimeler:

fiskos sehpa	idam sehpa	zigon sehpa
--------------	------------	-------------

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

sehpaya çekmek

sekban

Birleşik Kelimeler:

sekbanbaşı

seme

Türemiş Kelimeler:

semeleşme semeleşmek

Birleşik Kelimeler:

seme tavuk uyku semesi

semender

Türemiş Kelimeler:

semendergiller

sepet

Türemiş Kelimeler:

sepetçi sepetçilik sepetleme sepetlemek

sepetlenme sepetlenmek sepetli sepetlik

sepetsiz

Birleşik Kelimeler:

çamur sepeti çöp sepeti dalyan sepeti Karamürsel sepeti

sandık sepet senet sepet sepetçi kavağı sepetçi söğüdü

sepet kafalı sepetkulpu sepetli motosiklet sepet sandık

sepet topu sürü sepet

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

sepet havası çalmak

sepette pamuğu olmamak

ser

Türemiş Kelimeler:

seraskerlik	serdengeçtilik	sergerde	sergerdelik
sergüzeşt	sergüzeştçi	serkeş	serkeşlik
sermuharrirlik	sermürettiplik		

Birleşik Kelimeler:

serazat	serdengeçti	serdümen	serencam
serhat	serlevha	sermaye	sermest
sermuharrir	sermürettip	serpuş	sersefil
sertabip	seryaver		

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

ser verip sır vermemek	serde ... var
------------------------	---------------

serasker

Türemiş Kelimeler:

seraskerlik

Birleşik Kelimeler:

serasker kapısı

serbest

Türemiş Kelimeler:

serbestçe	serbestî	serbestleme	serbestlemek
serbestlik			

Birleşik Kelimeler:

serbest bölge	serbest çalışma	serbest elektron	serbest enerji
---------------	-----------------	------------------	----------------

serbest güreş serbest kart serbest meslek serbest mntika

serbest nazım serbest su serbest vuruş serbest yük

Birleşik Filler:

serbest bırakmak

serdar

Birleşik Kelimeler:

kır serdarı

sermaye

Türemiş Kelimeler:

sermayeci sermayecilik sermayedar sermayeli

sermayesiz sermayesizlik

Birleşik Kelimeler:

döner sermaye kayıtlı sermaye mütedavil sermaye sermaye mal

sermaye piyasası

Deyimler ve Birleşik Filler:

sermaye yapmak (etmek) sermayeyi doğrultmak

sermayeyi kediye yükleme

sermest

Türemiş Kelimeler:

sermestane sermestî sermestlik

Deyimler ve Birleşik Filler:

sermest olmak

sersem

Türemiş Kelimeler:

sersemce	sersemleme	sersemlemek	sersemleşme
sersemleşmek	sersemletme	sersemletmek	sersemlik

Birleşik Kelimeler:

sersem sepelek	uyku sersemi
----------------	--------------

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

sersem etmek	sersem gibi	serseme çevirmek
--------------	-------------	------------------

serseri**Türemiş Kelimeler:**

serserice	serserileşme	serserileşmek	serserilik
-----------	--------------	---------------	------------

Birleşik Kelimeler:

serseri kurşun	serseri mayın	serseri serseri
----------------	---------------	-----------------

sert**Türemiş Kelimeler:**

sertelme	sertelmek	sertlenme	sertlenmek
sertleşme	sertleşmek	sertleştirici	sertleştirme
sertleştirmek	sertlik		

Birleşik Kelimeler:

sert buğday	sert damak	sert doku	sert su
sert tabaka	sert ünsüz	sert zar	tatlı sert

serüven**Türemiş Kelimeler:**

serüvenci	serüvencilik	serüvenli	serüvensiz
-----------	--------------	-----------	------------

servi

Türemiş Kelimeler:

servigiller servilik

Birleşik Kelimeler:

dağ servisi gümüşservi servi ağacı servi boylu
yer servisi

serzeniş

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

serzeniş etmek serzenişte bulunmak

sille

Birleşik Kelimeler:

sille tokat

sincap

Türemiş Kelimeler:

sincapgiller

sine

Birleşik Kelimeler:

sineyimillet

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

sineye çekmek sineyimillete dönmek

sipahi

Türemiş Kelimeler:

sipahilik

sipariş

Türemiş Kelimeler:

siparişçi

Birleşik Fiiller:

sipariş almak sipariş etmek sipariş vermek

siper

Türemiş Kelimeler:

siperlenme siperlenmek siperli siperlik

Birleşik Kelimeler:

siperisaika tam siper yıldırım siperi

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

siper etmek siper almak sipere yatmak

sirke

Türemiş Kelimeler:

sirkeci sirkecilik sirkeleşme sirkeleşmek

sirkeli sirkelik

Birleşik Kelimeler:

elma sirkesi sirke ruhu sirke sineği üzüm sirkesi

sitayiş

Türemiş Kelimeler:

sitayişkâr

sitem

Türemiş Kelimeler:

sitemkâr sitemli

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

sitem etmek sitemde bulunmak

siyah

Türemiş Kelimeler:

siyahımsı siyahımtırak siyahi siyahlanma

siyahlanmak siyahlaşma siyahlaşmak siyahlatma

siyahlatmak siyahlık

Birleşik Kelimeler:

kuzguni siyah siyah beyaz siyah gemre siyah ırk

softa

Türemiş Kelimeler:

softaca softalaşma softalaşmak softalık

suzidil

Türemiş Kelimeler:

suzidilara

sümbül

Türemiş Kelimeler:

sümbüle sümbüli sümbülteber

Birleşik Kelimeler:

yaban sümbülü

süsen

Türemiş Kelimeler:

süsengiller

sütun

Türemiş Kelimeler:

sütuncuk

Deyimler ve Birleşik Kelimeler:

sütununu açmak

süvari

Türemiş Kelimeler:

süvarilik

Birleşik Kelimeler:

süvari alayı

süvari bölüğü

süvari polis

süvari sınıfı

şad

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

şad etmek

şad olmak

şah

Türemiş Kelimeler:

şahlık

Birleşik Kelimeler:

ahım şahın

şah damarı

şah mat

şahmeran

şahtere

şahteregiller

Deyimler ve Atasözleri:

şahken şahbaz olmak

şahımı bu kadar severim

şah

Türemiş Kelimeler:

şahlandırma şahlandırmak şahlanış şahlanma
şahlanmak

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

şaha kalkmak

şaheser**Deyimler ve Birleşik Fiiller:**

şaheser yaratmak

şahin**Türemiş Kelimeler:**

Şahinci

Birleşik Kelimeler:

şahin bakışlı Şahinbey

şahmerdan**Türemiş Kelimeler:**

şahmerdancı

şahnişin**Türemiş Kelimeler:**

şahnişinli

şal**Türemiş Kelimeler:**

şali

Birleşik Kelimeler:

şal kuşağı

Şalpazarı

şal örneği

şalgam

Birleşik Kelimeler:

küçük şalgam

şeytan şalgamı

yağ şalgamı

şalvar

Türemiş Kelimeler:

şalvarlı

Birleşik Kelimeler:

çekirge şalvar

Deyimler:

şalvar gibi

şebboy

Birleşik Kelimeler:

sarışebboy

şeftali

Türemiş Kelimeler:

şeftalimsi

Birleşik Kelimeler:

Et şeftalisi

yarma şeftali

şehbender

Türemiş Kelimeler:

şehbenderlik

şehir

Türemiş Kelimeler:

şehirci	şehircilik	şehirleşme	şehirleşmek
şehirli	şehirlileşme	şehirlileşmek	şehirlileştirme
şehirlileştirmek	şehirlilik		

Birleşik Kelimeler:

açık şehir	ana şehir	başşehir	büyükşehir
kardeş şehir	şehir coğrafyası	şehir hatları	şehir kulübü
şehir merkezi	şehir rehberi	şehir turu	şehirler arası

şehname**Türemiş Kelimeler:**

şehnameci

şehnaz**Türemiş Kelimeler:**

şehnazbuselik

şehzade**Türemiş Kelimeler:**

şehzadelik

şeker**Türemiş Kelimeler:**

şekerci	şekercilik	şekerleme	şekerlemeci
şekerlemecilik	şekerlemek	şekerlenme	şekerlenmek
şekerleşme	şekerleşmek	şekerleştirme	şekerleştirmek
şekerli	şekerlik	şekersiz	

Birleşik Kelimeler:

açlık şekeri	akide şekeri	badem şekeri	bayram şekeri
bonbon şekeri	çay şekeri	elma şekeri	esmer şeker
gizli şeker	gülbeşeker	horoz şekeri	kesme şeker
kestane şekeri	kıtlama şekeri	kişniş şekeri	küp şeker
leblebi şekeri	lohusa şekeri	mevlit şekeri	meyve şekeri
nane şekeri	nikâh şekeri	nöbet şekeri	peynir şekeri
pudra şekeri	süt şekeri	şeker ağacı	şeker aktarması
Şeker Bayramı	şekerciboyası	şekerciboyasıgiller	şeker fasulyesi
şeker hastalığı	şeker kamışı	şekerli kahve	şeker pancarı
şekerpare	şekerrenk	toz şeker	üzüm şekeri

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

şeker gibi şekeri kestirmek şekerim!

şeş**Birleşik Kelimeler:**

düşeş

Deyimler:

şeşi beş görmek

şıra**Türemiş Kelimeler:**

şıracı şıracılık şıralı şıralık

şırasız

Birleşik Kelimeler:

şıraölçer

şıralık üzüm

üzüm şırası

şimşir

Türemiş Kelimeler:

şimşirgiller

şimşirlik

şiraze

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

şirazedden çıkmak

şirazesinden çıkmak

şirin

Türemiş Kelimeler:

şirinlik

şişe

Türemiş Kelimeler:

şişeci

şişeleme

şişelemek

şişelenme

şişelenmek

şişelik

Birleşik Kelimeler:

pet şişe

pul şişe

hacamat şişesi

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

şişe çekmek (vurmak)

şive

Türemiş Kelimeler:

şivekâr

şiveli

şivesiz

şivesizlik

şom

Birleşik Kelimeler:

şom

şuh

Türemiş Kelimeler:

şuhluk

ta

Deyimler:

ta kendisi ta ki

Tacik

Türemiş Kelimeler:

Tacikçe

taht

Birleşik Kelimeler:

tahteravelli payitaht

Deyimler:

tahta çıkmak tahttan indirmek

tahta

Türemiş Kelimeler:

tahtacı Tahtacı tahtacılık tahtalaşma

tahtalaşmak tahtalı

Birleşik Kelimeler:

ahenk tahtası atlama tahtası aynalık tahtası bir tahtada

borsa tahtası can tahtası dama tahtası deneme tahtası

duyuru tahtası ekmek tahtası göğüs tahtası hamur tahtası

ilan tahtası	iman tahtası	kapak tahtası	kara tahta
öz tahta	peştahta	satranç tahtası	sıçrama tahtası
silme tahtası	sofra tahtası	sunı tahta	tahta biti
tahtaboş	tahta göğüs	tahta kaşık	tahta kurdu
tahtakuruları	tahtakurusu	tahtalıköy	tahta pamuk
tahta perde	taş tahta	teneşir tahtası	yazboz tahtası
yazı tahtası			

Deyimler ve Birleşik Kelimeler:

tahtası eksik	tahtaya kaldırmak	tahtaya kalkmak
---------------	-------------------	-----------------

tane

Türemiş Kelimeler:

tanecik	tanecikli	taneciksiz	tanecil
taneleme	tanelemek	tanelenme	tanelenmek
taneli	tanersiz		

Birleşik Kelimeler:

bir tane	bir tanem	buğdaysı tane	tane tane
----------	-----------	---------------	-----------

Birleşik Fiiller:

tane bağlamak

tarçın

Türemiş Kelimeler:

tarçını

tarhana

Türemiş Kelimeler:

tarhanalık

Birleşik Kelimeler:

kızılıcık tarhanası tarhana çorbası

tarumar

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

tarumar etmek tarumar olmak

tav

Türemiş Kelimeler:

tavcı	tavcılık	tavlama	tavlamak
tavlandırma	tavlandırmak	tavlanma	tavlanmak
tavlı	tavsama	tavsamak	tavsatma
tavsatmak	tavsız		

Birleşik Kelimeler:

alatav tavhane tavlama derecesi

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

tav vermek	tava gelmek	tava getirmek	tavı kaçmak (geçmek)
tavına getirmek	tavını bulmak		

tava

Türemiş Kelimeler:

tavalık

Birleşik Kelimeler:

elbasan tavası tava böreği tava ekmeği

taya

Türemiş Kelimeler:

tayalık

taze**Türemiş Kelimeler:**

tazece

tazeleme

tazelemek

tazelenme

tazelenmek

tazeleşme

tazeleşmek

tazeletme

tazeletmek

tazelik

Birleşik Kelimeler:

her dem taze

taze fasulye

taze para

taze soğan

terütaze

Deyimler:

taze ot görmüş eşek gibi

tazı**Türemiş Kelimeler:**

tazıcı

tazılaşıma

tazılaşımak

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

tazı gibi

tazı o tazı ama çulu değişmiş

tazıya dönmek

teber**Türemiş Kelimeler:**

teberli

tebersiz

tebeşir**Türemiş Kelimeler:**

tebeşirleme

tebeşirlemek

tebeşirlenme

tebeşirlenmek

tebeşirleşme tebeşirli tebeşirsiz

tef

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

tef çalsan oynayacak tefe koymak tefe koyup çalmak

temaşa

Birleşik Kelimeler:

temaşa sanatı

Birleşik Fiiller:

temaşa etmek

tembel

Türemiş Kelimeler:

tembelce tembelleşme tembelleşmek tembelleştirme

tembelleştirmek tembellik

Birleşik Kelimeler:

tembelhane kafası tembel sultani tembel

Atasözleri:

tembele iş buyur, sana akıl öğretsin

ten

Birleşik Kelimeler:

ten fanilas1 ten rengi

teneşir

Türemiş Kelimeler:

teneşirlik

Birleşik Kelimeler:

teneşir horozu teneşir kargası teneşir tahtası

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

teneşir paklamak teneşire gelesi

tenha**Türemiş Kelimeler:**

tenhaca tenhalaşma tenhalık

Birleşik Fiiller:

tenha kalmak

terazi**Türemiş Kelimeler:**

terazileme terazilemek terazilenme terazilenmek

Birleşik Kelimeler:

kuyumcu terazisi su terazisi yaylı terazi

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

teraziye vurmak

tere**Türemiş Kelimeler:**

tereci

Birleşik Kelimeler:

çayır teresi su teresi yaban teresi

terzi**Türemiş Kelimeler:**

terzilik

Birleşik Kelimeler:

erkek terzisi

kadın terzisi

kumaşlı terzi

kumaşsız terzi

terzihane

Atasözleri:

terzi kendi söküğünü dikemez

testere

Türemiş Kelimeler:

testereleme

testerelemek

testereli

Birleşik Kelimeler:

kıl testeresi

testere balığı

testere çaprazı

testi

Türemiş Kelimeler:

testici

testicilik

testilik

Birleşik Kelimeler:

dipsiz testi

su testisi

testi kabağı

testi kebabı

Deyimler ve Atasözleri:

testi kırılrsa da kulpu elde kalır

testiyi kıran da bir, suyu getiren de

testi gibi

teşne

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

teşne olmak

tez

Türemiş Kelimeler:

tezce	tezleme	tezlemek	tezleşme
tezleşmek	tezleştirme	tezleştirmek	tezlik

Birleşik Kelimeler:

canı tez	içi tez	tez beri	tez canlı
tezelden	tezlik eylemi	tezlik fiili	tez vakit

Deyimler:

tezi yok

tezgah**Türemiş Kelimeler:**

tezgahçı	tezgahçılık	tezgahlama	tezgahlamak
tezgahlanma	tezgahlanmak	tezgahtar	tezgahtarlık

Birleşik Kelimeler:

dokuma tezgahı	vargel tezgahı	tezgah mengenesi	tezgahtar ağzı
----------------	----------------	------------------	----------------

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

tezgah açmak tezgahı kurmak

tığ**Türemiş Kelimeler:**

tıglık

Deyimler:

tığ gibi

tımar

Türemiş Kelimeler:

tımarcı tımarlama tımarlamak tımarlı

Birleşik Kelimeler:

deve tımarı tımarhane tımarhanelik

Birleşik Fiiller:

tımar etmek

tırabzan

Birleşik Kelimeler:

tırabzan babası

tıraş

Türemiş Kelimeler:

tıraşçı tıraşlama tıraşlamak tıraşlanma

tıraşlanmak tıraşlı tıraşsız

Birleşik Kelimeler:

dikine tıraş elmastıraş heykeltırış kalemtıraş

tıraş bıçağı tıraş fırçası tıraş köpüğü tıraş kremi

tıraş losyonu tıraş makinesi tıraş sabunu tıraş taşı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

tıraş etmek tıraş olmak tıraş tutmak tıraşı gelmek (uzamak)

tirit

Türemiş Kelimeler:

tiritlenme tiritlenmek tiritleşme tiritleşmek

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

tirit gibi tirdi çıkmak tirdine banmak

tirşe

Türemiş Kelimeler:

tirşeleşme tirşeleşmek

Birleşik Kelimeler:

tirşe gözlü

tiz

Türemiş Kelimeler:

tizleşme tizleşmek

tohum

Türemiş Kelimeler:

tohumcu tohumculuk tohumlama tohumlamak

tohumlanma tohumlanmak tohumlu tohumluk

Birleşik Kelimeler:

buğdaysı tohum keten tohumu nifak tohumu tohumlu bitkiler

tohum zarı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

tohuma kaçmak tohumu dökülmek

tortu

Türemiş Kelimeler:

tortul tortulanma tortulanmak tortulaşma

tortulaşmak tortullaşma tortullaşmak tortulu

tortusuz

tumturak

Türemiş Kelimeler:

tumturaklı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

tumturak yapmak

tun**Birleşik Kelimeler:**

tun tun

Deyimler:

tundan tuna atmak

Turan**Türemiş Kelimeler:**

Turancı

Turancılık

Turani

Turanlı

turfanda**Türemiş Kelimeler:**

turfandacı

turfandacılık

turfandalık

Birleşik Kelimeler:

son turfanda

turfanda meyvecilik

turfanda sebzeçilik

turp**Türemiş Kelimeler:**

turpgiller

Birleşik Kelimeler:

bayır turpu

karaturp

kırmızıturp

turp filizi

turp otu

turp salatası

yabani turp

yaban turpu

Deyimler ve Atasözleri:

turp gibi turpun sıkından seyreği iyidir

turşu**Türemiş Kelimeler:**

turşucu turşuculuk turşulaşma turşulaşmak

turşuluk

Birleşik Kelimeler:

biber turşusu turşu balığı turşucu dükkanı turşu suyu

üzüm turşusu

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

turşu gibi olmak turşu kurmak (yapmak) turşu olmak turşusu çıkmak

turşusun kurmak turşuya dönmek

turuncu**Türemiş Kelimeler:**

turunculaşma turunculaşmak turuncumsu turuncumtirak

turunç**Türemiş Kelimeler:**

turunçgiller

tüfek**Türemiş Kelimeler:**

tüfekçi tüfekçilik tüfeklik

Birleşik Kelimeler:

ağız tüfeği eski tüfek kaval tüfek makineli tüfek

pompaalı tüfek top tüfek tüfekhane

Deyimler ve Birleşik Kelimeler:

tüfek atmak tüfek patlamaksızın tüfek çatmak

tülbent

Türemiş Kelimeler:

tülbentçi tülbentçilik

usta

Türemiş Kelimeler:

ustalaşma ustalaşmak ustalık ustalıkla
ustalıkli

Birleşik Kelimeler:

lonca ustası sohbet ustası söz ustası ustabaşı
usta işi

Deyimler:

usta elinden çıkmak

ustura

Birleşik Kelimeler:

ustura taşı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

ustura tutunmak usturayı kayışa çekmek

ümit

Türemiş Kelimeler:

ümitlendirme ümitlendirmek ümitleniş ümitlenme

ümitlenmek

ümitli

ümitsiz

ümitsizlik

Birleşik Kelimeler:

ümit dünyası

ümit kapısı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

ümit bağlamak

ümit bırakmak

ümit etmek

ümit serpmek

ümit uyanmak

ümide düşmek

ümide kapılmak

ümidi boşa çıkmak

ümidi sönmek

ümidi suya düşmek

ümidini kesmek

üstat

Türemiş Kelimeler:

üstatça

üstatlık

vareste

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

vareste kalmak

viran

Türemiş Kelimeler:

virane

viranelik

viranlaşma

viranlaşmak

viranlık

Viranşehir

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

viran olmak

viraneye çevirmek

ya

Birleşik Kelimeler:

veya

ya da

yahut

yaban

Türemi Sözcükler:

yabancı	yabancıl	yabancılama	yabancılamak
yabancılaşma	yabancılaşmak	yabancılaştırma	yabancılaştırmak
yabancılık	yabancıllık	yabanıl	yabanıllaşma
yabanıllaşmak	yabanıllık	yabani	yabanice
yabanileşme	yabanileşmek	yabanilik	yabanlık
yabansı	yabansılık	yabansıma	yabansımak
yabantırak			

Birleşik Kelimeler:

yaban arısı	yaban arısıgiller	yaban armudu	yaban asması
yaban baklası	yabancı çita	yabancı dil	yabancı saha
yaban çileği	yaban defnesi	yaban domuzu	yaban enginarı
yaban eriği	yaban eşeği	yaban fesleğeni	yaban gülü
yaban havucu	yabani akdiken	yabani enginar	yaban gül
yabani hayvan	yabani ıspanak	yabani incir	yabani kimyon
yabani kimyongiller	yabani kiraz	yabani lahana	yabani marul
yabani menekşe	yabani mercanköşk	yaban inciri	yabani sarımsak
yabani turp	yaban kazı	yaban keçisi	yaban kedisi
yaban keteni	yaban koyunu	yaban maydanozu	yaban mersini
yaban nanesi	yaban ördeği	yaban pancarı	yaban pazısı
yaban sümbülü	yaban tavşanı	yaban teresi	yaban turpu
yaban yasemini	yazı yaban		

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

yabana atmak yabana gitmek yabana söylemek

yad

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

yad etmek

yadigar

Birleşik Kelimeler:

baba yadigarı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

yadigar kalmak yadigar bırakmak yadigar olmak yadigar olsun

yafta

Türemiş Kelimeler:

yaftalama yaftalamak yaftalanma yaftalanmak

Deyimler:

yaftayı yapıştırmak

yağma

Türemiş Kelimeler:

yağmacı yağmacılık yağmalama yağmalamak

yağmalanma yağmalanmak

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

yağma etmek yağma gitmek yağma Hasanın böreği yağma yok

yahni

Birleşik Kelimeler:

düğün yahnisi incik yahnisi papaz yahnisi soğan yahnisi

tavuk yahnisi

yahut

Birleşik Kelimeler:

veyahut

yâr

Türemiş Kelimeler:

yâran

yâren

yarence

yârenlik

Birleşik Kelimeler:

yârenbaşı

yârüağyar

zülfüyâr

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

yâr beni ansızın bir koz ile, o da çürük çıksın

yâr olmak

yârden mi geçersin, serden mi?

yardak

Türemiş Kelimeler:

yardakçı

yardakçılık

yardaklık

Birleşik Fiiller:

yardakçılık etmek

yasemin

Birleşik Kelimeler:

Mısır yasemini

yaban yasemini

yıldız yasemini

yaver

Türemiş Kelimeler:

yaverlik

Birleşik Kelimeler:

başyaver seryaver

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

yaver gitmek

ya ... ya ...

Deyimler ve Atasözleri:

ya bu deveyi gütmeli ya bu diyardan gitmeli

ya deve ya deveci (deve üstündeki hancı) ya devlet başa ya kuzgun leşe

ya herrü ya merrü ya huyundan ya suyundan

yek

Türemiş Kelimeler:

yeksan yekta

Birleşik Kelimeler:

cihariyek düyek hepyek pencüyek

şeşyek yekdiğeri yeke yek yeknesak

yeknesaklık yekpare yekvücut

zade

Türemiş Kelimeler:

zadegân zadegânlık

Birleşik Kelimeler:

amcazade asilzade bendezade beyzade

dayızade halazade haramzade helalzade

hemşirezade kibarzade kişizade paşazade

şehzade

teyzezade

zampara

Türemiş Kelimeler:

zamparalık

zayıç

Deyimler:

zayıçesine bakmak

zeban

Birleşik Kelimeler:

virdizeban

zebun

Türemiş Kelimeler:

zebunküş

zebunküşlük

zebunlaşma

zebunlaşmak

zebunluk

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

zebun etmek

zebun kalmak

zebun olmak

zebunu olmak

zehir

Türemiş Kelimeler:

zehirleme

zehirlemek

zehirlenme

zehirlenmek

zehirletme

zehirletmek

zehirli

zehirlilik

zehirsiz

Birleşik Kelimeler:

beyaz zehir

panzehir

kurbağa zehri

zehir hafiye

zehir zemberek zehir zıkkım

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

zehir gibi zehretmek zehir kesilmek zehir olmak

zehrolmak zehir saçmak

zemberek

Türemiş Kelimeler:

zemberekçi zemberekli

Birleşik Kelimeler:

zemberek kutusu zemberek otu zehir zemberek

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

zemberek gibi zemberek kurulmak zembereği boşalmak (boşanmak)

zemin

Türemiş Kelimeler:

zeminli zeminlik

Birleşik Kelimeler:

hemzemin geçit ıslak zemin zemin katı

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

zemin hazırlamak zemin ve zamana uygun

zen

Birleşik Kelimeler:

zendost zendostluk

zengin

Türemiş Kelimeler:

zenginleme zenginlemek zenginleşme zenginleşmek
zenginleştirme zenginleştirmek zenginlik

Birleşik Kelimeler:

gönlü zengin harp zengini zengin ekmek zengin erki
zengin kafiye

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

zengin arabasını dağdan aşırır, fakir düz ovada yolunu şaşırır
zengin etmek zenginin malı züğürdün çenesini yorar zengin olmak

zenne

Türemiş Kelimeler:

zenneci zennecilik

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

zenneye çıkmak

zerzevat

Türemiş Kelimeler:

zerzevatçı zerzevatçılık

zeyrek

Türemiş Kelimeler:

zeyreklik

zih

Türemiş Kelimeler:

zihlama zihlamak zihlanma zihlanmak
zihli zihsız

zimba

Türemiş Kelimeler:

zımbalama	zımbalamak	zımbalanma	zımbalanmak
zımbalatma	zımbalatmak	zımbalı	

Birleşik Kelimeler:

tel zimba	zımbalı defter
-----------	----------------

zımpara

Türemiş Kelimeler:

zımparalama	zımparalamak	zımparalanma	zımparalanmak
zımparamsı			

Birleşik Kelimeler:

bant zımpara	disk zımpara	zımpara kağıdı	zımpara taşı
zımpara tozu			

zırh

Türemiş Kelimeler:

zırhlandırma	zırhlandırmak	zırhlanma	zırhlanmak
zırhlı	zırhsız		

Birleşik Kelimeler:

borda zırhı	zırhlı araç	zırhlı balık	zırhlı başlılar
zırhlı birlik	zırhlı güç	zırhlı kuvvet	zırhlı yayın

zincir

Türemiş Kelimeler:

zincirleme	zincirlemek	zincirlenme	zincirlenmek
------------	-------------	-------------	--------------

zincirli

Birleşik Sözcükler:

zincirleme ad tamlaması zincirleme isim tamlaması zincirleme kaza

zincirleme sıfat tamlaması zincirleme tepkime

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

zincir gibi zincir vurmak zincire vurmak

zinde

Türemiş Kelimeler:

zindeleşme zindeleşmek zindelik

Birleşik Kelimeler:

zinde kuvvet

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

zinde tutmak

ziyan

Türemiş Kelimeler:

ziyankâr ziyankârlık ziyansız

Birleşik Kelimeler:

akıllara ziyan akla ziyan

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

ziyan etmek ziyan olmak ziyan zebin olmak ziyanı yok!

zor

Türemiş Kelimeler:

zoraki zorba zorbaca zorbalık

zorca	zorgu	zorgulu	zorla
zorlama	zorlamak	zorlamasız	zorlanış
zorlanma	zorlanmak	zorlaşma	zorlaşmak
zorlaştırma	zorlaştırmak	zorlayıcı	zorlayıcılık
zorlayış	zorlu	zorluk	zorlukla
zorsunma	zorsunmak	zorun	zorunlu
zorunluk	zorunluluk		

Birleşik Kelimeler:

idrar zoru	sidik zoru	zar zor	zor alım
zor bela	zorunlu emeklilik	zorunlu öğrenim	zorunlu sigorta
zorunlu tasarruf	zoru zoruna		

Deyimler ve Birleşik Fiiller:

zor gelmek	zor kullanmak	zor oyunu bozar	zora binmek
zora gelememek	zora koşmak	zoru olmak	zorun ne?
zoruna gitmek	zorunda bırakmak	zorunda kalmak (olmak)	

zurna

Türemiş Kelimeler:

zurnacı	zurnacılık	zurnazen
---------	------------	----------

Birleşik Kelimeler:

cura zurna	çatlak zurna	zilzurna
------------	--------------	----------

Deyimler Atasözleri ve Birleşik Fiiller:

zurna gibi zurnada peşrev olmaz, ne çıkarsa bahtına

zurnanın zırt dediği yer

zölfüyâr

Deyimler ve Birleşik Kelimeler:

zölfüyâre dokunmak zölfüyâre dokunmamak

zölüf

Türemiş Kelimeler:

zölüflü

Zümrüdüanka

Deyimler:

Zümrüdüanka gibi

SONUÇ

Türkçe ve Farsça, İslam medeniyetinin ortak iki dilidir. Bu iki dilin konuşulduğu medeniyet havzaları çok uzun yıllara dayanan ortak bir tarihi mirasa sahiptir. Türkçe ve Farsça arasındaki dil ve kültür etkileşiminin kökleri, İslam'dan önceki dönemlere kadar gitmektedir. Her iki toplumun yaşadığı coğrafyanın Müslümanlaşmasından sonra ise bu ilişki ve etkileşim çok daha yoğun bir şekilde devam edegelmiştir. Bu açıdan Türkçe ve Farsça arasında güçlü bir etkileşimin varlığı söz konusudur. Bu etkileşim sonucunda Farsçadan Türkçeye ve Türkçeden Farsçaya yüzlerce kelime ve çeşitli dil unsurları girmiştir.

Farsçanın Türkçe üzerindeki etkisi İslam'ın ilk dönemlerinde artmış, Selçuklu döneminde bu etki daha da yaygınlaşmış, Osmanlı döneminde ise zirveye ulaşmıştır. Arapçadan sonra İslam medeniyetinin önde gelen dillerinden biri olması, Selçuklu örneğinde olduğu gibi resmi dil ve sanat-edebiyat dili olarak kabul edilmesi, Osmanlılar döneminde hükümdarlarla yönetici tabasının yoğun ilgisine mazhar olması ile sanat-edebiyat dili olması ve uzun yıllar boyunca edebiyat dili olarak ilgi görmesi; Farsçanın Türkçe üzerindeki etkisinin temel gerekçeleri olarak zikredilebilir. Tanzimat ve Cumhuriyet döneminde ise Türkçe-Farsça etkileşimi iyice azalmıştır. Bu dönemde Türkçedeki Farsça kelime ve unsurlar, yerini Batı dillerine ve Türkçeden türetilen eski veya yeni kelimelere bırakmıştır. Farsça ve Doğu kökenli kelimelerin terk edilmesinde bu dönemde Türkiye'de edebiyat, sanat, siyaset vb. alanlarda etkili olan Batılılaşma ve Öztürkçeçilik akımlarının etkisi söz konusudur. Buna rağmen bugün bile Türkiye Türkçesinde en çok yabancı kelime Arapça ve Fransızcadan sonra Farsça kökenlidir.

Türkiye Türkçesindeki Farsça kökenli kelimelere odaklanılan bu çalışmada 1200'ün üzerinde Farsça kökenli kelime olduğu tespit edilmiştir. Bu kelimelerin yaklaşık 500'ü artık pek kullanılmamakta ve sözlüklerde "eskimiş" kategorisinde sınıflandırılmaktadır. 700'ü aşkın kelimedenden ise çok sayıda yeni kelime, deyim ve atasözü türetilmiştir. Farsça kökenli kelimelerden türetilen bu kelime, deyim ve atasözleri de göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli kelime ve söz varlığı 6000'i aşmaktadır. Bu durum, Türkçe ve Farsça arasındaki etkileşimin ne kadar yoğun, derin ve köklü olduğunu göstermesi açısından dikkate değerdir. Bu araştırma sırasında, Farsçanın Türkçedeki varlığı kadar olmasa da, Türkçenin Farsçadaki kelime ve söz varlığının da kayda değer olduğu görülmüştür. Bu da Türkçe-Farsça arasındaki ilişkinin karşılıklı olduğu ve çok eskiye dayandığı düşüncesini desteklemektedir.

Farsçadan ödünç alınan kelimeler, Farsçadaki yapı, biçim, anlam ve görevlerine dokunulmadan, kaynak dilde olduğu gibi kullanılmamıştır. Bilakis Farsça kökenli kelimelerin çoğu, tıpkı Türkçe kökenli kelimeler gibi Türkçe gramer kurallarına uygun olarak işlenmiş ve kullanılmıştır. Bu bağlamda Farsça kökenli kelimelerin önemli bir kısmı, Türkçede yapı, ses, biçim, anlam, tür ve/veya kullanım alanı bakımından değişime uğramıştır.

Türkiye Türkçesindeki Farsça kökenli kelimeler, yapı bakımından zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Bu kelimeler Farsça, Türkçe, Arapça, İtalyanca, Fransızca, İngilizce, Yunanca, İbranice, Latince, Slovakça ve Ermenice kelimelerle birleşerek yeni yapılar kurmuş ve bazıları Farsçada kullanılmayan yeni anlamlar kazanmıştır. Aynı şekilde Farsça kökenli ekler ve ek işlevi gören kelimeler de, çok farklı dillerden alıntılanan kelimelerle birleşerek yeni yapılar ve anlamlar oluşturmuştur.

Türkçedeki Farsça kökenli kelimelerin bir kısmı ses değişime uğramadan alıntılanmış, büyük bir kısmı ise kaynak dildeki ses ve şekil özelliklerini yitirmiştir. Bu kelimeler, ödünç alınırken veya alındıktan sonra Türkçe ses ve biçim yapısına uydurularak ses değişimine uğramıştır. Farsça kökenli kelimelerin ses değişiminde uzun ünlülerin Türkçeye geçerken kısa ünlüye dönüşmesi, en yaygın olarak görülen örneklerdendir. Bunun dışında Türkçedeki Farsça kökenli kelimelerde ses karşılanması, genizleşme, ünsüz ikizleşmesi, ötümlüleşme, ötümsüzleşme, süreklileşme, süreksizleşme, ünlü incilmesi, ünlü kalınlaşması, ünlü daralması, ünlü genişlemesi, ünlü düzleşmesi, ünlü yuvarlaklaşması, ünsüz yutulması gibi ses değişimleri görülmektedir. Farsça kökenli kelimelerde görülen ses değişiminin yoğun olmasında Farsçanın Arap alfabesini kullanmasına karşın, Türkiye Türkçesinin Cumhuriyet döneminden itibaren Latin alfabesini kullanmaya başlamasının payı büyüktür.

Türkçedeki Farsça kökenli kelimeler, anlam bakımından da çeşitli değişimlerle karşı karşıya kalmıştır. Türkiye Türkçesinde kullanılan Farsça kökenli bazı kelimeler anlamlarını korumuş, bazıları anlam daralmasına uğramış, bir kısmının anlamı genişlemiş, bazıları ise Farsçada hiç kullanılmayan ya da modern Farsçada pek kullanılmayan yeni anlamlar kazanmıştır.

Türkçedeki Farsça kökenli kelimelerin sözcük türleri açısından büyük bir kısmı, isim ve sıfatlardan oluşmaktadır. Bunun yanında Türkçede kullanılan Farsça kökenli kelimeler tür bakımından zarf, ünlem, bağlaç, fiil, zamir ve edat görevinde de kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli bağlaçların oranı oldukça fazladır. Farsça kökenli bağlaçlar ile içinde Farsça unsurun bulunduğu bağlaçların Türkiye Türkçesindeki toplam bağlaçlara oranı

%25 civarındadır. Yani Türkçedeki bağlaçların yaklaşık dörtte biri ya Farsça kökenlidir ya da Farsça unsur barındırmaktadır.

Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli kelimeler, kullanım alanı açısından da çok çeşitliliğe sahiptir. Türkçede daha çok tarih, müzik, edebiyat, bitki bilimi ve din bilimi alanında Farsça kökenli kelime kullanılmakla birlikte anatomi, askerlik, biyoloji, coğrafya, denizcilik, filoloji, ekonomi, felsefe, gök bilimi, hayvan bilimi, hukuk, jeoloji, kimya, matematik, madencilik, meteoroloj, mimarlık, spor, teknik, tıp ve toplum bilim alanlarında da Farsça kökenli kelimelerin varlığı söz konusudur. Kullanım biçimi açısından da Farsça kökenli kelimelerin zengin bir çeşitliliğe sahip olduğu görülmektedir. Türkçedeki Farsça kökenli kelimeler argo, kaba konuşma, halk ağzı, mecaz ve teklifsiz konuşma gibi çeşitli biçimlerde kullanılmaktadır.

Türkiye Türkçesinde kullanılan Farsça kökenli bazı kelimeler, ödünç alınmış bir kelimedenden çok, yüzyıllardır kullanılan Türkçe kökenli bir unsur gibi çok yoğun olarak kullanılmış ve işlenmiştir. Farsça kökenli kelimelerden yüzlerce, hatta binlerce yeni kelimeler türetilmiş ve söz konusu kelimeler, deyimler ve atasözleri inşa edilmiştir. Öyle ki, Türkçede bu kadar yoğun kullanılan Farsça kökenli bazı kelimeler, kaynak dilleri olan Farsçada bile bu yoğunlukta kullanılmamıştır. Günümüz Türkçesinde bu şekilde kullanılan 700'ü aşkın Farsça kökenli kelime mevcuttur. Bu yedi yüz kelimedenden türetilen kelime, deyim ve atasözleri de hesaba katıldığında Türkiye Türkçesinde Farsça kökenli kelime ve söz varlığı 6000'i aşmaktadır.

Görüldüğü üzere Türkçe ve Farsça, yüzyıllara dayanan çok derin ve yoğun bir etkileşime sahiptir. Bu etkileşimin din, tarih, coğrafya, kültür ve edebiyat boyutu kadar dil boyutu da çok önemlidir. Buna rağmen Türkçe-Farsça dil ilişkileri ve etkileşimine dair ilmi çalışmaların yeterli olduğu söylenemez. Bu bağlamdaki çalışmalar, daha çok edebiyat alanına yoğunlaşmaktadır. Oysa çok çeşitli, çok boyutlu ve çok derin bir tarihi ilişki ve etkileşime sahip Türkçe ve Farsça; filoloji, gramer, kelime, ek ve çeşitli dil unsurları bağlamında da yeterince araştırılmayı, tartışılmayı ve analiz edilmeyi hak etmektedir. Bu araştırmanın da amacı Türkçe-Farsça arasındaki dil ilişkilerine bir katkı sunmaktır. Ancak Türkçe-Farsça arasındaki karşılıklı dil ilişkileri ve etkileşiminin daha iyi anlaşılması için çok daha fazla çalışma yapılması gerektiği izahtan varestedir.

KAYNAKÇA

- Ağababa, Naile: “Fars Dilinde Türk Dilinden Alıntı Sözcükler”, **Turkish Studies**, sayı8 (1), 2013, s. 667-675.
- Aksan, Doğan: **Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dil Bilim 1**, Ankara, TDK Yayınları, 1990.
- Aksoy, Ömer Asım: **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü**, Ankara, Türk Dil Kurumu, 1984.
- Almak, Demet: “Azerbaycan Türkçesindeki Arapça, Farsça Kelimelerin Fonetik Değişiklikleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.
- Altun, Hilal Oytun: “Türkiye Türkçesindeki Arapça Alıntı Kelimelerde Ünlü Uyumsuzlukları”, **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, 32, 2012 s. 55-71.
- ‘Amid, Hasan: **Ferheng-i ‘Amid**, Tahran, İntişarat-i Emir Kebir, 1995/1374.
- Arısoy, Şeyda: “Türkçe ve Farsçada Ortak Kullanılan Atasözleri”, **Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 57, 2016, s. 127-138.
- Ayverdi, İlhan: **Misalli Büyük Türkçe Sözlük**, İstanbul, Kubbealtı Yayınları, 2010.
- Babacan, İsrail: “Edebiyatımızın Müstakil Tek Tarihî Manzum Ağız Sözlüğü: Erzurum Lehçesi Lügati”, **Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi**, 14, 2017, s. 87-110.
- Balcı, Mustafa: **Türkçe-Farsça ilişkileri: Türkçenin Farsça Üzerindeki Etkilerine Dair Bir İnceleme**, Konya, Çizgi Kitabevi, 2014.
- Baran, Burhan: “Farsça Birleşik Sözcüklerin Türkiye Türkçesindeki Kullanılışları Üzerine”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, sayı: 12 (62), 2019, s. 60-65.
- Çağbayır, Yaşar: **Ötüken Türkçe Sözlük**, Ankara, Ötüken Neşriyat A.Ş., 2007.
- Çelik, Ahmet: “Tanzimat'tan Günümüze Türkiye'de Farsça Öğretimi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.
- Dehğoda, Ali Ekber: **Lugatname-i Bozorg-i Dehğoda**, Tahran, Müessese-i İntişarat ve Çap-i Danışgah-i Tahran/Müessese-i Lugatname-i Dehğoda, 1998/1377.

- Develioğlu, Ferit: **Osmanlıca–Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Ankara, Aydın Kitabevi, 2013
- Dilperipur, Asgar: **Türkçe-Farsça Ortak Kelimeler Sözlüğü**, Ankara, 1995.
- Doerfer, Gerhard: **Türkische und mongolische Elemente im Neupersischen: Türkische Elemente im Neupersischen (Vol. 16)**, F. Steiner, 1967.
- Doğan, Mehmet: **Büyük Türkçe Sözlük**, İstanbul, Pınar Yayınları, 2009.
- Duman, Musa: “Yapıları ve Kullanılışları Bakımından Arapça ve Farsça Tamlamalar”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1987.
- _____: “Arapça ve Farsça Tamlamaların Türkçe Cümleye Katılma Şekilleri”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, sayı: 29, 2000, s. 35-66.
- Dunuş, Urven: “Te’sir Zeban-i Farsi Bar Zeban-i Torki-ye İstanbuli”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tahran, Allame Tabatabai Üniversitesi Fars Edebiyatı ve Yabancı Diller Fakültesi, 2008.
- Durmuş, Oğuzhan: “Alıntı Kelimeler Bakımından Türkçe Sözlük”, **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, sayı: 26, 2004, s. 1-20.
- Dursunoğlu, Halit: “Türkiye Türkçesindeki Farsça Sözcükler ve Kullanım Şekilleri”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, sayı: 13 (1), 2009, s. 131-142.
- Eker, Meryem: “Türkiye Türkçesinde Sıklığı En Yüksek Doğu Kökenli Yedi Kelimenin Atasözü Oluşturma Durumu”, **Turkish Studies**, sayı: 4 (8), 2009, s. 1123-1133.
- Eker, Süer: **Türkçe-Farsça ilişkilerine Ses Biçim ve Tümce Bilgisi Düzeylerinde Eşzamanlı Genel Bir Bakış** editör: S, Ay, Ö, Aydın, *Turcologica 79 Essays on Turkish Linguistics içinde* (373-383). Harrassowitz Verlag, Wiesbaden, 2009.
- _____: **Türkçe-Farsça Dil İlişkilerinde Anlam Kopyaları Üzerine Notlar**, N. G. Ergan içinde, *Sosyoloji Yazıları 1* (197-211), Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 2010.
- Enkin, Emel: “Kaşkay Türkçesinde Farsça Etkisi (Allıncak Ulduzuna Göre)”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.
- Enveri, Hasan: **Ferheng-i Bozorg-i Sohen**, Tahran, İntişarat Sohen, 2002/1381.

- Erdem, İlhan: “Konuşma Dili Açısından Arapça ve Farsça Alıntı Kelimelerin Bugünkü Durumu”, **Ana Dili Eğitimi Dergisi**, sayı: 1 (1), 2013, s. 92-100.
- Eren, Hasan: **Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü**, Ankara, Bizim Büro Baskı Evi, 1999.
- Eyüboğlu, İsmet, Zeki. **Türkçe Kökler Sözlüğü**, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1989.
- _____ : **Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü**, İstanbul, Sosyal Yayınlar, 1988.
- Filipic, Katarina: “Boşnakça, Hırvatça Ve Sırpçaya Türkçe Vasıtasıyla Geçen Arapça ve Farsça Kelimelerin Ses, Şekil ve Anlam Bakımından İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.
- Gemalmaz, Efrasiyap: “Türkiyeli Türkçesinde Ses Olayları”, **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, sayı: 13, 1999, s. 1-21.
- Ghaffari, Roghayeh: “Türkçedeki ve Farsçadaki Tamlamaların Karşılaştırılması ve Türkçe Öğrenen Fars Öğrenciler İçin Bir Öğretim Durumu Geliştirme”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2016.
- Ghasemi, Yousef: “Modern Türkçede Farsça Kökenli Kelimelerin Biçimleri, Sesleri ve Anlamlarının İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.
- Göyünç, Nejat: “Türkçe'nin Farsça Üzerindeki Tesirleri-Ahmet Ateş'in Aziz Ruhuna”, **Türk Kültürü**, sayı: 51, 1967, s. 11-13.
- Gülensoy, Tuncer: “Yaşayan Farsça ve Arapçadaki Türkçe Kelimeler Üzerinde Notlar”, **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, sayı: XXI, 1975, s. 127-157.
- Gülüm, Emre: “Seyid Ebulkasım Nebati İle Seyid Azim Şirvani'nin Gazellerinde Geçen Farsça Kökenli Sözcüklerin Türlerine Göre Linguistik Tahlili”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
- Gürsu, Uğur: “Kazak Türkçesindeki Farsça Kökenli Ekler ve Sonek Vazifesinde Kullanılan Emir Gövdeleri”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, sayı: 45, 2011, s. 39-86.

- Güzelyüz, Ali: “‘Anasır-i Farisi Der Torkiye Osmani ve Karbord-i B’azi Az İn ‘Anasır Der Torkiye İstanbulî”, **Neşriye-i Sohen-i ‘Aşk**, sayı: 33-34, 2007/1386, s. 113-118.
- Hamishayev, Nemat: “Sovyetler Birliği Döneminden Günümüze Kadar Azerbaycan'da Farsçanın Öğretimi Ve Farsça Yapılan Çalışmalar (1920-2014)”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.
- İran İslam Cumhuriyet
- Ankara Kültür Müsteşarlığı: **Ortak Kelimeler Sözlüğü (Farsça-Türkçe/ Türkçe-Farsça**, Ankara, Kadıoğlu Matbaası, 1989.
- İşler, Emrullah: “Türkçedeki Arapça Alıntı Kelimelerde Ses Değişiklikleri”, **EKEV Akademi Dergisi**, sayı: 12 (35), 2004, s. 187-196.
- Kara, Mehmet: “Hakas Türkçesinde Arapça Ve Farsça Alıntı Kelimeler-II”, **Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks**, sayı: 5 (3), 2013, s. 155-167.
- Karaağaç, Günay: “Türkçe'nin Komşularıyla İlişkilerine Genel Bir Bakış”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, sayı: 28, 1998a, s. 359-406.
- _____ : “Türkçenin Komşu Dillere Verdiği Giyim Kuşam Kültürüyle İlgili Kelimeler”, **Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi**, sayı: 5, 1998b, s. 361-387.
- Karagözoğlu, Berna: “Romen Dilinde Kullanılan Farsça Kelimeler”, **Doğu Esintileri**, sayı: 4, 2016, s. 179-204.
- Karaismailoğlu, Adnan: “Tarih Boyunca Türkler ve Farsça; Modern Yaklaşımlara Bir Eleştiri”, **Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, sayı: 3 (1), 2013, s. 6-15.
- Karataş, Mehmet: “Osmanlı Öncesi Türk-Fars Kültür Münasebetleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.
- Karimi, Kianoosh: “Afganistan Özbekçe Türkçesinin Üzerinde Farsçanın Tesiri” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
- Karini, Jahangir: “İslam Öncesi Türk Fars Dilleri Kelime İlişkisi” Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, İzmir, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.

- _____ : “Türk-Fars Dil İlişkileri: Farsçada İyelik Eklerinin Kullanımı”, **Turkish Studies**, sayı: 9 (3), 2014, s. 833-843.
- Kartallıoğlu, Yavuz: “Osmanlı Türkçesinde Ara Biçim-I: Arapça ve Farsça Kelimeler”, **Dil Araştırmaları**, sayı: 18, 2016, s. 103-124.
- Korkmaz, Zeynep: “Türkiye Türkçesinde Yazı Diline Girmiş Günlük Yaşamla İlgili Alıntı Sözcükler ve Ekler”, **Türk Dili**, sayı: 620, 2003, s. 118-127.
- Köprülü, Fuat: “Yeni Fârisî’de Türk Unsurları”, **Türkiyat Mecmuası**, sayı: 7, 1942, s. 1-16.
- Mu’in Muhammed: **Ferheng-i Farsi-ye Mu’in**, Tahran, İntişarat-i Emir Kebir, 1983/1362.
- Mutemedi, Mesudi ve M. Mihran: “Berresi-yi Tatbiki-yi Darbulmeselha-i Torki-i Sungur ba Darbulmeselha-i Zeban Farsi”, **Doğu Esintileri**, sayı: 4, 2016, s. 257-292.
- Nasirova, Azada: “Kırgızcadaki Farsça Alıntı Kelimeler: Ses Bilgisi İncelemesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
- Navaey, Azra, Abadžić ve Bakšić, Sabina: “Türkçe ve Farsçada Nezaket Stratejileri: İltifatlar, İyi Dilekler ve Saygı Gösterme”, **Turkish Studies**, sayı: 13 (5), 2018, s. 1-16.
- Nişanyan, Sevan: **Sözlerin Soyağacı**, İstanbul, Everest Yayınları, 2009.
- Numagomedov, Alikhan: “Dağıstan Dillerinde (Kumukça, Avarca, Dargice) Arapça ve Farsça Unsurlar”, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, İstanbul, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Öz, Yusuf: **Tarih Boyunca Farsça-Türkçe Sözlükler**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2016.
- Özçelik, Sadettin: “Türkçedeki Farsça Kelimelerde Görülen Ses Olayları”, **Türk Dili**, sayı: 612, 2002, s. 1033-1041.
- Özdemir, Mehmet ve Dağtaş, Abdullah: “Dilde Sadeleşme Tartışmaları: 1970 Yılı ‘Türk Dili’ Dergisinde Arapça, Farsça ve Batı Dillerinden Gelen Kelimelere Karşı Takınılan Tavrı”, **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, sayı: 11 (26), 2014, s. 27-51.
- Özli, Muzaffer: “Arapçadan Türkçeleşmiş Kelimeler Sözlüğü”, **Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, sayı: 12 (2), 2007, s. 363-369.

- Pourhossein, Shahrooz: “Türkçe ve Farsça Atasözlerinde Hayvan Metaforları: Bilişsel Dilbilim Çalışma”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.
- Pourissa, Delafrouz: “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde İnsan Organlarını Konu Alan Türkçe ve Farsça Deyimlerin Karşılaştırılması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2018.
- Reyahi, Muhammed Emin: **Zeban ve Edeb-i Farsi Dar Kalamruyi Osmani**, Tahran, Çap-i Mervi, 1990/1369.
- Rezaei, Mehdi: “Avrasyatik Dil Teorisi Bağlamında Türkçe ve Farsçanın Konumu”, **Türkbilig**, sayı: 25, 2013, s. 27-38.
- Sami, Şemseddin: **Kâmûs-i Türkî**, İstanbul, Çağrı Yayınları, 1987.
- Sarı, Mustafa: “Tarihsel Süreç Bakımından Farsça Ki ve Türkçe Kim Sözleri Arasındaki İlişki”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi**, sayı: 21(1), 2014, s. 113-130.
- Sarıbay, Nuriye: “Türkmen Türkçesindeki Farsça Kelimeler: Ses Bilgisi, Anlam Bilgisi, Sözlük”, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
- Sedaket, Cevad: “Berresi-ye Teğyirat-i Avai ve Ferayendha-yi Vaci-ye Vamvajeha-yi Rayic-i Farsi Der Torki-i Torkiye-i İmruz”, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Tahran, Danişgah-i Peyami Nur Danişkede-i Edebiyat ve Ulum-i İnsani. 2012/1391.
- Sezen, Niyazi: “Azerbaycan Türkçesindeki Farsça Unsurlar Ve Bu Unsurların Özellikleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.
- Sezer, Süleyman: “Başkurt Türkçesindeki Arapça ve Farsça Unsurlar”, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.
- Shirazi, Fahimeh: “Ana Dili Farsça Olanlara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ortak Dil Unsurlarından Yararlanma: Atasözleri, Deyimler ve Kalıp Sözlükler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2018.
- Stachowski, Stanistaw: **Osmanlı Türkçesinde Yeni Farsça Alıntılar Sözlüğü**, İstanbul, Simurg, 1998.

- Tietze, Andreas: **Anadolu Türkçesinde Yunanca, İslavca, Arapça ve Farsça Ödünçlemeler Sözlüğü**, derleyen: Mehmet Ölmez, İstanbul, Simurg, 1999.
- _____ : **Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı-I**, İstanbul, Simurg, 2002.
- _____ : **Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı-II**, İstanbul, Simurg, 2009.
- Tokmak, A. Naci: **Telaffuzlu Türkçe-Farsça Ortak Deyimler Sözlüğü**, İstanbul, Simurg, 2001.
- Topbaş, Ertuğrul: “1875-1905 Yılları Arasındaki Sözlükler Üzerinde Bir İnceleme”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1987.
- Tozlu, Nuh: “Türkçe-Farsça İlişkileri: Türkçenin Farsça Üzerindeki Etkilerine Dair Bir İnceleme”, **Dede Korkut Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi**, sayı: 3 (5), 2014, s. 196-200.
- Turgut, Kadir: “Türkiye’de Fars Dili ve Edebiyatı Alanında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası Denemesi I: Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dallarında Hazırlanan Doktora Ve Yüksek Lisans Tezleri”, **Şarkiyat Mecmuası**, sayı: 18, 2011, s. 72-122.
- Türkben Aydın, Funda: “Dil Öğreniminde Türkçe-Farsça Ortak Deyimlerin Önemi Üzerine Bir İnceleme”, **Turkish Studies**, volume: 13/14, 2018, s. 1227-1236.
- Türk Dil Kurumu: **Türkçe Sözlük**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011.
- Türközü, Göksel: “Korece Sözcüklerin Anlam İlişkileri Yönünden Türkçe Sözcüklerle Karşılaştırmalı Analizi”, **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, sayı. 36, 2014, s. 60-80.
- Yavuz, Serdar: “Türkiye Türkçesi Ağızlarında Bağlaçlar”, **Diyalektolog-Ağız Araştırmaları Dergisi**, sayı: 3, 2011, s. 59-10.
- Yazıcı, Habibe: “Yeni Uygur Türkçesinde Arapça Ve Farsça Unsurlar”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.
- Yazıcı, Hatice: “Cumhuriyet Dönemi’nde Arapça, Farsça Ön ve Son Eklerin Türkçe Olarak Karşılanması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.

- Yıldırım, Özlem: “Kazak, Kırgız ve Tatar Türkçelerindeki Arapça-Farsça Kelimelerin Ses Değişimleri”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kars, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
- Yıldız, Osman: “Dilimizdeki Arapça ve Farsça Kökenli Kelimelerde Görülen Fonetik Değişmeler”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, sayı: 4, 1999, s. 321-338.
- Zülfikar, Hamza: “Doğu Kökenli Kelimelerin Son Hecelerindeki Uzun Ünlülerin Kısalması”, **Türk Dili Dergisi**, sayı: 521, 1995, s. 435-448.
- Zülfikar, Hamza: “Doğu Kökenli Kelimelerin İlk Hecelerindeki Ünlülerin Kısalması”, **Türk Dili Dergisi**, sayı: 532, 1996, s. 1083-1094.